

Regeringens proposition

2004/05:133

Försäkringsförmedling

Prop.
2004/05:133

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 17 mars 2005

Göran Persson

Sven-Erik Österberg
(Finansdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås en lag om försäkringsförmedling, som skall ersätta lagen (1989:508) om försäkringsmäklare. Genom den nya lagen genomförs Europaparlamentets och rådets direktiv (2002/92/EG) av den 9 december 2002 om försäkringsförmedling.

Den föreslagna lagen innehåller näringsrättsliga och civilrättsliga regler, som är tillämpliga på den som yrkesmässigt utövar försäkringsförmedling.

De näringsrättsliga reglerna innebär att försäkringsförmedling bara får utövas efter tillstånd och registrering. Tillstånd får ges till en svensk fysisk eller juridisk person. Bland förutsättningarna för tillstånd och registrering kan nämnas krav på lämplig kunskap och kompetens, god vandel samt ansvarsförsäkring. När det gäller s.k. anknutna försäkringsförmedlare föreslås det att kontrollen av förmedlarnas kvalifikationer skall utövas av det försäkringsföretag som förmedlaren genom avtal är knuten till. Kontrollen av övriga försäkringsförmedlares kvalifikationer skall skötas av Finansinspektionen. Inspektionen skall också utöva tillsyn över alla försäkringsförmedlare. Det föreslås att registreringen av försäkringsförmedlare skall skötas av Bolagsverket.

Den föreslagna lagen innehåller vidare regler om vilken information som försäkringsförmedlaren skall lämna till en kund innan ett försäkringsavtal ingås, om förmedlarens skyldighet att till kunden vidarebefordra information från försäkringsgivaren samt om förmedlarens dokumentationsskyldighet.

Enligt de civilrättsliga reglerna skall försäkringsförmedlaren i sin verksamhet iaktta god försäkringsförmedlingssed och med tillbörlig

omsorg ta till vara kundens intressen. En försäkringsförmedlare skall anpassa sin rådgivning efter kundens önskemål och behov samt rekommendera lösningar som är lämpliga för kunden. Om förmedlaren uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter dessa skyldigheter, blir han skadeståndsskyldig mot kunden och andra som är beroende av att han utför sitt arbete på rätt sätt.

Lagen innehåller också regler om svenska försäkringsförmedlares verksamhet utomlands och om utländska försäkringsförmedlares verksamhet i Sverige.

Den nya lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2005. Vissa övergångsregler kommer att gälla för såväl de försäkringsmäklare som regleras enligt äldre lagstiftning som för de övriga försäkringsförmedlare som bedriver förmedlingsverksamhet vid lagens ikraftträdande.

1	Förslag till riksdagsbeslut.....	5
2	Lagtext.....	6
2.1	Förslag till lag om försäkringsförmedling	6
2.2	Förslag till lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982:713).....	23
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1991:981) om värdepappersrörelse	24
2.4	Förslag till lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.	25
2.5	Förslag till lag om ändring i lagen (1993:768) om åtgärder mot penningtvätt	26
2.6	Förslag till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister.....	28
3	Ärendet och dess beredning.....	29
4	Bakgrund	30
4.1	Olika aktörer på försäkringsförmedlingsområdet	30
4.2	Närmare om 1989 års lagstiftning om försäkrings- mäklare.....	31
4.3	Översyn av försäkringsmäklarlagen	33
4.4	Tidigare EG-regler om försäkringsförmedlare	34
5	Direktivet om försäkringsförmedling	36
6	Allmänna utgångspunkter.....	40
7	En ny lag om försäkringsförmedling	42
8	Överväganden och förslag.....	45
8.1	Tillämpningsområde	45
8.2	Tillstånd och registrering	55
8.3	Förutsättningar för tillstånd och registrering	63
8.3.1	Inledning	63
8.3.2	Kunskap och kompetens	63
8.3.3	Lämplighetsprövning m.m.....	65
8.3.4	Ägar- och ledningsprövning	71
8.3.5	Ansvarsförsäkring.....	73
8.4	Försäkringsförmedlares informationsskyldighet	79
8.5	Regler för verksamheten	91
8.5.1	Sidoverksamhet.....	91
8.5.2	God försäkringsförmedlingssed m.m.....	95
8.5.3	Behandlingen av tillgångar som tillhör kunden.....	102
8.5.4	Försäkringsförmedlares dokumentationsskyldighet	104
8.5.5	Försäkringsförmedlares skadestånds- skyldighet.....	106
8.6	Verksamhet över gränserna.....	110
8.7	Tillsyn och sanktioner.....	123
8.8	Klagomålshantering och tvistlösning.....	134

8.9	Ikraftträdande och övergångsbestämmelser.....	139	Prop. 2004/05:133
9	Konsekvenser	141	
9.1	Ekonomiska konsekvenser.....	141	
9.1.1	Berörda myndigheter	141	
9.1.2	Berörda företag	142	
9.2	Konsekvenser för små och medelstora företag	143	
9.3	Konsekvenser för pågående anställnings- eller uppdragsförhållanden.....	143	
10	Författningskommentarer	144	
10.1	Förslaget till lag om försäkringsförmedling	144	
10.2	Förslaget till lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1987:713).....	171	
10.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (1991:981) om värdepappersrörelse	171	
10.4	Förslaget till lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.	171	
10.5	Förslaget till lag om ändring i lagen (1993:768) om åtgärder mot penningtvätt	172	
10.6	Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister.....	172	
Bilaga 1	Europaparlamentets och Rådets direktiv 2002/92/EG av den 9 december 2002 om försäkringsförmedling	173	
Bilaga 2	Lagförslaget i promemorian Försäkringsförmedling (Ds 2004:10).....	181	
Bilaga 3	Remissinstanser som yttrat sig över promemorian Försäkringsförmedling (Ds 2004:10)	204	
Bilaga 4	Lagförslaget i promemorian 2005-01-20.....	205	
Bilaga 5	Remissinstanser som beretts tillfälle att yttra sig över promemorian 2005-01-20	208	
Bilaga 6	Lagrådremissens lagförslag	209	
Bilaga 7	Lagrådets yttrande	232	
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 17 mars 2005.....	238	
	Rättsdatablad.....	239	

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 2004/05:133

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om försäkringsförmedling,
2. lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982:713),
3. lag om ändring i lagen (1991:981) om värdepappersrörelse,
4. lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.,
5. lag om ändring i lagen (1993:768) om åtgärder mot penningtvätt,
6. lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister.

2.1 Förslag till lag om försäkringsförmedling

Härigenom föreskrivs¹ följande.

1 kap. Tillämpningsområde och definitioner

Lagens tillämpningsområde

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om försäkringsförmedling.

Med försäkringsförmedling avses yrkesmässig verksamhet som består i att

1. lägga fram eller föreslå försäkringsavtal eller utföra annat förberedande arbete innan försäkringsavtal ingås,
2. för någon annans räkning ingå försäkringsavtal, eller
3. bistå vid förvaltning och fullgörande av försäkringsavtal.

2 § Som försäkringsförmedling skall inte anses verksamhet som bara består i att

1. hänvisa någon till ett försäkringsföretag eller en försäkringsförmedlare,
2. lämna allmän information om försäkring till någon,
3. inom ramen för en annan yrkesverksamhet i enstaka fall lämna information eller rådgivning om försäkring till någon, eller
4. yrkesmässigt handlägga, värdera eller reglera försäkringsfall.

3 § Bestämmelserna om försäkring gäller även återförsäkring, om inte något annat sägs.

4 § Bestämmelserna om försäkringsförmedlare gäller även anknuten försäkringsförmedlare, om inte något annat sägs.

5 § När en försäkringsförmedlare utövar sådan sidoverksamhet som avses i 1 kap. 3 b § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse, är lagen tillämplig även på denna verksamhet, om inte något annat sägs.

6 § För utländska försäkringsförmedlares verksamhet i Sverige gäller bestämmelserna i denna lag i tillämpliga delar. För sådana filialer till utländska försäkringsförmedlare som avses i 10 § 4 a gäller i övrigt lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.

Undantag från lagens tillämpningsområde

7 § Lagen är inte tillämplig på försäkringsförmedling som utövas av ett försäkringsföretag eller av en anställd hos ett försäkringsföretag som handlar på företagets ansvar.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/92/EG av den 9 december 2002 om försäkringsförmedling (EGT L 9, 15.01.2003 s. 3, Celex 32002L0092).

8 § Lagen är inte tillämplig om

1. försäkringsförmedlingen bara kräver kunskaper om den försäkring som förmedlas,
2. försäkringsförmedlingen utförs av någon som förmedlar försäkringar vid sidan av sin huvudsakliga yrkesverksamhet,
3. den förmedlade försäkringen kompletterar en vara eller en tjänst och försäkringen täcker
 - a) risken för förlust av eller funktionsfel i eller skada på varan, eller
 - b) risken för förlust av eller skada på bagage eller andra risker i samband med en resa,
4. den förmedlade försäkringen avser annat än livförsäkring eller ansvarsförsäkring,
5. den årliga premien för den förmedlade försäkringen inte överstiger ett värde motsvarande 500 euro, och
6. den förmedlade försäkringen gäller i högst fem år, inklusive eventuella förlängningar.

En försäkring som avses i första stycket 3 b får även innehålla livförsäkring eller ansvarsförsäkring, om detta försäkringsskydd är underordnat det huvudsakliga försäkringsskyddet för risker i samband med resan.

Avtalsvillkor som avviker från lagen

9 § Avtalsvillkor som avviker från bestämmelserna i 5 kap. 4 och 7 §§ får inte åberopas mot kunden eller någon som härleder sin rätt från denne, i annat fall än när förmedlingen avser återförsäkring eller försäkring mot stora risker.

Definitioner**10 §** I denna lag betyder

1. *anknuten försäkringsförmedlare*:

a) en svensk fysisk eller juridisk person som har träffat avtal med ett eller flera försäkringsföretag om att förmedla försäkringsprodukter, om dessa produkter inte konkurrerar med varandra och avtalet innebär att försäkringsföretaget är ansvarigt för ren förmögenhetsskada som drabbar en kund, en försäkringsgivare eller någon som härleder sin rätt från kunden till följd av att förmedlaren uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter sina skyldigheter enligt 5 kap. 4 §, eller

b) en svensk fysisk eller juridisk person som utövar försäkringsförmedling vid sidan av sin huvudsakliga yrkesverksamhet och som har träffat avtal med ett eller flera försäkringsföretag om att förmedla försäkringsprodukter, om dessa produkter utgör ett komplement till varor som levereras eller tjänster som tillhandahålls inom ramen för denna huvudsakliga yrkesverksamhet och avtalet innebär att försäkringsföretaget är ansvarigt för ren förmögenhetsskada som drabbar en kund, en försäkringsgivare eller någon som härleder sin rätt från kunden till följd av att förmedlaren uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter sina skyldigheter enligt 5 kap. 4 §,

2. *behörig myndighet*: en utländsk myndighet eller annat utländskt organ som har behörighet att besluta om tillstånd för eller registrering av utländska försäkringsförmedlare eller att utöva tillsyn över sådana förmedlare,

3. *EES*: Europeiska ekonomiska samarbetsområdet,

4. *filial*:

a) ett avdelningskontor med självständig förvaltning,

b) en svensk fysisk eller juridisk person som står under ledning och kontroll av en utländsk försäkringsförmedlare, som har fullmakt att vidta för förmedlaren bindande rättshandlingar med tredje man och som har ett varaktigt uppdrag från förmedlaren, eller

c) en fysisk eller juridisk person som står under ledning och kontroll av en svensk försäkringsförmedlare, som har fullmakt att vidta för förmedlaren bindande rättshandlingar med tredje man och som har ett varaktigt uppdrag från förmedlaren,

5. *försäkringsförmedlare*: en svensk fysisk eller juridisk person som är registrerad enligt denna lag,

6. *hemland*: det land där en utländsk försäkringsförmedlare har sitt hemvist,

7. *kvalificerat innehav*: ett direkt eller indirekt ägande i ett företag, om innehavet representerar tio procent eller mer av kapitalet eller av samtliga röster eller annars möjliggör ett väsentligt inflytande över ledningen av företaget,

8. *moderbolag*: detsamma som i 1 kap. 9 § första–tredje styckena försäkringsrörelselagen (1982:713),

9. *stora risker*: detsamma som i 2 a kap. 4 § tredje och fjärde styckena försäkringsrörelselagen,

10. *svensk fysisk person*: en fysisk person som har sitt hemvist i Sverige och som utövar sin verksamhet här,

11. *svensk juridisk person*: en juridisk person som har sitt hemvist i Sverige, och

12. *utländsk försäkringsförmedlare*: en utländsk fysisk eller juridisk person som i sitt hemland är registrerad för att utöva försäkringsförmedling.

2 kap. Tillstånd och registrering för svenska försäkringsförmedlare

Tillstånds- och registreringsplikt

1 § Försäkringsförmedling får med undantag för det fall som avses i 4 § utövas bara efter tillstånd av Finansinspektionen. Tillstånd får ges till en svensk fysisk eller juridisk person.

Bestämmelser om förutsättningar för utländska försäkringsförmedlare att utöva försäkringsförmedling i Sverige finns i 3 kap.

2 § Tillstånd till försäkringsförmedling kan avse

1. alla slag av försäkringar,
2. bara livförsäkringar, eller
3. bara skadeförsäkringar.

Tillståndet får begränsas till att avse en eller flera försäkringsklasser eller grupper av försäkringsklasser som avses i 2 kap. 3 a–c §§

3 § Den som har fått tillstånd enligt 1 § att utöva försäkringsförmedling skall senast sex månader efter det att tillstånd beviljades anmäla sig för registrering hos Bolagsverket.

Om anmälan för registrering inte görs inom denna tid eller om Bolagsverket genom beslut som har vunnit laga kraft avskrivit en sådan anmälan eller vägrat registrering, upphör tillståndet att gälla.

Verksamheten får inte påbörjas förrän registrering har skett.

4 § För en anknuten försäkringsförmedlare gäller i stället för det som sägs i 1–3 §§ att det försäkringsföretag med vilket förmedlaren har ingått avtal om att förmedla dess försäkringsprodukter, skall anmäla förmedlaren för registrering hos Bolagsverket. Innan anmälan får ske skall försäkringsföretaget kontrollera att förmedlaren uppfyller kraven i 5 § 1–3 eller 6 § första stycket 1, 3, 4 och andra stycket samt i föreskrifter som har meddelats med stöd av 9 kap. 1 § och 2 § 2, 3 och 5. Försäkringsföretaget skall, genom att begära att ett utdrag ur det register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister visas upp, kontrollera att kraven i 5 § 2 och 6 § första stycket 3 i detta avseende är uppfyllda.

I en anmälan skall det anges om förmedlingen skall avse alla slag av försäkringar, bara livförsäkringar eller bara skadeförsäkringar eller om den skall begränsas till att avse en eller flera försäkringsklasser eller grupper av försäkringsklasser som avses i 2 kap. 3 a–c §§ försäkringsrörelselagen (1982:713) och i föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa bestämmelser.

Verksamheten får inte påbörjas förrän registrering har skett.

Förutsättningar för tillstånd för en fysisk person

5 § Tillstånd för en svensk fysisk person att utöva försäkringsförmedling får ges bara om den fysiska personen

1. inte är underårig, i konkurs eller underkastad näringsförbud eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken,

2. inte förekommer i det register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister avseende vissa allvarliga förmögenhetsbrott eller viss allvarlig ekonomisk brottslighet och har visat skötsamhet i ekonomiska angelägenheter,

3. har lämplig kunskap och kompetens för den verksamhet som skall utövas, och

4. omfattas av en försäkring för skadeståndsskyldighet som kan åläggas denne om han eller hon åsidosätter sina skyldigheter.

Förutsättningar för tillstånd för en juridisk person

6 § Tillstånd för en svensk juridisk person att utöva försäkringsförmedling får ges bara om

1. den juridiska personen inte är i konkurs eller likvidation,

2. den juridiska personen omfattas av en försäkring för skadeståndsskyldighet som kan åläggas denna om den åsidosätter sina skyldigheter,

3. den som skall ingå i den juridiska personens ledning eller vara ersättare för denne, uppfyller kraven i 5 § 2 samt har tillräcklig insikt och erfarenhet för att delta i ledningen av en juridisk person som utövar försäkringsförmedling, och

4. de anställda som skall förmedla försäkringar för den juridiska personens räkning uppfyller kraven i 5 § 1–3.

Den juridiska personen skall kontrollera att förutsättningarna enligt första stycket 4 är uppfyllda. I samband med detta skall den juridiska personen begära att ett utdrag ur det register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister visas upp.

3 kap. Utländska försäkringsförmedlares verksamhet i Sverige

Försäkringsförmedlare vars hemland hör till EES

1 § En utländsk försäkringsförmedlare vars hemland hör till EES får

1. utöva försäkringsförmedling från sådan filial i Sverige som avses i 1 kap. 10 § 4 a eller b med början en månad efter det att Finansinspektionen från en behörig myndighet i försäkringsförmedlarens hemland har tagit emot en underrättelse om förmedlarens avsikt att utöva försäkringsförmedling från filial i Sverige,

2. utöva försäkringsförmedling genom att erbjuda och tillhandahålla tjänster i Sverige utan att inrätta filial här med början en månad efter det att Finansinspektionen från en behörig myndighet i försäkringsförmedlarens hemland har tagit emot en underrättelse om förmedlarens avsikt att utöva försäkringsförmedling genom att erbjuda och tillhandahålla tjänster i Sverige utan att inrätta filial här.

Finansinspektionen skall upplysa försäkringsförmedlaren om de bestämmelser som gäller för verksamheten här. Om förmedlaren skall utöva verksamhet genom filial, skall sådana upplysningar lämnas innan verksamheten påbörjas.

Övriga utländska försäkringsförmedlare

2 § En utländsk försäkringsförmedlare vars hemland inte hör till EES får efter tillstånd av Finansinspektionen utöva försäkringsförmedling från sådan filial i Sverige som avses i 1 kap. 10 § 4 a eller b.

Tillstånd får ges bara om

1. försäkringsförmedlaren i sitt hemland står under betryggande tillsyn av en behörig myndighet och den myndigheten har medgett att förmedlaren etablerar sig i Sverige, och

2. det finns skäl att anta att försäkringsförmedlaren uppfyller kraven i 2 kap. 5 eller 6 §.

3 § Tillstånd enligt 2 § kan avse

1. alla slag av försäkringar,
2. bara livförsäkringar, eller

3. bara skadeförsäkringar.

Tillståndet får begränsas till att avse en eller flera försäkringsklasser eller grupper av försäkringsklasser som avses i 2 kap. 3 a–c §§ försäkringsrörelselagen (1982:713) och i föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa bestämmelser.

4 § Den som har fått tillstånd enligt 2 § att utöva försäkringsförmedling skall senast sex månader efter det att tillstånd beviljades anmäla sig för registrering hos Bolagsverket.

Om anmälan för registrering inte görs inom denna tid eller om Bolagsverket genom beslut som har vunnit laga kraft avskrivit en sådan anmälan eller vägrat registrering, upphör tillståndet att gälla.

Verksamheten får inte påbörjas förrän registrering har skett.

4 kap. Svenska försäkringsförmedlares verksamhet utomlands

Filialverksamhet inom EES

1 § Vill en försäkringsförmedlare inrätta en sådan filial som avses i 1 kap. 10 § 4 a eller c i ett annat land inom EES för sådan verksamhet som avses i 1 kap. 1 §, skall förmedlaren underrätta Finansinspektionen om sin avsikt innan verksamheten påbörjas.

Finansinspektionen skall inom en månad från det att underrättelsen togs emot lämna över den till den behöriga myndigheten i det land där filialen skall inrättas. Inspektionen skall underrätta försäkringsförmedlaren när inspektionen lämnar över underrättelsen.

Det som sägs i andra stycket gäller inte om den medlemsstat där filialen skall inrättas har anmält till Europeiska gemenskapernas kommission att staten inte vill ta emot sådana underrättelser som avses där.

Gränsöverskridande verksamhet inom EES

2 § Vill en försäkringsförmedlare erbjuda och tillhandahålla sådana tjänster som avses i 1 kap. 1 § i ett annat land inom EES utan att inrätta filial där, skall förmedlaren underrätta Finansinspektionen om sin avsikt innan verksamheten påbörjas.

Finansinspektionen skall inom en månad från det att underrättelsen togs emot lämna över den till den behöriga myndigheten i det land där verksamheten skall utövas. Inspektionen skall underrätta försäkringsförmedlaren när inspektionen lämnar över underrättelsen.

Det som sägs i andra stycket gäller inte om den medlemsstat där verksamheten skall utövas har anmält till Europeiska gemenskapernas kommission att staten inte vill ta emot sådana underrättelser som avses där.

3 § Om en försäkringsförmedlare har underrättat Finansinspektionen enligt 1 § första stycket eller 2 § första stycket, skall inspektionen anmäla detta till Bolagsverket.

En anmälan skall göras när Finansinspektionen lämnar över underrättelsen till den behöriga myndigheten i det land där filialen skall inrättas eller verksamheten skall utövas.

I de fall som avses i 1 § tredje stycket och 2 § tredje stycket skall en anmälan göras när Finansinspektionen har tagit emot underrättelsen.

5 kap. Regler för verksamheten

Sidoverksamhet

1 § En försäkringsförmedlare får efter tillstånd av Finansinspektionen utöva sådan sidoverksamhet som avses i 1 kap. 3 b § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse.

Vid prövning av en ansökan om tillstånd enligt första stycket gäller bestämmelserna i 2 kap. 5 eller 6 § i tillämpliga delar.

2 § Den som har fått tillstånd att utöva sådan sidoverksamhet som avses i 1 § första stycket skall senast sex månader efter det att tillstånd beviljades anmäla sig för registrering hos Bolagsverket.

Om anmälan för registrering inte görs inom denna tid eller om Bolagsverket genom beslut som har vunnit laga kraft avskrivit en sådan anmälan eller vägrat registrering, upphör tillståndet att gälla.

Sidoverksamheten får inte påbörjas förrän registrering har skett.

3 § Finansinspektionen får förbjuda en försäkringsförmedlare att utöva annan sidoverksamhet än sådan som avses i 1 § första stycket, om det finns särskilda skäl.

God försäkringsförmedlingsed m.m.

4 § Försäkringsförmedlaren skall i sin verksamhet iaktta god försäkringsförmedlingsed och med tillbörlig omsorg ta till vara kundens intressen.

Försäkringsförmedlaren skall anpassa sin rådgivning efter kundens önskemål och behov samt rekommendera lösningar som är lämpliga för kunden. Om försäkringsförmedlaren har informerat kunden enligt 6 kap. 2 § första stycket 1 om att han eller hon lämnar rådgivning om försäkring på grundval av en opartisk analys, är förmedlaren skyldig att lämna rådgivningen efter en analys av ett tillräckligt stort antal försäkringsavtal på marknaden.

Förmedlaren skall avråda en kund som är en fysisk person som handlar huvudsakligen för ändamål som faller utanför näringsverksamhet från att vidta åtgärder som inte kan anses lämpliga med hänsyn till personens behov, ekonomiska förhållanden eller andra omständigheter.

Om försäkringsförmedlaren utövar sådan sidoverksamhet som avses i 1 § första stycket, gäller dessutom bestämmelserna i 1 kap. 7 § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse för den verksamheten.

5 § Pengar och andra tillgångar som försäkringsförmedlaren får hand om för kundens räkning skall hållas avskilda från egna tillgångar.

Om försäkringsförmedlaren utövar sådan sidoverksamhet som avses i 1 § första stycket, gäller i stället bestämmelserna i 1 kap. 3 b § 3 lagen (1991:981) om värdepappersrörelse för den verksamheten.

Klagomålshantering

6 § Försäkringsförmedlaren skall se till att kunder och andra som är berörda av försäkringsförmedlingen på ett lämpligt sätt kan anmäla klagomål mot förmedlaren. Förfarandet för hantering av anmälda klagomål skall vara effektivt. Förmedlaren skall besvara klagomålen snarast möjligt.

Skadeståndsskyldighet

7 § Om försäkringsförmedlaren uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter sina skyldigheter enligt 4 §, skall förmedlaren ersätta ren förmögenhetsskada som på grund av detta drabbar en kund, en försäkringsgivare, ett fondbolag, ett förvaltningsbolag, ett fondföretag eller någon som härleder sin rätt från kunden.

8 § Den som vill göra anspråk på skadestånd enligt 7 § skall underrätta försäkringsförmedlaren om detta inom skälig tid efter det att han eller hon märkt eller borde ha märkt att skada har uppkommit.

Om underrättelse inte görs inom skälig tid, faller rätten till skadestånd enligt denna lag bort. Detsamma gäller om talan inte väcks inom tio år från förmedlingstillfället.

6 kap. Försäkringsförmedlares informationsskyldighet m.m.

Information innan ett försäkringsavtal ingås

1 § Försäkringsförmedlaren skall i rimlig tid innan ett försäkringsavtal ingås lämna information till kunden om

1. försäkringsförmedlarens namn och adress,
2. det register som försäkringsförmedlaren är upptagen i och hur registreringen kan kontrolleras,
3. den myndighet som utövar tillsyn över försäkringsförmedlaren,
4. huruvida försäkringsförmedlaren har ett kvalificerat innehav i ett försäkringsföretag eller huruvida ett försäkringsföretag eller ett moderbolag till ett försäkringsföretag har ett kvalificerat innehav i försäkringsförmedlaren,
5. priset för försäkringsförmedlingen eller grunderna för hur priset bestäms och om provision eller annan ersättning kan påräknas bli betald av annan än kunden,
6. ansvarsförsäkringen,

7. de möjligheter som finns att framställa klagomål mot försäkringsförmedlaren, och

8. de möjligheter som finns att få en tvist med försäkringsförmedlaren prövad utanför domstol.

För en anknuten försäkringsförmedlare gäller i stället för det som sägs i första stycket 6 att förmedlaren skall informera kunden om att det försäkringsföretag med vilket han eller hon har ingått avtal om att förmedla dess försäkringsprodukter, är ansvarigt för ren förmögenhets-skada som drabbar en kund, en försäkringsgivare eller någon som härleder sin rätt från kunden till följd av att förmedlaren uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter sina skyldigheter enligt 5 kap. 4 §.

Information som avses i första och andra styckena skall lämnas även vid förnyelse eller ändring av försäkringsavtalet, om det behövs.

2 § Försäkringsförmedlaren skall i rimlig tid innan ett försäkringsavtal ingås lämna information till kunden om huruvida förmedlaren, när det gäller det aktuella försäkringsavtalet,

1. ger råd på grundval av en sådan opartisk analys som avses i 5 kap. 4 § andra stycket andra meningen,
2. genom avtal åtagit sig att förmedla försäkringar uteslutande för ett eller flera försäkringsföretags räkning, eller
3. förmedlar försäkringar från ett eller flera försäkringsföretag i annat fall än som avses i 1 och 2.

I de fall som avses i första stycket 2 och 3 skall försäkringsförmedlaren även uppge namn på dessa företag.

Information som avses i första och andra styckena skall lämnas även vid förnyelse eller ändring av försäkringsavtalet, om det behövs.

Informationens form

3 § Information som avses i 1 och 2 §§ skall lämnas till kunden i en handling eller i någon annan läsbar och varaktig form som är tillgänglig för kunden.

Informationen skall vara klar och begriplig. Den skall, med de undantag som följer av tredje och fjärde styckena, lämnas på svenska.

Om den förmedlade försäkringen avser ett åtagande i ett annat land inom EES, skall informationen lämnas på ett officiellt språk i det landet.

Informationen får lämnas på annat språk än de som följer av andra och tredje styckena, om kunden begär det.

4 § Information som avses i 1 och 2 §§ får lämnas muntligen om

1. kunden begär det,
2. omedelbart försäkringsskydd är nödvändigt, eller
3. försäkringen förmedlas per telefon.

Snarast efter det att försäkringsavtal har ingåtts, skall informationen lämnas på det sätt som anges i 3 §.

5 § Försäkringsförmedlaren skall till kunden vidarebefordra sådan information om försäkringsavtalet som ett försäkringsföretag är skyldigt att lämna till en försäkringstagare.

Dokumentationsskyldighet

6 § Försäkringsförmedlaren skall dokumentera vad som har förekommit vid förmedlingstillfället och lämna dokumentationen till kunden.

Undantag från försäkringsförmedlares informationsskyldighet

7 § Bestämmelserna i 1–6 §§ tillämpas inte vid

1. förmedling av återförsäkring,
2. förmedling av försäkring mot stora risker, eller
3. sådan sidoverksamhet som avses i 5 kap. 1 § första stycket.

Påföljd vid utebliven information

8 § Om näringsidkaren inte ger information i enlighet med 1–4 §§ skall marknadsföringslagen (1995:450) tillämpas.

Information enligt 1–4 §§ skall därvid anses vara sådan information av särskild betydelse från konsumentsynpunkt som avses i 4 § andra stycket marknadsföringslagen.

7 kap. Tillsyn

Registreringsmyndighet

1 § Bolagsverket är registreringsmyndighet för försäkringsförmedlare och för utländska försäkringsförmedlare som avses i 3 kap. 2 §. Hos verket förs register över försäkringsförmedlare, där de uppgifter som enligt lag eller andra författningar skall tas in i register skrivs in.

För registrering av sådana filialer till utländska försäkringsförmedlare som avses i 1 kap. 10 § 4 a gäller lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.

2 § Om en sökande vid anmälan för registrering inte har följt vad som är föreskrivet om anmälan eller om det finns något annat hinder för registrering, skall Bolagsverket förelägga sökanden att inom viss tid yttra sig eller göra rättelse. Om föreläggandet inte följs, skall anmälan avskrivas. En upplysning om denna påföljd skall tas in i föreläggandet. Om det fortfarande finns hinder för registrering även efter det att yttrande har lämnats, skall sökanden ges tillfälle att yttra sig över hindret. Finns hindret ändå kvar, skall registrering vägras om det inte finns anledning att ge sökanden ett nytt föreläggande.

3 § Finansinspektionen har tillsyn över att denna lag och föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen följs.

Upplysningar och undersökningar

4 § Försäkringsförmedlare, utländska försäkringsförmedlare som utövar verksamhet i Sverige enligt 3 kap. 1 eller 2 § och försäkringsföretag är skyldiga att till Finansinspektionen lämna de upplysningar om sin verksamhet och därmed sammanhängande frågor som inspektionen begär.

Finansinspektionen får när den anser att det är nödvändigt genomföra en undersökning hos en försäkringsförmedlare, en filial till en sådan utländsk försäkringsförmedlare som avses i 3 kap. 1 § första stycket 1 eller 2 § och ett försäkringsföretag.

Samarbete med behöriga myndigheter

5 § Finansinspektionen skall lämna de upplysningar som en behörig myndighet i ett annat land inom EES behöver för sin tillsyn över en försäkringsförmedlare som utövar verksamhet här enligt 3 kap. 1 §.

Revisor

6 § Om försäkringsförmedlaren enligt lag skall utse revisor, får Finansinspektionen förordna en revisor att med övriga revisorer delta i revisionen hos försäkringsförmedlaren. Inspektionen får när som helst återkalla ett sådant förordnande och utse en ny revisor.

Revisorn har rätt till skäligt arvode av försäkringsförmedlaren för sitt arbete. Arvodets storlek bestäms av Finansinspektionen.

Avgifter till Finansinspektionen

7 § Försäkringsförmedlare, sådana utländska försäkringsförmedlare som har inrättat filial här enligt 3 kap. 1 § första stycket 1 eller 2 § och försäkringsföretag skall med årliga avgifter bekosta Finansinspektionens verksamhet med anknytning till denna lag.

8 kap. Ingripanden**Ingripande mot försäkringsförmedlare**

1 § Om en försäkringsförmedlare har åsidosatt sina skyldigheter enligt denna lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen, skall Finansinspektionen ingripa.

Finansinspektionen skall då utfärda ett föreläggande att vidta åtgärd inom viss tid, ett förbud att verkställa beslut eller en anmärkning. Om överträdelsen är allvarlig skall försäkringsförmedlarens tillstånd återkallas eller, om det är tillräckligt, varning meddelas.

Finansinspektionen får avstå från ingripande om en överträdelse är ringa eller ursäktlig, om försäkringsförmedlaren gör rättelse eller om någon annan myndighet har vidtagit åtgärder mot försäkringsförmedlaren och dessa åtgärder bedöms tillräckliga.

2 § Finansinspektionen skall återkalla en försäkringsförmedlares tillstånd om försäkringsförmedlaren

1. inte inom ett år från det att tillstånd beviljades har börjat utöva sådan verksamhet som tillståndet avser,
2. har förklarat sig avstå från tillståndet,
3. under en sammanhängande tid av sex månader inte har utövat sådan verksamhet som tillståndet avser, eller
4. inte längre uppfyller förutsättningarna för tillstånd.

Om någon som ingår i ledningen för en juridisk person inte uppfyller de krav som anges i 2 kap. 6 § första stycket 3, får tillståndet återkallas enligt första stycket 4 bara om Finansinspektionen först beslutat att anmärka på att personen ingår i ledningen för den juridiska personen och om han eller hon, sedan en av inspektionen bestämd tid om högst tre månader har gått, fortfarande finns kvar i ledningen för den juridiska personen.

I fall som avses i första stycket 1 och 3 får i stället varning meddelas, om det är tillräckligt.

3 § Ett beslut om återkallelse av tillstånd får förenas med förbud att fortsätta verksamheten.

4 § När det gäller anknutna försäkringsförmedlare skall det som sägs i 1–3 §§ om återkallelse av tillstånd i stället avse återkallelse av registrering.

I fall som avses i 2 § första stycket 2 får registreringen i stället återkallas av Bolagsverket.

5 § Om Finansinspektionen har återkallat en försäkringsförmedlares tillstånd att utöva förmedling av livförsäkring eller alla slag av försäkring, skall inspektionen dessutom återkalla försäkringsförmedlarens tillstånd att utöva sådan sidoverksamhet som avses i 5 kap. 1 § första stycket. Detsamma gäller om Finansinspektionen eller Bolagsverket har återkallat en anknuten försäkringsförmedlares registrering avseende förmedling av livförsäkring eller alla slag av försäkringar.

6 § Om Finansinspektionen har återkallat tillståndet för en försäkringsförmedlare, skall inspektionen snarast underrätta Bolagsverket om detta.

Om Bolagsverket har återkallat registreringen avseende förmedling av livförsäkring eller alla slag av försäkring för en anknuten försäkringsförmedlare som har tillstånd att utöva sådan sidoverksamhet som avses i 1 kap. 3 b § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse, skall Bolagsverket snarast underrätta Finansinspektionen om detta.

7 § Om Finansinspektionen har återkallat tillståndet för en försäkringsförmedlare som har underrättat inspektionen enligt 4 kap. 1 §

första stycket eller 4 kap. 2 § första stycket och inspektionen har lämnat över underrättelsen till den behöriga myndigheten i det land där filialen skall inrättas eller verksamheten skall utövas, skall inspektionen underrätta den behöriga myndigheten om återkallelsen.

När det gäller anknutna försäkringsförmedlare skall det som sägs i första stycket om Finansinspektionens återkallelse av tillstånd i stället avse inspektionens eller Bolagsverkets återkallelse av registrering.

Det som sägs i första och andra styckena gäller också om Finansinspektionen, i stället för att återkalla tillståndet eller registreringen, har meddelat varning.

Ingripande mot försäkringsföretag

8 § Om ett försäkringsföretag har åsidosatt sina skyldigheter enligt denna lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen, skall Finansinspektionen ingripa.

Finansinspektionen skall då utfärda ett föreläggande att vidta åtgärd inom viss tid, ett förbud att verkställa beslut eller en anmärkning. Om överträdelsen är allvarlig skall försäkringsföretagets koncession förverkas eller, om det är tillräckligt, varning meddelas.

Finansinspektionen får avstå från ingripande om en överträdelse är ringa eller ursäktlig, om försäkringsföretaget gör rättelse eller om någon annan myndighet har vidtagit åtgärder mot försäkringsföretaget och dessa åtgärder bedöms tillräckliga.

9 § Om ett försäkringsföretag för förmedling av försäkringar utnyttjar någon som inte är berättigad att utöva försäkringsförmedling, skall Finansinspektionen förelägga försäkringsföretaget att upphöra med detta. Detsamma gäller om ett försäkringsföretag för förmedling av försäkringar utnyttjar någon som inte är berättigad att förmedla sådana försäkringar som förmedlingen avser.

Ingripande mot utländska försäkringsförmedlare

10 § Om en utländsk försäkringsförmedlare som utövar försäkringsförmedling i Sverige enligt 3 kap. 1 § bryter mot denna lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller på annat sätt visar sig olämplig att utöva försäkringsförmedling, får Finansinspektionen förelägga försäkringsförmedlaren att göra rättelse.

Om rättelse inte sker, får inspektionen förbjuda försäkringsförmedlaren att utöva försäkringsförmedling här i landet.

Finansinspektionen skall underrätta behörig myndighet i försäkringsförmedlarens hemland om åtgärder som har vidtagits med stöd av denna paragraf.

11 § Om en utländsk försäkringsförmedlare utövar försäkringsförmedling i Sverige enligt 3 kap. 2 §, skall 1–3 §§ tillämpas på verksamheten här.

Finansinspektionen skall underrätta behörig myndighet i försäkringsförmedlarens hemland om åtgärder som har vidtagits med stöd av denna paragraf.

12 § Om en försäkringsförmedlare, ett försäkringsföretag eller en utländsk försäkringsförmedlare som utövar försäkringsförmedling i Sverige enligt 3 kap. 2 § har meddelats beslut om anmärkning eller varning enligt 1, 8 eller 11 §, får Finansinspektionen besluta att försäkringsförmedlaren, försäkringsföretaget eller den utländska försäkringsförmedlaren skall betala straffavgift.

Avgiften tillfaller staten.

13 § Straffavgiften skall fastställas till lägst fem tusen kronor och högst femtio miljoner kronor.

Avgiften får inte överstiga tio procent av omsättningen närmast föregående räkenskapsår för försäkringsförmedlaren, försäkringsföretaget eller filialen till en sådan utländsk försäkringsförmedlare som avses i 3 kap. 2 §. Om överträdelsen har skett under försäkringsförmedlarens, försäkringsföretagets eller filialens första verksamhetsår eller om uppgifter om omsättningen annars saknas eller är bristfälliga, får den uppskattas.

Avgiften får inte vara så stor att försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget därefter inte uppfyller kraven i 6 kap. 1 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse eller 1 kap. 1 a § första stycket försäkringsrörelselagen (1982:713).

När avgiftens storlek fastställs, skall särskild hänsyn tas till hur allvarlig den överträdelse är som har föranlett anmärkningen eller varningen och hur länge överträdelsen har pågått.

Förseningsavgift

14 § Om en försäkringsförmedlare, ett försäkringsföretag eller en utländsk försäkringsförmedlare som utövar försäkringsförmedling i Sverige enligt 3 kap. 1 eller 2 § låter bli att i tid lämna de upplysningar som föreskrivits med stöd av 9 kap. 2 § 9, får Finansinspektionen besluta att försäkringsförmedlaren, försäkringsföretaget eller den utländska försäkringsförmedlaren skall betala en förseningsavgift med högst 100 000 kronor.

Avgiften tillfaller staten.

Verkställighet av beslut om straffavgift eller förseningsavgift

15 § Straffavgiften eller förseningsavgiften skall betalas till Finansinspektionen inom trettio dagar efter det att beslutet om den har vunnit laga kraft eller den längre tid som anges i beslutet.

16 § Finansinspektionens beslut att påföra straffavgift eller förseningsavgift får verkställas utan föregående dom eller utslag om avgiften inte har betalats inom den tid som anges i 15 §.

17 § Om straffavgiften eller förseningsavgiften inte betalas inom den tid som anges i 15 §, skall Finansinspektionen lämna den obetalda avgiften

för indrivning. Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. Prop. 2004/05:133

18 § En straffavgift eller förseningsavgift som påförts faller bort i den utsträckning verkställighet inte har skett inom fem år från det att beslutet vann laga kraft.

Ingripande mot den som saknar tillstånd eller registrering

19 § Om någon utövar försäkringsförmedling i Sverige utan att vara berättigad till det, skall Finansinspektionen förelägga denne att upphöra med verksamheten. Detsamma gäller om en försäkringsförmedlare förmedlar försäkringar av ett slag som denne inte är berättigad att förmedla eller utövar sådan sidoverksamhet som avses i 5 kap. 1 § första stycket utan att vara registrerad för det.

Är det osäkert om verksamheten omfattas av lagen, får Finansinspektionen förelägga den som utövar verksamheten att lämna de upplysningar om verksamheten som behövs för att bedöma om lagen är tillämplig.

Vite

20 § Finansinspektionen får förena föreläggande eller förbud enligt denna lag med vite.

9 kap. Bemyndiganden

1 § Regeringen får meddela föreskrifter om vilka allvarliga förmögenhetsbrott och vilken allvarlig ekonomisk brottslighet som avses i 2 kap. 5 § 2 och om hur registerkontrollen enligt 2 kap. 4–6 §§ skall gå till.

2 § Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vad försäkringsföretaget i övrigt skall iaktta enligt 2 kap. 4 § i samband med anmälan och kontroll av anknutna försäkringsförmedlare,

2. vad som skall avses med skötsamhet i ekonomiska angelägenheter enligt 2 kap. 5 § 2,

3. vilken kunskap och kompetens som krävs enligt 2 kap. 5 § 3,

4. sådan försäkring för skadeståndsskyldighet som avses i 2 kap. 5 § 4 och 6 § första stycket 2,

5. vilken insikt och erfarenhet som krävs enligt 2 kap. 6 § första stycket 3,

6. vad den juridiska personen i övrigt skall iaktta enligt 2 kap. 6 § andra stycket i samband med kontroll av anställda,

7. vad försäkringsförmedlaren skall iaktta enligt 5 kap. 6 § vid hantering av klagomål,

8. vad försäkringsförmedlaren skall iaktta enligt 6 kap. 6 § när det gäller dokumentation av försäkringsförmedlingen och utlämnande av sådan dokumentation,

9. vilka upplysningar som en försäkringsförmedlare, ett försäkringsföretag eller en utländsk försäkringsförmedlare enligt 7 kap. 4 § skall lämna till Finansinspektionen för dess tillsynsverksamhet, och
10. sådana avgifter för tillsyn som avses i 7 kap. 7 §.

10 kap. Överklagande

Överklagande av Finansinspektionens beslut

1 § Finansinspektionens beslut enligt 8 kap. 19 § andra stycket får inte överklagas.

Andra beslut av Finansinspektionen enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Finansinspektionen får bestämma att ett beslut om förbud, föreläggande eller återkallelse skall gälla omedelbart.

Överklagande av Bolagsverkets beslut

2 § Bolagsverkets beslut att avskryva en anmälan eller att vägra eller återkalla en registrering får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol inom två månader från den dag då klaganden fick del av beslutet.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2005.
 2. Genom lagen upphävs lagen (1989:508) om försäkringsmäklare.
 3. Försäkringsmäklare som vid lagens ikraftträdande är registrerad hos Finansinspektionen enligt 3 § första och andra styckena lagen om försäkringsmäklare, får fortsätta att utöva verksamheten till och med den 31 december 2005 eller, om en ansökan om tillstånd enligt den nya lagen har inkommit till Finansinspektionen senast vid denna tidpunkt, till dess att ansökan har prövats slutligt. Under denna tid gäller bestämmelserna i lagen om försäkringsmäklare.
 4. Övriga fysiska eller juridiska personer som vid tidpunkten för lagens ikraftträdande utövar försäkringsförmedling som omfattas av lagen får fortsätta att utöva verksamheten till och med den 31 december 2005 eller, om det senast vid denna tidpunkt till Finansinspektionen har inkommit en ansökan om tillstånd, eller till Bolagsverket har inkommit en anmälan för registrering som anknuten försäkringsförmedlare, till dess att ansökan eller anmälan har prövats slutligt.
 5. I fråga om förmedlingsavtal som har ingåtts före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser. Om försäkringsförmedlaren har godtagit en förlängning av avtalet efter ikraftträdandet, gäller dock de nya bestämmelserna.
 6. En fråga om ingripande enligt 8 kap. bedöms enligt äldre bestämmelser om någon omständighet som föranleder frågan om ingripande hänför sig till tiden före lagens ikraftträdande. Detta gäller dock inte om en tillämpning av de nya bestämmelserna skulle leda till ett mindre strängt ingripande.

7. För beslut som har meddelats enligt lagen om försäkringsmäklare skall Prop. 2004/05:133 bestämmelserna i den lagen gälla för överklagande och vid handläggningen av överklagandet.

2.2 Förslag till lag om ändring i försäkringsrörelselagen Prop. 2004/05:133
(1982:713)

Härigenom föreskrivs¹ att 7 kap. 16 § försäkringsrörelselagen (1982:713)² skall upphöra att gälla vid utgången av juni 2005.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/92/EG av den 9 december 2002 om försäkringsförmedling (EGT L 9, 15.01.2003 s. 3, Celex 32002L0092).

² Lagen omtryckt 1995:1567.

Senaste lydelse av 7 kap. 16 § 1999:600.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:981) om värdepappersrörelse

Prop. 2004/05:133

Härigenom föreskrivs¹ att 1 kap. 3 b § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

3 b §²

Tillstånd enligt 3 § 2 behövs inte för verksamhet som bedrivs av den som är registrerad *som försäkringsmäklare* enligt 3 § första stycket 1 och 2 lagen (1989:508) om försäkringsmäklare, om

1. verksamheten endast är en sidoverksamhet till *försäkringsmäklarrörelsen* och *enbart* avser andelar i investeringsfonder eller sådana fondföretag som avses i 1 kap. 7 och 9 §§ lagen (2004:46) om investeringsfonder,

2. kunders order vidarebefordras endast direkt till fondbolag *och* fondföretag som avses i 1, och

3. *mäklaren* i denna verksamhet inte tar emot kunders medel eller fondandelar.

Tillstånd enligt 3 § 2 behövs inte för verksamhet som bedrivs av den som är registrerad *för förmedling av alla slag av försäkringar eller bara livförsäkringar* enligt 2 kap. 3 § lagen (2005:000) om försäkringsförmedling, om

1. verksamheten endast är en sidoverksamhet till *försäkringsförmedlingen* och *bara* avser andelar i investeringsfonder eller sådana fondföretag som avses i 1 kap. 7 och 9 §§ lagen (2004:46) om investeringsfonder,

2. kunders order vidarebefordras endast direkt till fondbolag, *förvaltningsbolag* *samt* fondföretag som avses i 1, och

3. *försäkringsförmedlaren* i denna verksamhet inte tar emot kunders medel eller fondandelar.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2005, men tillämpas inte på försäkringsmäklare som utövar verksamhet enligt lagen (1989:508) om försäkringsmäklare med stöd av punkten 3 i övergångsbestämmelserna till lagen (2005:000) om försäkringsförmedling. För dessa gäller äldre bestämmelser.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/92/EG av den 9 december 2002 om försäkringsförmedling (EGT L 9, 15.01.2003 s. 3, Celex 32002L0092).

² Senaste lydelse 2004:56.

2.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.

Prop. 2004/05:133

Härigenom föreskrivs¹ att 3 § lagen (1992:160) om utländska filialer m.m. skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §²

Om rätt för vissa utländska företag att driva verksamhet i Sverige finns särskilda bestämmelser, nämligen

1. för kreditinstitut 4 kap. 1, 2 och 4–6 §§ lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse,
2. för värdepappersföretag 1 kap. 3 c § och 2 kap. 7 § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse,
3. för finansiella institut 4 kap. 3 § lagen om bank- och finansieringsrörelse,
4. för utländska försäkringsgivare lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares verksamhet i Sverige,
5. för börser, auktoriserade marknadsplatser och clearingorganisationer 2 kap. 7 §, 7 kap. 2 § respektive 8 kap. 3 § lagen (1992:543) om börs- och clearingverksamhet,
6. för centrala värdepappersförvarare 2 kap. 6 § lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument,
7. för förvaltningsbolag och fondföretag 1 kap. 6–11 §§ lagen (2004:46) om investeringsfonder,
8. för utgivare av elektroniska pengar 2 kap. 8 § samt 5 kap. 6 och 7 §§ lagen (2002:149) om utgivning av elektroniska pengar,
9. för företag som driver inlåningsverksamhet 2 § lagen (2004:299) om inlåningsverksamhet, och
10. för utländska försäkringsförmedlare 3 kap. lagen (2005:000) om försäkringsförmedling.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2005.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/92/EG av den 9 december 2002 om försäkringsförmedling (EGT L 9, 15.01.2003 s. 3, Celex 32002L0092).

² Senaste lydelse 2004:310.

2.5 Förslag till lag om ändring i lagen (1993:768) om åtgärder mot penningtvätt

Prop. 2004/05:133

Härigenom föreskrivs¹ att 2 och 5 §§ lagen (1993:768) om åtgärder mot penningtvätt² skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §³

Bestämmelserna i denna lag gäller fysiska och juridiska personer som driver

1. bank- eller finansieringsrörelse enligt lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse,

2. livförsäkringsrörelse,

3. verksamhet av det slag som beskrivs i 1 kap. 3 § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse,

4. verksamhet som kräver anmälan till eller ansökan hos Finansinspektionen enligt lagen (1996:1006) om anmälningsplikt avseende viss finansiell verksamhet eller lagen (2004:299) om inlåningsverksamhet,

5. verksamhet av det slag som beskrivs i 1 § lagen (1989:508) om försäkringsmäklare,

5. försäkringsförmedling enligt lagen (2005:000) om försäkringsförmedling,

6. verksamhet för utgivning av elektroniska pengar enligt lagen (2002:149) om utgivning av elektroniska pengar,

7. fondverksamhet enligt lagen (2004:46) om investeringsfonder,

8. verksamhet som fastighetsmäklare enligt fastighetsmäklarlagen (1995:400),

9. verksamhet för kasinospel enligt kasinolagen (1999:335),

10. verksamhet som godkänd eller auktoriserad revisor, eller

11. yrkesmässig verksamhet som består i att lämna råd i avsikt att påverka storleken på en skatt eller avgift (skatterådgivare).

Lagen gäller endast sådan mot kunder inriktad verksamhet som avses i första stycket. I fråga om verksamheter som avses i första stycket 1–7 gäller lagen även filialer i Sverige till utländska juridiska personer med huvudkontor i utlandet.

Bestämmelser om uppgiftsskyldighet för vissa andra fysiska och juridiska personer finns i 9 c §.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/92/EG av den 9 december 2002 om försäkringsförmedling (EGT L 9, 15.01.2003 s. 3, Celex 32002L0092).

² Lagen omtryckt 1999:162.

³ Senaste lydelse 2004:1182.

5 §⁴

Livförsäkringsföretag och företag som driver verksamhet enligt 1 § lagen (1989:508) om försäkringsmäklare behöver inte utföra identitetskontroll med anledning av ett försäkringsavtal vars årliga premie uppgår till ett belopp motsvarande högst 1 000 euro eller vars engångspremie uppgår till ett belopp motsvarande högst 2 500 euro. Identitetskontroll behöver inte heller göras med anledning av betalningar som görs från ett konto som har öppnats hos ett kreditinstitut som hör hemma inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Livförsäkringsföretag och försäkringsförmedlare enligt lagen (2005:000) om försäkringsförmedling behöver inte utföra identitetskontroll med anledning av ett försäkringsavtal vars årliga premie uppgår till ett belopp motsvarande högst 1 000 euro eller vars engångspremie uppgår till ett belopp motsvarande högst 2 500 euro. Identitetskontroll behöver inte heller göras med anledning av betalningar som görs från ett konto som har öppnats hos ett kreditinstitut som hör hemma inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2005, men tillämpas inte på försäkringsmäklare som utövar verksamhet enligt lagen (1989:508) om försäkringsmäklare med stöd av punkten 3 i övergångsbestämmelserna till lagen (2005:000) om försäkringsförmedling. För dessa gäller äldre bestämmelser.

⁴ Senaste lydelse 2004:1182.

2.6 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister

Prop. 2004/05:133

Härigenom föreskrivs¹ att 9 § lagen (1998:620) om belastningsregister skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §²

En enskild har rätt att på begäran skriftligen få ta del av samtliga uppgifter ur registret om sig själv. Sådana uppgifter skall på begäran lämnas ut utan avgift en gång per kalenderår.

En enskild som behöver ett registerutdrag om sig själv för att kunna ta till vara sin rätt i ett främmande land eller få tillstånd att resa in, bosätta sig eller arbeta där, har rätt att få ett utdrag vars innehåll är begränsat enligt föreskrifter som regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer meddelar. Detsamma gäller när en enskild behöver ett registerutdrag om sig själv enligt bestämmelser i lagen (2000:873) om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg.

En enskild som behöver ett registerutdrag om sig själv för att kunna ta till vara sin rätt i ett främmande land eller få tillstånd att resa in, bosätta sig eller arbeta där, har rätt att få ett utdrag vars innehåll är begränsat enligt föreskrifter som regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer meddelar. Detsamma gäller när en enskild behöver ett registerutdrag om sig själv enligt bestämmelser i lagen (2000:873) om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg *eller lagen (2005:000) om försäkringsförmedling.*

En begäran om uppgifter ur registret skall vara skriftlig och undertecknad av den sökande själv.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2005.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/92/EG av den 9 december 2002 om försäkringsförmedling (EGT L 9, 15.01.2003 s. 3, Celex 32002L0092).

² Senaste lydelse 2000:874.

Den 9 december 2002 antogs Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/92/EG om försäkringsförmedling. I direktivet anges att en samordning av de nationella reglerna om yrkeskrav och registrering av personer som inleder och bedriver verksamhet som försäkringsförmedlare kan bidra till att förverkliga den inre marknaden för finansiella tjänster och till att förbättra kundskyddet på området. Direktivet finns som *bilaga 1*.

En promemoria om direktivets genomförande, Försäkringsförmedling (Ds 2004:10), har upprättats i Finansdepartementet. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 2*. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanser finns i *bilaga 3*. Remissyttrandena finns tillgängliga i lagstiftningsärendet (Fi 2004/715).

Under beredningen har en promemoria, innehållande utkast till del av lagrådsremiss, utarbetats i Finansdepartementet. I promemorian behandlades frågor kring tillstånd och registrering. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 4*. Promemorian har behandlats vid ett remissmöte den 3 februari 2005. De till mötet inbjudna myndigheterna och organisationerna har också beretts tillfälle att lämna skriftliga synpunkter. En förteckning av remissinstanser finns i *bilaga 5*. Promemorian, protokollet från remissmötet och ett särskilt yttrande från Konkurrensverket finns tillgängliga i lagstiftningsärendet.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 17 februari 2005 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 6*.

Lagrådets yttrande finns i *bilaga 7*.

Regeringen har i propositionen i allt väsentligt följt Lagrådets förslag och synpunkter. Dessutom har vissa redaktionella ändringar gjorts i lagtexten. Lagrådets synpunkter behandlas i den allmänna motiveringen (avsnitt 8.3.3 och 8.4) och i författningskommentaren, avsnitt 10.

4.1 Olika aktörer på försäkringsförmedlingsområdet

Ett försäkringsbolag kan organisera sin försäljningsverksamhet på olika sätt. Försäljningen kan skötas av personer som är anställda i försäkringsbolaget, men bolaget kan också använda sig av förmedlare som är mer eller mindre fristående från detta. En försäkringstagare kan välja att sköta sina kontakter med försäkringsbolaget på egen hand, men kan också uppdra åt en förmedlare att sköta t.ex. upphandlingen av försäkringen. En försäkringsförmedlare är alltså en form av mellanman som kan ha såväl försäkringsgivare som försäkringstagare som uppdragsgivare. Nedan ges en kort beskrivning av de olika aktörer som i dag finns på förmedlingsområdet.

I de flesta försäkringsbolag finns det anställda *innesäljare* och *fälttjänstemän* som sköter bolagets försäljningsverksamhet. En stor del av bolagens försäljning sker emellertid genom *försäkringsombud* som inte är anställda av försäkringsbolaget. Ett försäkringsombud kan ha avtal med ett eller flera försäkringsbolag (*enbolagsombud* respektive *flerbolagsombud*).

En särskild grupp av försäkringsombud är de s.k. *specialombuden*, t.ex. resebyråer, bilhandlare, radiohandlare m.fl. som förmedlar försäkringar som en serviceåtgärd i anslutning till en viss försäljnings- eller reparationsverksamhet. Till gruppen specialombud får även räknas de finansbolag som tillhandahåller försäkringar som en del i olika finansieringslösningar. En annan särskild grupp av försäkringsförmedlare är de s.k. *fritidsombuden*, dvs. personer som på sin fritid förmedlar försäkringar. Vissa försäkringsombud har avtal som innebär att de är *franchisetagare*.

I finansiella koncerner är det vanligt förekommande att t.ex. koncernens distributionsnät i form av bankkontor används även för försäljning av i vart fall vissa av koncernens försäkringsprodukter. I dessa fall förmedlar banken försäkringsbolagets produkter (s.k. *bancassurance*).

Mot avtalad ersättning, oftast provision, medverkar ombuden vid försäljning eller vidmakthållande av försäkring. Ombudet kan arbeta direkt för ett försäkringsbolag eller biträda ett annat ombud. Möjligheten för ombudet att för försäkringsbolagets räkning ingå bindande avtal varierar mellan de ovan angivna kategorierna av försäkringsombud. Specialombuden har som regel rätt att träffa bindande avtal och brukar även ta emot premiebetalningar. Förhållandena kan dock variera. Franchisetagarna – som i regel enbart förmedlar livförsäkringar – har däremot i allmänhet inte rätt att ingå bindande avtal eller ta emot premiebetalningar. På samma sätt förhåller det sig med fritidsombud och banker som förmedlar försäkringar.

Försäkringsbolagen skall se till att deras försäljningsverksamhet sker i överensstämmelse med god försäkringsstandard. De har på så sätt ett ansvar för försäkringsombuden och skall därför ingripa mot dem om det behövs. Genom att försäkringsbolagens försäljningsverksamhet står under Finansinspektionens tillsyn kommer även ombudens verksamhet att indirekt stå under tillsyn.

Försäkringsmäklaren har, som hans roll är i Sverige, sitt uppdrag från försäkringstagaren, men får normalt ersättning för sitt arbete i form av provision från försäkringsgivaren. Mäklaren skall vara oberoende av försäkringsgivarintressen. Kravet på oberoende är uppställt i kundens intresse och skall säkerställa att mäklaren fritt kan välja mellan olika försäkringsgivare. I kravet på oberoende ligger att förhållandena mellan mäklare och försäkringsbolag inte får vara sådana att de styr valet av försäkring. Därav följer att mäklaren normalt får en portfölj som är spridd på olika försäkringsgivare allt efter kundernas skilda försäkringsbehov. Mäklarens uppgift är i korthet att sammanföra parter som är intresserade av att ingå försäkringsavtal och att därefter biträda sin uppdragsgivare vid de följande förhandlingarna. Mäklaren är ibland behörig att ingå avtal för sin uppdragsgivares räkning. I regel biträder mäklaren numera kunden även i många andra frågor.

En försäkringsmäklare använder sig ofta av *assistenter* i sitt arbete. En assistent kan biträda mäklaren med att inhämta information i olika avseenden, begära in och sammanställa offerter, kontrollera och vidarebefordra försäkringsbrev till kunden, ägna sig åt beståndsvård, pensionsutredningar, marknadsföring, omskrivningar inför förfallodag, ta emot och verkställa ändringar på befintligt försäkringsskydd, upprätta skattekalkyler, sköta bevakning samt teckna försäkring på uppdrag av mäklaren.

Försäkringskonsulten ger sin uppdragsgivare råd i försäkringsfrågor. Råden kan avse en mängd frågor, exempelvis skadeförebyggande verksamhet men också råd till kunden om bästa försäkringsskydd och bästa försäkringsgivare i ett visst fall. Konsulten får arvode av kunden. Den renodlade konsultrollen innefattar ingen mellanmansställning. Medan mäklaren är aktiv mellan två eller flera parter, deltar konsulten inte aktivt i förhållandet mellan parterna. Hans roll är mer den passive rådgivarens. Det förekommer dock att konsulten biträder kunden även vid upphandling av försäkring. Uppdelningen mellan försäkringsmäklare och konsulter är närmast en svensk företeelse. Internationellt görs oftast ingen sådan uppdelning (SOU 1986:55 s. 40, prop. 1988/89:136 s. 10 och SOU 1997:79 s. 44).

En *skadekonsult* kan få sitt uppdrag antingen från försäkringsgivaren eller från försäkringstagaren. Slutligen skall här nämnas de s.k. *tipsombuden* vars uppgift normalt är att endast hänvisa potentiella kunder till försäkringsbolag, försäkringsombud eller försäkringsmäklare.

4.2 Närmare om 1989 års lagstiftning om försäkringsmäklare

Det var genom lagen (1989:508) om försäkringsmäklare, som trädde i kraft den 1 januari 1990, som det slogs fast att försäkringsmäklare skall få verka på den svenska marknaden. Före försäkringsmäklarlagens tillkomst sköttes försäkringsbolagens försäljning av försäkringar så gott som uteslutande av anställda hos bolagen eller av ombud för dessa. Något förbud mot försäkringsmäklare fanns i och för sig inte och ett mindre antal mäklare var också verksamma redan före lagens tillkomst. Att mäklarverksamheten då inte hade någon större omfattning berodde på

att försäkringsbolagen sinsemellan träffade s.k. marknadsöverenskommelser. Dessa innebar att de bolag som var anslutna till dem endast fick sälja försäkringar genom egna ombud, vilka undantagsvis kunde vara ombud även för ett annat bolag om det första bolaget medgav det. På så sätt förhindrades mäklare från att vara verksamma i Sverige.

Försäkringsverksamhetskommittén lämnade i delbetänkandet Försäkringsmäklare i Sverige (SOU 1986:55) ett förslag om en särskild lagstiftning om försäkringsmäklare. Det var framför allt tre skäl som gjorde att en lagreglering ansågs nödvändig. Huvudmotivet var att avskaffa de etableringshinder som fanns. Ändamålet var att öka konkurrensen mellan försäkringsbolagen. Små och medelstora försäkringsbolag utan egna slagkraftiga försäljningsorganisationer skulle därmed lättare kunna sälja sina försäkringar. För det andra ansågs det nödvändigt av hänsyn till försäkringskunderna, särskilt de enskilda konsumenter som kunde komma att anlita mäklare, att i lag ställa upp vissa regler för verksamheten. Det tredje skälet för en särskild lagstiftning var att försäljningsverksamhet genom mäklare borde vara underkastad samma krav på god försäkringssed som gällde för försäkringsbolagen enligt 7 kap. 16 § första stycket försäkringsrörelselagen (1982:713) i dess dåvarande lydelse. Betänkandet ledde till försäkringsmäklarlagen, som trädde i kraft den 1 januari 1990 (prop. 1988/89:136, bet. 1988/89:NU29).

Försäkringsmäklarlagen består av både näringsrättsliga och civilrättsliga regler, som skall tillämpas på de juridiska och fysiska personer som yrkesmässigt till olika uppdragsgivare förmedlar direktförsäkringar från flera från varandra fristående försäkringsgivare. De näringsrättsliga reglerna innebär bl.a. att varje försäkringsmäklare skall vara registrerad hos Finansinspektionen och stå under dess tillsyn. Mäklaren kan registreras som förmedlare av alla slag av försäkringar, enbart livförsäkringar eller enbart skadeförsäkringar. För att en fysisk person skall bli registrerad krävs att han har en ansvarsförsäkring, en tillfredsställande utbildning, att han i övrigt bedöms lämplig som försäkringsmäklare samt att han inte genom ägarförhållanden eller på annat sätt är beroende av försäkringsgivarintressen. Vidare krävs att den fysiska personen inte är underårig, i konkurs eller underkastad näringsförbud eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken. För att en juridisk person skall bli registrerad krävs att den juridiska personen inte genom ägarförhållanden eller på annat sätt är beroende av försäkringsgivarintressen, att den har en ansvarsförsäkring samt att de fysiska personer som förmedlar försäkring för den juridiska personens räkning är registrerade som försäkringsmäklare.

Enligt de civilrättsliga reglerna skall mäklaren utföra sitt uppdrag omsorgsfullt och med iakttagande av god försäkringsmäklarsed. Han skall, i den utsträckning som omständigheterna kräver det, klarlägga sin uppdragsgivares behov av försäkring och föreslå lämpliga lösningar. Om mäklaren uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter sina skyldigheter, kan han bli skadeståndsskyldig mot uppdragsgivaren och andra som är beroende av att han utför sitt uppdrag på rätt sätt. De civilrättsliga reglerna är tvingande i konsumentförhållanden.

Genom en lagändring den 1 januari 1995 fick registrerade försäkringsmäklare möjlighet att utan tillstånd enligt lagen (1991:981) om

värdepappersrörelse förmedla fondandelar som sidoverksamhet till försäkringsmäklarrörelsen.

Regeringen har i förordningen (1989:854) om försäkringsmäklare meddelat närmare föreskrifter om lagens tillämpning. Vidare har Finansinspektionen bemyndigats att meddela ytterligare föreskrifter bl.a. om verkställigheten av lagen. Finansinspektionen har också i allmänna råd lämnat anvisningar om lagens tillämpning.

4.3 Översyn av försäkringsmäklarlagen

Regeringen beslutade 1995 att tillsätta en särskild utredare att göra en översyn av försäkringsmäklarlagen. Mot bakgrund av erfarenheterna från tillämpningen av lagen och utvecklingen på försäkringsområdet skulle utredaren föreslå de lagändringar som behövdes för att trygga en sund utveckling av försäkringsmäklarverksamheten och förstärka skyddet för de försäkringstagare som anlitar försäkringsmäklare (Dir. 1995:116). Utredarens arbete resulterade i betänkandet Försäkringsmäklare – En lagöversyn av Försäkringsmäklarutredningen (SOU 1997:79). Betänkandet – som har remissbehandlats (Fi1997/1956) – innehåller ett förslag till ny lag om försäkringsmäklarverksamhet.

Enligt förslaget avgränsas lagens tillämpningsområde genom en definition av begreppet försäkringsmäklarverksamhet, till skillnad mot den nu gällande lagen som innehåller en definition av begreppet försäkringsmäklare. I enlighet med de ändringar som genomförts i lagstiftningen om värdepappersrörelse föreslås ett mäklarföretag som en sidoverksamhet också i fortsättningen under vissa villkor kunna förmedla fondandelar.

När det gäller verksamhetsformen råder i dag frihet för den som vill bedriva försäkringsmäklarverksamhet att använda sig av bolagsform eller att driva verksamhet under enskild firma. Mot bakgrund av intresset av en ökad stabilitet och insyn på försäkringsmäklarområdet föreslås i betänkandet att endast associationsformen aktiebolag skall få användas för mäklarverksamhet.

För registrering som försäkringsmäklarbolag föreslås i betänkandet vidare ett oförändrat krav på oberoende av försäkringsgivarintressen och krav på ansvarsförsäkring för skadeståndsskyldighet som kan drabba bolaget. Ett nytt allmänt krav på mäklarrörelsen som utredningen förde fram är att den skall bedrivas på ett sådant sätt att allmänhetens förtroende för verksamheten upprätthålls och i övrigt så att verksamheten kan anses sund. Ytterligare nya registreringskrav som föreslogs var bl.a. att aktiekapitalets storlek skall avpassas med hänsyn till verksamhetens art och omfattning, men dock uppgå till minst 200 000 kronor. Även de fysiska personer som för ett försäkringsmäklarbolags räkning skall förmedla försäkring skall enligt förslaget registreras. Registreringen föreslås liksom nu skötas av tillsynsmyndigheten, dvs. Finansinspektionen. De krav som bör gälla för mäklarnas utbildning och erfarenhet föreslås preciseras i föreskrifter av regeringen eller Finansinspektionen.

Vad gäller den ansvarsförsäkring som mäklare enligt försäkringsmäklarlagen är skyldiga att ha så innebär utredningsförslaget att lagen

också i fortsättningen skall innehålla endast en allmän bestämmelse om detta. De närmare bestämmelserna föreslås anges av regeringen och Finansinspektionen.

Ett centralt inslag i mäklarlagstiftningen är att försäkringsmäklare skall vara oberoende av försäkringsgivarintressen. Någon precisering av oberoendekravet i lagen föreslås inte av utredningen. Inte heller föreslås någon ändring av den ordning som i praktiken tillämpas i Sverige liksom internationellt vad avser mäklarens ersättning, vilken innebär att ersättningen kan utgå som arvode betalt av uppdragsgivaren eller som provision eller annan ersättning av försäkringsgivaren.

När det gäller den gränsöverskridande verksamhet som kan bedrivas av försäkringsförmedlare från andra länder inom det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) utgår förslaget från att förmedlarna är registrerade i sina hemländer. Någon ytterligare registrering enligt de svenska reglerna krävs då inte.

I fråga om tillsynsbestämmelserna föreslår utredningen att det som en allmän riktlinje för Finansinspektionens tillsynsarbete anges att myndigheten skall se till att en sund utveckling av försäkringsmäklarverksamheten främjas.

4.4 Tidigare EG-regler om försäkringsförmedlare

Rådet antog den 13 december 1976 ett direktiv om åtgärder för att underlätta det effektiva utövandet av etableringsfriheten och friheten att tillhandahålla tjänster vid verksamhet som försäkringsagent eller försäkringsmäklare (ur grupp 630 ISIC) och särskilt om övergångsbestämmelser för sådan verksamhet (77/92/EEG), direktiv 77/92/EEG. Direktivet syftar till att underlätta för försäkringsmäklare och försäkringsombud att starta verksamhet i en annan medlemsstat. Enligt direktivets artikel 2.1 gäller det för följande verksamheter:

a) Yrkesmässig verksamhet utövad av personer som, med avseende på försäkring eller återförsäkring av risker, och med full frihet att välja företag, uppträder som förmedlare mellan personer som söker sådan försäkring och försäkringsföretag eller återförsäkringsföretag, utför förberedande arbete inför ingående av sådana försäkringsavtal och, då så är lämpligt, bistår vid administrering av avtalen, särskilt vid försäkringsfall.

b) Yrkesmässig verksamhet utövad av personer som genom ett eller flera avtal fått i uppdrag att, eller som bemyndigats att, i ett eller flera försäkringsföretags namn och för deras räkning, eller endast för deras räkning, framlägga och ge förslag till försäkringsavtal, utföra arbete inför eller vid slutande av försäkringsavtal eller, bistå vid administrering och fullgörande av sådant avtal, särskilt vid försäkringsfall.

c) Verksamhet utövad av andra personer än de som avses i a och b men som uppträder för sådana personers räkning vid bland annat förberedande arbete, framläggande av försäkringsavtal eller inkassering av premier, förutsatt att något försäkringsåtagande gentemot eller för allmänheten inte ingår som en del i denna verksamhet.

Försäkringsmäklare ryms i grupp a) medan försäkringsombud innefattas i grupp b). I grupp c) ryms medhjälpare till de föregående

kategorierna. Definitionerna tar inte sikte på vissa yrkesgrupper utan på vissa verksamheter oavsett under vilken beteckning utövaren arbetar. Direktivet är dock enligt sin rubrik begränsat till försäkringsagenter och försäkringsmäklare.

I artikel 2.2 anges att direktivet särskilt skall gälla verksamhet som i medlemsstaterna anges med vissa, för varje land uppräknade, vedertagna beteckningar. En lista över vilka yrkesgrupper som i medlemsstaterna skall omfattas av bestämmelserna finns fogad till direktivet. För Sveriges del anges försäkringsmäklare under grupp a) och försäkringsombud under grupp b).

I direktivet föreskrivs bl.a. att om ett land ställer upp vissa kunskapskrav eller krav på färdighet, skall viss i direktivet närmare angiven verksamhet i ett annat land anses uppfylla dessa krav, om sådan verksamhet har bedrivits under tid som preciseras i direktivet (artikel 4–8). Ett intyg om att de förutsättningar som anges i direktivet är uppfyllda skall utfärdas av de myndigheter eller organisationer som varje land utsett (artikel 9). Med anledning av direktivet har en bestämmelse om skyldighet för Finansinspektionen att utfärda sådant intyg som avses i direktivet tagits in i 7 a § försäkringsmäklarlagen. Bestämmelsen i direktivets artikel 4–8 har föranlett en ändring i 5 § försäkringsmäklarlagen (SFS 1995:787). Ändringen innebär att viss erfarenhet som den som ansöker om registrering som försäkringsmäklare har erhållit i ett annat land skall godtas som alternativ till utbildning.

Kommissionen antog den 18 december 1992 en rekommendation om förmedlare av försäkringar (92/48/EEG), rekommendation 92/48/EEG. I rekommendationens bilaga, artikel 1, anges att i rekommendationen avses med försäkringsförmedlare en person som startar eller driver sådan verksamhet som definieras i artikel 2 punkt 1 a–c i direktiv 77/92/EEG, vare sig han gör det som egen rörelseidkare eller som anställd. Rekommendationens övergripande mål är att underlätta marknadstillträde för försäkringsförmedlare och att förstärka skyddet för de försäkringstagare som anlitar förmedlare. I syfte att uppnå målen rekommenderas medlemsstaterna att kräva dels registrering av försäkringsförmedlare, dels vissa kvalifikationer beträffande kompetensnivå, innehav av ansvarsförsäkring och vandel. Krav får enligt rekommendationen även uppställas på att förmedlare av försäkring har tillräcklig finansiell styrka om de skall handha klientmedel. Förmedlare av försäkring skall vidare till uppdragsgivaren uppge alla juridiska eller affärsmässiga anknytningar till något försäkringsföretag liksom alla aktier som han innehar eller som sådana företag innehar och som skulle kunna inskränka hans frihet att välja försäkringsföretag. Slutligen skall det finnas lämpliga sanktioner som kan tillgripas mot den som driver verksamhet som förmedlare av försäkring utan att vara registrerad.

Bakgrund

Försäkringsförmedlarna är en viktig länk i försäljningen av försäkringsprodukter inom EU. I vissa medlemsstater svarar dessa för mer än 50 procent av all distribution av försäkringar. Tvingande bestämmelser om försäkringsförmedling finns trots detta i dag bara i direktiv 77/92/EEG, vars räckvidd är begränsad. Direktivet innebär t.ex. inte någon harmonisering av vilka krav på yrkeskvalifikationer som bör ställas för att tillstånd att bedriva verksamhet som mäklare eller ombud skall medges. Det utesluter inte heller att medlemsstaterna inför särskilda bestämmelser för tillstånd att inleda och bedriva mäklar- eller ombudsverksamhet skall beviljas. Det kan konstateras att direktivets begränsade omfattning har inneburit att medlemsstaterna har infört regler på området som skiljer sig väsentligt från varandra.

Ett försök att komma tillrätta med problemen på området gjordes med rekommendation 92/48/EEG. Den innebär som nämnts i avsnitt 4.3 i huvudsak att medlemsstaterna bör anta ett regelverk som innebär att försäkringsförmedlare skall uppfylla vissa krav i fråga om allmänbildning samt affärs- och yrkesrelaterad kompetens, att förmedlarna skall ha en ansvarsförsäkring eller därmed jämförlig säkerhet, att de skall ha god vandel samt att förmedlarna inte får vara försatta i konkurs. I rekommendationen uttalas också att försäkringsförmedlare bör vara registrerade i sin medlemsstat och att det i medlemsstaterna skall finnas lämpliga sanktioner mot dem som utövar förmedlingsverksamhet utan att vara registrerade. De flesta medlemsstater har antagit bestämmelser med utgångspunkt i rekommendationen. De nationella regelverk som har införts skiljer sig dock fortfarande mycket åt. Utifrån det har direktivet om försäkringsförmedling arbetats fram.

Syftet med försäkringsförmedlingsdirektivet är att ytterligare underlätta verksamhet över gränserna och att förbättra kundskyddet. Varje person (fysisk eller juridisk) som startar eller bedriver verksamhet som försäkrings- eller återförsäkringsförmedlare skall därför som huvudregel vara registrerade som bevis på att de grundläggande yrkeskraven är uppfyllda. En förmedlare som är registrerad i en medlemsstat skall sedan med stöd av etableringsfriheten och friheten att tillhandahålla tjänster kunna bedriva verksamhet i andra medlemsstater. Direktivet innehåller också minimikrav på formerna för och innehållet i den information som försäkringsförmedlare skall ge till sina kunder. De olika delarna i direktivet berörs närmare nedan.

Tillämpningsområde och definitioner

Själva förmedlingen anges i direktivet som verksamhet som består i att lägga fram, föreslå eller utföra annat förberedande arbete inför ingåendet av försäkringsavtal, eller att ingå sådana avtal, eller att bistå vid förvaltning och fullgörande av sådana avtal, särskilt vid skada (artikel 2.3). Direktivet omfattar alla slags fysiska och juridiska personer som förmedlar försäkringar, dvs. såväl mäklare som exempelvis ombud. Vissa

ombud är dock undantagna från direktivets tillämpning (artikel 1.2). Vidare är försäkringsföretag, anställda hos försäkringsföretag, skadereglerare samt personer som inom ramen för en annan yrkesverksamhet i enskilda fall lämnar information om försäkringar undantagna från direktivets tillämpning (artikel 2.3).

Registrering

I direktivet behandlas frågan om registrering av försäkringsförmedlare i artikel 3 där det bl.a. föreskrivs att en förmedlare skall registreras i sin hemmedlemsstat vid en sådan behörig myndighet som avses i artikel 7.2 samt att juridiska personer skall registreras av medlemsstaterna som dessutom i registret skall ange namnen på de fysiska personer i ledningen som ansvarar för förmedlingsverksamheten. Medlemsstaterna får därvid föreskriva att försäkringsföretag eller andra organ får samarbeta med de behöriga myndigheterna vid registrering av försäkringsförmedlare (artikel 3.1). Registrerade försäkringsförmedlare skall ha rätt att inleda och bedriva försäkringsförmedling inom EU såväl genom etablering som gränsöverskridande verksamhet (artikel 3.5).

I artikel 7.2 anges att de behöriga myndigheterna antingen skall vara offentliga myndigheter eller organ som erkänts i nationell lagstiftning eller av en offentlig myndighet som genom nationell lagstiftning fått uttrycklig behörighet till detta. De behöriga myndigheterna i de olika medlemsstaterna skall samarbeta för att säkerställa att bestämmelserna i direktivet tillämpas på rätt sätt (artikel 9.1).

Kunskaps- och vandelskrav

Medlemsstaterna skall se till att registrering av försäkringsförmedlare endast är möjlig om vissa yrkeskrav löpande är uppfyllda (artikel 3.3 och 4.5). Kraven innebär att försäkringsförmedlaren skall ha lämplig kunskap och kompetens enligt reglerna i förmedlarens hemmedlemsstat (artikel 4.1). Försäkringsförmedlarens vandel skall vidare vara god. Ett minimi-krav är därvid att förmedlaren inte finns registrerad i polisregistret för allvarliga brott med anknytning till egendomsbrott eller andra brott i samband med ekonomisk verksamhet samt att han inte tidigare har försatts i konkurs, såvida förmedlaren inte har blivit rehabiliterad i enlighet med nationell lagstiftning (artikel 4.2).

När det gäller juridiska personer behöver inte kraven på kunskaper och kompetens tillämpas på alla fysiska personer som arbetar på företaget. Medlemsstaterna skall dock se till att ett skäligt antal ansvariga personer i företagsledningen samt personer som direkt deltar i förmedlingsverksamheten kan styrka att de har de kunskaper och den kompetens som krävs för att utföra arbetet (artikel 4.1 fjärde stycket). På motsvarande sätt behöver inte kravet på god vandel tillämpas på alla fysiska personer som arbetar på ett företag utan det räcker att företagsledningen samt personer som direkt arbetar med försäkringsförmedling uppfyller kravet (artikel 4.2 tredje stycket).

Medlemsstaterna får ställa strängare eller ytterligare krav på försäkringsförmedlare som är registrerade inom deras jurisdiktionsområde (artikel 4.6).

Ansvarsförsäkring

Enligt artikel 4.3 i direktivet skall försäkringsförmedlaren ha en ansvarsförsäkring som omfattar hela gemenskapens territorium eller annan likvärdig garanti för ansvar till följd av fel eller försummelse i verksamheten. Försäkringen eller garantin skall täcka minst 1 000 000 euro per skada och totalt 1 500 000 euro för alla skador under ett år. Detta gäller dock inte om en sådan försäkring eller garanti redan tillhandahålls av ett försäkringsföretag för vars räkning eller med vars bemyndigande förmedlaren handlar eller ett sådant företag har tagit fullt ansvar för förmedlarens handlande. I artikel 4.7 finns bestämmelser om indexering av beloppen.

Skydd mot försäkringsförmedlares oförmåga att överföra premie eller försäkringsersättning

Enligt direktivet skall medlemsstaterna vidta alla nödvändiga åtgärder för att skydda kunderna mot försäkringsförmedlaren oförmåga att överföra premie eller försäkringsersättning (artikel 4.4). Direktivet anger fyra sätt som detta kan göras på. Medlemsstaterna kan välja ett eller flera av dessa sätt men får inte välja något annat alternativ.

Verksamhet över gränserna

Om en försäkringsförmedlare vill bedriva förmedlingsverksamhet i en annan medlemsstat än den han är registrerad i skall han anmäla det till den behöriga myndigheten i hemmedlemsstaten. Myndigheten skall då – under förutsättning att den behöriga myndigheten i den andra staten till Europeiska gemenskapernas kommission uttryckt önskemål om det – underrätta den behöriga myndigheten i den staten. Förmedlaren får därefter inleda sin verksamhet en månad efter den tidpunkt då han fått information om att den behöriga myndigheten i hemmedlemsstaten sänder en sådan underrättelse till den andra behöriga myndigheten. Förmedlaren får dock omedelbart inleda sin verksamhet om den andra behöriga myndigheten inte önskar bli underrättad (artikel 6.1).

Försäkringsförmedlares informationsskyldighet

Innan ett försäkringsavtal ingås skall förmedlaren bl.a. informera om sin identitet och adress, hur man kan kontrollera att han är registrerad, om förmedlaren innehar mer än tio procent av rösterna eller kapitalet i ett försäkringsföretag eller om ett försäkringsföretag innehar mer än tio procent av rösterna eller kapitalet i det bolag som förmedlingsverksamheten drivs i (artikel 12.1 första stycket). Förmedlaren skall vidare informera om han ger råd utifrån en opartisk analys eller om han bedriver förmedlingsverksamhet uteslutande för ett eller flera

försäkringsföretag eller om han inte ger råd vare sig utifrån en opartisk analys eller bedriver förmedlingsverksamhet uteslutande för ett eller flera försäkringsföretag (artikel 12.1 andra stycket).

Medlemsstaterna får ha strängare informationskrav under förutsättning att de överensstämmer med gemenskapsrätten.

Informationen skall enligt huvudregeln vara skriftlig. När kunden begär det eller när omedelbart försäkringsskydd är nödvändigt samt vid förmedling av försäkringar per telefon får informationen lämnas muntligen. I dessa fall skall informationen lämnas skriftligen efter avtalslutet (artikel 13).

Tillsyn och påföljder

Direktivet innehåller inte någon uttrycklig bestämmelse om att försäkringsförmedlare skall stå under tillsyn. Det finns dock bestämmelser om att medlemsstaterna skall se till att registrerade försäkringsförmedlare fortlöpande uppfyller de yrkeskrav som är en förutsättning för registrering (artikel 4.5) och att förmedlare som inte längre uppfyller dessa krav skall strykas ur registret (artikel 3.3). Vidare föreskrivs att den behöriga myndigheten regelbundet skall göra en översyn av registreringens giltighet (artikel 3.3).

Medlemsstaterna skall besluta om lämpliga påföljder dels för personer som utövar verksamhet som försäkringsförmedlare utan att vara registrerade i en medlemsstat, dels för personer som inte följer de nationella bestämmelser som antagits i enlighet med direktivet. Vidare skall bestämmelser antas som reglerar påföljden för försäkringsföretag som utnyttjar försäkringsförmedlare som inte är registrerade (artikel 8.1–3). De behöriga myndigheterna i medlemsstaterna skall därvid utbyta information om de förmedlare som blivit föremål för påföljd (artikel 9.2).

Försäkringsförmedlare spelar en central roll vid distributionen av försäkringsprodukter. Att förmedling av försäkringar sker på ett tillfredsställande sätt är av betydelse för såväl försäkringstagare som försäkringsgivare, men även för effektiviteten på försäkringsmarknaden. Fel och brister i samband med förmedlingen kan få stora ekonomiska konsekvenser för både försäkringstagare och försäkringsgivare.

Svenska bestämmelser om försäkringsförmedling finns i dag i lagen (1989:508) om försäkringsmäklare. Lagen är bara tillämplig på de försäkringsmäklare – dvs. personer som är oberoende av försäkringsgivarintressen – som förmedlar direktförsäkringar. Försäkringsombuden är indirekt reglerade genom kravet på god försäkringsstandard enligt 1 kap. 1 a § försäkringsrörelselagen (1982:713).

Antagandet av EG-direktivet om försäkringsförmedling utgör ett led i genomförandet av EG:s handlingsplan för finansiella tjänster. Direktivet ersätter direktiv 77/92/EEG, som dock haft ett begränsat tillämpningsområde och inte i någon nämnvärd utsträckning påverkat innehållet i försäkringsmäklarlagen. Det nya direktivet omfattar i princip alla personer som förmedlar försäkringar och gör således inte någon skillnad mellan försäkringsmäklare och andra försäkringsförmedlare. Det omfattar även, till skillnad från försäkringsmäklarlagen, personer som förmedlar återförsäkringar.

I direktivet om försäkringsförmedling finns ett krav på att försäkringsförmedlare skall vara registrerade hos en behörig myndighet. Den som är registrerad i en medlemsstat kan sedan driva förmedlingsverksamhet inom hela gemenskapen med stöd av etableringsfriheten och friheten att tillhandahålla tjänster.

Genom direktivet sker en s.k. minimiharmonisering av de yrkeskrav som en person måste uppfylla för att bli registrerad som försäkringsförmedlare och av den information som en försäkringsförmedlare skall lämna till en kund. Detta innebär att Sverige kan gå längre i dessa avseenden för försäkringsförmedlare som skall registreras här.

En av utgångspunkterna för genomförandet av direktivet om försäkringsförmedling bör vara att åstadkomma ett *fullgott kundskydd*. Av betydelse här är inte bara att se till att de personer som får förmedla försäkringar i Sverige uppfyller högt ställda krav på yrkeskvalifikationer utan även att de lämnar sådan information som är av särskild betydelse från kundsynpunkt. Bedömningen av i vilken utsträckning det i den svenska lagstiftningen bör ställas strängare eller ytterligare krav på försäkringsförmedlare än vad som gäller enligt direktivet bör ske med beaktande av intresset av ett sådant fullgott kundskydd.

En annan utgångspunkt för genomförandet bör vara att skapa goda förutsättningar för en *konkurrens på lika villkor*. Detta gäller såväl konkurrens mellan svenska försäkringsförmedlare som konkurrens mellan svenska och utländska försäkringsförmedlare. Intresset av ett fullgott kundskydd måste vägas mot intresset av att svenska förmedlare inte får en konkurrensnackdel i förhållande till utländska förmedlare. Vidare bör målsättningen vara att så långt som möjligt skapa ett gemensamt regelverk för alla svenska förmedlare, trots att de aktörer som kommer att omfattas av de nya reglerna i många fall arbetar under

mycket skilda villkor och inte är en lika enhetlig grupp som de som i dag omfattas av försäkringsmäklarlagen. Prop. 2004/05:133

En betydelsefull omständighet att beakta vid utformningen av det nya regelverket är också det stora antalet nya aktörer som kommer att omfattas av det. Målsättningen att åstadkomma ett i alla delar gemensamt regelverk får inte drivas så långt att de möjligheter till effektivitetsvinster och resursbesparingar som kan finnas inte tas till vara.

Regeringens förslag: Direktivet om försäkringsförmedling skall genomföras genom en ny lag om försäkringsförmedling. Lagen skall omfatta förmedling av såväl direktförsäkring som återförsäkring. Lagen (1989:508) om försäkringsmäklare skall upphöra att gälla.

Regeringens bedömning: I den nya lagen bör det inte göras någon uppdelning av försäkringsförmedlare i kategorierna försäkringsmäklare och försäkringsombud.

Promemorians förslag och bedömning: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna lämnar förslaget om en ny lag utan erinran. *Sveriges Försäkringsförbund* och *Svenska försäkringsmäklares förening* anser att man i lagen bör skilja mellan oberoende mäklare och ombud. *Konkurrensverket* ifrågasätter om det inte i vart fall beträffande förmedling av vissa konsumentförsäkringar bör ställas krav på att förmedlaren måste välja om han eller hon skall agera som mäklare eller som ombud.

Skälen för regeringens förslag och bedömning:

En ny lag om försäkringsförmedling

Lagen om försäkringsmäklare trädde i kraft den 1 januari 1990. Under den tid som lagen har varit i kraft har det skett en omfattande utveckling av försäkringsmarknaden. Den översyn av lagen som gjordes under andra halvan av 1990-talet resulterade i ett förslag till ny lag om försäkringsmäklarverksamhet (SOU 1997:79). Förslaget har emellertid endast lett till en mindre justering i gällande mäklarlagstiftning.

Försäkringsmäklarlagen har ett mer begränsat tillämpningsområde än direktivet om försäkringsförmedling. Den omfattar bara försäkringsmäklare, dvs. personer som är oberoende av försäkringsgivarintressen, och endast förmedling av direktförsäkringar. Direktivet gör däremot i princip inte någon åtskillnad mellan olika slags försäkringsförmedlare och omfattar dessutom förmedling av såväl direktförsäkringar som återförsäkringar. Det innehåller också en rad bestämmelser som syftar till att förbättra kundskyddet – främst olika informationskrav – som saknar motsvarighet i försäkringsmäklarlagen. Ett genomförande av direktivet innebär dessutom att en rad nya bestämmelser som avser verksamhet över gränserna måste införas. Även direktivets terminologi skiljer sig från försäkringsmäklarlagens. Det finns dessutom behov av ny struktur på lagstiftningen som är mer anpassad till den övriga lagstiftningen på det finansiella området. Sammanfattningsvis bör direktivet genomföras genom en ny lag om försäkringsförmedling.

Direktivet om försäkringsförmedling är som nyss nämnts tillämpligt på förmedling av återförsäkringar. Den nya lagen om försäkringsförmedling bör därför omfatta även sådan förmedling.

När det sedan gäller frågan i vilken utsträckning som den nya lagen skall vara dispositiv, kan noteras att bestämmelserna i 13 och 14 §§ försäkringsmäklarlagen om vad en försäkringsmäklare skall iakta vid

utförandet av sitt uppdrag och om dennes skadeståndskyldighet vid åsidosättande av dessa skyldigheter är tvingande bara i konsumentförhållanden (se 2 §). Direktivet gör emellertid i princip inte någon skillnad mellan förmedling av försäkringar till konsumenter och förmedling av försäkringar till andra kunder. I stället dras i direktivet en gräns mellan förmedling av återförsäkringar och försäkringar mot s.k. stora risker å den ena sidan och förmedling av övriga försäkringar å den andra. Direktivets informationskrav behöver bara tillämpas vid förmedling av andra försäkringar än återförsäkringar och försäkringar mot stora risker (se artikel 12.4). I övrigt gäller samma regler för all förmedling av försäkringar.

Det anförda innebär att utrymmet för dispositiva regler eller andra undantag från lagens tillämplighet är begränsat till områden där direktivet medger det (dvs. i fråga om en försäkringsförmedlares informationsskyldighet) eller där direktivet saknar uttrycklig reglering (t.ex. i fråga om en försäkringsförmedlares skadeståndsskyldighet). Som framgår av det följande föreslås att bestämmelserna om försäkringsförmedlares informationsskyldighet inte skall vara tillämpliga vid förmedling av återförsäkring och försäkring mot stora risker (se 6 kap. 7 § lagförslaget och avsnitt 8.4) och att det skall vara möjligt att avtala bort skadeståndsskyldigheten vid sådan förmedling (se 1 kap. 9 § lagförslaget och avsnitt 8.5.5).

Bör man skilja på olika slags försäkringsförmedlare?

Enligt dagens svenska regler finns det en tydlig skillnad mellan försäkringsmäklare och försäkringsombud. Frågan är om denna skillnad bör få genomslag i den nya lagen om försäkringsförmedling. Den mest uppenbara och principiellt viktigaste skillnaden mellan mäklare och ombud är att mäklarna normalt företräder försäkringstagaren, medan ombuden vanligtvis företräder försäkringsgivaren. En annan viktig skillnad är att mäklarna skall vara oberoende från försäkringsgivarintressen, vilket naturligtvis inte gäller för ombuden. Kravet på oberoende har ett nära samband med den roll som mäklarna traditionellt har, dvs. att i en förmedlande roll vara köpare av försäkringsprodukter.

Mellan mäklare och ombud finns emellertid också likheter. Båda grupperna fungerar som en form av mellanmän i relationen mellan försäkringsgivaren och försäkringstagaren och har i denna egenskap en möjlighet att direkt påverka försäkringsskyddet för försäkringstagaren. Genomförandet av direktivet om försäkringsförmedling innebär en möjlighet att låta denna likhet mellan mäklare och ombud vara styrande för den framtida regleringen.

Det kan konstateras att direktivets vida definition av begreppet försäkringsförmedling träffar en mycket heterogen grupp av aktörer på försäkringsmarknaden, vilket gör att det i och för sig finns anledning att överväga behovet av olika regler för olika typer av förmedling. Fördelarna med en enkel och tydlig reglering som omfattar alla typer av försäkringsförmedling skall emellertid inte underskattas, eftersom kravet på oberoende i nuvarande mäklarlagstiftning har visat sig svårt att upprätthålla i praktiken.

Utgångspunkten för bedömningen är som nämnts att direktivets definition av försäkringsförmedlare inte gör någon skillnad mellan olika slag av förmedlare. Direktivets regler om yrkeskrav gäller samtliga förmedlare, även om det enligt direktivet är möjligt att anpassa kraven efter den verksamhet som bedrivs. I direktivets regler om informationskrav görs det däremot skillnad mellan olika typer av försäkringsförmedling (se artikel 12.1). Enligt denna artikel skall en försäkringsförmedlare, i fråga om det avtal som erbjuds, informera kunden om han ger råd på grundval av en skyldighet att erbjuda en opartisk analys, eller om han är avtalsenligt förpliktad att bedriva försäkringsförmedlingsverksamhet uteslutande med ett eller flera försäkringsföretag, eller om han varken ger råd på grundval av en skyldighet att erbjuda en opartisk analys eller är avtalsenligt förpliktad att bedriva försäkringsförmedlingsverksamhet uteslutande med ett eller flera försäkringsföretag. Den första kategorin kan i huvudsak jämföras med dagens mäklarverksamhet och den andra med ombudsverksamhet. När det gäller den tredje kategorin kan den bli aktuell när en försäkringsförmedlare, utan att vara avtalsenligt förpliktad till det, i praktiken förmedlar försäkringar från bara vissa försäkringsföretag. Kunden skall således alltid få tydlig information om förutsättningarna för de råd som förmedlaren lämnar.

Uttrycket ”i fråga om det avtal som erbjuds” får förstås på det sättet att direktivet medger att en försäkringsförmedlare kan uppträda i olika roller för olika slags försäkringsprodukter. En förmedlare kan alltså välja att agera som ”ombud” när det gäller t.ex. förmedling av en viss typ av skadeförsäkringar, medan han eller hon agerar som ”mäklare” vid förmedling av t.ex. livförsäkringar. Denna möjlighet till flexibilitet bör utnyttjas, eftersom den bedöms skapa bättre förutsättningar för konkurrens och därigenom gynna inte bara de potentiella försäkringstagarna utan också försäkringsmarknadens funktionssätt. Även om det i den nya lagen inte görs någon tydlig skillnad mellan olika typer av förmedlare, så kan naturligtvis en förmedlare även i framtiden välja att specialisera sig på en viss typ av försäkringsförmedling, t.ex. förmedling efter en opartisk analys. Denna typ av specialisering är emellertid inte något som lagstiftaren bör styra genom att i lagen införa vissa bestämda kategorier av förmedlare. En annan sak är att det, såsom *Konkurrensverket* har hävdats, kan finnas konsumentskyddsaspekter som gör att det i vart fall beträffande vissa typer av förmedling inte är lämpligt att en förmedlare tillåts uppträda i olika roller. Problem av sådan art bör emellertid i första hand lösas inom ramen för en regel om god försäkringsförmedlingssed.

Sammanfattningsvis torde det – tvärt emot vad som hävdats av *Sveriges Försäkringsförbund* och *Svenska försäkringsmäklares förening* – ur ett kundperspektiv inte vara någon fördel att behålla gamla invanda beteckningar på försäkringsområdet som kanske huvudsakligen associeras med gårdagens krav. Genom en ny flexibel reglering bör det i stället skapas förutsättningar för marknadens aktörer att själva utforma en lämplig och effektiv marknadsindelning. Det är därför lämpligt att inte göra någon åtskillnad mellan försäkringsmäklare och försäkringsombud i den nya lagen.

8.1 Tillämpningsområde

Regeringens förslag: Med försäkringsförmedling avses yrkesmässig verksamhet som består i att lägga fram eller föreslå försäkringsavtal eller utföra annat förberedande arbete inför ingåendet av sådana avtal, att för annans räkning ingå försäkringsavtal eller att bistå vid förvaltning och fullgörande av avtalet.

Som försäkringsförmedling skall inte anses verksamhet som bara består i att hänvisa någon till ett försäkringsföretag eller en försäkringsförmedlare, lämna allmän information om försäkring till någon eller inom ramen för en annan yrkesverksamhet i enstaka fall lämna information eller rådgivning om försäkring till någon. Dessutom skall verksamhet som består i att yrkesmässigt handlägga, värdera eller reglera försäkringsfall undantas.

Lagen är inte tillämplig på försäkringsförmedling som utövas av ett försäkringsföretag eller av en anställd hos ett försäkringsföretag som handlar på företagets ansvar.

Personer som inte har försäkringsförmedling som huvudsaklig yrkesverksamhet och som förmedlar försäkringar som kompletterar en levererad vara eller tjänst skall inte heller omfattas av lagen om vissa andra förutsättningar, som bl.a. har att göra med försäkringsskyddets omfattning, försäkringstidens längd och det årliga premiebeloppets storlek, är uppfyllda.

Om en försäkringsförmedlare förmedlar fondandelar med stöd av 1 kap. 3 b § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse, är den nya lagen i princip tillämplig även på denna verksamhet.

Promemorians förslag: Innehåller inte något uttryckligt undantag för förmedlingsverksamhet som utövas av ett försäkringsföretag eller av anställda hos ett försäkringsföretag som handlar på företagets ansvar. I promemorian är endast sådan skadereglering som sker för ett försäkringsföretags räkning undantagen. Lagens tillämpning på kollektivavtalad försäkring behandlas inte i promemorian.

Remissinstanserna: *Sveriges Försäkringsförbund, Finansinspektionen och Sockenbolagens Riksförbund* anser att all förmedlingsverksamhet som bedrivs av anställda i försäkringsföretag uttryckligen bör undantas från lagen. *Riksförbundet* och *Försäkringsförbundet* framhåller dessutom att även styrelseledamöter i detta sammanhang bör likställas med anställda och att även de därmed bör undantas från lagens tillämpningsområde. *Riksförbundet* föreslår vidare att det bör framgå hur gruppförträdare skall behandlas.

Finansinspektionen påtalar att undantaget för skadereglerare bör gälla oavsett på vems uppdrag skaderegleraren arbetar.

Svenskt Näringsliv, Sveriges Försäkringsförbund, LO, SIRP och *Fora* anför att de s.k. administrationsbolagen inom kollektivavtalade försäkringar skall undantas från lagens tillämpningsområde, eftersom de ägs och styrs – utan vinstintresse – direkt av arbetsmarknadens parter och har till enda uppgift att ansvara för den kollektivavtalsreglerade administrationen mellan arbetsgivare och försäkringsgivare, i fråga om

de anställdas val och efterföljande premiehantering. *Bil Sweden, Motorbranschens Riksförbund, Finansbolagens Förening, Sveriges Försäkringsförbund* och *Svenska Bankföreningen* påtalar att bilhandlares och finansbolags medverkan vid tecknande av bilförsäkringar och vissa försäkringar som har samband med finansieringstjänster bör vara undantagna från tillämpningsområdet för lagen, eftersom dessa endast hänvisar en kund till en försäkringsgivare. *Sjöassuradörernas Förening* och *Transportindustriförbundet* önskar ett förtydligande om att även speditörers och andras medverkan vid tecknande av sjö- och transportförsäkringar är undantagna från lagen.

Svenska försäkringsmäklares förening betonar det viktiga i att de s.k. assistenternas verksamhet regleras i lag.

Bakgrund

Gällande rätt

Försäkringsmäklares verksamhet regleras som framgått i lagen (1989:508) om försäkringsmäklare. Alla försäkringsmäklare är skyldiga att registrera sig och i övrigt iakttä de regler som har ställts upp för försäkringsmäklarverksamhet. I lagstiftningen ligger också ett krav på att en försäkringsmäklare skall vara oberoende av försäkringsgivarintressen.

Försäkringsombudens verksamhet regleras endast indirekt genom det krav på god försäkringsstandard som ställs på försäkringsbolagen i försäkringsrörelselagen (1982:713).

Direktivet om försäkringsförmedling

Försäkringsförmedling definieras i direktivet som ”verksamhet som består i att lägga fram, föreslå eller utföra annat förberedande arbete inför ingåendet av försäkringsavtal, eller att ingå sådana avtal, eller att bistå vid förvaltning och fullgörande av sådana avtal, särskilt vid skada” (artikel 2.3). Uppräkningen är avsedd att vara alternativ, inte kumulativ.

I direktivet finns också en definition av försäkringsförmedlare. En sådan förmedlare är en fysisk eller juridisk person som mot ersättning inleder eller bedriver försäkringsförmedling (artikel 2.5). Den närmare innebörden av att förmedlingen skall utföras mot ersättning utvecklas i stycke 11 i ingressen. Där anges att ersättningen kan vara pekuniär eller utgöra någon annan form av överenskommen ekonomisk förmån, som är kopplad till utförandet av förmedlingstjänsten.

När sådan verksamhet som omfattas av definitionen av försäkringsförmedling drivs av ett försäkringsföretag eller av en anställd vid ett försäkringsföretag som handlar på företagets ansvar, skall verksamheten dock inte anses vara försäkringsförmedling. Som försäkringsförmedling skall inte heller anses att inom ramen för en annan yrkesverksamhet i enskilda fall (eng. on an incidental basis) tillhandahålla information om försäkring, förutsatt att denna verksamhet inte syftar till att bistå kunden med att ingå eller fullgöra ett försäkringsavtal. Som exempel på personer som ryms inom detta undantag nämns i direktivet skatteexperter och revisorer (stycke 12 i ingressen). Slutligen skall yrkesmässig handläggning av ett försäkrings-

företags skador samt värdering och reglering av skador inte heller anses vara försäkringsförmedling.

Vid sidan av dessa undantag görs i direktivet en annan begränsning av dess tillämpningsområde (artikel 1.2). Denna begränsning omfattar personer som inte har försäkringsförmedling som huvudsaklig yrkesverksamhet under förutsättning att det försäkringsavtal som personen förmedlar endast kräver kunskaper om det försäkringsskydd som erbjuds och inte avser liv- eller ansvarsförsäkring. Reseförsäkringar får dock omfatta liv- eller ansvarsförsäkring under förutsättning att detta försäkringsskydd är underordnat det huvudsakliga försäkringsskyddet för risker i samband med resan. Vidare gäller att försäkringen skall komplettera en levererad produkt eller tjänst, vem som än levererat den, och täcka risken för förlust av eller funktionsfel eller skada på de levererade varorna eller skada på eller förlust av bagage och övriga risker i samband med en resa som bokats hos den aktuella personen. Avslutningsvis gäller att det årliga premiebeloppet inte får överstiga 500 euro och försäkringsavtalets totala giltighetstid, inklusive eventuella förlängningar, inte får överstiga fem år. Samtliga dessa förutsättningar måste vara uppfyllda för att förmedlaren skall falla utanför direktivets tillämpningsområde.

Skälen för regeringens förslag

Utgångspunkt

Den nya lagens tillämpningsområde bör bestämmas med utgångspunkt i den definition av försäkringsförmedling som finns i direktivet. Denna mycket vida definition tillsammans med de undantag och andra begränsningar som också finns i direktivet väcker frågor kring vilka typer av verksamheter som kommer att omfattas av de nya reglerna och vilka omständigheter som har betydelse vid denna bedömning. En övergripande bedömning av dessa frågor redovisas nedan. Den närmare gränsdragningen kring tillämpningsområdet är däremot naturligtvis ytterst en fråga för rättstillämpningen.

I detta sammanhang bör även uppmärksammas att lagen i vissa fall föreslås bli tillämplig på sidoverksamhet som består i förmedling av fondandelar (se närmare i avsnitt 8.5.1).

Allmänt om definitionen av försäkringsförmedling

En ren bokstavstolkning av definitionen i direktivet ger närmast intryck av att all verksamhet som på något sätt har anknytning till ett försäkringsavtal utgör försäkringsförmedling. Mot bakgrund av direktivets innehåll i övrigt bör det dock understrykas att en sådan strikt tolkning inte framstår som vare sig riktig eller rimlig. Begreppet försäkringsförmedling bör i stället tolkas i ljuset av det grundläggande syftet med direktivet, dvs. att uppställa höga krav på yrkeskvalifikationer för sådana aktörer som spelar en central roll vid köp och försäljning av försäkringar.

Med en sådan utgångspunkt kan det inledningsvis konstateras att den som yrkesmässigt hjälper potentiella försäkringstagare med att välja,

anordna eller vidmakthålla ett försäkringsskydd, eller biträda försäkringstagare vid försäkringsfall typiskt sett får anses ägna sig åt försäkringsförmedling. En annan yrkesgrupp som tydligt faller inom tillämpningsområdet för den nya lagen är de som yrkesmässigt bistår försäkringsgivarna i deras försäljningsverksamhet och i denna roll uppträder som mellanmän i förhållandet mellan försäkringsgivaren och försäkringstagaren. Den gemensamma nämnaren för den typ av verksamhet som nu beskrivits är att dessa förmedlare har möjlighet att *direkt påverka* kundernas försäkringsskydd. Den grundläggande tanken bakom direktivet och därmed den nya lagen är att en sådan verksamhet endast bör utövas av personer som dels uppfyller tydliga krav i fråga om bl.a. kunskap och kompetens, dels har en skyldighet att ge kunden nödvändig information.

Med denna utgångspunkt kan det redan nu konstateras – i likhet med en rad remissinstanser – att den verksamhet som bedrivs av de s.k. administrationsbolagen inom den kollektivavtalade försäkringen normalt inte kan anses vara försäkringsförmedling i lagens mening. Deras verksamhet består i administration av försäkringar vars villkor fastställs genom överenskommelser mellan arbetsmarknadens parter. Sådan verksamhet är av en annan art än den verksamhet som beskrivits ovan. För kollektivavtalsgrundade försäkringar finns det dessutom redan nu ett väl utvecklat kundskydd.

Av direktivets definition av försäkringsförmedling framgår det att föremålet för förmedlingen skall vara ett försäkringsavtal, dvs. ett avtal om försäkring som ingås mellan en försäkringsgivare och en försäkringstagare. En försäkringstagares egna dispositioner inom ett redan slutet försäkringsavtal kan alltså inte anses vara försäkringsförmedling. Den som däremot yrkesmässigt ger råd till försäkringstagaren om lämpliga dispositioner, eller som på annat sätt aktivt deltar i dispositionerna, får normalt anses ägna sig åt försäkringsförmedling.

Som *Sockenbolagens Riksförbund* har efterlyst bör en övergripande bedömning göras av hur gruppföreträdare skall behandlas i detta sammanhang. Vid obligatorisk gruppörsäkring anses försäkringsavtalet vara ingånget mellan försäkringsgivaren och gruppföreträdaren (se 17 kap. 3 § andra stycket och 19 kap. 3 § andra stycket försäkringsavtalslagen [2005:104]). Vid förmedling av denna typ av försäkringar är det alltså normalt gruppföreträdaren och inte de försäkrade som är förmedlarens kund. När det sedan gäller frivilliga gruppörsäkringar anses försäkringsavtalet vara ingånget mellan försäkringsgivaren och gruppmedlemmen (se 17 kap. 3 § första stycket och 19 kap. 3 § första stycket försäkringsavtalslagen). Vid frivillig gruppörsäkring kan anslutning till avtalet ske via en gruppföreträdare eller direkt till försäkringsgivaren. Bedömningen av vem som vid denna typ av gruppörsäkringar skall anses vara förmedlarens kund får därför ytterst grundas på omständigheterna i det enskilda fallet. Om en gruppörsäkring innehåller individuellt avtalade moment torde yrkesmässig rådgivning gentemot en enskild gruppmedlem dock anses utgöra försäkringsförmedling.

Enligt direktivet är det bara personer som driver försäkringsförmedling mot ersättning som omfattas av direktivets tillämpningsområde.

I försäkringsmäklarlagen finns i dag i stället ett krav på att förmedlingen skall ske yrkesmässigt. Innebörden av detta krav utvecklas närmare i förarbetena till lagen (se prop. 1988/89:136 s. 32). Där anges beträffande näringsidkare som har sin vanliga verksamhet inom ett annat yrkesområde att det är av särskild betydelse för bedömningen i vad mån förmedlingen är en återkommande företeelse och i vad mån förmedlingen av försäkringar ingår som en integrerad del i näringsidkarens övriga verksamhet. En annan omständighet av betydelse för bedömningen är enligt propositionen också hur näringsidkaren marknadsför sin verksamhet. Om en näringsidkare erbjuder allmänheten sina tjänster som förmedlare av försäkringar, bör försäkringsmäklarlagen anses tillämplig även om förmedlingen rent faktiskt äger rum endast vid något enstaka tillfälle.

I begreppet yrkesmässighet får anses ingå att förmedlingen utförs mot någon form av ekonomiskt utbyte. Frågan är här i stället om ett krav på att förmedlingen skall ske yrkesmässigt går för långt i förhållande till direktivet och att det därmed skulle begränsa lagens tillämpningsområde i förhållande till detta. Så bedöms inte vara fallet. Ovan redovisade uttalanden i förarbetena till försäkringsmäklarlagen ligger väl i linje med vad som enligt direktivet bör omfattas av dess tillämpningsområde.

Mot denna bakgrund är det lämpligt att ett krav på yrkesmässighet även uppställs i den nya lagen om försäkringsförmedling och att nämnda förarbetsuttalanden alltjämt i tillämpliga delar kan ge vägledning för tolkningen av begreppet.

När det särskilt gäller personer som förmedlar försäkringar som en bisyssla, t.ex. på sin fritid, bör framhållas att kravet på yrkesmässighet är uppfyllt om personen marknadsför sig som försäkringsförmedlare även om förmedling rent faktiskt äger rum endast vid något enstaka tillfälle.

Undantaget för försäkringsföretag och deras anställda

Som tidigare nämnts följer det av direktivet att verksamhet som i och för sig faller under definitionen av försäkringsförmedling undantas från direktivets tillämpningsområde när den bedrivs av ett försäkringsföretag eller av en anställd vid ett försäkringsföretag som handlar på företagets ansvar (se artikel 2.3 andra stycket).

Det har hävdats att denna bestämmelse skall tolkas så att den även omfattar finansiella koncerner som består t.ex. av en bank och ett eller flera försäkringsföretag eller av flera försäkringsföretag. De olika verksamheterna är i hög grad integrerade och avsikten är att kunderna bara skall behöva vända sig till ett enda ställe för att få hjälp med såväl bank- som försäkringsfrågor. Personalen säljer bank- och försäkringstjänster från alla företag inom koncernen oavsett vilket företag de är anställda i. Produkterna inom koncernen konkurrerar inte med varandra i den meningen att det är likgiltigt för företagen i koncernen om kunden köper en produkt från det ena eller det andra

företaget. Koncernen tar också ansvar för personalens handlande oavsett i vilket företag de är anställda och oavsett vilka produkter de säljer.

Syftet med direktivet är emellertid att reglera all distribution av försäkringar som sker utanför försäkringsföretagen. Att övriga fysiska och juridiska personer – däribland banker – som ägnar sig åt försäkringsförmedling skall omfattas av direktivet framgår av stycke 9 i ingressen till detta. Om det försäkringsföretag, för vars räkning en bank eller ett annat företag – som inte är ett försäkringsföretag – inom samma koncern förmedlar försäkringar, tar på sig ansvaret för ren förmögenhetsskada som drabbar en kund etc. till följd av att banken eller det andra företaget uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter sina skyldigheter, kan banken eller det andra företaget i stället anses som en anknuten försäkringsförmedlare (beträffande registrering av denna kategori, se avsnitt 8.2). Samma resonemang gäller givetvis även företag utanför ett koncernförhållande.

Som *Sveriges Försäkringsförbund*, *Finansinspektionen* och *Sockenbolagens Riksförbund* påtalat är det för klarhetens skull lämpligt att i lagen uttryckligen undanta all förmedlingsverksamhet som utövas av ett försäkringsföretag eller av en anställd hos ett försäkringsföretag som handlar på företagets ansvar. Att, som *Sveriges Försäkringsförbund* och *Sockenbolagens Riksförbund* anført, likställa styrelseledamöter i försäkringsföretag med anställda i dessa företag torde emellertid strida mot direktivet.

Undantag för den som endast hänvisar någon till ett försäkringsföretag eller till en försäkringsförmedlare

Direktivet innehåller inte något uttryckligt undantag för verksamhet som består i att t.ex. endast hänvisa en potentiell försäkringstagare till en försäkringsgivare, eller tipsa någon om att det finns försäkringsförmedlare som kan vara behjälpliga vid en upphandling av försäkringsavtal. Åtgärder som inskränker sig till att skapa kontakt mellan en kund och ett försäkringsföretag eller en försäkringsförmedlare bör emellertid inte anses utgöra försäkringsförmedling, eftersom sådana åtgärder inte kan anses syfta till att kunden skall ingå ett visst försäkringsavtal. Den bör därför vara uttryckligen undantagen från lagens tillämpningsområde. Lagen blir emellertid tillämplig om hänvisningen eller tipset kombineras med rådgivning kring t.ex. lämpligt försäkringsskydd. Undantaget kan normalt inte heller åberopas av den som är delaktig i upprättandet av kontraktshandlingar eller dylikt.

Ett område som särskilt uppmärksammas av ett flertal remissinstanser är den typ av medverkan vid tecknande av försäkringar som sker vid sidan av annan huvudsaklig verksamhet, t.ex. bilhandlares, speditörers och finansbolags medverkan vid tecknande av fordonsförsäkringar, transportförsäkringar respektive försäkringar som har samband med finansieringstjänster. Huruvida dessa typer av medverkan skall anses vara försäkringsförmedling eller inte får avgöras utifrån hur verksamheten rent faktiskt bedrivs i det enskilda fallet. Om bilhandlaren, speditören eller finansbolaget endast hänvisar kunden till en försäkringsgivare, är det normalt inte fråga om försäkringsförmedling. Om de däremot påtar sig en mer aktiv roll i kundens val av

försäkringsskydd eller medverkar i förhandlingar rörande priset eller villkoren för försäkringen torde det vara fråga om försäkringsförmedling, dvs. sådan verksamhet som kräver särskild kunskap och kompetens. Den omständigheten att någon som en ren serviceåtgärd lämnar ett visst mindre bidrag vid tecknande av en försäkring innebär alltså inte i sig att det är fråga om försäkringsförmedling.

Om en verksamhet som bedrivs av t.ex. en bilhandlare, en speditör eller ett finansbolag i det enskilda fallet skulle vara sådan att den i och för sig skall anses utgöra försäkringsförmedling, kan verksamheten ändå vara undantagen från tillämpningsområdet, om samtliga förutsättningar i den särskilda undantagsregeln för förmedling av vissa typer av kompletterande försäkringar är uppfyllda (se nedan).

Undantag för tillhandahållande av allmän information

Lagen bör inte heller vara tillämplig på verksamhet som bara består i att lämna allmän information eller vägledning om försäkringsprodukter och som inte sker i syfte att bistå någon med att ingå eller fullgöra ett visst försäkringsavtal (jfr stycke 12 i ingressen till direktivet). Den verksamhet som utövas av t.ex. Konsumenternas försäkringsbyrå omfattas alltså inte av lagens tillämpningsområde. Den som i sina lokaler eller på sin hemsida tillhandahåller ett allmänt informationsmaterial om försäkringsprodukter skall inte heller anses utöva försäkringsförmedling, oavsett om informationen avser ett eller flera försäkringsföretag.

Undantag för rådgivning i enstaka fall

Lagen bör även innehålla den undantagsregel i direktivet (artikel 2.3 tredje stycket och stycke 12 i ingressen) som tar sikte på t.ex. skattexperter eller revisorer, som då och då ger råd om försäkringsskydd inom ramen för sin huvudsakliga verksamhet – dock utan att aktivt delta i försäkringsförmedlingen.

Undantag för skadereglering

Enligt direktivet (artikel 2.3 tredje stycket och stycke 12 i ingressen) skall yrkesmässig handläggning av ett försäkringsföretags skador samt värdering och reglering av skador inte omfattas av detta. I likhet med vad *Finansinspektionen* anfört bör det införas ett undantag i lagen som omfattar all skaderegleringsverksamhet, oavsett om den utförs för försäkringsföretagets eller för någon annans räkning.

Undantag för förmedling av kompletterande försäkringar

Direktivet är inte tillämpligt på vissa personer som inte har försäkringsförmedling som huvudsaklig yrkesverksamhet och som förmedlar försäkringar som kompletterar en levererad vara eller tjänst. För att personen i fråga inte skall omfattas av direktivet skall en rad andra förutsättningar också vara uppfyllda som bl.a. har att göra med

Direktivets bestämmelse bör i sak oförändrad tas in i den nya lagen. Detta innebär att lagens tillämpningsområde inte utvidgas i förhållande till vad som gäller enligt direktivet. Det anförda torde innebära att de flesta specialombud, t.ex. radio/TV-handlare, urmakare och resebyråer, faller utanför lagens tillämpningsområde.

Får en försäkringsförmedlare delegera en arbetsuppgift till någon som inte är försäkringsförmedlare?

En viktig fråga som i detta sammanhang bör belysas på ett övergripande sätt är omfattningen av försäkringsförmedlarnas delegationsrätt. Att, som *Svenska försäkringsmäklares förening* föreslagit, införa en lagreglering av de s.k. assistenternas verksamhet är däremot mindre lämpligt eftersom en sådan reglering riskerar att bli alltför rigid.

Ett förmedlingsuppdrag innefattar flera olika arbetsmoment, allt från att boka kundbesök och inhämta information till att analysera kundens försäkringsbehov och lämna förslag till en försäkringslösning. Vissa arbetsuppgifter är av mer kvalificerad art och av direkt betydelse för vilket försäkringsskydd kunden får – andra är av mer administrativ natur. I vissa fall, särskilt vid förmedling av skadeförsäkring, är arbetsuppgifterna av den arten att inte heller förmedlaren har tillräcklig kompetens för att utföra dem. Som exempel kan nämnas uppgifter i samband med riskbeskrivningar och skadehantering samt värderingsfrågor. Sådana uppgifter kan kräva brandingenjörskompetens eller annan teknisk kompetens.

Direktivet kan inte anses hindra att en försäkringsförmedlare delegerar vissa arbetsuppgifter till någon annan utan att denne skall anses som försäkringsförmedlare i direktivets mening. En förmedlare måste självfallet kunna köpa specialistkunskap i form av brandingenjörskompetens och annan teknisk kompetens, när det behövs. Det ligger i kundens intresse att dessa arbetsuppgifter utförs av någon som är särskilt kunnig på området. Förmedling av försäkringar inrymmer emellertid också arbetsmoment av mindre kvalificerat slag som en förmedlare bör kunna delegera till annan personal som inte är försäkringsförmedlare.

Direktivets vida definition av begreppet försäkringsförmedling och kravet på att alla fysiska personer som direkt deltar i försäkringsförmedlingen skall uppfylla yrkeskraven, får dock anses innebära att utrymmet för att delegera arbetsuppgifter till någon som inte är försäkringsförmedlare allmänt sett är ganska begränsat. Vid bedömningen av var gränsen går är det viktigt att uppmärksamma att ett av huvudsyftena med direktivet är att förbättra skyddet för kunderna och se till att de betjänas av personer som uppfyller vissa yrkeskrav. Försäkringsförmedlaren tillhandahåller en kvalificerad tjänst och kunden har rätt att förvänta sig att den utförs av en kunnig person. Frågan gäller således i vilken utsträckning en kund skall behöva acceptera att i olika skeden vara hänvisad till en medhjälpare som i vart fall inte har den formella kompetens som är en förutsättning för att få verka som försäkringsförmedlare. Frågan får, på samma sätt som gäller i fråga om t.ex. fastighetsmäklare, avgöras med ledning av kravet på god

Inledningsvis kan slås fast att förmedlaren själv skall vara med vid de inledande kontakterna med kunden då innehållet i förmedlingstjänsten diskuteras och kunden får den information som förmedlaren är skyldig att lämna (se avsnitt 8.4).

När det sedan gäller själva förmedlingsarbetet får det mest centrala och betydelsefulla momentet i detta arbete anses vara att ge kunden råd om vilken försäkring som passar hans eller hennes önskemål eller behov. Denna uppgift får självfallet inte delegeras till någon som inte är försäkringsförmedlare. För att kunna ge kunden ett sådant råd måste förmedlaren utreda och bedöma kundens önskemål och behov, ta fram och analysera olika försäkringslösningar samt välja ut en lösning som rekommenderas kunden. En medhjälpare bör kunna biträda förmedlaren i dennes arbete med att utreda kundens önskemål och behov. Förmedlaren måste dock gå igenom och kontrollera den utredning som medhjälparen har gjort och vid direkt kontakt med kunden förvissa sig om att utredningen är tillfredsställande. Det är också förmedlaren själv som skall bedöma kundens försäkringsbehov.

När kundens önskemål och behov är utredda och bedömda bör medhjälparen kunna biträda förmedlaren i dennes arbete med att ta fram olika försäkringslösningar. Förmedlaren måste dock gå igenom och kontrollera den utredning som medhjälparen har gjort och förvissa sig om att den är tillfredsställande. Det är också förmedlaren själv som skall analysera de olika försäkringslösningarna och välja ut den lösning som skall föreslås kunden. Förmedlaren skall också vid direkt kontakt med kunden föreslå försäkringslösningen och ange skälen för rådet.

Det finns även andra uppgifter som är mycket viktiga för försäkringstagarens skydd. En sådan uppgift är information till kunden om vad försäkringen omfattar och om försäkringsvillkoren i övrigt. Andra mycket viktiga uppgifter som närmast hör till skötseln av försäkringen är vidarebefordran av premieaviser och information om sista betalningsdag för premien, om den inte klart framgår, samt fortlöpande bevakning av försäkringsskyddet. Om dessa åtgärder inte utförs av förmedlaren själv, skall han eller hon se till att det finns tillförlitliga rutiner för detta.

När det gäller andra arbetsuppgifter, som inte är lika centrala för förmedlingsuppdraget, kan det vara acceptabelt att uppgifterna delegeras till en medhjälpare som inte är försäkringsförmedlare. En generell förutsättning vid alla fall av delegation, dvs. även i de fall som berörs ovan, är att förmedlaren bedömer att medhjälparen har tillräcklig kompetens för uppgiften. Förmedlaren måste också ha kontroll över utförandet för att vid behov kunna ingripa. Det får inte överlåtas på medhjälparen att fatta beslut eller göra självständiga bedömningar i viktiga frågor. I kontakterna utåt skall det tydligt framgå att medhjälparen är just medhjälpare och inte den som utför eller ansvarar för förmedlingstjänsten eller någon del av denna.

Oavsett om försäkringsförmedlaren utför allt arbete själv eller om han delegerar någon uppgift till en medhjälpare är det försäkringsförmedlaren som är ansvarig för arbetets utförande. Om en medhjälpare uppsåtligen

eller av oaktsamhet vid arbetets utförande orsakar en kund etc. skada, är Prop. 2004/05:133
förmedlaren ansvarig för detta.

Regeringens förslag: Försäkringsförmedling får enligt huvudregeln utövas bara efter tillstånd från Finansinspektionen och får ges till en svensk fysisk eller juridisk person. Tillståndet kan omfatta alla slag av försäkringar, men det kan även begränsas till kategorierna livförsäkring eller skadeförsäkring eller till att avse en eller flera försäkringsklasser eller grupper av försäkringsklasser. Den som har fått tillstånd skall registreras hos Bolagsverket. En försäkringsförmedlare får inte påbörja sin verksamhet förrän registrering har skett.

Lagen skall innehålla en definition av anknuten försäkringsförmedlare. Med en sådan förmedlare avses en svensk fysisk eller juridisk person som har träffat avtal med ett eller flera försäkringsföretag om att förmedla försäkringsprodukter, om dessa produkter inte konkurrerar med varandra och avtalet innebär att försäkringsföretaget är ansvarigt för ren förmögenhetsskada som drabbar en kund, en försäkringsgivare eller någon som härleder sin rätt från kunden. Som anknuten försäkringsförmedlare skall även avses den som utövar försäkringsförmedling vid sidan av sin huvudsakliga yrkesverksamhet och som har träffat avtal med ett eller flera försäkringsföretag om att förmedla försäkringsprodukter. Detta gäller under förutsättning att försäkringsprodukterna utgör ett komplement till varor som levereras eller tjänster som tillhandahålls inom ramen för denna huvudsakliga yrkesverksamhet och avtalet innebär att försäkringsföretaget är ansvarigt för ren förmögenhetsskada som drabbar en kund, en försäkringsgivare eller någon som härleder sin rätt från kunden.

För anknutna försäkringsförmedlare gäller i stället för krav på tillstånd från Finansinspektionen att det försäkringsföretag med vilket förmedlaren har ingått avtal om försäkringsförmedling skall anmäla förmedlaren för registrering hos Bolagsverket. Försäkringsföretaget får bara anmäla sådana förmedlare som uppfyller de krav som ställs för tillstånd till försäkringsförmedling. I anmälan skall – med de begränsningar som gäller för tillståndspliktig verksamhet – anges omfattningen av förmedlingsverksamheten. Inte heller en anknuten försäkringsförmedlare får påbörja sin verksamhet förrän registrering har skett.

Anställda hos anknutna eller hos övriga försäkringsförmedlare som är juridiska personer omfattas inte av tillstånds- och registrerings-skyldigheten.

Förslaget i promemorian 2005-01-20: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har ingen erinran mot förslagen. *Finansinspektionen* betonar särskilt att det ur tillsynssynpunkt inte får anses motiverat att fysiska personer som förmedlar försäkringar för en juridisk persons räkning skall omfattas av tillstånds- och registreringskrav. *Sveriges Försäkringsförbund* och *Svenska Bankföreningen* anser att vandelsprövningen av anknutna försäkringsförmedlare bör göras av en myndighet. *Svenska försäkringsmäklares förening* ser en risk i att försäkringsbolagen själva skall kontrollera registreringskraven för anknutna försäkringsförmedlare.

Föreningen betonar att det är av största vikt att Finansinspektionen följer upp att kontrollen sköts i enlighet med lagens krav. *Konkurrensverket* menar att även om det kan framstå som principiellt tveksamt att anförtra försäkringsföretagen uppgiften att kontrollera att anknutna försäkringsförmedlare uppfyller villkoren för registrering, vill verket med hänsyn till de anförda effektivitets- och resursbesparingsskälerna ändå inte motsätta sig förslaget. Förslaget visar enligt verket att den prövning som är aktuell i detta sammanhang inte kan betraktas som tillståndsprövning i traditionell bemärkelse.

Konsumentverket, Svenska försäkringsmäklares förening och *Finansinspektionen* framhåller att det bör skapas ett system som möjliggör för kunder och andra att på ett enkelt sätt kunna få bekräftat att en enskild anställd hos en juridisk person har den kunskap och kompetens som krävs för aktuell verksamhet. *Sveriges Försäkringsförbund, Svenska Bankföreningen, Finansbolagens Förening, Sjöassuradörernas Förening* och *Finansförbundet* motsätter sig att ett sådant system skapas.

Bakgrund

Gällande rätt

Enligt försäkringsmäklarlagen skall en försäkringsmäklare vara registrerad hos Finansinspektionen och stå under dess tillsyn. Detta har motiverats med att de som yrkesmässigt ägnar sig åt förmedlingsverksamhet på försäkringsområdet har en så ansvarsfull uppgift att de av konsumentskyddshänsyn och hänsyn till en sund utveckling av försäkringsväsendet bör vara underkastade en registreringsplikt. Såväl fysiska som juridiska personer kan registreras som försäkringsmäklare. För att en juridisk person skall kunna bli registrerad krävs att de fysiska personer som förmedlar försäkringar för den juridiska personens räkning är registrerade som försäkringsmäklare.

Direktivet om försäkringsförmedling

Enligt direktivet om försäkringsförmedling kan en försäkringsförmedlare vara såväl en fysisk som en juridisk person.

När det gäller juridiska personer är det den juridiska personen som är försäkringsförmedlare i direktivets mening och som således skall registreras. I direktivet anges att kravet på registrering inte behöver tillämpas på alla fysiska personer som arbetar på ett företag och utövar försäkringsförmedling (artikel 3.1 tredje stycket). Däremot skall i registret anges namnen på de fysiska personer i ledningen som ansvarar för förmedlingsverksamheten.

Direktivet innehåller inte några bestämmelser om begränsning av registreringen till vissa slag av försäkring eller vissa försäkringsklasser.

I direktivets artikel 3.1 första stycket föreskrivs att en förmedlare skall registreras i sin hemmedlemsstat hos en sådan behörig myndighet som avses i artikel 7.2. Av sistnämnd artikel följer att de behöriga myndigheterna antingen skall vara offentliga myndigheter eller organ som erkänts i nationell lagstiftning eller av en offentlig myndighet som

genom nationell lagstiftning har fått uttrycklig behörighet till det. Den behöriga myndigheten får inte vara ett försäkringsföretag. Enligt artikel 7.3 skall de behöriga myndigheterna ha alla de befogenheter som är nödvändiga för att de skall kunna genomföra sina uppgifter. Om det finns flera behöriga myndigheter i en medlemsstat, skall medlemsstaten sörja för ett nära samarbete mellan dem.

Medlemsstaterna skall se till att registrering av försäkringsförmedlare endast är möjlig om vissa yrkeskrav löpande är uppfyllda (artikel 3.3 och 4.5). Yrkeskraven innebär att förmedlaren skall ha lämplig kunskap och kompetens, god vandel samt, i fråga om icke anknutna försäkringsförmedlare, en ansvarsförsäkring. Försäkringsförmedlare som inte längre uppfyller dessa krav skall strykas ur registret. Den behöriga myndigheten är skyldig att regelbundet göra en översyn av registreringens giltighet.

Direktivet öppnar en möjlighet för medlemsstaterna att föreskriva att försäkringsföretag eller andra organ får samarbeta med de behöriga myndigheterna vid registrering av försäkringsförmedlare och även vid tillämpning av yrkeskraven på dem. I synnerhet får anknutna försäkringsförmedlare registreras av ett försäkringsföretag eller en sammanslutning av försäkringsföretag som kontrolleras av en behörig myndighet (artikel 3.1 andra stycket).

När en medlemsstat med stöd av artikel 3.1 andra stycket har föreskrivit att försäkringsföretag eller andra organ får samarbeta med de behöriga myndigheterna vid registrering av försäkringsförmedlare och vid tillämpning av yrkeskraven på dem, får medlemsstaten enligt artikel 4.1 tredje stycket och 4.2 andra stycket föreskriva att försäkringsföretaget skall kontrollera att förmedlaren uppfyller direktivets krav i fråga om kunskap och kompetens samt vandel.

Medlemsstaterna får upprätta fler än ett register för försäkringsförmedlare, men det får bara upprättas ett enda informationsställe (artikel 3.2). Syftet med informationsstället, som skall upprättas elektroniskt och uppdateras kontinuerligt, är att göra det möjligt att snabbt och enkelt få tillgång till upplysningar från de olika registren. Informationsstället skall också innehålla upplysningar om de behöriga myndigheter som finns i landet och vilket eller vilka länder som en försäkringsförmedlare är verksam i med stöd av etableringsfriheten eller friheten att tillhandahålla tjänster.

Skälen för regeringens förslag: En förutsättning för att få utöva försäkringsförmedling är att förmedlaren är registrerad. För att kunna bli registrerad måste ett antal olika krav vara uppfyllda, vilka skall kontrolleras innan registrering får ske. Kraven för att få bli registrerad behandlas i avsnitt 8.3. Här behandlas de mer övergripande frågorna om vem eller vilka som skall registreras, hur kontroll och registrering skall utföras samt om det bör införas en särskild ordning för registrering av någon viss kategori av förmedlare.

Bör anställda hos försäkringsförmedlare som är juridiska personer omfattas av tillstånds- och registreringskyldigheten?

Enligt direktivet skall alla fysiska personer som direkt deltar i förmedlingsverksamheten uppfylla yrkeskraven (artikel 3.3 första stycket, jfr artikel 4.1 fjärde stycket och 4.2 tredje stycket). Frågan gäller

nu om det mot bakgrund av dessa individuellt inriktade krav är lämpligt att tillstånds- och registreringskyldigheten inte bara skall gälla för den juridiska personen – såsom föreskrivs i direktivet – utan också för de anställda hos den juridiska personen som direkt deltar i förmedlingsverksamheten. Det främsta syftet med en registrering även av anställda i förmedlarföretag är att det vid tillstånds- och registreringsstillfället kan göras en prövning av de anställdas yrkeskvalifikationer och att Finansinspektionen i ett senare skede ges möjligheter att ingripa direkt mot en enskild som visar sig olämplig eller som inte längre uppfyller förutsättningarna för registrering. I promemorian (Ds 2004:10) görs bedömningen att fördelarna med ett sådant system är större än nackdelarna i form av ökad administration. En rad remissinstanser är av motsatt uppfattning och *Finansinspektionen* anser att det ur tillsynssynpunkt inte är motiverat med en så långtgående registreringskyldighet.

Mot bakgrund av vad som anförts av Finansinspektionen kan en registreringskyldighet för anställda hos en juridisk person inte motiveras med hänvisning till behovet av en effektiv tillsyn. En noggrann förhandsprövning av alla fysiska personer som skall förmedla försäkringar måste emellertid ske på grund av de individuellt inriktade yrkeskraven i direktivet. Ett sätt att säkerställa att en sådan förhandsprövning verkligen kommer till stånd är att kräva individuell registrering. Eftersom ett sådant system emellertid medför särskilda kostnader och merarbete, finns det anledning att överväga om den nödvändiga kontrollen av de anställda kan säkerställas på ett mer kostnadseffektivt sätt. Som kommer att framgå av följande avsnitt är kostnadsfrågorna av särskild betydelse mot bakgrund av det stora antal personer som kan komma att omfattas av den nya regleringen.

I likhet med vad som i övrigt gäller på det finansiella området är den naturliga utgångspunkten att det är den juridiska personen som ansvarar för att de anställda uppfyller de yrkeskrav som gäller för verksamheten. Att en juridisk person som är försäkringsförmedlare fullgjort en sådan nödvändig granskning av sina anställda kan lämpligen kontrolleras i samband med tillståndsgivningen för denna. Den löpande kontrollen av de anställda efter registreringen kan hanteras på ett säkert och effektivt sätt inom ramen för tillsynen över den juridiska personen. Att Finansinspektionen har att ingripa mot den juridiska personen när en anställd försäkringsförmedlare visar sig olämplig som förmedlare får, mot bakgrund av de utökade sanktionsmöjligheter som föreslås i propositionen, anses tillräckligt. De fördelar med registrering av alla fysiska personer som bedriver försäkringsförmedling får således inte anses uppväga de nackdelar i form av ökad administration som tillkommer med ett sådant registreringskrav. Anställda hos försäkringsförmedlare som är juridiska personer bör därför inte omfattas av tillstånds- och registreringskyldigheten. Det bör dock – särskilt mot bakgrund av innehållet i direktivet om försäkringsförmedling – av lagstiftningen tydligt framgå att den juridiska personen är skyldig att kontrollera att alla anställda som direkt deltar i förmedlingsverksamheten uppfyller de yrkeskrav som gäller för försäkringsförmedlare.

Som *Konsumentverket*, *Finansinspektionen* och *Svenska försäkringsmäklares förening* påtalat är det ur kundskyddssynpunkt –

men även i ett tillsynsperspektiv – viktigt att kunder och andra på ett enkelt sätt skall kunna få bekräftat att en enskild anställd hos en juridisk person har den kunskap och kompetens som krävs för den aktuella verksamheten. En sådan möjlighet för kunder och andra att på ett enkelt och tillförlitligt sätt kunna kontrollera kompetensen hos enskilda individer som ägnar sig åt försäkringsförmedling är därför en nödvändig beståndsdel i nu föreslaget systemet för tillstånd och registrering av försäkringsförmedlare. I sammanhanget bör även pekas på att det i direktivet uppställs krav på att det skall finnas ett enda informationsställe (se artikel 3.2 andra stycket). Regler kring den närmare utformningen av detta nödvändiga kundskydd bör meddelas i verkställighetsföreskrifter. Vid utformningen av systemet bör naturligtvis de anställdas berättigade behov av integritet beaktas så långt möjligt.

Ansvar för registrering och kontroll inför registrering

Den föreslagna definitionen av försäkringsförmedlare innebär att fler aktörer på marknaden än tidigare kommer att omfattas av lagstiftningen om försäkringsförmedling. Det är svårt att uppskatta hur många fler men det kan röra sig om ett mycket stort antal fysiska personer. Som framgått skall inte alla som förmedlar försäkringar registreras. Undantagna är anställda hos juridiska personer. Att de anställda som direkt deltar i förmedlingsverksamheten uppfyller yrkeskraven skall dock kontrolleras av förmedlarföretaget. Dessa omständigheter i förening medför totalt sett en ökad administrativ börda. Mot denna bakgrund är det viktigt att finna lösningar på registreringsfrågan som är resurseffektiva. Direktivet ger, som nämnts, utrymme för olika lösningar. Utgångspunkten bör vara att ansvaret för registrering och kontroll inför registrering läggs på redan befintliga myndigheter (se resonemanget i promemorian om Försäkringsförmedling [Ds 2004:10] s. 73 och 74).

Finansinspektionen ansvarar i dag för kontrollen inför registrering av försäkringsmäklare. En naturlig utgångspunkt är därför att inspektionen även åläggs ansvaret för kontrollen inför registrering av försäkringsförmedlare. För en sådan lösning talar även den omständigheten att Finansinspektionen redan har den kompetens som krävs för att genomföra denna typ av kontroller. Själva registreringen bör emellertid skötas av Bolagsverket. Bolagsverket har till huvuduppgift att handlägga frågor om registrering av företag (se prop. 2003/04:34, bet. 2003/04:NU07, rskr. 2003/04:172). En motsvarande ordning där Bolagsverket är registreringsmyndighet och Finansinspektionen sköter tillståndsgivningen finns i dag när det gäller försäkringsbolag och banker. Det innebär att rutiner för det nödvändiga samarbetet mellan Finansinspektionen och Bolagsverket i vart fall i viss mån redan är upparbetade.

Som nämnts skall ansvaret för kontrollen av att anställda hos en juridisk person uppfyller yrkeskraven åvila denna. Att denna uppgift fullgjorts skall kontrolleras av Finansinspektionen i samband med tillståndsprövningen av den juridiska personen.

Den övervägande delen av de nya aktörer som kommer att omfattas av lagstiftningen om försäkringsförmedling utgörs av personer som har ingått avtal med ett eller flera försäkringsföretag om att förmedla deras försäkringsprodukter. För den typ av förmedlare för vilka försäkringsföretagen har tagit på sig ett särskilt ansvar, dvs. anknutna försäkringsförmedlare, finns det enligt direktivet en möjlighet att ha en särskild registreringsordning. Det är den tydliga kopplingen till försäkringsföretagen som gör att det finns anledning att ha en särskild registreringsordning för denna grupp av förmedlare. Ytterligare ett skäl för en sådan särlösning är att den kan ge resursbesparingar och effektivitetsvinster. Systemet måste naturligtvis vara trovärdigt, praktiskt möjligt att använda och godtagbart från integritetssynpunkt. Det system som föreslås i det följande bedöms uppfylla dessa krav.

Det bör införas en ordning som innebär att det försäkringsföretag som har tagit på sig ett särskilt ansvar för en viss förmedlare skall anmäla denne för registrering hos Bolagsverket, efter att ha kontrollerat att förmedlaren uppfyller de krav som gäller för tillstånd till försäkringsförmedling. När det gäller anknutna förmedlare som är fysiska personer skall försäkringsföretagen således kontrollera att personen i fråga har den kunskap och kompetens samt vandel som krävs. I de fall den anknutna förmedlaren är en juridisk person skall försäkringsföretagen bl.a. kontrollera att ledningen för förmedlarföretaget uppfyller de krav som gäller för dessa personer. Kontrollen av de anställda skall göras av förmedlarföretaget, men försäkringsföretaget måste förvissa sig om att förmedlarföretaget genomfört nödvändiga kontroller innan förmedlaren anmäls för registrering hos Bolagsverket.

Att försäkringsföretagen anförtros uppgiften att kontrollera att anknutna försäkringsförmedlare uppfyller yrkeskraven innebär att försäkringsföretagen ansvarar för att detta har gjorts på ett riktigt och fullständigt sätt. De ansvarar självfallet också för att endast anknutna förmedlare som uppfyller dessa krav anmäls för registrering hos Bolagsverket. Vidare har de ett ansvar för att uppdatera de uppgifter som lämnats till Bolagsverket i fråga om t.ex. förmedlares namn eller adress samt vilka slag av försäkring eller försäkringsklasser som förmedlingen avser. De bör också vara skyldiga att för avregistrering hos Bolagsverket anmäla personer som inte längre är anknutna försäkringsförmedlare i förhållande till försäkringsföretaget.

Om en anknuten försäkringsförmedlare har uppdrag från fler än ett försäkringsföretag, uppstår frågan vilket av företagen som skall kontrollera förmedlarens kvalifikationer och anmäla förmedlaren för registrering hos Bolagsverket. Förslaget innebär att vart och ett av dessa företag ansvarar för att förmedlaren anmäls för registrering när det gäller förmedling av det egna företagets produkter och att förmedlaren bara anmäls om han eller hon uppfyller yrkeskraven. Ett försäkringsföretag som vid en sådan anmälan förlitar sig på kontroller som ett annat försäkringsföretag har gjort, gör självfallet detta på egen risk.

Frågan är sedan om försäkringsföretagen bör ha något ansvar för den löpande kontrollen av de anknutna försäkringsförmedlarnas kvalifikationer. Den uppgift som åläggs försäkringsföretagen är att anmäla anknutna försäkringsförmedlare för registrering och att bara anmäla sådana förmedlare som uppfyller de angivna kraven. Detta innebär att försäkringsföretagens uppgift är att göra den initiala kontrollen av förmedlarnas kvalifikationer. Den löpande kontrollen av att försäkringsförmedlare, inklusive anknutna försäkringsförmedlare, uppfyller lagens krav bör åvila Finansinspektionen, se vidare i avsnitt 8.7

Den närmare innebörden av Finansinspektionens tillsynsansvar behandlas i avsnitt 8.7. Redan nu kan emellertid sägas att i detta ligger bl.a. att se till att försäkringsföretagen fullgör de uppgifter som har anförtrotts dem, dvs. att kontrollera att anknutna försäkringsförmedlare uppfyller de yrkeskrav som ställs i lagstiftningen och att för registrering bara anmäla sådana förmedlare som uppfyller dessa krav. Det är som *Svenska försäkringsmäklares förening* påtalat av största vikt att inspektionen ser till att försäkringsföretagen har tillfredsställande rutiner för detta.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör meddela föreskrifter om vad försäkringsföretagen skall iaktta vid kontrollen av anknutna försäkringsförmedlarnas kvalifikationer och vid anmälan av dessa förmedlare för registrering hos Bolagsverket.

Det kan hävdas att den kontroll inför registreringen som skall utföras av försäkringsföretagen beträffande anknutna försäkringsförmedlare är en form av tillståndsprövning, eftersom vissa materiella krav måste vara uppfyllda för att registrering skall kunna ske. *Sveriges Försäkringsförbund* och *Svenska Bankföreningen* har i det sammanhanget anfört att en vandelsprövning inte bör göras av försäkringsföretagen utan av en myndighet. Det bör då återigen betonas att vad som åläggs försäkringsföretagen endast är en ren kontroll av faktiska omständigheter och inte någon prövning. Vilka omständigheter som skall kontrolleras skall vara så noggrant reglerade genom föreskrifter att kontrollen inte, som *Konkurrensverket* påpekat, kommer att innehålla någon materiell prövning av det slag som normalt förknippas med en tillståndsprövning. Ett motsvarande resonemang kan även föras när det gäller förmedlarföretagens kontroll av anställda som direkt deltar i förmedlarverksamheten.

Vilka typer av förmedlare skall kunna vara anknutna försäkringsförmedlare?

Begreppet anknuten förmedlare definieras i direktivet. Av effektivitets- och resursbesparingskäl bör de möjligheter som ges i direktivet i detta avseende utnyttjas, dvs. att även de som förmedlar konkurrerande försäkringar skall kunna registreras som anknutna förmedlare.

På samma sätt som i dag bör tillstånd till försäkringsförmedling kunna begränsas till vissa slag av försäkring. Även om regeringen numera i propositionen om ny försäkringsavtalslag (prop. 2003/04:150) har föreslagit att begreppen person- och skadeförsäkring skall behållas i den nya lagen, är det mer naturligt att ansluta till det rörelsebegrepp som finns i försäkringsrörelselagen, nämligen liv- och skadeförsäkring. Sistnämnda begrepp används även i försäkringsmäklarlagen.

Det kan vara svårt att upprätthålla en hög kompetens på både liv- och skadeförsäkringsområdet, men om en förmedlare är beredd att fortlöpande uppfylla de krav som ställs finns det inte något skäl att hindra tillstånd till såväl liv- som skadeförsäkring. Däremot bör det i fortsättningen vara möjligt att begränsa ett tillstånd till vissa försäkringsklasser.

Självfallet måste det finnas en överensstämmelse mellan tillståndet för den juridiska personen och kompetensen hos de fysiska personer som förmedlar försäkring för den juridiska personens räkning. Den juridiska personen skall alltså inte kunna ha tillstånd till försäkringsförmedling omfattande ett större försäkringsområde än den har kompetens för i form av anställda.

När det gäller anknutna försäkringsförmedlare ansvarar försäkringsföretaget som nämnts för att den anmälan för registrering som görs avseende förmedlaren inte avser andra försäkringsslag eller försäkringsklasser än sådana som förmedlaren har kunskap och kompetens för.

8.3.1 Inledning

Försäkringsförmedlarverksamhet skall enligt huvudregeln bara få utövas efter tillstånd och registrering. Som framgått i avsnitt 8.2 skall såväl juridiska personer som fysiska personer kunna få tillstånd och registreras som försäkringsförmedlare. Om förmedlarverksamheten utövas av en juridisk person är det dock endast den juridiska personen som skall omfattas av tillstånds- och registreringsskyldigheten. Försäkringsförmedlare skall kunna registreras som anknuten förmedlare.

Tillstånd får bara ges om förmedlaren har lämplig kunskap och kompetens samt god vandel. Dessa krav skall ställas på fysiska personer som utövar förmedlarverksamhet, på anställda som direkt deltar i förmedlarverksamheten samt på ledningen hos juridiska personer. Vidare skall det ställas krav på ansvarsförsäkring för förmedlare som inte är anknutna.

För försäkringsförmedlare som inte är anknutna skall kontrollen av att förmedlaren uppfyller förutsättningarna för tillstånd göras av Finansinspektionen. Förmedlaren skall sedan låta sig registreras hos Bolagsverket. När det gäller anknutna försäkringsförmedlare skall motsvarande kontroll göras av det försäkringsföretag med vilket förmedlaren har ingått avtal om att förmedla dess produkter. Försäkringsföretaget skall sedan anmäla förmedlaren för registrering hos Bolagsverket.

8.3.2 Kunskap och kompetens

Regeringens förslag: För att en fysisk person skall få tillstånd eller bli registrerad som försäkringsförmedlare krävs att han eller hon har lämplig kunskap och kompetens.

Promemorians förslag: Överensstämmer i sak med regeringens förslag.

Remissinstanserna lämnar förslaget utan erinran.

Bakgrund

Gällande rätt

För att en fysisk person skall kunna bli registrerad som försäkringsmäklare krävs enligt försäkringsmäklarlagen att han eller hon har en tillfredsställande utbildning för den verksamhet som skall bedrivas eller, om han eller hon varit verksam som mäklare i annat land, har förvärvat kunskap på annat sätt. Enligt försäkringsmäklarförordningen skall mäklarnas utbildning uppfylla de krav som allmänt ställs på utbildning för fälttjänstemän i försäkringsbolag, såvida inte Finansinspektionen i det särskilda fallet bestämmer annat. Finansinspektionen har utfärdat allmänna råd angående utbildningskrav för försäkringsmäklare, FFFS 1996:19. I dessa anges vilken teoretisk och praktisk utbildning som en

sökande bör ha genomgått för att utbildningskraven skall anses vara uppfyllda.

Enligt lagen (2003:862) om finansiell rådgivning till konsumenter skall näringsidkaren se till att den som utför den finansiella rådgivningen har tillräcklig kompetens. I propositionen anges att det inte är möjligt att i lag fastslå vad som skall avses med detta. De närmare reglerna om vilka kompetenskrav som skall gälla bör därför, efter bemyndigande, bestämmas genom föreskrifter på myndighetsnivå och bör beslutas efter samråd med företrädare för de branscher som är berörda (prop. 2002/03:133 s. 21 f.) Finansinspektionen har utfärdat föreskrifter och allmänna råd om finansiell rådgivning till konsumenter, FFFS 2004:4.

Direktivet om försäkringsförmedling

Kraven på försäkringsförmedlars kunskap och kompetens finns i artikel 4.1 i direktivet. Enligt första stycket skall en försäkringsförmedlare ha lämplig kunskap och kompetens enligt reglerna i förmedlarens hemmedlemsstat. Av andra stycket framgår att hemmedlemsstaterna får anpassa kraven på kunskap och kompetens i förhållande till försäkringsförmedlarens verksamhet och till de produkter som distribueras, särskilt om förmedlaren driver en annan huvudsaklig verksamhet än försäkringsförmedling. I sådant fall får förmedlaren endast utöva försäkringsförmedling, om en försäkringsförmedlare som uppfyller villkoren i artikel 4 eller ett försäkringsföretag tar fullt ansvar för dennes handlande.

Av artikel 4.1 tredje stycket jämförd med artikel 3.1 andra stycket framgår att medlemsstater, som har föreskrivit att försäkringsföretag får samarbeta med de behöriga myndigheterna vid registrering av försäkringsförmedlare och vid tillämpning av kraven i artikel 4 på dem, får föreskriva att försäkringsföretaget skall kontrollera att förmedlarnas kunskaper och kompetens stämmer överens med kraven i artikel 4.1 första stycket, samt att företaget i förekommande fall skall tillhandahålla sådana förmedlare en utbildning som motsvarar de krav som gäller för de produkter som erbjuds av dessa förmedlare.

Skälen för regeringens förslag: Försäkringsförmedlare fyller en mycket viktig funktion i försäkringssektorn. Såväl försäkringsgivare som försäkringstagare måste kunna utgå från att en förmedlare har nödvändiga yrkeskunskaper. Det finns därför anledning att på detta område ha högt ställda krav på kunskap och kompetens.

Som framgått av avsnitt 2.1 kan en försäkringsförmedlars tillstånd eller registrering avse alla försäkringslag, men tillståndet eller registreringen kan också vara begränsad till t.ex. endast en försäkringsklass. En naturlig utgångspunkt är därför att kraven på kunskap och kompetens skall vara anpassade efter den verksamhet som förmedlaren har rätt att utöva. Det bör särskilt betonas att möjligheten till anpassning av kraven gäller för såväl anknutna förmedlare som övriga förmedlare.

Det är inte möjligt och inte heller lämpligt att i lag slå fast vad som skall avses med lämplig kunskap och kompetens. I lagen bör därför endast tas in ett allmänt krav som överensstämmer med direktivets. De närmare reglerna om vilka kunskaps- och kompetenskrav som skall gälla

bör bestämmas i föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Föreskrifterna bör beslutas efter samråd med branschföreträdare.

När det gäller det närmare innehållet i reglerna kan följande allmänna överväganden och bedömningar göras. Alla förmedlare bör ha kunskap om de regler som gäller för försäkringsförmedlingsverksamhet, dvs. i första hand de bestämmelser som kommer att finnas i den nya lagen om försäkringsförmedling och i de föreskrifter och allmänna råd som kommer att meddelas med anledning av lagen. Därutöver bör alla förmedlare ha kunskap om den eller de försäkringsprodukter som han eller hon förmedlar, vilket kräver såväl viss grundläggande kunskap om försäkring i allmänhet som mer detaljerad kunskap om det aktuella produktområdet. I vissa fall torde det vara nödvändigt med mycket goda kunskaper inom olika specialområden, t.ex. vid förmedling av försäkringar mot stora risker. Utöver dessa kunskaper kan det, beroende på den verksamhet som skall bedrivas, vara nödvändigt för en förmedlare att ha kompetens inom ett antal olika områden. Kunskaper i t.ex. försäkringsrätt, civilrätt, skatterätt och ekonomi torde vara nödvändiga för många förmedlare, liksom kunskaper i mer specifika frågor, såsom åtgärder mot penningtvätt, rådgivning etc.

Frågor kring kvalitetskrav på utbildningen bör lösas inom ramen för det tänkta föreskriftsarbetet.

8.3.3 Lämplighetsprövning m.m.

Regeringens förslag: En förutsättning för att en juridisk person skall få tillstånd till eller bli registrerad för att utöva försäkringsförmedling är att den inte är i konkurs eller likvidation.

För att en fysisk person skall få tillstånd till eller bli registrerad för att utöva försäkringsförmedling krävs att han eller hon inte är underårig, i konkurs, underkastad näringsförbud eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

En fysisk person får inte heller förekomma i belastningsregistret avseende vissa allvarliga förmögenhetsbrott eller viss allvarlig ekonomisk brottslighet och skall även ha visat skötsamhet i ekonomiska angelägenheter.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. I promemorian föreslås dock att ett allmänt lämplighetskrav införs.

Remissinstanserna: Svenska Bankföreningen, Finansbolagens Förening och Sveriges Försäkringsförbund anser att något krav på vandelsprövning inte bör införas. De framhåller att det allmänna lämplighetskravet i vart fall bör slopas eftersom det saknas anledning att gå längre än vad direktivet föreskriver. Finansförbundet påpekar att de föreslagna reglerna om vandelsprövning innebär en omotiverad särreglering för vissa anställda i finansiella företag.

Gällande rätt

För att en fysisk person skall kunna bli registrerad som försäkringsmäklare krävs enligt 5 § första stycket 1 försäkringsmäklarlagen att han inte är underårig, i konkurs, underkastad näringsförbud eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken. Enligt första stycket 5 i nämnda paragraf krävs vidare att han i övrigt är lämplig som försäkringsmäklare. I samband med prövning av en ansökan om registrering som försäkringsmäklare kontrollerar Finansinspektionen, med stöd av det allmänna lämplighetskravet, även om sökanden har skatteskulder. Någon kontroll av om sökanden har dömts för brott görs däremot inte.

Direktivet om försäkringsförmedling

Enligt artikel 4.2 skall försäkringsförmedlaresandel vara god. Ett minimikrav är att de inte finns i polisregistret eller i motsvarande nationellt register för allvarliga brott med anknytning till egendomsbrott eller andra brott i samband med ekonomisk verksamhet, och de bör inte tidigare ha försatts i konkurs, såvida de inte har blivit rehabiliterade i enlighet med nationell lagstiftning.

Kravet på god andel behöver inte tillämpas på alla fysiska personer som arbetar på ett företag som utövar försäkringsförmedling. Medlemsstaterna skall dock se till att ledningen för sådana företag och all personal som direkt arbetar med försäkringsförmedling uppfyller kravet.

Av artikel 4 jämförd med artikel 3 framgår att medlemsstater, som har föreskrivit att försäkringsföretag får samarbeta med de behöriga myndigheterna vid registrering av försäkringsförmedlare samt när de krav som anges i artikel 4 skall tillämpas på dem, får tillåta att försäkringsföretagen kontrollerar att försäkringsförmedlaresandel är god.

Skälen för regeringens förslag: Som en rad remissinstanser påpekat innebär kravet på andelsprövning en särreglering av försäkringsförmedlare i jämförelse med andra personer verksamma i finansiella företag. Kravet följer dock av direktivet och skall därför införas. Direktivets krav på god andel får i första hand anses tillämpligt på fysiska personer som utövar försäkringsförmedling men skall även tillämpas på anställda som direkt deltar i förmedlingsverksamheten samt på de som ingår i ledningen för en juridisk person (om ledningsprövning, se avsnitt 2.2.4). Direktivets krav på konkursfrihet bör även tillämpas på juridiska personer. Därutöver bör krävas att den juridiska personen inte är i likvidation (jfr 11 § revisorslagen).

När det gäller fysiska personer får det närmast anses självklart att den som yrkesmässigt skall ägna sig åt försäkringsförmedling inte får vara underårig, i konkurs, underkastad näringsförbud eller ha förvaltare enligt bestämmelserna i 11 kap. 7 § föräldrabalken. Direktivets bestämmelse om att försäkringsförmedlare inte tidigare bör ha försatts i konkurs, såvida de inte har blivit rehabiliterade i enlighet med nationell lagstiftning, bör för svenskt vidkommande tolkas så att den som är försatt

i konkurs eller har näringsförbud inte får utöva försäkringsförmedling. Detta får anses överensstämma med direktivets krav i nu berörd del.

Enligt direktivet skall förmedlares vandel vara god. Ett minimikrav enligt direktivet är att förmedlaren inte får förekomma i polisregistret eller motsvarande register för allvarliga brott med anknytning till egendomsbrott eller andra brott i samband med ekonomisk verksamhet. Utöver direktivets krav på kontroll i polisregister bör det även krävas att förmedlaren har visat skötsamhet i ekonomiska angelägenheter. För försäkringsmäklarna gäller i dag en regel som innebär att det bl.a. kan ställas krav i fråga om skötsamhet vad gäller skatter. Det är därför lämpligt att, i motsats till vad som hävdats av *Sveriges Försäkringsförbund*, *Svenska Bankföreningen* och *Finansbolagens Förening*, införa ett sådant kompletterande krav. Som *Lagrådet* påpekat är ett specifikt krav på visad skötsamhet i ekonomiska angelägenheter att föredra framför ett allmänt lämplighetskrav eftersom en begränsning av prövningens omfattning på så sätt uppnås (se vidare nedan i avsnittet om vad som bör kontrolleras och hur kontrollen bör gå till).

För försäkringsförmedlare som inte är anknutna skall lämplighetsprövningen göras av Finansinspektionen vid tillståndsprövningen. När det gäller anknutna förmedlare är det försäkringsföretaget som skall kontrollera att vandelskravet är uppfyllt innan anmälan för registrering sker. Om ett förmedlarföretag – oavsett om det är att anse som anknutet eller inte – har anställda som direkt deltar i förmedlingsverksamheten är det däremot förmedlarföretaget som skall kontrollera att dessa anställda uppfyller kravet. Detta innebär att det måste finnas mycket tydliga regler om vad som skall kontrolleras och hur kontrollen i praktiken skall gå till. Denna typ av detaljerade regler bör inte tas in i lag, utan bör i stället meddelas genom föreskrifter. Vid utformningen av dessa föreskrifter är det av största betydelse att det skapas ett regelverk som är trovärdigt, praktiskt möjligt att använda och godtagbart från integritetssynpunkt. Det bör således finnas föreskrifter som fastställer det närmare innehållet i kravet på god vandel, men även föreskrifter som närmare anger hur företagen skall sköta kontrollen av detta krav. I sammanhanget bör dock understrykas att ett försäkringsbolags övriga rutiner inför ingående av avtal med en anknuten förmedlare naturligtvis inte är något som bör regleras av lagstiftaren.

En övergripande och allmän bedömning av vilka polisregister som skall kontrolleras, vilka brott som kontrollen skall avse samt hur kontrollen i praktiken skall gå till görs nedan. En motsvarande bedömning görs även i fråga om det kompletterande kravet om skötsamhet i ekonomiska angelägenheter.

Vilka register bör kontrolleras?

I direktivet om försäkringsförmedling anges att försäkringsförmedlaren inte får finnas i polisregistret eller i motsvarande nationellt register.

I Sverige finns det två register som kan komma i fråga, belastningsregistret och misstankeregistret. Båda registren förs av Rikspolisstyrelsen med hjälp av automatiserad behandling. Regler om belastningsregistret finns i lag (1998:620) om belastningsregister och regler om misstankeregistret finns i lag (1998:621) om belastningsregister.

Syftet med belastningsregistret är att ge information om sådana belastningsuppgifter som behövs i viss verksamhet hos polis-, skatte-, tull-, åklagarmyndigheter och allmänna domstolar. Registret har också till ändamål att ge information till myndigheter vid sådan lämplighetsprövning, tillståndsprövning eller annan prövning som anges i författning. Belastningsregistret innehåller uppgifter om bl.a. namn, personnummer, domen, beslutet, strafföreläggandet, föreläggandet av ordningsbot, de brott som den registrerade har begått samt påföljden. Det finns också uppgifter om verkställigheten av påföljden. Normalt skall uppgifter om fängelsestraff tas bort ur belastningsregistret tio år efter frigivningen. Uppgifter om skyddstillsyn eller villkorlig dom skall normalt tas bort tio år efter domen och uppgifter om böter skall normalt tas bort fem år efter domen. Om det emellertid dessförinnan gjorts nya anteckningar i registret, skall ingen av uppgifterna gallras så länge någon av dem skall finnas kvar i registret. En uppgift skall gallras senast tjugo år efter den dom eller det beslut som föranledde att uppgiften fördes in i registret.

Misstankeregistret syftar till att underlätta tillgången till sådana uppgifter om skäligen misstanke om brott som behövs i viss verksamhet hos polis-, skatte-, tull- och åklagarmyndigheter och allmänna domstolar. Registret har också till ändamål att ge information till myndigheter vid sådan lämplighetsprövning, tillståndsprövning eller annan prövning som anges i författning. Misstankeregistret innehåller uppgifter om bl.a. personer som är skäligen misstänkta för brott enligt brottsbalken eller för annat brott för vilket svårare påföljd än böter är föreskrivet.

I förordningen (1999:1134) om belastningsregister och i förordningen (1999:1135) om misstankeregister finns närmare bestämmelser om rätten att få uppgifter ur belastningsregistret respektive misstankeregistret. Med stöd av dessa bestämmelser har t.ex. polismyndigheter, tullmyndigheter, länsstyrelser och Vägverket rätt att i vissa tillståndsärenden få uppgifter ur dessa register. Detsamma gäller Fastighetsmäklarnämnden, Revisorsnämnden och Finansinspektionen i samband med lämplighetsprövning av fastighetsmäklare, revisorer respektive ägare och ledning i finansiella institut.

Vid lämplighetsprövningen av en försäkringsförmedlare bör det ske en kontroll av innehållet i belastningsregistret. Med hänsyn till att lämplighetsprövningen inte bör ge något utrymme för skönsmässiga bedömningar och till att intrånget i den enskildes personliga integritet bör begränsas så långt som möjligt bör någon kontroll av innehållet i misstankeregistret inte göras.

Vilka brott bör registerkontrollen avse?

Enligt direktivet skall det vara fråga om allvarliga brott med anknytning till egendomsbrott eller andra brott i samband med ekonomisk verksamhet. Den enda rimliga tolkningen är att det måste vara fråga om allvarliga brott som har anknytning till egendomsbrott och andra allvarliga brott som har samband med ekonomisk verksamhet. Brott som har anknytning till egendomsbrott eller har samband med ekonomisk verksamhet men som inte kan anses allvarliga omfattas alltså inte.

Detsamma gäller allvarliga brott som inte har anknytning till egendomsbrott eller samband med ekonomisk verksamhet.

Det finns ett flertal olika slags brott som kan anses ha anknytning till egendomsbrott eller samband med ekonomisk verksamhet. För svenskt vidkommande bör detta tolkas så att de brott som avses är allvarliga förmögenhetsbrott och allvarlig ekonomisk brottslighet. Dessa brottstyper återfinns huvudsakligen i 8–12, 14 och 15 kap. brottsbalken samt i skattebrottslagen (1971:69) och insiderstrafflagen (2000:1086).

Frågor om vilka enskilda brott som registerkontrollen skall avse, vad som för en enskild brottstyp skall anses utgöra ett allvarligt brott och vilken tidsperiod som skall kontrolleras bör bestämmas i föreskrifter. Det är som *Rikspolisstyrelsen* påtalat ytterst viktigt att här lägga fast klara och tydliga regler. Ansvaret för normgivning av denna art bör, som styrelsen påpekat, endast anförtros regeringen.

Hur bör registerkontrollen gå till?

En registerkontroll innebär, vem som än utför den, ett intrång i den personliga integriteten. Den personliga integriteten handlar bl.a. om en önskan eller ett krav att kunna kontrollera uppgifter om sig själv och utomstående möjligheter att ta del av personliga uppgifter. Personlig integritet innefattar såväl en rätt till en privat sfär skyddad från utomståendes insyn som en rätt att bestämma över kunskap om sig själv. Den registerkontroll som skall göras inom ramen för tillståndsgivningen utgör självfallet i den bemärkelsen en integritetskränkning. Direktivet om försäkringsförmedling innebär emellertid att en registerkontroll måste göras innan tillstånd till försäkringsförmedling kan beviljas.

När det gäller den registerkontroll som skall göras av Finansinspektionen har myndigheten redan i dag rätt att vid handläggning av ägar- och ledningsprövningsärenden få uppgifter ur belastningsregistret och denna rätt kan utökas till att avse även handläggning av tillståndsärenden enligt lagen om försäkringsförmedling.

När det sedan gäller den registerkontroll som skall utföras av försäkrings- och förmedlarföretag finns det tre tänkbara system för kontroll. Det ena är att Finansinspektionen hämtar in registerutdrag och vidarebefordrar relevant information till försäkringsföretaget. Det andra är att den enskilde själv hämtar in registerutdrag och det tredje att försäkrings- eller förmedlingsföretaget gör det.

Den första lösningen, att Finansinspektionen hämtar in registerutdrag och vidarebefordrar relevant information till försäkrings- eller förmedlingsföretaget, kan vara lämplig från integritetssynpunkt men har flera nackdelar. Den skapar en oklar skiljelinje mellan Finansinspektionens och företagens ansvar genom att företagen inte får det fulla ansvaret för kontrollen av försäkringsförmedlares kvalifikationer. Vidare har den enskilde inte själv någon kontroll över vilka uppgifter som lämnas ut till företaget. Lösningen innebär också att den eftersträlvade effektivitetsvinsten och resursbesparingen inte får fullt genomslag.

När det gäller valet mellan att den enskilde själv hämtar in registerutdrag och att företaget gör det, är den förstnämnda ordningen

den bästa lösningen. Integritetskränkningen blir minst när den enskilde har kontroll över vilka uppgifter som lämnas ut till företaget. Vidare skulle ett system där ett stort antal privata företag ges möjlighet att hämta in registerutdrag innebära en större risk för spridning av uppgifter till andra än dem som skall ta emot dessa. Det föreslås därför att regeringen bemyndigas att meddela föreskrifter om en ordning som innebär att den enskilde själv skall inhämta ett registerutdrag. Detta är också det system som har valts i lagen (2000:873) om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg.

Enligt 9 § lagen (1998:620) om belastningsregister har en enskild rätt att på begäran skriftligen få del av samtliga uppgifter ur registret om sig själv. Ett utdrag som begärs av en enskild kan emellertid innehålla uppgifter om brott som saknar betydelse för den kontroll av förmedlares vandel som företagen skall göra. Det bör alltså skapas förutsättningar för en enskild att begära ett utdrag som är begränsat till de brott som kontrollen skall avse. Utdraget bör inte innehålla mer information än vad som krävs för kontrollen.

Försäkrings- respektive förmedlingsföretaget skall bara kontrollera innehållet i registerutdraget. Företaget har alltså inte rätt att kräva att få behålla utdraget eller att få en kopia av det. Däremot bör företaget göra en anteckning om att registerutdraget har kontrollerats. En sådan anteckning bör dock inte innehålla några uppgifter om innehållet i registret (jfr 21 § personuppgiftslagen [1998:204]).

Vad bör kontrolleras i fråga om skötsamhet i ekonomiska angelägenheter och hur bör kontrollen gå till?

Som framgått är det lämpligt att det ställs ett krav på skötsamhet i ekonomiska angelägenheter för försäkringsförmedlare. Ett sådant krav är motiverat med hänsyn till dels den centrala roll en förmedlare har vid distributionen av försäkringsprodukter, dels de allvarliga konsekvenser som kan uppstå för kunden om förmedlaren missköter sina åligganden. Vid den precisering som avses ske i föreskrifter bör kravet inte få innehålla några inslag av skönsässig bedömning. Det måste dessutom vara enkelt för den enskilde att kunna visa att kravet är uppfyllt. Vad som nu sagts får emellertid inte drivas så långt att det yttersta syftet med kravet inte uppnås, dvs. att förhindra direkt olämpliga personer från att verka som försäkringsförmedlare.

Sammanfattningsvis bör föreskrifterna innehålla en tydlig anvisning om sådana omständigheter som i sig får anses vara så graverande för den enskilde att han eller hon inte bör ges tillstånd eller bli registrerad. Exempel på sådana omständigheter är väsentliga överträdelser av skyldigheter rörande skatter, avgifter, bokföring eller liknande förpliktelser mot det allmänna. När det gäller vilka krav på skötsamhet i visst hänseende som bör ställas kan ledning också hämtas från vad som gäller för utfärdande av F-skattesedel enligt skattebetalningslagen (1997:483). Det är bara misskötsamhet inom viss tid före kontrolltillfället som skall beaktas. Vid den närmare preciseringen av kravet bör samråd ske med berörda myndigheter och branschorgan.

På liknande sätt som när det gäller kontrollen av innehållet i belastningsregistret bör utgångspunkten vara att den sökande själv skall

kunna inhämta nödvändiga uppgifter och presentera dessa för företaget. Motsvarande gäller kontrollen av innehållet i belastningsregistret – företaget bör endast göra en anteckning om att uppgifterna har kontrollerats. En sådan anteckning bör inte innehålla mer uppgifter än vad som behövs.

Anpassning av kraven

I likhet med kraven på kunskap och kompetens bör vandelskraven vara anpassade efter den verksamhet som förmedlaren avser att driva. Denna möjlighet till anpassning är nödvändig mot bakgrund av den stora skillnad som finns mellan olika typer av försäkringsförmedlare.

8.3.4 Ägar- och ledningsprövning

Regeringens förslag: En förutsättning för tillstånd till eller registrering av en juridisk person som försäkringsförmedlare är att den som skall ingå i ledningen för den juridiska personen eller vara ersättare för denne inte förekommer i belastningsregistret avseende vissa allvarliga förmögenhetsbrott eller viss allvarlig ekonomisk brottslighet och skall även ha visat skötsamhet i ekonomiska angelägenheter samt ha tillräcklig insikt och erfarenhet för att delta i ledningen av en juridisk person som utövar försäkringsförmedling.

Regeringens bedömning: Det bör inte införas några regler om ägarprövning.

Promemorians förslag: Överensstämmer i sak med regeringens förslag.

Remissinstanserna lämnar förslagen i sak utan erinran. De synpunkter *Rikspolisstyrelsen* framfört avseende registerkontroll av fysiska personer gäller även i fråga om kontroll av personer i ledningen för juridiska personer som bedriver sådan verksamhet.

Bakgrund

Gällande rätt

Försäkringsmäklarlagen innehåller inte några krav på ägar- eller ledningsprövning. Däremot finns det sådana regler för finansiella institut på kreditinstituts-, värdepappersmarknads- och försäkringsområdena.

Bestämmelserna om *ägarprövning* innebär i huvudsak följande. Rörelsetillstånd får bara beviljas om det kan antas att de som kommer att äga ett kvalificerat innehav i företaget inte kommer att motverka en sund utveckling av verksamheten och att de även i övrigt är lämpliga att utöva ett väsentligt inflytande över ledningen av företaget. Med ett kvalificerat innehav förstås att någon direkt eller indirekt äger aktier eller andelar i ett företag, om innehavet representerar tio procent eller mer av kapitalet eller av samtliga röster, eller annars möjliggör ett väsentligt inflytande över ledningen av företaget. Tillstånd får inte heller beviljas om det kan antas att en person, som i väsentlig mån har åsidosatt sina skyldigheter i

näringsverksamhet eller i andra ekonomiska angelägenheter, eller har gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet, kommer att ha ett kvalificerat innehav i företaget. Ägarprövning skall även ske vid vissa förvärv av aktier eller andelar i de aktuella företagen.

Reglerna om *ledningsprövning* innebär i huvudsak följande. Rörelsetillstånd får bara beviljas om de som skall ingå i bolagets ledning har de insikter och den erfarenhet som krävs för att leda den aktuella verksamheten och att de även i övrigt är lämpliga för en sådan uppgift. Prövningen avser styrelsen jämte suppleanter och – med undantag för medlemsbanker och sparbanker – verkställande direktören och dennes ställföreträdare.

Finansinspektionen har i en skrivelse (Fi 2003/2089) föreslagit att bestämmelserna om ledningsprövning skall ändras. Inspektionen anser att kretsen av personer som skall omfattas av ledningsprövningen bör vara mer omfattande än vad den är i dag. Bakgrunden till ändringsförslaget är en rapport från Internationella valutafonden (IMF). I rapporten anges bl.a. att Finansinspektionen, på grund av brister i lagstiftningen, inte kan pröva lämpligheten hos t.ex. ett företags chefsjurist, controller eller dess kontorschefer i utlandet. IMF förordade därför lagändringar. Ärendet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Direktivet om försäkringsförmedling

I artikel 4.1 fjärde stycket föreskrivs att medlemsstaterna skall se till att ett skäligt antal av de personer i ledningen för ett företag som ansvarar för förmedlingen av försäkringsprodukter kan styrka att de har de kunskaper och den kompetens som krävs för att utföra arbetet.

Vidare föreskrivs i artikel 4.2 tredje stycket att medlemsstaterna skall se till att ledningen för ett företag som utövar försäkringsförmedling uppfyller kravet på god vandel.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Bör det införas ledningsprövning av försäkringsförmedlare?

Som framgår av redogörelsen för direktivet om försäkringsförmedling är innebörden av begreppet ledning något olika i artikel 4.1 (lämplig kunskap och kompetens) å ena sidan och i artikel 4.2 (god vandel) å den andra.

Prövningen av ledningen i finansiella institut är enligt gällande rätt begränsad till de personer som har det yttersta ansvaret för hur verksamheten bedrivs (jfr prop. 2002/03:139 s. 367). I avvaktan på den fortsatta beredningen av det ärende som väckts av Finansinspektionen (Fi2003/2089), bör ledningskretsen för försäkringsförmedlare bestämmas med utgångspunkt från den hittillsvarande ordningen. Ledningen för en juridisk person som driver försäkringsförmedling skall alltså anses bestå av de personer som har det yttersta ansvaret för hur verksamheten bedrivs. Vem eller vilka dessa personer är får avgöras med ledning av de associationsrättsliga reglerna. När det sedan gäller frågan vilka krav som ledningen skall uppfylla får bestämmelserna i artikel 4.2 om god vandel

anses innebära att ledningen för den juridiska personen skall uppfylla samma krav på god vandel som gäller för fysiska personer som förmedlar försäkringar för den juridiska personens räkning. De krav som ställs på övriga fysiska personer, dvs. att de inte får vara underåriga, i konkurs, underkastade näringsförbud eller ha förvaltare, följer beträffande aktiebolag och ekonomiska föreningar av annan lagstiftning.

Utöver kravet på god vandel ställs i direktivet krav på att ledningen skall ha de kunskaper och kompetens som krävs för att utföra arbetet. Direktivets krav i detta avseende får anses uppfyllt med ett krav på att den som ingår i ledningen skall ha tillräcklig insikt och erfarenhet för att delta i ledningen av en juridisk person som utövar försäkringsförmedling.

Kraven på en juridisk persons ledning skall vara uppfyllda vid tillstånds- eller registreringstillfället, vilket innebär att en kontroll av ledningen skall ske även om en prövning tidigare skett enligt annan lagstiftning. När det gäller kontrollen av vandelskravet och kravet på tillräcklig insikt och erfarenhet hänvisas till de överväganden som gjorts i föregående avsnitt.

Bör det införas regler om ägarprövning för försäkringsförmedlare?

Som framgått innebär regleringen på det finansiella området att det normalt ställs krav på såväl ägar- som ledningsprövning. Direktivet om försäkringsförmedling innehåller inte några krav på ägarprövning.

Det finns flera avgörande skillnader mellan ett försäkringsförmedlingsföretag och andra företag som verkar på det finansiella området. Skötseln av ett enskilt förmedlingsföretag kan inte anses påverka den finansiella stabiliteten. När det gäller kundskyddet är det framför allt de enskilda personerna som förmedlar försäkringar för förmedlingsföretagets räkning som har betydelse för vilket förtroende kunder kommer att ha för företaget. Den reglering som nu föreslås innebär att det ställs en rad olika krav på de fysiska personer som utövar förmedlingsverksamhet. Vidare ställs det även krav på de personer som ingår i företagets ledning. Mot denna bakgrund torde utrymmet för en ägare, som inte ingår i ledningen av företaget, att missbruka sin ställning på ett sätt som påverkar försäkringstagare eller försäkringsgivare vara begränsat. Sammanfattningsvis görs därför bedömningen att det saknas anledning att införa särskilda ägarprövningsregler för försäkringsförmedlingsföretag.

8.3.5 Ansvarsförsäkring

Regeringens förslag: En försäkringsförmedlare skall omfattas av en försäkring för den skadeståndsskyldighet som kan åläggas förmedlaren om denne uppsåtligt eller av oaktsamhet åsidosätter sina skyldigheter. För en anknuten försäkringsförmedlare skall inte gälla något krav på ansvarsförsäkring.

Om en försäkringsförmedlare även förmedlar fondandelar, skall de krav på ansvarsförsäkring som följer av lagen (1991:981) om värdepappersrörelse och föreskrifter som meddelats med stöd av den lagen gälla.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna lämnar förslaget utan erinran. Vissa remissinstanser har synpunkter kring de närmare villkor som i föreskriftsform kommer att ställas på ansvarsförsäkringen. *Sveriges Försäkringsförbund*, *Svenska försäkringsmäklares förening* och *Konkurrensverket* välkomnar bedömningen i promemorian om att nu gällande krav på att förmedlarens ansvarsförsäkring skall vara baserad på orsaksteorin slopas och ersätts med ett krav på en sådan försäkring baserad på claims made-teorin, detta eftersom det sannolikt leder till en bättre konkurrens. *Konsumentverket* är däremot tveksamt till förslaget och framhåller att slopandet av orsaksteorin kan leda till en försämring av skyddet för konsumenterna. *Sveriges Försäkringsförbund* och *Svenska försäkringsmäklares förening* har invändningar mot de försäkringsbelopp som föreslås i promemorian.

Bakgrund

Gällande rätt

Ett allmänt krav på ansvarsförsäkring finns redan i dag i försäkringsmäklarlagen. I försäkringsmäklarförordningen och i Finansinspektionens föreskrifter om ansvarsförsäkring för försäkringsmäklare (FFFS 1992:36) finns detaljerade regler kring den närmare utformningen av ansvarsförsäkringen.

Direktivet om försäkringsförmedling

Enligt artikel 4.3 skall försäkringsförmedlaren ha en ansvarsförsäkring som omfattar hela gemenskapens territorium eller annan likvärdig garanti för ansvar till följd av fel eller försummelse i verksamheten. Försäkringen eller garantin skall täcka minst 1 000 000 euro per skada och totalt 1 500 000 euro för alla skador under ett år, såvida inte en sådan försäkring eller garanti redan tillhandahålls av ett försäkrings- eller återförsäkringsföretag eller annat företag, för vars räkning eller med vars bemyndigande förmedlaren handlar, eller ett sådant företag har tagit fullt ansvar för förmedlarens handlande. I artikel 4.7 finns bestämmelser om indexering av försäkringsbeloppen.

Skälen för regeringens förslag: Enligt direktivet skall således en försäkringsförmedlare ha en ansvarsförsäkring eller annan likvärdig garanti för ansvar för fel eller försummelse i verksamheten. För anknutna förmedlare gäller däremot inte något sådant krav eftersom det företag, för vars räkning eller med vars bemyndigande förmedlaren handlar, har tagit fullt ansvar för förmedlarens handlande (jfr artikel 2.7).

I avsnitt 8.5.5 föreslås att en försäkringsförmedlare som uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter sina skyldigheter enligt bestämmelserna om god försäkringsförmedlingssed m.m. skall ersätta ren förmögenhets-skada som på grund av detta drabbar en kund, en försäkringsgivare, ett fondbolag, ett förvaltningsbolag, ett fondföretag eller någon som härleder sin rätt från kunden. Kravet på att förmedlarna skall ha ansvarsförsäkring innebär att den skadelidande i viss utsträckning kan hållas skadeslös,

även om förmedlaren av någon anledning inte förmår att fullgöra sin skadeståndsskyldighet.

Som framgår av direktivet skulle den skadelidande kunna skyddas på annat sätt än genom krav ansvarsförsäkring, t.ex. genom särskilda kapitalkrav eller genom att det skapas en särskild garantiordning. Denna typ av alternativa lösningar har varit föremål för överväganden av såväl Försäkringsverksamhetskommittén, SOU 1986:55 s. 146 f., som Försäkringsmäklarutredningen, SOU 1997:79 s. 141 f., varvid det i huvudsak konstaterats att en lösning som bygger på ansvarsförsäkring har avgörande fördelar. Här görs inte någon annan bedömning och den nya lagen bör därför inte innehålla någon möjlighet för försäkringsförmedlare att använda sig av ”annan likvärdig garanti”.

Sammanfattningsvis bör det således i lag tas in ett krav på att tillstånd för en svensk fysisk eller juridisk person att utöva försäkringsförmedling får ges bara om personen omfattas av en försäkring för skadeståndsskyldighet som kan åläggas denna om den åsidosätter sina skyldigheter. Närmare föreskrifter om sådan försäkring bör meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. En övergripande och allmän bedömning av frågorna görs nedan.

Allmänna utgångspunkter för regleringen

Det finns flera svåra frågor att ta ställning till när det gäller att fastställa vilka krav som skall gälla för försäkringsförmedlares ansvarsförsäkring. Ytterst handlar det om att hitta en lämplig avvägning mellan å ena sidan skyddet för den skadelidande och å den andra sidan förmedlarnas faktiska möjlighet att teckna ansvarsförsäkring på rimliga villkor. Om kraven sätts för lågt, finns det en risk att förmedlarens kunder i praktiken kommer att stå utan skydd vid inträffad skada. Om kraven ställs för högt, finns det en risk för att inga eller väldigt få försäkringsgivare är villiga att meddela ansvarsförsäkring eller att premierna blir så höga att kravet på ansvarsförsäkring i praktiken innebär ett etableringshinder.

Utgångspunkten bör vara att regleringen i första hand skall skydda konsumenter och mindre företag. Mot bakgrund av de svårigheter som funnits när det gäller att fastställa hur de närmare kraven på ansvarsförsäkringen skall vara utformade, bör regleringen så långt möjligt vara enkel, flexibel och endast innehålla nödvändiga minimikrav.

Det bör även i sammanhanget konstateras att det i direktivet föreskrivs att ansvarsförsäkringen skall omfatta hela gemenskapens territorium, se artikel 4.3.

Bör ansvarsförsäkringen vara baserad på orsaksteorin eller claims made-teorin?

En viktig fråga i sammanhanget är om försäkringsförmedlares ansvarsförsäkring skall vara baserad på orsaksteorin eller på claims made-teorin. Det grundläggande problemet är att ansvarsförsäkringar normalt gäller för ett år i taget, men att det kan dröja mer än ett år från det att skadan orsakades till det att den uppkommer, upptäcks eller anmäls. Frågan blir vilken av dessa olika tidpunkter som skall användas

för att avgöra vilket års ansvarsförsäkring som skall tas i anspråk för att ersätta skadan. Enligt orsaksteorin skall den försäkring som gällde när skadan orsakades utnyttjas. Enligt claims made-teorin är det i stället den försäkring som gäller när skadan anmäls som skall användas.

Orsaksteorin har den fördelen att den skadelidande kan få ersättning för skador som orsakats långt tillbaka i tiden och den ger den skadelidande ett skydd även efter det att försäkringsförmedlaren har upphört med sin verksamhet.

För försäkringsgivaren innebär orsaksteorin emellertid att den måste meddela en försäkring, vars riskinnehåll är mycket svårbedömt. Försäkringen skall ju täcka alla framtida skadeståndskrav som har sin grund i händelser som inträffar under försäkringsåret, men som senare kan komma att framställas. Slutpunkten sätts först när preskription inträder. Detta innebär att försäkringsgivaren måste göra avsättningar i balansräkningen under lång tid efter det att försäkringstiden har gått ut. En försäkring baserad på orsaksteorin innebär sammanfattningsvis ett stort risktagande för försäkringsgivaren, vilket påverkar försäkringspremien. Osäkerheten kring risktagandet leder även till besvär för mäklarna att upphandla ett försäkringsskydd på den svenska marknaden. Ansvarsförsäkring som är baserad på orsaksteorin kan enligt uppgift inte tecknas hos utländska försäkringsgivare och det är svårt att återförsäkra denna typ av försäkringar.

Claims made-teorin har den fördelen att försäkringsgivaren ges bättre möjligheter att göra riskbedömningar. Vid ansvarsförsäkringar som är baserade på denna teori skall försäkringsgivaren bedöma sannolikheten för att skador kommer att anmälas under det närmast kommande året, dvs. under försäkringsåret. Förutom skador som både orsakas och anmäls under detta år, kan det även vara skador som orsakats längre tillbaka i tiden, men som anmäls först under försäkringsåret. För den senare typen av skador kan försäkringsvillkoren innehålla en s.k. retroaktiv dag. Principen är att endast skador som orsakats efter den dagen ersätts.

Ansvarsförsäkringar som är baserade på claims made-teorin har den nackdelen att de kan innebära ett dåligt skydd för den skadelidande, särskilt om försäkringsvillkoren innehåller en klausul som innebär en mycket kort retroaktivitet. Denna teori innebär även att den skadelidande saknar skydd om en skada upptäcks efter det att försäkringsförmedlaren har upphört med sin verksamhet.

Den nackdel som orsaksteorin medför för försäkringsgivaren innebär stora besvär att upphandla ansvarsförsäkringar för försäkringsmäklarna. För såväl försäkringsförmedlaren som dennes kunder är det, som påpekats av en rad remissinstanser, viktigt att det finns både nationell och internationell konkurrens bland försäkringsgivarna. Denna ökade konkurrens bör leda till ett förbättrat försäkringsskydd. Den fördel som orsaksteorin ger i fråga om retroaktivt skydd och som påtalats av *Konsumentverket* torde kunna uppnås även vid försäkringar som baseras på claims made-teorin. Kravet på orsaksteori bör således slopas om ett tillfredsställande retroaktivt skydd för förmedlaren kan uppnås vid en övergång till claims made-teorin. Normgivningen bör ske i föreskrifter. I föreskrifterna bör även regleras frågan om vid vilken tidpunkt försäkringsskyddet tidigast kan upphöra, jfr 6 § första stycket 4 förordningen (1989:854) om försäkringsmäklare.

Enligt nuvarande regler skall försäkringsvillkoren innebära att den skadelidande får rikta krav på ersättning enligt försäkringsavtalet direkt mot försäkringsgivaren, i den mån han inte har fått ersättning av den försäkrade (6 § andra stycket 2 försäkringsmäklarförordningen).

I propositionen om ny försäkringsavtalslag (prop. 2003/04:150) föreslås att det i den nya lagen skall införas en tvingande bestämmelse om att den skadelidande enligt försäkringsavtalet får rikta krav direkt mot försäkringsbolaget, om den försäkrade enligt lag eller annan författning är skyldig att ha ansvarsförsäkring som omfattar skadan. Det saknas skäl att här överväga någon annan ordning.

Bör den skadelidande få ersättning utan avdrag för självrisk?

Enligt nuvarande regler skall försäkringsvillkoren innebära att ersättningen skall betalas ut till den skadelidande utan avdrag för självrisk (6 § andra stycket 3 försäkringsmäklarförordningen). Reglerna hindrar emellertid inte ansvarsförsäkringsgivaren från att kräva självrisk av den försäkrade.

Utgångspunkten för regleringen bör vara att den skadelidande så långt möjligt skall hållas skadelös. Det bör därför även i fortsättningen krävas att ersättningen betalas ut till den skadelidande utan avdrag för självrisk.

Vilka försäkringsbelopp bör gälla?

Enligt direktivet skall försäkringsbeloppet för *varje skada* uppgå till minst 1 miljon euro, vilket för år 2004 motsvarar cirka 9 miljoner kronor (cirka 229 basbelopp). Minimikravet i direktivet ligger väl i linje med de krav som enligt den nuvarande svenska regleringen gäller vid förmedling av försäkringar till konsumenter och mindre företag, dvs. 200 basbelopp. Enligt uppgift har de skador som uppstått vid förmedling av försäkringar under de senaste åren i allra flesta fall inte överstigit 500 000 kronor per skada och detta gäller oavsett om förmedlingen avsett livförsäkring eller skadeförsäkring. Det är emellertid inte osannolikt att en enskild skada i vissa fall kan komma att uppgå till väsentligt högre belopp. Om förmedlingen t.ex. avser en villaförsäkring, en olycksfallsförsäkring med livsvarig livränta, en pensionsförsäkring eller en företagsförsäkring för ett mindre företag torde en skada kunna uppgå till flera miljoner kronor.

Enligt direktivet skall försäkringsbeloppet för *samtliga skador* under ett år uppgå till minst 1,5 miljoner euro, vilket motsvarar cirka 13,5 miljoner kronor (cirka 344 basbelopp). Kravet på minsta aggregerade belopp enligt direktivet är avsevärt lägre än de nuvarande svenska kraven på aggregerade belopp, som – beroende på antalet försäkringsmäklare och den verksamhet som drivs – varierar från 79 miljoner kronor till knappt 354 miljoner kronor (2000–9000 basbelopp).

Allmänt bör understrykas att de framtida svenska kraven inte bör avvika väsentligt från nivån i direktivet, eftersom det då finns en risk för att de svenska förmedlarna får en konkurrensnackdel. Extrema svenska krav kan i förlängningen även innebära risk för att förmedlare väljer att

etablera sig utanför Sverige. Kravet i fråga om aggregerade belopp får dock inte sättas så lågt att det finns en påtaglig risk för att konsumenter blir utan ersättning därför att försäkringsförmedlaren – eller andra försäkringsförmedlare som omfattas av samma ansvarsförsäkring – redan tidigare orsakat så många eller så stora skador att försäkringsbeloppet överskrids. När försäkringsbeloppet fastställs bör det vidare beaktas vilka motsvarande krav som ställs i fråga om andra obligatoriska ansvarsförsäkringar.

En klar majoritet av försäkringsmäklarbolagen som i dag bedriver verksamhet har färre än tio registrerade mäklare. Över hälften av alla försäkringsmäklarbolag har en eller två registrerade försäkringsmäklare. Försäkringsbeloppet bör vara anpassat efter dessa förhållanden.

Beloppsnivåerna bör fastställas i föreskrifter. Finansinspektionen bör dessutom ha möjlighet att i enskilda fall ställa krav på högre ersättningsbelopp. Detta kan t.ex. bli aktuellt om en försäkringsförmedlare driver en verksamhet där skaderisken kan antas vara särskilt hög eller där varje enskild skada kan antas komma att uppgå till belopp som väsentligt överstiger minimikraven.

Försäkringsbeloppen skall enligt bestämmelserna i direktivet indexeras på visst sätt, se artikel 4.7.

Vad bör gälla vid förmedling av fondandelar?

Samma krav bör gälla vid förmedling av fondandelar oavsett om verksamheten drivs av en försäkringsförmedlare eller av ett värdepappersbolag. Därför bör det för tillstånd till förmedling av fondandelar krävas att försäkringsförmedlaren uppfyller de krav på ansvarsförsäkring som följer av lagen om värdepappersrörelse och föreskrifter som meddelats med stöd av den lagen.

Regeringens förslag: I rimlig tid innan ett försäkringsavtal ingås skall kunden få information om försäkringsförmedlarens namn och adress, vissa ägarförhållanden, det register som förmedlaren är upptagen i och hur registreringen kan kontrolleras, vilken myndighet som är tillsynsmyndighet, priset för försäkringsförmedlingen eller grunderna för hur priset bestäms och om provision eller annan ersättning kan påräknas bli betald av annan än kunden, ansvarsförsäkringen samt klagomåls- och tvistlösningsmöjligheter.

Försäkringsförmedlaren skall också informera kunden om huruvida han eller hon ger råd på grundval av en opartisk analys eller om förmedlaren på grund av avtal eller på annan grund förmedlar försäkringar endast från visst eller vissa försäkringsföretag.

En försäkringsförmedlare, som tar emot sådan information om försäkringsavtalet som en försäkringsgivare är skyldig att lämna till försäkringstagaren, skall vara skyldig att vidarebefordra informationen till försäkringstagaren.

Informationsbestämmelserna skall inte vara tillämpliga vid förmedling av återförsäkring, försäkring mot stora risker eller fondandelar.

Promemorians förslag: I promemorian föreslås en mindre omfattande regel om prisinformation och att förmedlarens skyldighet att vidarebefordra information från försäkringsgivaren bara skall gälla för sådan information som försäkringsgivaren är skyldig att lämna enligt 4-7 §§ konsumentförsäkringslagen.

Remissinstanserna: *Konsumentverket* anser att en förmedlare skall vara skyldig att vidarebefordra all information som försäkringsgivaren är skyldig att lämna till försäkringstagaren. *Svenska försäkringsmäklares förening* påtalar att föreslagen regel om skyldighet att vidarebefordra information är oklar och att kravet på information om ansvarsförsäkring är för långtgående. *Sockenbolagens Riksförbund och Sveriges Försäkringsförbund* hävdar att informationskraven är så omfattande att informationen om produkten riskerar att försvinna och att språkregeln är felformulerad. *Skatteverket* framhåller betydelsen av att förmedlaren upplyser kunden om gällande skattebestämmelser på området.

Finansinspektionen, Konkurrensverket och *Konsumentverket* stöder förslaget om obligatorisk uppgift om priset för förmedlingen. *Konsumentverket* vill dessutom gå ett steg längre och anser att det bör övervägas om inte ett generellt arvodessystem är att föredra framför ett provisionsbaserat system. *Mäklarsamfundet* anser däremot att provisionssystemet bör behållas.

Svenska Bankföreningen och *Finansbolagens Förening* påtalar att förslaget om obligatorisk prisuppgift innebär en rad praktiska tillämpningssvårigheter, inte heller är konkurrensneutralt och därför inte bör genomföras. *Försäkringsförbundet* anmärker att anknutna förmedlare bör undantas från kravet på prisuppgift eftersom de flesta av dessa förmedlare inte kommer att kunna ge korrekt information om kostnaden för förmedlingen. *Svenska försäkringsmäklares förening* betonar konkurrensneutraliteten och motsätter sig kravet på prisuppgift om inte

även de av försäkringsbolagen anställda säljarna kommer att omfattas. *Sockenbolagens Riksförbund* hävdar att förslaget om prisinformation är svårtillämpat och att informationen kan feltolkas.

Bakgrund

Gällande rätt

En försäkringsmäklare skall enligt 12 § första stycket försäkringsmäklarlagen se till att uppdragsgivaren får den information som en försäkringsgivare enligt 5 § och 6 § första stycket konsumentförsäkringslagen (1980:38) är skyldig att lämna i samband med att en försäkring tecknas. Den information som avses är dels information om premier och andra försäkringsvillkor som konsumenten behöver för att kunna bedöma kostnaden och omfattningen av försäkringen, dels – sedan försäkring tecknats – tydlig information om sådana försäkringsvillkor som innebär viktigare begränsning av försäkringens omfattning i förhållande till vad konsumenter i allmänhet har anledning att räkna med. Mäklaren har däremot inte något uttryckligt ansvar för sådan information som enligt konsumentförsäkringslagen skall lämnas under försäkringstiden och i samband med förnyelse av försäkring.

Förutom den skyldighet som framgår av 12 § första stycket försäkringsmäklarlagen innebär kravet på god försäkringsmäklarsed enligt 13 § att det även finns en allmän rådgivnings- och upplysningskyldighet för mäklare. I förarbetena till försäkringsmäklarlagen anges att i konsumentförhållanden bör mäklaren vara skyldig att ge uppdragsgivaren viss allmän information om t.ex. vilka ekonomiska åtaganden en livförsäkring medför och konsekvenserna av att en sådan försäkring annulleras i förtid (prop. 1988/89:136 s. 38 f.).

Informationsskyldigheten enligt 12 § första stycket försäkringsmäklarlagen är av näringsrättslig art. Underlåtenhet att iaktta bestämmelsen medför alltså inte omedelbart någon skadeståndsskyldighet. Av förarbetena framgår emellertid att informationsskyldigheten enligt 12 § första stycket i stor utsträckning sammanfaller med den allmänna upplysningsplikt som ingår i mäklarens skyldighet att utföra sitt uppdrag omsorgsfullt och med iakttagande av god försäkringsmäklarsed (a. prop. s. 38). Dessa senare skyldigheter är civilrättsligt sanktionerade genom bestämmelser i 14 §. En underlåtenhet att iaktta informationsbestämmelsen i 12 § första stycket kan alltså medföra att mäklaren blir skadeståndsskyldig enligt 14 §.

Mäklarens ansvar för informationen enligt 12 § första stycket försäkringsmäklarlagen innebär inte att han själv måste lämna informationen till uppdragsgivaren. Om han inte lämnar informationen själv, är han dock skyldig att förvissa sig om att försäkringsbolaget lämnar informationen direkt till försäkringstagaren. Försäkringsbolaget och mäklaren måste alltså komma överens om vem av dem som skall lämna informationen till försäkringstagaren (a. prop. s. 38).

Om mäklaren får ersättning i form av provision eller arvode från försäkringsgivaren, är han enligt 11 § försäkringsmäklarlagen skyldig att på begäran av uppdragsgivaren upplysa denne om ersättningens storlek. Skälet för bestämmelsen angavs i förarbetena vara att uppdragsgivaren

genom bestämmelsen lättare skulle kunna få igång en diskussion om priset för mäklarens tjänster, vilket främjar en ökad konkurrens och effektivitet på mäklarmarknaden (a. prop. s. 23 f.).

Finansinspektionen har utfärdat allmänna råd om god försäkringsmäklarsed, FFFS 1995:52, som bl.a. innehåller bestämmelser om den information som en mäklare bör lämna till sina kunder.

Direktivet om försäkringsförmedling

Bestämmelserna om försäkringsförmedlares informationsskyldighet finns i artiklarna 12 och 13. Enligt artikel 12.1 skall försäkringsförmedlaren, innan ett första försäkringsavtal ingås och vid behov när det ändras eller förnyas, lämna information till kunden om åtminstone sin identitet och adress samt om det register där han är upptagen och hur registreringen kan kontrolleras. Vidare skall kunden få information om huruvida förmedlaren, direkt eller indirekt, innehar mer än tio procent av rösterna eller av bolagskapitalet i ett försäkringsföretag eller om ett försäkringsföretag eller ett moderbolag till ett försäkringsföretag innehar mer än tio procent av rösterna eller av bolagskapitalet hos försäkringsförmedlaren. Information skall även lämnas om de förfaranden som avses i artikel 10, genom vilka kunder och andra berörda kan anmäla klagomål mot försäkringsförmedlare. Om det är lämpligt, skall kunden även få information om de förfaranden för klagomål och tvistelösning utanför domstol som avses i artikel 11.

Förmedlaren skall vidare, i fråga om det avtal som erbjuds, informera kunden om huruvida

- han ger råd på grundval av den skyldighet att erbjuda en opartisk analys som avses i artikel 12.2, eller

- han är avtalsenligt förpliktad att bedriva försäkringsförmedlingsverksamhet uteslutande med ett eller flera försäkringsföretag, varvid han på kundens begäran skall lämna ut namnen på dessa försäkringsföretag, eller

- han inte är avtalsenligt förpliktad att bedriva försäkringsförmedlingsverksamhet uteslutande med ett eller flera försäkringsföretag och inte ger råd på grundval av den skyldighet att erbjuda en opartisk analys som avses i artikel 12.2, varvid han på kundens begäran skall lämna ut namnen på de företag med vilka han får bedriva och bedriver verksamhet.

I de fall där det föreskrivs att vissa uppgifter endast skall lämnas på kundens begäran, skall denne informeras om sin rätt att begära uppgifterna.

I artikel 12.2 och 12.3 finns ytterligare bestämmelser om en försäkringsförmedlares skyldigheter. Dessa behandlas i avsnitten 8.5.2 och 8.5.4.

Information behöver inte lämnas vid förmedling av försäkring mot stora risker eller återförsäkring (artikel 12.4).

Den information som lämnas till kunden skall vara på papper eller på annat varaktigt medium som kunden har tillgång till och kan utnyttja. Informationen skall vidare vara klar och korrekt på ett sätt som är förståeligt för kunden samt lämnas på ett officiellt språk i den medlemsstat där åtagandet görs eller på ett annat språk som parterna har

kommit överens om (artikel 13.1). Om kunden begär det eller när omedelbart försäkringsskydd är nödvändigt, får informationen lämnas muntligen. I sådana fall skall informationen lämnas på det sätt som tidigare sagts omedelbart efter det att försäkringsavtalet har ingåtts (artikel 13.2).

Vid telefonförsäljning gäller att förhandsinformationen till kunden skall överensstämja med de regler som följer av de gemenskapsregler som är tillämpliga på distansförsäljning av finansiella tjänster till konsumenter (artikel 13.3). De gemenskapsregler som avses är Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/65/EG av den 23 september 2002 om distansförsäljning av finansiella tjänster till konsumenter och om ändring av rådets direktiv 90/619/EEG samt direktiven 97/7/EG och 98/27/EG, jfr prop. 2004/05:13 Distans- och hemförsäljningslag. Dessutom skall information lämnas till kunden i enlighet med artikel 13.1 omedelbart efter det att försäkringsavtalet har ingåtts.

Skälen för regeringens förslag: De informationskrav som finns angivna i direktivet om försäkringsförmedling är minimikrav och skall därför tas in i den nya lagen. Vid bedömningen av om det bör ställas informationskrav som går längre än kraven enligt direktivet blir det som nämnts i avsnitt 6 fråga om en avvägning mellan kundnyttan och förutsättningarna för konkurrens på lika villkor.

Sveriges Försäkringsförbund och *Sockenbolagens Riksförbund* har hävdade att informationskravet är så omfattande att informationen om produkten riskerar att försvinna. Naturligtvis får informationskraven inte bli så omfattande, eller vara så detaljerade, att informationen inte tjänar sitt huvudsyfte, dvs. att ge kunden ett tillfredsställande beslutsunderlag. Även omfattande information kan emellertid utformas på ett sådant sätt att den för kunden blir tydlig och enkel att ta till sig, särskilt med tanke på att en stor del av den allmänna information som skall lämnas inte på något sätt kan hävdas vara särskilt komplicerad.

Allmän information om försäkringsförmedlaren

Enligt artikel 12.1 första stycket a) direktivet om försäkringsförmedling skall kunden få information om förmedlarens identitet och adress. Informationen om identitet bör innehålla uppgift om såväl namn som person- eller organisationsnummer. Vidare bör informationen om adress omfatta såväl postadress som besöksadress, telefonnummer och eventuell e-postadress.

Enligt artikel 12.1 första stycket c) och d) direktivet om försäkringsförmedling skall kunden få information om vissa ägarförhållanden. Bestämmelserna har knutits till sådana innehav av röster eller kapital som överstiger tio procent. Det huvudsakliga syftet med bestämmelserna får antas vara att kunden skall få information om sådant ägande som kan medföra att försäkringsförmedlaren intar en beroendeställning i förhållande till en försäkringsgivare. Mot denna bakgrund bör bestämmelsen i den nya lagen i stället utformas efter hur begreppet kvalificerat innehav har definierats i 1 kap. 9 a § försäkringsrörelselagen (1982:713). Detta innebär att informationskravet inte bara kommer att omfatta innehav som överstiger tio procent, utan även innehav som på annat sätt möjliggör ett väsentligt inflytande över ledningen av företaget.

I enlighet med artikel 12.1 första stycket b) direktivet om försäkringsförmedling skall försäkringsförmedlaren också informera om vilket register som han eller hon är upptagen i och hur registreringen kan kontrolleras.

Kunden bör även få information om vilken myndighet som utövar tillsyn över försäkringsförmedlare. Kunden bör således få uppgift om Finansinspektionens adress, telefonnummer och e-postadress. Detta ytterligare informationskrav är befogat eftersom det är olika myndigheter som sköter registrering respektive tillsyn.

Allmän information om klagomåls- och överprövningsmöjligheter

Enligt artikel 12.1 första stycket e) direktivet om försäkringsförmedling skall försäkringsförmedlaren informera kunden om de förfaranden som finns för klagomålshantering och, om det är lämpligt, för utomrättslig tvistlösning.

Som föreslås i avsnitt 8.8 bör det i lagen införas en uttrycklig skyldighet för försäkringsförmedlaren att se till att kunder och andra som är berörda av försäkringsförmedlingen på ett lämpligt och effektivt sätt kan anmäla klagomål mot denne och att utan dröjsmål besvara klagomålen. Av informationsbestämmelserna bör följa en skyldighet att informera kunden om denna klagomålsmöjlighet och om vilka andra möjligheter det finns att framställa klagomål mot försäkringsförmedlaren eller att få en tvist med försäkringsförmedlaren prövad utanför domstol. Informationen bör bl.a. avse möjligheten att vända sig till Konsumenternas Försäkringsbyrå och Konsumenternas Bank- och finansbyrå samt Allmänna reklamationsnämnden.

Vilken information bör lämnas i fråga om det försäkringsavtal som erbjuds?

Artikel 12.1 andra stycket direktivet om försäkringsförmedling får anses innebära att kunden i fråga om det försäkringsavtal som erbjuds skall få information om huruvida förmedlarens råd är grundade på en opartisk analys, eller om förmedlaren på grund av avtal eller på annan grund förmedlar försäkringar endast från visst eller vissa försäkringsföretag. Syftet med bestämmelsen torde vara att kunden skall ges möjlighet att bedöma och värdera de förslag på försäkringslösning som lämnas av en förmedlare i det enskilda fallet. Om förmedlaren på grund av avtal eller på annan grund endast förmedlar försäkringar från visst eller vissa försäkringsföretag, skall kunden enligt direktivet kunna särskilt begära att förmedlaren uppger namnen på de aktuella försäkringsföretagen. Det får anses mer ändamålsenligt att i stället kräva att förmedlaren i dessa fall alltid skall uppge namnen på de aktuella försäkringsföretagen.

Bör information lämnas om priset för försäkringsförmedlingen?

Enligt direktivet om försäkringsförmedling är det endast vid telefonförsäljning till konsumenter som det ställs krav på att

försäkringsförmedlaren skall lämna information om priset för tjänsten (se artikel 13.3). En naturlig utgångspunkt är dock att den som anlitar en näringsidkare som verkar på det finansiella området alltid skall få en klar och tydlig prisuppgift.

Att det råder öppenhet och tydlighet i pris- och kostnadsfrågor är alltid väsentligt, men särskilt viktigt när det gäller försäkringsförmedlare eftersom dessa kan bli ersatta för sitt arbete på olika sätt. I de fall en försäkringsförmedlare får ersättning för sitt arbete genom provision som betalas av försäkringsgivaren får det antas att kostnaden för detta ytterst kommer att belasta kunden eller i vart fall kollektivet av försäkringstagare. Utan en öppen redovisning av dessa kostnader är det svårt för kunden att överblicka vilket faktiskt pris som han eller hon slutligen kommer att få betala för det arbete som utförs av försäkringsförmedlaren. En sådan ordning bör inte accepteras.

Större öppenhet i kostnadsfrågan torde vidare skapa förutsättningar för en ökad konkurrens på området. Enligt nuvarande regler är försäkringsmäklarna skyldiga att informera om provisionens storlek, men bara om kunden begär det. Ett första steg mot ökad öppenhet på detta område är att införa en skyldighet för förmedlarna att alltid informera om priset för tjänsten, oavsett om priset motsvarar ersättning i form av arvode från kunden eller motsvarar provision eller annan ersättning från försäkringsgivaren. Detta får anses ligga i linje med de överväganden som gjorts av regeringen i propositionen 2003/04:38 En ny prisinformationslag (se s. 10 f. och 17 f.)

Försäkringsmäklarutredningen föreslog – förutom att uppdragsgivaren alltid skall informeras om den provision eller annan ersättning som mäklaren får från försäkringsgivaren – att förmedlarna även skall informera om vilka provisioner som skulle utgå vid samtliga de försäkringsalternativ som föreslås (SOU 1997:79 s.161 f.). Regeln föreslogs bli tvingande i konsumentförhållanden och i övrigt dispositiv. En sådan informationsskyldighet kan i första hand ses som ett komplement till gällande regler om krav på oberoende. Eftersom den nya lagen om försäkringsförmedling inte kommer att innehålla något sådant krav, saknas det anledning att på den grunden kräva en redovisning av provisionsutfallet vid olika alternativ. Även utan ett direkt krav på oberoende kan det dock finnas anledning att närmare analysera konsekvenserna av ett införande av denna typ av prisjämförande information. En sådan skyldighet bör dock inte införas separat på förmedlarområdet, utan det bör övervägas att genomföra en reform som innebär att även försäkringsgivare blir skyldiga att informera sina kunder om försäljningskostnaderna för försäkringen.

Svenska Bankföreningen, Sveriges Försäkringsförbund och Finansbolagens Förening har motsatt sig förslaget om prisinformation på den grunden att det finns en rad praktiska tillämpningssvårigheter. En näringsidkare som utger ersättning till en annan näringsidkare har emellertid givetvis väl utvecklade system för kostnadskontroll och redovisning. Det bör även noteras att det enligt förslaget skall vara möjligt att endast ange grunderna för hur priset bestäms, om det skulle visa sig omöjligt att ta fram prisinformation som är direkt kopplad till det enskilda kontraktet. Förslaget torde därför inte innebära några oöverstigliga problem för försäkringsförmedlarna. För klarhetens skull

bör kunden – som *Lagrådet* påpekat – även informeras om huruvida han eller hon i slutändan beräknas få bära kostnaden för förmedlingstjänsten.

Svenska Bankföreningen, Finansbolagens Förening och *Svenska försäkringsmäklares förening* har motsatt sig förslaget på den grunden att det inte är konkurrensneutralt. Frågan om konkurrens på lika villkor avser i detta fall dels konkurrensförhållandena mellan förmedlarna och försäkringsföretagens egna säljare, dels mellan svenska förmedlare och utländska förmedlare.

När det först gäller den rent inhemska konkurrensen är det i och för sig önskvärt att krav på ökad öppenhet införs samtidigt för alla aktörer som utför liknande tjänster. Förslaget om prisinformation är dock direkt föranlett av direktivet om försäkringsförmedling, som skall vara genomfört i svensk rätt senast den 14 januari 2005. De nackdelar som uppstår till följd av att informationskraven bara blir gällande för mellanmän måste vägas mot nackdelarna av att invänta en mer genomgripande översyn av vilka informationskrav som i framtiden bör gälla för försäkringsbolagen. När det sedan gäller konkurrensneutraliteten mellan svenska och utländska förmedlare kan det konstateras att informationskrav kring provisionsförhållanden också ställs i de övriga nordiska länderna. Sammanfattningsvis gör kravet på ett fullgott kundskydd det angeläget att redan nu ta ett första steg mot en öppnare prisinformation på försäkringsområdet genom att ålägga alla försäkringsförmedlare att informera om priset för sina tjänster.

Bör ersättningsformen provision förbjudas?

Konsumentverket anser att det bör närmare övervägas om inte ett generellt arvodessystem är att föredra framför ett provisionsbaserat system och menar att osäkerheten för konsumenten kvarstår även om det lagstadgade oberoendekravet för försäkringsmäklare tas bort. Enligt verkets uppfattning kommer misstanken att förmedlaren styrs mot de alternativ som ger högsta möjliga provision, snarare än konsumentens intresse av att få bästa möjliga försäkring, alltid att finnas i de fall förmedlaren får ersättning i form av provision från försäkringsbolaget. *Mäklarsamfundet* anser däremot att provisionssystemet bör behållas och dessutom lagregleras.

Sedan en tid tillbaka har de olika för- och nackdelarna med provisionssystem diskuterats i försäkringsbranschen. Sveriges Försäkringsförbund har t.ex. rekommenderat sina medlemsföretag att införa s.k. nettoprovisioner på skadeförsäkringsområdet. Vidare har Finansinspektionen gjort en kartläggning av provisionsstrukturen på livförsäkringsmarknaden (se Finansinspektionens rapport [2005:2] om livbolagens provisioner till försäkringsmäklare). I rapporten uppmärksammas särskilt att det i provisionsstrukturen förekommer höga engångsbelopp som betalas ut till mäklaren när försäkringen tecknas och att detta ersättningssystem i vissa fall skapar ekonomiska incitament som kan leda till intressekonflikter mellan mäklare och försäkringstagare. Inspektionens lösning på problemet är ökad information om priser och villkor på försäkringsmarknaden, för att på så sätt få kunderna att ställa högre krav på såväl mäklare som försäkringsbolag.

Provisionssystemets effekter på försäkringsmarknaden har även uppmärksamats internationellt. I Finland har regeringen nyligen föreslagit ett förbud mot provisioner för försäkringsmäklarna. Detta har även förordats av Förtroendekommissionen i betänkandet Näringslivet och förtroendet (se SOU 2004:47 s. 303).

Valet av ersättningsmodell är i första hand en fråga för avtalsparterna. Branschen bör således ges möjlighet att på egen hand finna lämpliga lösningar. En ersättningsmodell bör dock inte få konstrueras på ett sådant sätt att en försäkringsförmedlares lojalitet mot sin uppdragsgivare kan komma att ifrågasättas. Med hänsyn till detta och till vad Konsumentverket anfört samt mot bakgrund av det förslag som lämnats av Förtroendekommissionen och den allmänna utveckling som nyss redovisats, kan det beträffande samtliga grupper av försäkringsförmedlare finnas anledning att överväga om det bör införas begränsningar i användandet av provisionsbaserade ersättningssystem. En sådan översyn ryms dock inte inom ramen för detta arbete. Här bör även pekas på de möjligheter Finansinspektionen har att inom ramen för sin tillsyn ingripa mot förmedlare som inte med tillbörlig omsorg tar till vara kundens intressen eller som inte rekommenderar lösningar som är lämpliga för kunden.

Bör information lämnas om ansvarsförsäkringen?

Ett viktigt inslag i regleringen av försäkringsförmedlare är kravet på ansvarsförsäkring. Kunden bör därför få viss information om denna. *Svenska försäkringsmäklares förening* har ansett att informationskravet kring ansvarsförsäkringen är för långtgående. Det bör då betonas att informationen skall vara av mer generell karaktär och framför allt avse sådan information som är av särskild betydelse för den skadelidande vid ett framtida försäkringsfall. Kunden bör t.ex. få information om vart han eller hon kan vända sig i händelse av skada och vilka försäkringsbelopp som gäller. Information av detta slag är särskilt viktig i de fall förmedlaren bedriver någon form av sidoverksamhet som inte omfattas av ansvarsförsäkringen.

För anknutna försäkringsförmedlare bör i stället föreskrivas en skyldighet att upplysa kunden om att det försäkringsföretag, med vilket han eller hon har ingått avtal om att förmedla dess försäkringsprodukter, är ansvarigt för förmedlarens handlande.

Bör information lämnas om skattebestämmelser?

Skatteverket har framhållit betydelsen av att förmedlaren upplyser kunden om gällande skattebestämmelser på området. Utgångspunkten för den nya regleringen är att försäkringsförmedlaren har en ställning av mellanman mellan försäkringsgivaren och kunden. Det är i första hand försäkringsgivaren som ansvarar för information om själva försäkringsprodukten, medan förmedlaren har ett ansvar för att informera om den tjänst som han eller hon tillhandahåller. Information om vilka skattebestämmelser som gäller för olika försäkringsprodukter är därför något som i första hand bör lämnas av försäkringsgivaren.

Skattebestämmelser kan emellertid ha stor betydelse vid valet av försäkringsprodukt och i sådana situationer har förmedlaren naturligtvis en skyldighet att informera kunden om dessa förhållanden, ett krav som följer av regeln om god försäkringsförmedlingssed. Mot denna bakgrund bör det inte i de näringsrättsliga informationsbestämmelserna införas någon skyldighet för försäkringsförmedlaren att informera om olika skattebestämmelser.

I vilken form bör informationen lämnas?

I överensstämmelse med direktivet bör föreskrivas att informationen skall lämnas till kunden i en handling eller i någon annan läsbar form som är tillgänglig för kunden. Enligt direktivet skall all information meddelas klart och korrekt på ett sätt som är förståeligt för kunden, och det bör därför av lagen framgå att informationen skall vara klar och begriplig.

När det gäller vilket språk som informationen skall lämnas på föreskrivs i artikel 13.1 c) direktivet om försäkringsförmedling att informationen skall ges på ett officiellt språk i den medlemsstat där åtagandet görs eller på ett annat språk som parterna kommit överens om. Någon definition av vad som avses med ”medlemsstat för åtagandet” finns inte i direktivet om försäkringsförmedling men däremot i artikel 1 g Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/83/EG av den 5 november 2002 om livförsäkring. Med ”medlemsstat för åtagandet” avses i det fall då försäkringstagaren är en fysisk person, det land där denne har sin vanliga vistelseort eller, i det fall försäkringstagaren är en juridisk person, det land där det etableringsställe som försäkringen gäller för är beläget (jfr 1 kap. 7 § tredje stycket lagen [1998:293] om utländska försäkringsgivares verksamhet i Sverige och 5 § första stycket lagen [1993:645] om tillämplig lag för vissa försäkringsavtal). När det gäller förmedling av skadeförsäkring bör ”medlemsstat för åtagandet” i stället avse det land där skadeförsäkringsrisken är belägen (jfr artikel 2 d rådets andra direktiv av den 22 juni 1988 om samordning av lagar och andra författningar som avser annan direkt försäkring än livförsäkring, och med bestämmelser avsedda att göra det lättare att effektivt utöva friheten att tillhandahålla tjänster samt om ändring av direktiv 73/239/EEG, 1 kap. 7 § första stycket lagen [1998:293] om utländska försäkringsgivares verksamhet i Sverige och 6–12 §§ lagen [1993:645] om tillämplig lag för vissa försäkringsavtal). Det anförda innebär att informationen i de allra flesta fall skall lämnas på svenska.

Mot denna bakgrund bör som huvudregel gälla att informationen skall lämnas på svenska. I de fall den förmedlade försäkringen är en livförsäkring och åtagandet görs i ett annat land inom EES, skall informationen lämnas på ett officiellt språk i det landet. Om den förmedlade försäkringen är en skadeförsäkring och skadeförsäkringsrisken är belägen i ett annat land inom EES, skall informationen lämnas på ett officiellt språk i det landet. Om landet i fråga har flera officiella språk, får försäkringsförmedlaren välja något av dem. Informationen får också lämnas på något annat språk än de nyss sagda, om kunden begär det. Försäkringsförmedlaren är alltså inte skyldig att lämna informationen på det språk som kunden begär utan det

krävs att parterna är överens om det. Informationen får lämnas muntligen om kunden begär det eller omedelbart försäkringsskydd är nödvändigt. I sådana fall skall informationen lämnas på det sätt som tidigare har sagts omedelbart efter det att försäkringsavtal har ingåtts.

Vid förmedling av försäkringar per telefon är det inte möjligt att lämna skriftlig information innan försäkringsavtalet ingås. Denna information får i stället lämnas muntligen före avtalsslutet och i en handling eller i någon annan läsbar form efter avtalsslutet. Det bör understrykas att detta inte innebär att den information som lämnas muntligen före avtalsslutet till sitt innehåll skall vara begränsad i förhållande till den skriftliga informationen som skall lämnas efter avtalsslutet. Undantaget för förmedling per telefon tar, lika litet som de övriga undantagsfallen, sikte på innehållet i informationen utan på det sätt på vilket informationen lämnas. Informationsbestämmelserna i distansförsäljningsdirektivet får anses gälla parallellt med informationsbestämmelserna i direktivet om försäkringsförmedling (se artikel 4.1 distansförsäljningsdirektivet). Detta innebär att försäkringsförmedlaren, vid telefonförsäljning eller andra distansavtalsituationer, även skall iaktta den informationsskyldighet som följer av distansförsäljningsdirektivet.

Sanktioner vid utebliven information

Det är angeläget att informationskraven följs. Det bör därför finnas sanktioner mot försäkringsförmedlare som låter bli att lämna informationen.

Enligt marknadsföringslagen (1995:450) får en näringsidkare som vid sin marknadsföring låter bli att lämna sådan information som är av särskild betydelse från konsumentsynpunkt åläggas att vid vite lämna sådan information. Detsamma gäller en anställd eller någon annan som handlar på näringsidkarens vägnar. Talan om åläggande väcks vid Marknadsdomstolen. En sådan talan får väckas av bl.a. Konsumentombudsmannen och en sammanslutning av konsumenter, näringsidkare eller löntagare.

I avsnitt 8.8 behandlas vilka sanktioner som Finansinspektionen får tillgripa mot en försäkringsförmedlare som åsidosätter sina skyldigheter enligt lagen. Det får emellertid anses vara lämpligt att som ett komplement till dessa regler i lagen om försäkringsförmedling införa särskilda sanktionsbestämmelser som hänvisar till det marknadsrättsliga sanktionssystemet.

Särskilt informationsansvar för försäkringsförmedlare

Bestämmelser om försäkringsgivares informationsskyldighet gentemot försäkringstagare finns i 5–7 §§ konsumentförsäkringslagen, men även i föreskrifter och riktlinjer som meddelats av Finansinspektionen och Konsumentverket. Utgångspunkten är att all denna information måste komma försäkringstagaren till handa, även i de fall någon av parterna anlitar en försäkringsförmedlare.

Enligt 12 § första stycket försäkringsmäklarlagen skall en försäkringsmäklare se till att uppdragsgivaren får den information som en

försäkringsgivare enligt 5 och 6 §§ första stycket konsumentförsäkringslagen är skyldig att lämna i samband med att en försäkring tecknas. I prop. 2003/04:150 Ny försäkringsavtalslag föreslår regeringen att 12 § försäkringsmäklarlagen skall ändras endast på det sättet att denna hänvisning till konsumentförsäkringslagen ersätts med en hänvisning till den nya försäkringsavtalslagen. I propositionen anges att när försäkringstagaren företräds av en försäkringsmäklare skall denne överta informationsplikten i samband med att en försäkring tecknas, dvs. såväl förköps- som efterköpsinformation – något som annars åligger försäkringsbolaget. Vidare anges att försäkringsmäklarens skyldighet inte bara bör gälla vid konsumentförsäkring, utan också vid personförsäkring och företagsförsäkring. Enligt vad som anges i propositionen bör en förutsättning för denna ordning vara att mäklaren är utrustad med en fullmakt som ger denne behörighet att ta emot information för försäkringstagarens räkning. I annat fall bör informationsplikten ligga kvar på försäkringsbolaget.

För att tydliggöra vilket ansvar försäkringsförmedlaren har i detta avseende bör en bestämmelse i den nya lagen om försäkringsförmedling i stället utformas som en skyldighet för förmedlaren att till försäkringstagaren vidarebefordra sådan information om försäkringsavtalet som försäkringsgivaren är skyldig att lämna. Syftet med regeln är att säkerställa att försäkringstagaren får del av nödvändig information från försäkringsgivaren, även i de fall någon av parterna använder sig av en mellanman. Regeln om vidarebefordran träffar bara sådan information som försäkringsgivaren faktiskt lämnat till förmedlaren. Förmedlaren har således ingen skyldighet att aktivt söka efter den information som försäkringsgivaren är skyldig att lämna.

Genom att ordet vidarebefordra används, görs det tydligt att förmedlaren inte har rätt att bearbeta eller förändra försäkringsgivarens informationsmaterial. Att förmedlaren på grund av kravet på god försäkringsförmedlingssed eller kravet på tillbörlig omsorg kan anses ha en skyldighet att förklara, förtydliga eller komplettera försäkringsgivarens information är en annan sak. För försäkringstagaren skall det vara tydligt från vem olika slags information härrör.

Såsom *Konsumentverket* anfört bör förmedlaren således vara skyldig att vidarebefordra all sådan information som försäkringsbolaget är skyldigt att lämna till en konsument, dvs. även sådan information som skall lämnas enligt föreskrifter som meddelats av Finansinspektionen och Konsumentverket. Om försäkringsbolagens informationsskyldighet utvidgas till följd av förslaget till ny försäkringsavtalslag, bör försäkringsförmedlarens skyldighet utvidgas i motsvarande mån (se prop. 2003/04:150).

Undantag från informationsskyldigheten

Enligt artikel 12.4 direktivet om försäkringsförmedling behöver den information som avses i artikel 12.1–12.3 inte lämnas vid förmedling av försäkring mot stora risker eller vid förmedling av återförsäkring. I stycke 21 i ingressen till direktivet anges att behovet av att kräva information från försäkringsförmedlaren är mindre när kunden är ett

företag som önskar återförsäkring eller försäkringsskydd för kommersiella och industriella risker. Prop. 2004/05:133

Denna möjlighet till undantag från informationsbestämmelserna bör utnyttjas. Vid försäkring mot stora risker och vid återförsäkring får det antas att kunden kommer att kräva den information från försäkringsförmedlaren som kunden anser sig behöva. Mot denna bakgrund saknas det anledning att i lagen införa bestämmelser om vilken information som skall lämnas vid denna typ av försäkringsförmedling. Begreppet stora risker definieras i 2 a kap. 4 § tredje och fjärde styckena försäkringsrörelselagen. Begreppet bör ha samma innebörd i det här sammanhanget. Någon definition av begreppet återförsäkring föreslås inte. Begreppet definieras inte i försäkringsrörelselagen och det bör därför inte införas någon definition i lagen om försäkringsförmedling.

De särskilda informationskraven för försäkringsförmedlare bör inte heller vara tillämpliga vid förmedling av fondandelar. Vid denna typ av sidoverksamhet skall förmedlaren i stället uppfylla de krav som gäller för den verksamheten.

8.5.1 Sidoverksamhet

Regeringens förslag: En försäkringsförmedlare som är registrerad för förmedling av alla slag av försäkringar eller enbart livförsäkringar får efter tillstånd av Finansinspektionen förmedla fondandelar som en sidoverksamhet till förmedlingsverksamheten, utan att det också krävs tillstånd enligt lagen (1991:981) om värdepappersrörelse. Något krav på särskilt tillstånd för att få att utöva annan verksamhet i samma rörelse som förmedlingsverksamheten införs inte. Finansinspektionen får dock i undantagsfall förbjuda en försäkringsförmedlare att utöva annan sidoverksamhet.

Promemorians förslag: Överensstämmer i sak med regeringens förslag.

Remissinstanserna lämnar förslaget i huvudsak utan erinran. *Finansinspektionen* önskar dock en något utvidgad möjlighet att förbjuda en försäkringsförmedlare att utöva annan sidoverksamhet än förmedling av andelar i investeringsfonder och utländska fondföretag.

Bakgrund

Gällande rätt

Försäkringsverksamhetskommittén ansåg att det inte var i överensstämmelse med god försäkringssed och en sund utveckling av försäkringsväsendet att försäkringsmäklare skulle tillåtas att fritt bedriva annan verksamhet än förmedling av försäkring och därmed näraliggande verksamhet (se SOU 1986:55 s. 161 f.). Som exempel på näraliggande verksamhet angavs försäkringsrådgivning, sådan juridisk och ekonomisk rådgivning som har samband med försäkringsskyddet, utredningar i olika försäkringsfrågor samt arbete med skadeförebyggande verksamhet (risk management).

Skälen för kommitténs ståndpunkt var att en sammanblandning av försäkringsmäklarverksamhet och andra verksamheter kan leda till att mäklaren vid sin förmedling av försäkring tar otillbörliga hänsyn, att mäklaren kan hamna i jävslignande situationer, att tillsynen över verksamheten försvåras, att oklarheter kan uppstå om ansvarsförsäkringens omfattning samt att kompetensnivån kan bli lägre än annars.

Enligt kommittén borde det ankomma på dåvarande Försäkringsinspektionen att bedöma dels vad som skall anses vara med förmedling näraliggande verksamhet, dels vilka slag av annan verksamhet som försäkringsmäklare bör kunna få bedriva och i vilken omfattning detta bör få ske.

I propositionen till försäkringsmäklarlagen förklarade föredragande statsrådet att han inte var beredd att föreslå några sådana begränsningar som kommittén hade förordat. Han förutsatte att de olika verksamheterna gick att hålla isär (se prop.1988/89:136 s. 20). Några begränsningar för mäklarna att driva annan verksamhet tillsammans med

försäkringsförmedlingen finns därför inte. Tillämpningsområdet för försäkringsmäklarlagen är dock begränsat till förmedling av försäkring. Det innebär att reglerad verksamhet som står under tillsyn kan blandas med oreglerad verksamhet som inte står under tillsyn.

Sedan den 1 januari 1995 kan en försäkringsmäklare som är registrerad för förmedling av livförsäkring eller alla slag av försäkring också få registrering för förmedling av fondandelar (se 1 kap. 3 b § lagen [1991:981] om värdepappersrörelse).

En förutsättning för att en försäkringsmäklare skall få förmedla fondandelar bara på grund av registrering enligt försäkringsmäklarlagen och utan tillstånd enligt lagen om värdepappersrörelse är att verksamheten bara är en sidoverksamhet till försäkringsmäklarrörelsen, att kunders order vidarebefordras direkt till fondbolag eller fondföretag och att försäkringsmäklaren i denna verksamhet inte tar emot kunders medel eller fondandelar.

Registrering av denna verksamhet förutsätter att försäkringsmäklaren uppfyller de krav på tillräcklig kompetens och ansvarsförsäkring som Finansinspektionen ställer på värdepappersbolag som ägnar sig åt förmedling av fondandelar (se prop. 1994/95:50 s. 97).

Direktivet om försäkringsförmedling

Direktivet innehåller inte några bestämmelser om försäkringsförmedlars sidoverksamhet. Däremot utgår direktivet från att en person kan driva försäkringsförmedling som sidoverksamhet till en annan huvudsaklig yrkesverksamhet (se t.ex. artikel 4.1 andra stycket).

Skälen för regeringens förslag: Nu aktuell fråga är om en försäkringsförmedlare i sin rörelse skall få utöva annan verksamhet än försäkringsförmedling och om särskilda krav skall gälla för denna verksamhet. Frågan gäller alltså inte om en försäkringsförmedlare skall få utöva annan verksamhet i en juridisk person som är skild från förmedlingsrörelsen. Något sådant förbud finns inte anledning att ställa upp.

Utgångspunkten för bedömningen av om en försäkringsförmedlare skall få utöva annan verksamhet tillsammans med förmedlingsrörelsen bör vara att inte begränsa den fria näringsutövningen genom att ställa upp regler som innebär förbud för försäkringsförmedlare att använda sin kompetens även på områden som ligger försäkringsförmedling nära, såvida det inte finns tungt vägande skäl. De argument som kan anföras mot en sammanblandning av försäkringsförmedling och annan verksamhet är i huvudsak att förmedlarens oberoende ställning äventyras, att kompetensen blir lägre än annars, att oklarheter kan uppstå när det gäller ansvarsförsäkringens omfattning och att tillsynen försvåras.

När det först gäller argumentet att förmedlarens oberoende ställning äventyras har detta förlorat i aktualitet eftersom lagen omfattar både personer som driver sådan verksamhet som i dag omfattas av försäkringsmäklarlagen och personer som förmedlar försäkringar på uppdrag av ett eller flera försäkringsföretag. Lagen hindrar inte heller att en och samma person uppträder i skilda förmedlarroller för olika slags försäkringsavtal så länge han eller hon informerar kunden om detta.

Argumentet att förmedlarens kompetens blir lägre än annars har att göra med att den växande försäkringsmarknaden och det ökade utbudet av försäkringsprodukter ställer allt större krav på förmedlarna. I detta sammanhang måste man emellertid komma ihåg att lagen omfattar inte bara personer som utövar sådan verksamhet som i dag omfattas av försäkringsmäklarlagen och där kraven på kompetens bör ställas högt med hänsyn till den verksamhet som de utövar, utan även personer som på deltid förmedlar ett begränsat urval av försäkringsprodukter och där kraven på kompetens inte bör ställas lika högt som för andra slags förmedlare (jfr artikel 4.1 andra stycket).

När det sedan gäller argumentet att oklarheter kan uppstå vad gäller ansvarsförsäkringens omfattning och att kunden lätt kan få intrycket att allt som förmedlaren åtar sig täcks av ansvarsförsäkringen, bör det framhållas att det bör ligga inom ramen för god försäkringsförmedlingssed att en förmedlare inte uppträder på ett sådant sätt att han eller hon ger kunden intrycket av att den ansvarsförsäkring som gäller för förmedlingsverksamheten även omfattar annan verksamhet som förmedlaren ägnar sig åt.

Argumentet att tillsynen försvåras tar sikte på situationen att tillsynspliktig och icke-tillsynspliktig verksamhet blandas i samma rörelse. Ett sådant påstående kan ha ett visst fog för sig, men det bör i sammanhanget uppmärksammas att lagen även kommer att omfatta banker och kreditmarknadsföretag som i dag förmedlar försäkringar som en integrerad del av den övriga verksamheten och som redan står under tillsyn.

När det gäller frågan i vilken utsträckning som olika tillsynspliktiga verksamheter får utövas i samma rörelse får detta bedömas utifrån den lagstiftning som reglerar de olika verksamheterna. Banker och kreditmarknadsföretag får som nyss har nämnts redan i dag i samma rörelse som bank- och finansieringsrörelsen driva verksamhet som består i att medverka vid försäljning av försäkringstjänster. Dessa institut bör även i fortsättningen kunna driva förmedling av försäkringar i sin verksamhet under de förutsättningar som anges i den föreslagna lagen om försäkringsförmedling.

Försäkringsföretagens verksamhet är, som har nämnts i avsnitt 8.1, undantagen från lagens tillämpningsområde.

När det sedan gäller frågan om förmedlingsverksamhet och annan icke-tillsynspliktig verksamhet bör få blandas i samma rörelse förutsätts det att en försäkringsförmedlare i samband med ansökan om tillstånd kommer att vara skyldig att presentera en plan för den tilltänkta verksamheten. I planen bör anges om förmedlaren avser att utöva annan verksamhet i samma rörelse som förmedlingsverksamheten och vilken omfattning som den andra verksamheten kommer att ha. Det bör också åligga förmedlaren att till Finansinspektionen anmäla eventuella förändringar i förhållande till verksamhetsplanen i detta avseende. Inspektionen får därmed en möjlighet att bedöma om den andra verksamheten kan medföra betydande risker eller nackdelar för förmedlingsverksamheten. Inspektionen bör också ha möjlighet att i undantagsfall förbjuda förmedlaren att utöva den aktuella verksamheten i samma rörelse som förmedlingsverksamheten. För att ge

Finansinspektionen större möjligheter att i praktiken tillämpa en sådan regel bör, som *inspektionen* föreslagit, undantagsregeln vidgas något.

Med hänsyn till det anförda bör något krav på särskilt tillstånd för att få utöva annan verksamhet i samma rörelse som förmedlingsverksamheten inte införas.

När det gäller förmedling av fondandelar bör den möjlighet som i dag finns för en registrerad försäkringsmäklare i 1 kap. 3 b § lagen om värdepappersrörelse att under vissa förutsättningar förmedla fondandelar utan tillstånd enligt lagen om värdepappersrörelse finnas kvar för försäkringsförmedlare. Ett krav för att en försäkringsförmedlare skall få utöva denna sidoverksamhet är att han eller hon är registrerad för förmedling av livförsäkring eller alla slag av försäkring. Ett ytterligare krav är att han eller hon uppfyller de krav på kunskap och kompetens samt ansvarsförsäkring som Finansinspektionen i dag ställer på försäkringsmäklare som förmedlar fondandelar.

Undantaget i 1 kap. 3 b § lagen om värdepappersrörelse från kravet på tillstånd enligt den lagen bygger på en bestämmelse i artikel 2.2 (g) i rådets direktiv 93/22/EEG av den 10 maj 1993 om investeringstjänster inom värdepappersområdet, investeringstjänstedirektivet, om undantag för vissa personer från direktivets tillämpningsområde. Enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/39/EG av den 21 april 2004 om marknader för finansiella instrument och om ändring av rådets direktiv 85/611/EEG och 93/6/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/12/EG samt upphävande av rådets direktiv 93/22/EEG – som skall ersätta investeringstjänstedirektivet – kommer denna undantagsmöjlighet att i huvudsak oförändrad finnas kvar även i framtiden. Enligt det nya direktivet är det dock medlemsstaten som väljer huruvida man vill utnyttja undantaget eller inte. Vidare får personen i fråga också lämna investeringsrådgivning i samband med förmedlingen. Detta beror på att sådan rådgivning kommer att bli en tillståndspliktig tjänst enligt det nya direktivet. Det är emellertid viktigt att komma ihåg att en försäkringsförmedlare som med stöd av undantaget i 1 kap. 3 b § lagen om värdepappersrörelse har fått tillstånd att förmedla fondandelar enligt lagen om försäkringsförmedling inte får utöva denna verksamhet i andra länder inom EES med stöd av etableringsfriheten och friheten att tillhandahålla tjänster, eftersom han eller hon inte omfattas av investeringstjänstedirektivet.

Den registrering av anknutna förmedlare som enligt förslaget skall göras hos Bolagsverket efter anmälan av det försäkringsföretag med vilket förmedlaren har ingått avtal om att förmedla dess försäkringsprodukter skall avse bara den verksamhet som följer av definitionen av anknutna försäkringsförmedlare. Även en anknuten försäkringsförmedlare som vill förmedla fondandelar utan tillstånd enligt lagen om värdepappersrörelse måste alltså ha Finansinspektionens tillstånd till det enligt lagen om försäkringsförmedling. Den anknutna förmedlaren måste därvid uppfylla samma krav i fråga om kunskap och kompetens samt ansvarsförsäkring som andra försäkringsförmedlare.

Regeringens förslag: En försäkringsförmedlare skall i sin verksamhet iaktta god försäkringsförmedlingssed och med tillbörlig omsorg ta till vara kundens intressen. Försäkringsförmedlaren skall anpassa sin rådgivning efter kundens önskemål och behov samt rekommendera lösningar som är lämpliga för kunden. Om försäkringsförmedlaren har informerat kunden om att han eller hon lämnar rådgivning på grundval av en opartisk analys, är förmedlaren skyldig att lämna rådgivningen efter en analys av ett tillräckligt stort antal försäkringsavtal på marknaden. Förmedlaren skall åläggas en direkt avrådningsplikt i konsumentförhållanden.

Regeringens bedömning: Något särskilt sundhetskrav för försäkringsförmedlare bör inte införas.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Promemorian innehåller dock inte något förslag om direkt avrådningsplikt.

Remissinstanserna: *Konsumentverket* anser att en avrådningsplikt enligt mönster från lagen om finansiell rådgivning till konsumenter bör införas. *Sveriges Försäkringsförbund* påtalar allmänt att kraven på god försäkringsförmedlingssed bör överensstämma med lagen om finansiell rådgivning. *Svenska försäkringsmäklares förening* anför att ett sundhetskrav bör införas som en förutsättning för tillstånd till en juridisk person. Föreningen framhåller att ett sådant krav är lämpligt ur ett tillsynsperspektiv, eftersom tillsynsmyndigheten därigenom ges bättre möjligheter att ingripa mot misskötsamma företag.

Bakgrund

Gällande rätt

En försäkringsmäklare skall enligt 13 § försäkringsmäklarlagen utföra sitt uppdrag omsorgsfullt och med iakttagande av god försäkringsmäklarsed. Om han förmedlar fondandelar, gäller dessutom det sundhetskrav som finns i 1 kap. 7 § lagen om värdepappersrörelse. Han skall vidare, i den utsträckning som omständigheterna kräver det, klarlägga uppdragsgivarens behov av försäkring och, i förekommande fall, tjänster i samband med sparande samt föreslå lämpliga lösningar. Om försäkringsmäklaren uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter denna skyldighet kan han bli skadeståndskyldig (se 14 § försäkringsmäklarlagen).

Enligt förarbetena till lagen kan innebörden av den föreskrivna omsorgsplikten variera allt efter arten av det aktuella uppdraget. Mäklaren skall visa den omsorg och fullgöra de plikter i övrigt som en seriös försäkringsmäklare i allmänhet iakttar. Vidare sägs det att i omsorgsplikten också får anses ingå ett krav på tillbörlig skyndsamhet (se prop. 1988/89:136 s. 38).

När det gäller att bestämma innebörden av begreppet god försäkringsmäklarsed får man enligt förarbetena i första hand söka vägledning i vad som i allmänhet anses gälla beträffande anskaffningsverksamhet inom

försäkringsområdet. Begreppet bör dock, sägs det vidare, kunna utvecklas och förändras över tiden. Dess innebörd får bero av utvecklingen i försäkrings- och försäkringsmäklarbranscherna, mäklarorganisationers rekommendationer till sina medlemmar samt rättspraxis såväl i mål vid de allmänna domstolarna om skadestånd som i ärenden hos Finansinspektionen (se a. prop. s. 38 f.).

Enligt förarbetena ligger i mäklarens uppdrag en allmän rådgivnings- och upplysningsskyldighet. Rådgivningen kan gälla frågor av juridisk, ekonomisk eller teknisk natur som aktualiseras i samband med förmedlingen av försäkringen. Mäklaren bör också, sägs det vidare, när omständigheterna ger anledning till det, granska riktigheten av de uppgifter som han vidarebefordrar till försäkringsgivaren.

I förarbetena framhålls att omfattningen av de skyldigheter som åvilar försäkringsmäklaren måste anpassas till de omständigheter som råder i det enskilda fallet. Bestämmelsen är av civilrättslig art, och om uppdragsgivaren t.ex. förklarar att han inte vill ha någon behovsutredning utan bara hjälp med att upphandla en viss typ av försäkring, skall mäklaren naturligtvis anpassa sig till det. I konsumentförhållanden har mäklaren emellertid ett större ansvar. Även om uppdragsgivaren säger sig veta vilken slags försäkring han behöver, är mäklaren i konsumentförhållanden skyldig att göra en viss kontroll av att uppdragsgivarens uppfattning inte vilar på felaktiga grunder. Han bör, sägs det vidare, också vara skyldig att ge uppdragsgivaren viss allmän information om t.ex. vilka ekonomiska åtaganden en livförsäkring medför och konsekvenserna av att en sådan försäkring annulleras i förtid.

Begreppet god försäkringsmäklarsed har förtydligats genom Finansinspektionens allmänna råd angående god försäkringsmäklarsed (FFFS 1995:52). I de allmänna rådens 1 kap. 1 § slås fast att försäkringsmäklarverksamhet skall bedrivas på sådant sätt att allmänhetens förtroende för försäkringsmäklarbranschen upprätthålls och i övrigt så att verksamheten kan anses sund. All rådgivning bör vidare vara opartisk och sund.

Bestämmelser om god sed m.m. på några näraliggande områden

Bestämmelser motsvarande den i försäkringsmäklarlagen om god försäkringsmäklarsed finns också för revisorer, fastighetsmäklare och, från och med den 1 juli 2004, finansiella rådgivare.

Av 5 § första stycket revisionslagen (1999:1079) framgår att revisorns granskning av det reviderade företagets årsredovisning och bokföring samt företagsledningens förvaltning skall vara så ingående och omfattande som god revisionssed kräver. Vidare föreskrivs i revisorslagen (2001:883) att en revisor skall iaktta god revisorssed.

Revisorsnämnden ansvarar för att god revisorssed och god revisionssed utvecklas på ett ändamålsenligt sätt. God revisorssed syftar främst på normer för revisorernas yrkesmässiga uppträdande (etiska normer), medan god revisionssed avser normer för hur revisionsuppdrag skall utföras.

Enligt 12 § fastighetsmäklarlagen (1995:400) skall fastighetsmäklaren utföra sitt uppdrag omsorgsfullt och i allt iaktta god fastighetsmäklarsed. Mäklaren skall därvid tillvarata både säljarens och köparens intresse.

Fastighetsmäklaren skall vidare enligt 16 §, i den mån god fastighetsmäklarsed kräver det, ge köpare och säljare de råd och upplysningar som dessa kan behöva om fastigheten och andra förhållanden som har samband med överlåtelsen.

I lagen (2003:862) om finansiell rådgivning till konsumenter, som trädde i kraft den 1 juli 2004, föreskrivs att näringsidkaren i sin rådgivningsverksamhet skall iaktta god rådgivningssed och med tillbörlig omsorg ta till vara konsumentens intressen. Näringsidkaren skall anpassa rådgivningen efter konsumentens önskemål och behov samt inte rekommendera andra lösningar än sådana som kan anses lämpliga för konsumenten. Vidare skall näringsidkaren avråda konsumenten från att vidta åtgärder som inte kan anses lämpliga med hänsyn till konsumentens behov, ekonomiska förhållanden eller andra omständigheter. Näringsidkaren kan bli skadeståndsskyldig mot konsumenten för ren förmögenhetsskada som orsakas genom finansiell rådgivning.

Beträffande begreppet god rådgivningssed anförs i propositionen att detta är ett dynamiskt begrepp vars innehåll ändras över tiden, varför det inte är möjligt, eller ens önskvärt, att närmare konkretisera innehållet i begreppet. I stället hänvisas till den samlade bedömning som vid varje tid kan göras utifrån branschåtgärder (t.ex. utbildningsinsatser, riktlinjer och rekommendationer inom branschorganen), överenskommelser mellan branschorgan och berörda myndigheter, riktlinjer och allmänna råd från berörda myndigheter samt avgöranden i rättspraxis och organ för utomjudiciell tvistlösning (se prop. 2002/03:133 s. 24).

När det gäller omsorgsplikten sägs i propositionen att den bör innefatta en skyldighet att sätta konsumentens intresse före andra, kanske motstridiga, intressen. I omsorgsplikten bör också ligga att rådgivaren ställer all sin kunskap till konsumentens förfogande och att han uppträder aktivt lojalt mot konsumenten (se a. prop. s. 25).

När det sedan gäller näringsidkarens skyldighet att anpassa sin rådgivning till den enskilde konsumenten är enligt propositionen syftet med bestämmelsen att rådgivningssituationen skall anpassas till den enskilde konsumentens kunskapsnivå och möjlighet att tillgodogöra sig rådgivarens resonemang. För det andra skall de råd som lämnas vara anpassade till den enskilde konsumentens behov, önskemål och förutsättningar (a. prop. s. 26). För att kunna åstadkomma en sådan anpassning måste näringsidkaren kartlägga konsumentens förkunskaper, ekonomiska och andra förhållanden (t.ex. familjeförhållanden), önskemål och syfte med placeringen samt riskbenägenhet. Näringsidkaren skall därefter mot bakgrund av en helhetsbedömning av vad som framkommit vid denna kartläggning inte rekommendera andra lösningar än sådan som kan anses lämpliga för konsumenten. Någon skyldighet för näringsidkaren att lämna det råd som är ”mest lämpligt” kan emellertid enligt propositionen inte åläggas denne. I stället bör han eller hon vara skyldig att lämna ett råd som framstår som lämpligt för konsumenten (a. prop. s. 26 f.).

Vad slutligen gäller näringsidkarens avrådningsplikt anförs i propositionen att en förutsättning för att en sådan avrådningsplikt skall gälla är att det föreligger en rådgivningssituation där konsumenten har efterfrågat råd från näringsidkaren och konsumenten i den situationen uttrycker en egen bedömning (a. prop. s. 28).

Lagen om finansiell rådgivning till konsumenter är tillämplig även på försäkringsmäklare i den utsträckning den medför åligganden som går utöver vad som föreskrivs i försäkringsmäklarlagen (se a. prop. s. 18 f.).

Tillämpningsområdet för lagen om finansiell rådgivning till konsumenter är när det gäller rådgivning om försäkring begränsat till rådgivning som omfattar placering av konsumentens tillgångar i livförsäkringar med sparmoment. Den typ av livförsäkring som avses är i första hand fondförsäkring och traditionell livförsäkring (se prop. 2003/04:109 om förstärkt skydd för försäkringstagare i livförsäkringsbolag s. 56 och 57).

Direktivet om försäkringsförmedling

Direktivet innehåller under kapitlet Informationskrav för förmedlare vissa bestämmelser om försäkringsförmedlares skyldigheter (artikel 12 och 13).

I artikel 12.2 föreskrivs att en försäkringsförmedlare, som informerar kunden om att han ger råd på grundval av skyldighet att erbjuda en opartisk analys, är skyldig att ge detta råd på grundval av en analys av ett så stort antal av de försäkringsavtal som finns på marknaden som gör det möjligt för honom att ge en rekommendation i enlighet med yrkesmässiga kriterier om vilket försäkringsavtal som skulle passa kundens behov. Bestämmelsen tar alltså bara sikte på förmedlare som i den aktuella situationen ikläder sig denna roll.

Enligt artikel 12.4 behöver denna bestämmelse inte tillämpas när försäkringsförmedlaren förmedlar återförsäkring eller försäkring mot s.k. stora risker.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

God försäkringsförmedlings sed

Gruppen försäkringsförmedlare i den föreslagna lagen är inte lika enhetlig som gruppen försäkringsmäklare enligt försäkringsmäklarlagen. Den föreslagna lagen gäller både förmedlare som ger råd om försäkring på grundval av en skyldighet att erbjuda en opartisk analys och förmedlare som genom avtal åtagit sig att förmedla försäkringar från ett eller flera försäkringsföretag. Den kommer också att avse verksamheter av olika omfattning och inriktning, allt från stora företag med specialiserade förmedlare som vänder sig till en begränsad kundkrets till fysiska personer som på sin fritid förmedlar försäkringar till privatpersoner.

Det är mot den bakgrunden inte möjligt och knappast heller önskvärt att försöka fastställa detaljerade normer för hur verksamheten skall utövas. De övergripande normer som bör gälla måste också kunna ändras över tiden och anpassas till olika typer av försäkringsförmedlare och olika typer av verksamheter.

Ett väl beprövat sätt att fastställa normer för arbetsmetoder är, som har framgått av redogörelsen ovan, att hänvisa till god sed. Någon anledning att frångå vad som gäller redan i dag för försäkringsmäklare och för andra jämförbara yrkesutövare finns inte. Det bör därför införas ett krav

på att förmedlaren i sin verksamhet skall iaktta god försäkringsförmedlings sed.

God sed är ett dynamiskt begrepp som ändras över tiden. Dess innebörd får bero av utvecklingen i branschen, branschorganens riktlinjer och rekommendationer till sina medlemmar, överenskommelser mellan branschorgan och berörda myndigheter, allmänna råd från berörda myndigheter samt avgöranden hos Finansinspektionen, domstolar samt organ för utomrättslig tvistlösning.

Omsorgsplikt

Vid sidan av en hänvisning till god sed föreskrivs i försäkringsmäklarlagen och i annan jämförbar lagstiftning en omsorgsplikt.

En sådan plikt är ett värdefullt instrument för att bedöma en försäkringsförmedlares prestation. En omsorgsplikt bör därför följa även av den föreslagna lagen. Den bör dock inte som i försäkringsmäklarlagen knytas till förmedlarens uppdrag, eftersom den föreslagna lagen även omfattar personer som genom avtal åtagit sig att förmedla försäkringar från ett eller flera försäkringsföretag. I stället bör omsorgsplikten utformas efter förebild i lagen om finansiell rådgivning till konsumenter. Eftersom lagen om försäkringsförmedling inte bara skall gälla i förhållande till konsumenter bör begreppet ”kund” användas. Med ”kund” avses försäkringsförmedlarens uppdragsgivare eller den fysiska eller juridiska person i förhållande till vilken förmedlingstjänsten tillhandahålls.

Anpassning till den enskilde kunden

Som tidigare angetts föreskrivs i 13 § försäkringsmäklarlagen att försäkringsmäklaren skall, i den utsträckning som omständigheterna kräver det, klarlägga uppdragsgivarens behov av försäkring och föreslå lämpliga lösningar. Bestämmelsen innebär enligt förarbetena att omfattningen av de skyldigheter som åvilar försäkringsmäklaren måste anpassas till de omständigheter som råder i det enskilda fallet. Om uppdragsgivaren förklarar att han eller hon inte vill ha någon behovsutredning utan bara hjälp med att upphandla en viss typ av försäkring, skall mäklaren anpassa sig till det. Är uppdragsgivaren en konsument, kan dock mäklaren inte utgå från att uppdragsgivaren har behov av en sådan försäkring som han önskar, utan måste göra en viss kontroll av att uppdragsgivarens uppfattning inte vilar på felaktiga grunder (se prop. 1988/89:136 s. 39).

En bestämmelse av liknande innehåll finns som nämnts i lagen om finansiell rådgivning till konsumenter. I 5 § första stycket andra meningen föreskrivs att näringsidkaren skall anpassa rådgivningen efter konsumentens önskemål och behov samt inte rekommendera andra lösningar än sådana som kan anses lämpliga för konsumenten.

Den sakliga innebörden av dessa båda bestämmelser bedöms vara i stort sett densamma. Eftersom lagen om finansiell rådgivning till konsumenter skall vara tillämplig på näringsidkare som förmedlar fondförsäkringar och traditionella livförsäkringar, finns det anledning att

överväga att i lagen om försäkringsförmedling ta in en bestämmelse som motsvarar den i lagen om finansiell rådgivning. Detta gäller självfallet under förutsättning att en sådan bestämmelse inte kan anses strida mot direktivet.

Direktivet innehåller ett par bestämmelser som är av intresse i detta sammanhang. Den ena har berörts ovan och riktar sig bara till försäkringsförmedlare som ger råd om försäkring på grundval av en skyldighet att erbjuda en opartisk analys och handlar om hur förmedlaren skall gå till väga för att uppfylla denna skyldighet (artikel 12.2). Den andra riktar sig även till andra slags försäkringsförmedlare och handlar om att förmedlaren, innan ett försäkringsavtal ingås, på papper eller annat varaktigt medium, måste redovisa kundens krav och behov samt ange skälen för sina råd (artikel 12.3). Sistnämnda bestämmelse, som behandlas i avsnitt 8.6.4, innefattar närmast en skyldighet för försäkringsförmedlaren att informera kunden om vad som förekommit vid förmedlingstillfället och kan jämföras med 4 § lagen om finansiell rådgivning till konsumenter som föreskriver att näringsidkaren skall dokumentera vad som förekommit vid rådgivningstillfället och lämna ut dokumentationen till konsumenten. Bestämmelsen visar dock, i vart fall indirekt, att rådgivning är ett centralt moment vid förmedling av försäkringar och att rådgivningen föregås av en kartläggning av kundens önskemål och behov.

De angivna direktivbestämmelserna är tvingande utom när förmedlingen avser återförsäkring eller försäkring mot stora risker (artikel 12.4). I direktivet görs alltså en annan gränsdragning mellan tvingande och dispositiva regler än den som normalt görs i svensk rätt.

Bestämmelserna om försäkringsförmedlares skyldigheter vid förmedling av försäkringar bör utformas på ett sådant sätt att intentionerna bakom såväl lagen om finansiell rådgivning till konsumenter som direktivet uppfylls. Därför bör det införas en bestämmelse enligt vilken försäkringsförmedlaren skall anpassa sin rådgivning efter kundens önskemål och behov samt rekommendera lösningar som är lämpliga för kunden.

Bestämmelsen bör vara tillämplig på alla slags försäkringsförmedlare. Den innebär inte att förmedlaren är skyldig att rekommendera ”bästa” försäkring utan att han eller hon skall rekommendera en ”lämplig” försäkring (jfr 13 § försäkringsmäklarlagen och 5 § lagen om finansiell rådgivning till konsumenter). Om försäkringsförmedlaren, när det gäller det aktuella försäkringsavtalet, har informerat kunden om att han eller hon genom avtal åtagit sig att förmedla försäkringar uteslutande för ett eller flera försäkringsföretags räkning, skall valet av lämplig försäkring göras utifrån de försäkringar som han eller hon förmedlar (se 6 kap. 2 § första stycket 2 förslaget till lag om försäkringsförmedling). Detsamma gäller om försäkringsförmedlaren har informerat kunden om att han eller hon förmedlar försäkringar från ett eller flera försäkringsföretag utan att genom avtal åtagit sig att förmedla försäkringar uteslutande för dessa försäkringsföretags räkning och utan att ge råd på grundval av en opartisk analys (se 6 kap. 2 § första stycket 3 förslaget till lag om försäkringsförmedling). Om försäkringsförmedlaren däremot har informerat kunden om att han eller hon lämnar rådgivning på grundval av en opartisk analys, är försäkringsförmedlaren skyldig att lämna

rådgivningen efter en analys av ett tillräckligt stort antal försäkringsavtal på marknaden. Vad som är ett tillräckligt stort antal får avgöras efter omständigheterna i det enskilda fallet.

Dessa bestämmelser skall vara tvingande utom vid förmedling av återförsäkring och försäkring mot stora risker. Detta innebär en skillnad i förhållande till försäkringsmäklarlagen men är föranlett av direktivet. Någon avgörande skillnad i praktiken torde det dock inte bli fråga om eftersom bestämmelsen om att försäkringsförmedlaren skall anpassa sin rådgivning till den enskilde kunden innebär, som motsvarande bestämmelse i försäkringsmäklarlagen, att omfattningen av förmedlarens skyldigheter skall anpassas till omständigheterna i det enskilda fallet. Om det är fråga om sådan rådgivning som avses i lagen om finansiell rådgivning till konsumenter, måste förmedlaren uppfylla de skyldigheter som ställs enligt den lagen.

De skyldigheter som har angetts ovan skall vara sanktionerade med en skadeståndsskyldighet, se avsnitt 8.5.5.

Avrådningsplikt

Enligt 5 § andra stycket lagen om finansiell rådgivning skall näringsidkaren avråda konsumenten från att vidta åtgärder som inte kan anses lämpliga med hänsyn till konsumentens behov, ekonomiska förhållanden eller andra omständigheter.

Redan av kravet på god försäkringsförmedlingssed får det anses följa att en försäkringsförmedlare i förhållande till en kund som är konsument har en skyldighet att utreda om kunden har behov av en sådan försäkring som han eller hon önskar och, om så inte är fallet, avråda kunden från att teckna försäkringen. Genom användningen av begreppet god sed tillåts dessutom omfattningen av bl.a. avrådningsplikten variera med hänsyn till omständigheterna, vilket t.ex. innebär att det av god sed kan följa en avrådningsplikt även vid viss förmedling till näringsidkare. Som *Konsumentverket*, med ett indirekt instämmande av *Sveriges Försäkringsförbund*, har anfört bör det dock för klarhetens skull i lagen om försäkringsförmedling införas en direkt avrådningsplikt i konsumentförhållanden.

Bör det införas ett sundhetskrav?

Svenska försäkringsmäklares förening har anfört att ett sundhetskrav bör införas som en förutsättning för tillstånd till en juridisk person. Föreningen har framhållit att ett sådant krav är lämpligt ur ett tillsynsperspektiv, eftersom tillsynsmyndigheten därigenom ges bättre möjligheter att ingripa mot misskötsamma företag.

Skyldigheten att iaktta god försäkringsförmedlingssed och omsorgsplikten kan sägas utgöra generella principer om den arbetsmetod som försäkringsförmedlare skall tillämpa (jfr prop. 2002/03:133 s. 25). Vid sådana förhållanden är utrymmet för ett särskilt sundhetskrav ganska begränsat. Till detta kommer att kraven på ledningsprövning jämte Finansinspektionens möjlighet att ingripa om förutsättningarna för tillstånd inte längre är uppfyllda, får anses innebära att det redan finns

goda möjligheter för tillsynsmyndigheten att ingripa mot företag som missköter sig. Det saknas således skäl att införa ett sundhetskrav för försäkringsförmedlare.

När det gäller försäkringsförmedlares förmedling av fondandelar gäller dock ett sundhetskrav enligt 1 kap. 7 § lagen om värdepappersrörelse.

8.5.3 Behandlingen av tillgångar som tillhör kunden

Regeringens förslag: En försäkringsförmedlare skall hålla pengar och andra tillgångar som han eller hon får hand om för kundens räkning avskilda från egna tillgångar. Vid förmedling av fondandelar följer det av 1 kap. 3 b § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse att förmedlaren inte får ta emot kunders medel eller fondandelar.

Promemorians förslag: I promemorian föreslås att en anknuten försäkringsförmedlare inte får ta emot pengar och andra tillgångar för annans räkning samt att en försäkringsförmedlare är skyldig att utan dröjsmål vidarebefordra pengar och andra tillgångar som han eller hon får hand om för någon annans räkning till mottagaren.

Remissinstanserna: *Svenska Bankföreningen, Finansbolagens Förening och Sockenbolagens Riksförbund* hävdar att kravet på att en anknuten försäkringsförmedlare inte får uppbära premier eller penningssummor för kundens räkning bör slopas. De anser att det finns utrymme för att göra avsteg från det förbud som uppställts i direktivet, att den aktuella bestämmelsen i vart fall bör ändras så att den blir i överensstämmelse med direktivet samt att det bör klargöras att bestämmelsen inte omfattar ren betalningsförmedling som sker via det finansbolag som förmedlar försäkringen.

Bakgrund

Gällande rätt

Enligt 10 § försäkringsmäklarlagen skall pengar och andra tillgångar som en försäkringsmäklare får hand om för någon annans räkning hållas avskilda från andra tillgångar och utan dröjsmål vidarebefordras till mottagaren. Försäkringsverksamhetskommittén hade föreslagit ett principiellt förbud för mäklare att motta premier eller skadeersättningar för vidarebefordran till försäkringsgivare respektive försäkringstagare. Skälen för detta var dels att det kan uppstå svårigheter att bestämma det ekonomiska och försäkringsrättsliga ansvaret vid fördröjd eller bristande premiebetalning, dels att den ränteavkastning som mäklaren kan tillgodogöra sig rätteligen borde komma försäkringsbolaget till godo.

Föredragande statsrådet ansåg att lagstiftaren inte hade någon anledning att ingripa i det ekonomiska förhållandet mellan försäkringsbolagen och mäklarna. Frågan skulle i stället ses med utgångspunkt i uppdragsgivarens förhållanden. Vid en avvägning mellan olika intressen fann han att parternas intresse av att kunna ordna sina förhållanden efter eget gottfinnande vägde över och att något förbud mot att låta betalningar gå över mäklaren inte skulle införas. Däremot infördes en skyldighet för

mäklaren att hålla sådana medel avskilda från andra tillgångar och att utan dröjsmål vidarebefordra medlen till mottagaren.

Bestämmelser om skyldighet att hålla andras medel avskilda från egna medel finns även för t.ex. fastighetsmäklare. I 12 § tredje stycket fastighetsmäklarlagen anges att pengar och andra tillgångar som en fastighetsmäklare får hand om för någon annans räkning skall hållas skilda från egna tillgångar. Något krav på att medel från flera huvudmän skall hållas avskilda från varandra uppställs däremot inte (jfr prop. 1994/95:14 s. 76).

Avskiljande av andras tillgångar från egna tillgångar medför att lagen (1944:181) om redovisningsmedel blir tillämplig. I lagen anges de närmare förutsättningarna för att medel på detta sätt skall vara förbehållna huvudmannen. Med att medlen skall vara förbehållna huvudmannen förstås att denne har skydd mot mäklarens borgenärer. När det gäller mäklares förmedling av fondandelar gäller enligt 1 kap. 3 b § lagen om värdepappersrörelse att mäklaren i denna verksamhet inte får ta emot kunders medel eller fondandelar.

Direktivet om försäkringsförmedling

Enligt artikel 4.4 skall medlemsstaterna vidta alla nödvändiga åtgärder för att skydda kunderna mot försäkringsförmedlarens oförmåga att överföra premien till försäkringsföretaget eller att överföra ersättningsbeloppet eller en återbetalning av premien till den försäkrade. Detta skall enligt direktivet göras på ett eller flera av fyra särskilt angivna sätt. Ett sätt är att införa bestämmelser som innebär att medel som kunden har betalat till försäkringsförmedlaren skall anses som betalade till försäkringsföretaget, medan medel som försäkringsföretaget har betalat till försäkringsförmedlaren inte skall anses som betalade förrän kunden rent faktiskt har fått dem. Ett annat sätt är att ställa upp krav på att kundmedel skall överföras via strikt avskilda kundkonton och på att dessa medel inte får användas för att gottgöra andra fordringsägare i händelse av konkurs. Det tredje sättet är att ställa upp kapitalkrav på försäkringsförmedlaren. Det fjärde och sista sättet är att upprätta en garantifond.

När det gäller anknutna försäkringsförmedlare följer av definitionen av en sådan förmedlare att han inte får uppbära premier eller penningssummor för kundens räkning (artikel 2.7). I stycke 10 i ingressen stadgas emellertid att denna definition inte är avsedd att hindra medlemsstaterna från att ha liknande begrepp beträffande försäkringsförmedlare som utövar försäkringsförmedling för ett försäkringsföretags räkning och helt och hållet på detta försäkringsföretags ansvar, men som har behörighet att uppbära premier eller penningssummor för kundens räkning i enlighet med villkoren om ekonomisk garanti i direktivet (se artikel 4.4).

Skälen för regeringens förslag: Direktivets krav i artikel 4.4 c) på att kundmedel skall överföras via strikt avskilda kundkonton och på att dessa medel inte får användas för att gottgöra andra fordringsägare i händelse av konkurs uppfylls genom en sådan bestämmelse som i dag finns i försäkringsmäklarlagen om att mäklaren skall hålla andras tillgångar avskilda från sina egna tillgångar. Någon anledning att välja

någon annan lösning i den föreslagna lagen om försäkringsförmedling finns inte. En bestämmelse motsvarande den som i dag finns i försäkringsmäklarlagen bör därför tas in i lagen.

I enlighet med vad *Svenska Bankföreningen*, *Finansbolagens Förening* och *Sockenbolagens Riksförbund* har anfört bör det av lagen framgå att den aktuella bestämmelsen endast gäller för pengar och andra tillgångar som förmedlaren får hand om inom ramen för förmedlingsverksamheten. Vidare bör en erinran tas in om att förmedlaren vid förmedling av fondandelar inte får ta emot kunders medel eller fondandelar.

När det sedan gäller förbud för anknutna förmedlare att motta medel kan följande sägas. I direktivets definition av en anknuten försäkringsförmedlare anges visserligen att en sådan inte uppbär vare sig premier eller penningssummor för kundens räkning. I likhet med vad bl.a. *Svenska Bankföreningen* hävdar bör det dock med stöd av ingressats 10 finnas utrymme för att tillåta även anknutna förmedlare att uppbära premier eller penningssummor för kundens räkning, under förutsättning att de anknutna förmedlarna uppfyller de krav på att hålla tillgångarna avskilda som skall gälla för övriga försäkringsförmedlare.

Det saknas starka skäl för ett principiellt förbud för förmedlare att motta premier eller skadeersättningar för vidarebefordran till försäkringsgivare respektive försäkringstagare. Det kan visserligen uppstå svårigheter att bestämma det ekonomiska och försäkringsrättsliga ansvaret vid fördröjd eller bristande premiebetalning, samtidigt som det kan hävdas att den ränteavkastning som förmedlaren kan tillgodogöra sig borde komma försäkringsbolaget till godo. Det finns emellertid ingen anledning för lagstiftaren att ingripa i det ekonomiska förhållandet mellan försäkringsgivaren och förmedlaren. Något förbud för en förmedlare att ta emot pengar eller andra tillgångar för någon annans räkning bör således inte uppställas.

8.5.4 Försäkringsförmedlares dokumentationsskyldighet

Regeringens förslag: En försäkringsförmedlare skall dokumentera vad som förekommit vid förmedlingstillfället. Han eller hon skall lämna ut dokumentationen till kunden. Vad försäkringsförmedlaren skall iakta när det gäller dokumentationen meddelas i föreskrifter.

Promemorians förslag: Överensstämmer i sak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Sveriges Försäkringsförbund* och *Sockenbolagens Riksförbund* anser att dokumentationskravet inte bör gälla förmedling av vissa standardiserade försäkringsprodukter. *Försäkringsförbundet* och *Svenska Bankföreningen* hävdar att det bör införas möjligheter till undantag från dokumentationsskyldigheten.

Gällande rätt

I försäkringsmäklarlagen finns inte några bestämmelser om skyldighet för försäkringsmäklare att dokumentera vad som förekommit vid förmedlingstillfället. I lagen om finansiell rådgivning till konsumenter föreskrivs dock en sådan skyldighet för näringsidkaren. Det åligger dessutom näringsidkaren att lämna ut dokumentationen till konsumenten. Närmare regler om dokumentationsskyldigheten har meddelats i Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om finansiell rådgivning till konsumenter (FFFS 2004:4).

Direktivet om försäkringsförmedling

Som tidigare nämnts föreskrivs i artikel 12.3 att innan ett försäkringsavtal ingås skall försäkringsförmedlaren, särskilt på grundval av de uppgifter som kunden har lämnat, åtminstone specificera kundens krav och behov samt ange skälen för varje råd som ges kunden beträffande en viss försäkringsprodukt. Denna redovisning skall anpassas till det erbjudna försäkringsavtalets komplexitet.

Av bestämmelsens ordalydelse ("åtminstone") framgår att en sådan redovisning är ett minimikrav. Det finns alltså inte något som hindrar att det ställs strängare krav på försäkringsförmedlarens redovisning till kunden.

Med att redovisningen skall anpassas till det erbjudna försäkringsavtalets komplexitet menas att redovisningen kan göras i mer förenklad, kanske rentav standardiserad form, för enklare försäkringsprodukter (standardprodukter).

Av artikel 13.1 följer att redovisningen, på samma sätt som annan information till kunden, skall lämnas på papper eller annat varaktigt medium som kunden har tillgång till och kan utnyttja samt vara klar och korrekt på ett sätt som är förståeligt för kunden.

Bestämmelserna i artikel 12.3 behöver inte tillämpas vid förmedling av återförsäkring och försäkring mot stora risker (artikel 12.4).

Skälen för regeringens förslag: Det kan konstateras att en i det närmaste absolut dokumentationsskyldighet följer av direktivets artikel 13. De undantag som ges i punkterna 2 och 3 i nämnd artikel rör endast regler om en senareläggning av skyldigheten. Att som vissa remissinstanser hävdar införa undantag från dokumentationsskyldigheten skulle innebära ett direkt brott mot direktivet.

Vid genomförandet är det även i denna fråga naturligt att anknyta till den reglering som finns i lagen om finansiell rådgivning till konsumenter. Det bör därför införas en bestämmelse om att försäkringsförmedlaren är skyldig att dokumentera vad som förekommit vid förmedlingstillfället och lämna ut dokumentationen till kunden. Bestämmelsen bör emellertid med hänsyn till direktivets tillämpningsområde vara tillämplig även utanför konsumentförhållanden, dock inte vid förmedling av återförsäkring och försäkring mot stora risker. Med hänsyn till direktivet bör dessutom som ett minimikrav gälla att försäkringsförmedlaren, innan ett försäkringsavtal ingås, till kunden

skall lämna en sammanställning av kundens önskemål och behov samt skälen för den rådgivning som lämnats till kunden.

På samma sätt som enligt lagen om finansiell rådgivning till konsumenter bör närmare föreskrifter om dokumentationsskyldigheten och om skyldigheten att lämna ut dokumentationen lämnas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Kunden skall alltid ha rätt att få minst en sådan sammanställning som följer av direktivet (artikel 12.3).

8.5.5 Försäkringsförmedlares skadeståndsskyldighet

Regeringens förslag: En försäkringsförmedlare som uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter sina skyldigheter att iaktta god försäkringsförmedlingssed m.m. (se avsnitt 8.5.2) skall ersätta ren förmögenhetsskada som på grund av detta drabbar en kund, en försäkringsgivare, ett fondbolag, ett förvaltningsbolag, ett fondföretag eller någon som härleder sin rätt från kunden.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna lämnar förslaget i huvudsak utan erinran. *Hovrätten för Övre Norrland* föreslår att den skadegörande handlingen, dvs. avtalstidpunkten, skall tjäna som utgångspunkt för preskriptionsfristen. *Konsumentverket* menar att skadestandsreglerna i praktiken kan bli svårtillämpliga när det gäller anknutna förmedlare som har avtal med flera försäkringsgivare.

Bakgrund

Gällande rätt

Av 14 § försäkringsmäklarlagen följer att om försäkringsmäklaren uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter sina skyldigheter vid utförande av uppdraget, skall han ersätta den skada som till följd av detta drabbar en uppdragsgivare, en försäkringsgivare, ett fondbolag, ett utländskt fondföretag eller någon som härleder sin rätt från uppdragsgivaren. De skyldigheter som åsyftas är de som följer av bestämmelserna i 13 § om god försäkringsmäklarsed m.m.

I förarbetena till försäkringsmäklarlagen sägs att skälet till att en uttrycklig skadestandsregel tagits in i lagen är att det inte är självklart att allmänna skadeståndsrättsliga regler skulle medföra ett ansvar för mäklaren för ren förmögenhetsskada som drabbar någon annan än uppdragsgivaren (se prop. 1988/89:136 s. 26).

Försäkringsverksamhetkommittén hade föreslagit en regel om att mäklares skadeståndsskyldighet kan sättas ned eller helt falla bort om det är skäligt. Föredragande statsrådet ansåg emellertid att en sådan regel kunde skapa oklarhet om mäklarens skadeståndsskyldighet och någon utvidgad möjlighet till jämkning i förhållande till vad som gäller enligt allmänna skadeståndsrättsliga principer borde enligt hans mening inte införas för mäklarna. Någon särskild bestämmelse om jämkning av skadestånd infördes därför inte (se a. prop. s. 26 f.).

Skadeståndsskyldigheten är av civilrättslig natur och kan – utom i konsumentförhållanden – avtalas bort helt eller delvis genom en överenskommelse med den som annars skulle ha varit berättigad att åberopa regeln.

Om uppdragsgivaren har vänt sig till ett registrerat mäklar företag med sitt uppdrag, är det naturligtvis i första hand företaget som sådant som blir skadeståndsskyldigt, inte den enskilde mäklaren som har utfört uppdraget. Detta gäller även om uppdragsgivaren har tagit kontakt med en viss mäklare på företaget, förutsatt att mäklaren har utfört uppdraget i sin tjänst (se a. prop. s. 26).

Direktivet om försäkringsförmedling

Direktivet innehåller inte någon bestämmelse om försäkringsförmedlars skadeståndsskyldighet. Däremot föreskriver direktivet, som har nämnts i avsnitt 8.3.5, att försäkringsförmedlare skall ha en ansvarsförsäkring eller annan likvärdig garanti för ansvar till följd av fel eller försummelse i verksamheten (artikel 4.3).

Skälen för regeringens förslag: I den nya lagen om försäkringsförmedling bör det tas in en bestämmelse om försäkringsförmedlars skadeståndsskyldighet som motsvarar 14 § försäkringsmäklarlagen. Skadeståndsskyldigheten bör omfatta åsidosättande av de skyldigheter som försäkringsförmedlaren har med hänvisning till god försäkringsförmedlingssed m.m. Eftersom den föreslagna lagen även omfattar personer som genom avtal åtagit sig att förmedla försäkringar från ett eller flera försäkringsbolag, bör emellertid begreppet ”uppdragsgivare” ersättas av ”kund”. Vidare bör för tydlighetens skull begreppet ”skada” ersättas av ”ren förmögenhetsskada” (se SOU 1986:55 s. 180, jfr 6 § lagen om finansiell rådgivning till konsumenter). Slutligen bör kretsen av skadeståndsberättigade vid fondandelsförmedling anpassas till den nya lagen (2004:46) om investeringsfonder.

Frågan är om det finns anledning att i lagen ta in en särskild preskriptionsbestämmelse efter mönster från lagen om finansiell rådgivning till konsumenter (se 7 §).

En fordran, t.ex. ett krav på skadestånd, kan inte göras gällande hur länge som helst. Rätten att framställa krav på grund av en fordran går förlorad efter en viss tid, dvs. fordran preskriberas. Preskription utgör den borte gräns inom vilken ett skadeståndskrav måste framställas.

Allmänna bestämmelser om preskription finns i preskriptionslagen (1981:130). Av 2 § preskriptionslagen följer att en fordran preskriberas tio efter tillkomsten, om inte preskriptionen avbryts dessförinnan. Om fordran på skadestånd grundar sig på avtal, räknas preskriptionstiden från dagen för avtalet. Är det fråga om skadestånd utanför avtalsförhållanden, börjar preskriptionstiden normalt att löpa när den skadegörande handlingen företas. Det förhållandet att skadan inträffar eller visar sig först senare har ingen betydelse. Skadan kanske inte uppstår förrän preskription redan inträtt. Tanken bakom regeln är dock att man inte skall behöva räkna med skadeståndskrav på grund av händelser som ligger mer än tio år tillbaka i tiden, om krav inte har framställts dessförinnan.

Preskriptionslagen gäller endast i den mån annat inte är särskilt föreskrivet. I det sammanhanget bör en särskild regel om preskription uppmärksammas. Av 18 kap. 9 § handelsbalken följer att den som vill föra talan skall göra detta inom ett år från det att sysslomannen slutredovisat sitt uppdrag. I sysslomannabegreppet innefattas flera typer av uppdragstagare som advokater, banker, mäklare m.fl. En syssloman kan vara såväl en fysisk som en juridisk person. Högsta domstolen har i flera rättsfall de senaste åren prövat tillämpligheten av bestämmelsen i 18 kap. 9 § handelsbalken (se NJA 1992 s. 16, NJA 1999 s. 52, NJA 1999 s. 512, NJA 2000 s. 31 och NJA 2000 s. 137). Av rättsfallen kan den slutsatsen dras att två skilda förutsättningar måste vara uppfyllda för att den ettåriga preskriptionstiden skall börja löpa. För det första krävs att uppdraget har slutförts eller annars upphört. För det andra förutsätts att sysslomannen har lämnat någon form av slutredovisning för uppdraget. Av de senare rättsfallen framgår vidare att sambandet mellan slutredovisningen och det närmare innehållet i uppdraget kan ha betydelse för frågan om tillämpligheten av nämnda bestämmelse.

Det kan inte uteslutas att en försäkringsförmedlare under vissa förhållanden skulle kunna anses som en sådan syssloman som omfattas av bestämmelsen i 18 kap. 9 § handelsbalken om ettårig preskriptionstid. Om denna preskriptionsbestämmelse skulle bedömas tillämplig avseende försäkringsförmedling, skulle ett av de grundläggande syftena med den nya lagen, att förbättra kundskyddet, inte uppnås.

Mot den angivna bakgrunden bör det i lagen införas en särskild bestämmelse om preskription.

Frågan är då vid vilken tidpunkt en preskriptionstid bör börja löpa. Det naturliga är att ansluta till den lösning som har valts i lagen om finansiell rådgivning till konsumenter, dvs. tidpunkten för den skadegörande handlingen. I den lagen har tidpunkten för den skadegörande handlingen ansetts sammanfalla med rådgivningstillfället (se prop. 2002/03:133 s. 37) – i detta fall motsvarat av förmedlingstillfället. Förmedlingstillfället kan visserligen, som *Hovrätten för Övre Norrland* hävdade, anses vara en för oprecis tidpunkt för att tjäna som utgångspunkt för en preskriptionsfrist. Avtalstidpunkten kan vara att föredra. Det är emellertid av avgörande vikt att de skadeståndsregler som gäller enligt lagen om finansiell rådgivning till konsumenter har sin direkta motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling. Motsvarande bedömning beträffande preskriptionsreglerna bör därför göras vid förmedling av försäkringar. Som tidigare nämnts är försäkringsförmedling ett vitt begrepp som även innefattar åtgärder som inte kan sägas utgöra rådgivning om försäkring. Ett förmedlingsuppdrag kan också sträcka sig under lång tid och innefatta en rad olika åtgärder, från förberedande åtgärder inför upphandlingen av en försäkring till bistånd i samband med skadereglering. Vad som skall anses utgöra förmedlingstillfället får alltså avgöras efter omständigheterna i det enskilda fallet.

I fråga om preskriptionstidens längd finns det ingen anledning att avvika från den tioåriga preskriptionstid som följer av de allmänna reglerna i preskriptionslagen och som också gäller enligt lagen om finansiell rådgivning till konsumenter.

Enligt nämnda lag kan preskriptionen inte avbrytas på annat sätt än genom att konsumenten väcker talan mot näringsidkaren (7 §).

Motsvarande ordning bör gälla för skadeståndsanspråk mot försäkringsförmedlare.

Den tioåriga preskriptionstiden utgör den yttersta gränsen inom vilken den som vill rikta skadeståndsanspråk mot en försäkringsförmedlare måste väcka talan mot denne. I lagen om finansiell rådgivning till konsumenter finns, liksom i konsumenttjänstlagen (1985:716) och konsumentköplagen (1990:932), en skyldighet för konsumenten att reklamera inom skälig tid efter det att han eller hon märkt eller bortmärka att skada uppkommit. Kravet på att konsumenten skall reklamera inte bara när han eller hon märkt att skada uppkommit utan även när han eller hon borde ha gjort det, innebär enligt förarbetena till lagen om finansiell rådgivning till konsumenter att det läggs ett aktsamhetskrav på konsumenten (se prop. 2002/03:133 s. 35).

Man bör, som nämnts, sträva efter att så långt som möjligt nå en överensstämmelse mellan lagen om försäkringsförmedling och lagen om finansiell rådgivning till konsumenter. Det bör därför införas en reklamationsskyldighet även i lagen om försäkringsförmedling.

En särskild fråga är om en försäkringsförmedlares skadeståndsskyldighet skall kunna avtalas bort i vissa fall. Som nämnts ovan finns en sådan möjlighet i dag enligt försäkringsmäklarlagen utom i konsumentförhållanden (2 §). Enligt förarbetena till lagen kan ett sådant avtal vara på plats om mäklaren i ett enskilt fall inte anser sig kunna bära hela den risk som ett fullt skadeståndsansvar skulle innebära och därför tar upp frågan om en lindring av ansvaret med sin uppdragsgivare. Vidare anges att det normalt inte framstår som rimligt att mäklaren ens i förhållande till andra näringsidkare avtalar bort den skadeståndsskyldighet som täcks av hans ansvarsförsäkring och att det får förutsättas att tillsynsmyndigheten skulle ingripa mot en mäklare som regelmässigt, kanske t.o.m. genom användande av standardformulär, helt eller delvis avtalade bort sitt ansvar (se prop. 1988/89:136 s. 40).

Enligt uppgift är det inte vanligt förekommande att försäkringsmäklares skadeståndsansvar avtalas bort. I de sällsynta fall där så sker, omfattar avtalet normalt bara den skadeståndsskyldighet som inte täcks av mäklarens ansvarsförsäkring.

Det får anses rimligt att en försäkringsförmedlare även i fortsättningen i vissa fall bör kunna avtala bort sin skadeståndsskyldighet. En sådan möjlighet bör finnas om förmedlingen avser återförsäkring och försäkring mot stora risker. Anledningen till att gränsen bör dras där och inte, som är brukligt, vid konsumentförhållanden är att en sådan gränsdragning görs i direktivet. Bestämmelsen i direktivet om att en försäkringsförmedlare är skyldig att i vissa fall göra en opartisk analys, och som i lagen om försäkringsförmedling föreslås vara sanktionerad med en skadeståndsskyldighet, är tillämplig utom vid förmedling av återförsäkring och försäkring mot stora risker. En sådan gränsdragning får också anses väl tillgodose de önskemål som kan finnas hos försäkringsförmedlare att avtala bort sin skadeståndsskyldighet. De uttalanden som gjordes i förarbetena till försäkringsmäklarlagen i detta avseende bör fortfarande vara vägledande.

Det kan, som *Konsumentverket* har påpekat, uppstå svårigheter vid tillämpningen av skadeståndsreglerna när det gäller anknutna förmedlare som har avtal med flera försäkringsgivare. Dessa svårigheter bör dock

8.6 Verksamhet över gränserna

Regeringens förslag: Om en svensk försäkringsförmedlare vill utöva försäkringsförmedling från en filial i ett annat land inom EES eller genom att erbjuda och tillhandahålla tjänster i ett annat land inom EES utan att inrätta filial där, skall förmedlaren underrätta Finansinspektionen om sin avsikt innan verksamheten påbörjas.

En EES-försäkringsförmedlare får utöva försäkringsförmedling från filial i Sverige eller genom att erbjuda och tillhandahålla tjänster i Sverige utan att inrätta filial här med början en månad efter det att Finansinspektionen från en behörig myndighet i förmedlarens hemland har tagit emot en underrättelse om dennes avsikt att utöva försäkringsförmedling i Sverige.

En försäkringsförmedlare från tredje land får efter tillstånd av Finansinspektionen utöva försäkringsförmedling från filial i Sverige. Tillstånd får ges bara under vissa närmare angivna förutsättningar.

Utländska försäkringsförmedlare som utövar försäkringsförmedling i Sverige skall vara skyldiga att till Finansinspektionen lämna de upplysningar om sin verksamhet och därmed sammanhängande frågor som inspektionen begär. Finansinspektionen får också genomföra en undersökning hos filialer till utländska försäkringsförmedlare när inspektionen anser att det är nödvändigt. Om en utländsk försäkringsförmedlare inte i tid fullgör sin upplysningsskyldighet, får inspektionen påföra en förseningsavgift på högst 100 000 kronor.

Överträder en EES-försäkringsförmedlare lagen om försäkringsförmedling eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller på annat sätt visar sig olämplig att utöva försäkringsförmedling, får Finansinspektionen förelägga försäkringsförmedlaren att göra rättelse. Om rättelse inte sker, får inspektionen förbjuda försäkringsförmedlaren att utöva försäkringsförmedling i Sverige. Inspektionen skall underrätta behörig myndighet i förmedlarens hemland om de åtgärder som vidtas.

Ingripande mot en försäkringsförmedlare från tredje land får ske i samma omfattning och under samma förutsättningar som i fråga om svenska försäkringsförmedlare. Finansinspektionen skall underrätta behörig myndighet i förmedlarens hemland om de åtgärder som vidtas.

Om Finansinspektionen har återkallat tillståndet eller registreringen för en svensk försäkringsförmedlare som utövar försäkringsförmedling i ett annat land inom EES, skall inspektionen i vissa fall underrätta behörig myndighet i värdlandet om återkallelsen. Detsamma skall gälla om inspektionen i stället har meddelat varning.

Finansinspektionen skall i övrigt vara skyldig att lämna de upplysningar som en behörig myndighet i ett annat EES-land behöver för sin tillsyn över en EES-försäkringsförmedlare som utövar försäkringsförmedling i Sverige.

Remissinstanserna: *Skatteverket* anser att försäkringsförmedling av utländska försäkringar inte skall få omfatta andra försäkringar än sådana som enligt lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares verksamhet i Sverige får marknadsföras och säljas här i landet. Verket menar också att det bör införas en generell bestämmelse i den nya lagen om försäkringsförmedling om att svensk lag och svenska myndigheters beslut och föreskrifter är tillämpliga på utländska förmedlares verksamhet i Sverige.

Bakgrund

Gällande rätt

Enligt 3 § tredje stycket försäkringsmäklarlagen gäller inte bestämmelserna i första och andra styckena om att försäkringsmäklare skall vara registrerad hos Finansinspektionen och stå under dess tillsyn för försäkringsmäklare, som är registrerad i något annat EES-land i ett mäklarregister hos en myndighet eller yrkessammanslutning med behörighet att föra ett sådant register och som driver verksamhet i Sverige utan att vara etablerad här.

En försäkringsmäklare som avser att driva sådan verksamhet som avses i 3 § tredje stycket skall anmäla detta till Finansinspektionen. Till anmälan skall fogas intyg om yrkeserfarenhet, vandel och konkursfrihet, i den mån dessa förhållanden inte prövats vid registreringen, samt bevis om att det för verksamheten finns en tillfredsställande ansvarsförsäkring eller därmed jämförlig säkerhet (3 a §).

Har mäklaren inte till anmälan fogat dessa intyg och bevis, kan Finansinspektionen förelägga mäklaren att göra det. Följs inte ett sådant föreläggande eller är den ansvarsförsäkring som finns för mäklaren inte tillfredsställande, får inspektionen förbjuda mäklaren att driva den anmälda verksamheten (16 a §).

Verksamheten får påbörjas två månader efter det att anmälan har gjorts, om inte Finansinspektionen i beslut dessförinnan har förbjudit detta (3 a §).

Finansinspektionen skall följa den verksamhet som en försäkringsmäklare driver i Sverige med stöd av registrering i ett annat EES-land, i den utsträckning som behövs för tillämpningen av försäkringsmäklarlagen. Inspektionen skall också lämna de uppgifter till behöriga organ i andra EES-länder som behövs för tillsynen där (3 b §). Om mäklaren överträder försäkringsmäklarlagen eller på annat sätt visar sig olämplig att utöva försäkringsmäklarverksamhet, får Finansinspektionen förelägga mäklaren att göra rättelse. Om rättelse inte sker, får inspektionen förbjuda mäklaren att driva försäkringsmäklarverksamhet här i landet (16 a §).

De angivna bestämmelserna trädde i kraft den 1 januari 1999. Bakgrunden till införandet var att kommissionen i skrivelser hade ifrågasatt om de svenska reglerna om registrering var förenliga med bestämmelserna om frihet att erbjuda tjänster över gränserna. Sverige svarade att rättsläget var oklart när det gäller registreringskravets tillämplighet på mäklarföretag som är etablerade i ett annat land och som saknar etablering, filial eller agentur i Sverige. Frågan överlämnades

därefter till Försäkringsmäklarutredningen för behandling. Nuvarande reglering bygger i huvudsak på utredningens förslag (se prop. 1997/98:166 s. 179 f.) Prop. 2004/05:133

Direktivet om försäkringsförmedling

När det gäller direktivets territoriella tillämpningsområde slås i artikel 1.1 fast att i direktivet fastställs bestämmelser om inledande och bedrivande av försäkringsförmedling av fysiska och juridiska personer som är etablerade i en medlemsstat eller som önskar etablera sig där. Enligt artikel 1.3 skall direktivet inte tillämpas på försäkringsförmedlingstjänster som tillhandahålls för risker och åtaganden utanför gemenskapen. Vidare anges att direktivet inte påverkar en medlemsstats lagstiftning om försäkringsförmedling som utövas av försäkringsförmedlare som är etablerade i tredje land och som är verksamma i medlemsstatens territorium med stöd av principen om frihet att tillhandahålla tjänster, under förutsättning att det kan garanteras att samtliga personer som utövar eller har rätt att utöva försäkringsförmedling på denna marknad behandlas lika. Slutligen föreskrivs att genom direktivet regleras inte försäkringsförmedling i tredje land eller verksamhet i försäkringsföretag inom gemenskapen som utförs genom försäkringsförmedlare i tredje land.

Av artikel 3.1 följer att försäkringsförmedlare skall registreras i sin hemmedlemsstat vid en behörig myndighet. Med hemmedlemsstat avses enligt artikel 2.9 för fysisk person den medlemsstat där förmedlaren har sin hemvist och bedriver sin verksamhet samt för juridisk person den medlemsstat där förmedlarens säte är beläget, eller om förmedlaren enligt nationell lagstiftning inte har något säte, den medlemsstat där förmedlarens huvudkontor är beläget. Registrerade försäkringsförmedlare skall enligt artikel 3.5 kunna inleda och bedriva verksamhet inom gemenskapen med stöd av såväl etableringsfriheten som friheten att tillhandahålla tjänster. Av registret skall framgå i vilket eller vilka medlemsstater som försäkringsförmedlaren är verksam med stöd av etableringsfriheten och friheten att tillhandahålla tjänster (artikel 3.2 andra stycket).

Enligt artikel 6.1 skall varje försäkringsförmedlare som avser att för första gången inleda verksamhet i en eller flera medlemsstater inom ramen för friheten att tillhandahålla tjänster eller etableringsfriheten underrätta de behöriga myndigheterna i hemmedlemsstaten. Inom en månad efter denna anmälan skall dessa behöriga myndigheter underrätta de behöriga myndigheterna i de värdmedlemsstater som så önskar om försäkringsförmedlarens avsikt och samtidigt underrätta den berörda förmedlaren. Förmedlaren får inleda sin verksamhet en månad efter den dag då han fått information av de behöriga myndigheterna i hemmedlemsstaten om den underrättelse som nyss har nämnts. Förmedlaren får dock inleda sin verksamhet omedelbart om värdmedlemsstaten inte önskar bli underrättad.

Medlemsstaterna skall enligt artikel 6.2 anmäla till kommissionen om de önskar bli underrättade enligt artikel 6.1. Vidare anges i artikel 6.3 att de behöriga myndigheterna får vidta nödvändiga åtgärder för att på lämpligt sätt offentliggöra vilka villkor som, med hänsyn till

allmänintresset, måste uppfyllas för att bedriva den berörda verksamheten inom deras territorier.

I artikel 8.4 föreskrivs att direktivet inte skall påverka möjligheterna för en värdmedlemsstat att vidta erforderliga åtgärder för att inom sitt territorium förhindra eller beivra handlingar som strider mot bestämmelser i lagar eller andra författningar som utfärdats med hänsyn till allmänintresset. Sådana åtgärder skall innefatta möjligheten att hindra de försäkringsförmedlare som överträder reglerna från att driva fortsatt verksamhet inom värdmedlemsstatens territorium. Med värdmedlemsstat avses enligt artikel 2.10 den medlemsstat där en försäkringsförmedlare har en filial eller tillhandahåller tjänster. Vidare sägs i artikel 8.5 att varje åtgärd som omfattar påföljder eller inskränkningar i en försäkringsförmedlares verksamhet skall vederbörligen motiveras och delges den berörda förmedlaren. Varje sådan åtgärd skall kunna prövas av domstol i den medlemsstat där åtgärden har beslutats (jfr artikel 14).

Direktivet innehåller också i artikel 9 bestämmelser om samarbete och utbyte av information mellan behöriga myndigheter i olika medlemsstater. Enligt artikel 9.1 skall de behöriga myndigheterna samarbeta för att säkerställa att bestämmelserna i direktivet tillämpas på rätt sätt. De behöriga myndigheterna skall enligt artikel 9.2 också utbyta information om försäkringsförmedlare som blivit föremål för påföljd till följd av överträdelse av nationella bestämmelser som antagits i enlighet med direktivet eller av lagar eller andra författningar som en värdmedlemsstat utfärdat med hänsyn till allmänintresset, om sådan information kan leda till att förmedlaren stryks ur registret. Av artikel 3.3 andra stycket följer att en hemmedlemsstat alltid skall underrätta värdmedlemsstaten om förmedlaren strukits ur registret. Vidare sägs i artikel 9.2 att de behöriga myndigheterna dessutom får utbyta relevant information på begäran av någon av dem. Slutligen anges att personer som tar emot eller lämnar ut information i samband med direktivet skall vara bundna av tystnadsplikt (artikel 9.3).

Skälen för regeringens förslag

Direktivets territoriella tillämpningsområde

Direktivets territoriella tillämpningsområde är avgränsat på två sätt. För det första görs en åtskillnad mellan förmedling av försäkringar som avser risker och åtaganden inom gemenskapen och förmedling av försäkringar som avser risker och åtaganden utanför gemenskapen (se artikel 1.3 första stycket). För det andra görs en åtskillnad mellan försäkringsförmedlare som är etablerade i en medlemsstat och försäkringsförmedlare som är etablerade i tredje land, dvs. ett land utanför EES (se artikel 1.1 samt artikel 1.3 andra och tredje styckena).

När det först gäller frågan om var risken är belägen eller åtagandet görs regleras detta i EG:s försäkringsdirektiv (se artikel 2 d rådets andra direktiv 88/357/EEG av den 22 juni 1988 om samordning av lagar och andra författningar som avser annan direkt försäkring än livförsäkring, och med bestämmelser avsedda att göra det lättare att effektivt utöva friheten att tillhandahålla tjänster samt om ändring av direktiv 73/239/EEG, EG:s andra skadeförsäkringsdirektiv, samt artikel 1 g EG:s

livförsäkringsdirektiv). Dessa bestämmelser har genomförts i svensk rätt genom 1 kap. 7 § lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares verksamhet i Sverige. Direktivet om försäkringsförmedling bedöms alltså ha samma territoriella tillämpningsområde som försäkringsdirektiven. Detta innebär att förmedling av försäkring anses äga rum inom EU om risken är belägen där eller om åtagandet görs där.

När det sedan gäller frågan om var en försäkringsförmedlare är etablerad får ledning sökas i bestämmelserna om var en försäkringsförmedlare skall registreras. Av artikel 3.1 följer att försäkringsförmedlare skall registreras i sin hemmedlemsstat. Med hemmedlemsstat avses enligt artikel 2.9 för fysisk person den medlemsstat där förmedlaren har sin hemvist och driver sin verksamhet samt för juridisk person den medlemsstat där förmedlarens säte är beläget, eller om förmedlaren enligt nationell lagstiftning inte har något säte, den medlemsstat där förmedlarens huvudkontor är beläget. En försäkringsförmedlare skall anses vara etablerad i den medlemsstat där han eller hon enligt dessa bestämmelser skall registreras.

Beträffande försäkringsförmedling som har anknytning till tredje land sägs i direktivet att det inte påverkar en medlemsstats lagstiftning om försäkringsförmedling som utövas på medlemsstatens territorium av försäkringsförmedlare som är etablerade i tredje land. Av direktivet följer emellertid att försäkringsförmedlare från tredje land inte får behandlas förmånligare än andra förmedlare som utövar eller har rätt att utöva försäkringsförmedling i medlemsstaten. Detta krav torde normalt innebära ett krav på tillstånd eller registrering i den berörda medlemsstaten.

I direktivet föreskrivs också att genom direktivet regleras inte försäkringsförmedling i tredje land eller verksamhet i försäkringsföretag inom gemenskapen som utförs genom försäkringsförmedlare i tredje land.

Dessa bestämmelser bedöms för det första innebära att förbudet för försäkringsföretag att för förmedling av försäkringar utnyttja någon som inte är registrerad som försäkringsförmedlare (artikel 3.6) bara träffar förmedling av försäkringar som avser risker som är belägna inom EES eller åtaganden som görs där. Ett försäkringsföretag kan alltså för förmedling av försäkringar som avser risker som är belägna i tredje land eller åtaganden som görs där utnyttja försäkringsförmedlare som är etablerade i tredje land (se avsnitt 8.8).

För det andra innebär bestämmelserna att det står en medlemsstat fritt att reglera inhemska försäkringsförmedlares verksamhet i tredje land. Något behov av att i lagen om försäkringsförmedling föreskriva tillståndsplikt eller anmälningsskyldighet för svenska försäkringsförmedlare som vill utöva försäkringsförmedling i tredje land bedöms inte föreligga.

Sekundäretablering och fritt tillhandahållande av tjänster

En försäkringsförmedlare som är registrerad i en medlemsstat skall som nämnts kunna inleda och bedriva verksamhet inom gemenskapen med stöd av såväl etableringsfriheten som friheten att tillhandahålla tjänster (artikel 3.5). Den medlemsstat där förmedlaren är registrerad utgör hans

eller hennes hemmedlemsstat (artikel 3.1 första stycket, jfr artikel 2.9). Direktivet innehåller vidare en definition av värdmedlemsstat. Enligt artikel 2.10 är värdmedlemsstaten den medlemsstat där en försäkringsförmedlare har en filial eller tillhandahåller tjänster. I det förra fallet har försäkringsförmedlaren en etablering i värdlandet, en s.k. sekundäretablering. I det senare fallet har försäkringsförmedlaren inte någon etablering i värdlandet utan tillhandahåller sina tjänster från hemlandet.

Direktivet innehåller inte någon definition av filial eller någon anvisning om vad som kan utgöra en sekundäretablering, dvs. en etablering i ett annat land än hemlandet. Däremot finns det definitioner av filial i andra direktiv på det finansiella området. På värdepappersområdet definieras en filial som ett driftställe som utgör en rättsligt osjälvständig del av ett värdepappersföretag eller ett förvaltningsbolag och som tillhandahåller de tjänster som värdepappersföretaget respektive förvaltningsbolaget har auktorisation att tillhandahålla (se artikel 1.1 investeringstjänstedirektivet och artikel 1 a rådets direktiv 85/611/EEG om samordning av lagar och andra författningar som avser företag för kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper [fondföretag], UCITS-direktivet). En liknande definition finns i artikel 1.3 kreditinstitutdirektivet.

Definitioner av filial finns också i EG:s försäkringsdirektiv (artikel 3 EG:s andra skadeförsäkringsdirektiv och artikel 1 b rådets direktiv 92/49/EEG av den 18 juni 1992 om samordning av lagar och andra författningar som avser annan direkt försäkring än livförsäkring samt om ändring av direktiv 73/239/EG och 88/357/EEG, EG:s tredje skadeförsäkringsdirektiv, samt artikel 1.1 b EG:s livförsäkringsdirektiv). I dessa definieras filial som en agentur eller filial. Begreppen agentur eller filial definieras dock inte i sig. Vidare sägs att som filial eller agentur skall också betraktas ett företags stadigvarande närvaro inom en medlemsstats territorium, även om närvaron inte har formen av en filial eller en agentur utan endast består av ett kontor som förestås av företagets egen personal eller av någon som är fristående från företaget men som har en stående fullmakt att företräda företaget på samma sätt som en agentur. Det sist anförda infördes i EG:s försäkringsdirektiv år 1988 (skadeförsäkring) respektive år 1990 (livförsäkring) och torde härröra från ett uttalande av EG-domstolen i målet kommissionen mot Tyskland (205/84). Enligt vad som anförs i kommissionens tolkningsmeddelande den 2 februari 2000 om frihet att tillhandahålla tjänster och det allmänna bästa inom försäkringsbranschen (C[1999]5046) vill EG-domstolen på detta sätt förebygga missbruk av friheten att tillhandahålla tjänster för att kringgå de regler som värdlandet tillämpar på företag som är etablerade där.

Försäkringsdirektivens regler i dessa avseenden genomfördes i svensk rätt genom lagen (1993:1302) om EES-försäkringsgivares verksamhet i Sverige. Denna lag och lagen (1950:272) om rätt för utländska försäkringsföretag att driva försäkringsrörelse i Sverige ersattes den 1 juli 1998 av lagen om utländska försäkringsgivares verksamhet i Sverige. Sistnämnda lag innehåller alltså bestämmelser om verksamhet i Sverige för såväl EES-försäkringsgivare som försäkringsgivare från tredje land.

I lagen om utländska försäkringsgivares verksamhet i Sverige finns definitioner av bl.a. filial och generalagent. Med filial avses ett

avdelningskontor med självständig förvaltning som en utländsk försäkringsgivare etablerar i Sverige (1 kap. 10 §). Med generalagent avses en fysisk eller juridisk person som har till uppgift att leda och sköta en utländsk försäkringsgivares verksamhet i Sverige (1 kap. 9 §). I författningskommentaren till 1 kap. 9 § sägs att en generalagent är en syssloman som marknadsför, utfärdar försäkringar och sköter skaderegleringen på en utländsk försäkringsgivares vägnar. Vidare sägs att det formellt sett inte är generalagenten utan den utländska försäkringsgivaren som driver försäkringsrörelse i Sverige (se prop. 1997/98:141 s. 96 f.).

När det gäller andra former av sekundäretablering, dvs. ett företags stadigvarande närvaro inom en medlemsstats territorium som enligt EG:s försäkringsdirektiv skall jämföras med en filial eller en agentur, sägs i förarbetena till lagen att regler som närmare preciserar hur direktivbestämmelserna skall tillämpas inte kan tas in i den svenska lagstiftningen utan den praxis som utbildas på området med stöd av direktiven inom EU gäller även i Sverige. Vidare sägs att det inte är möjligt att exakt fastställa vilket slag av verksamhet som skall anses innebära gränsöverskridande verksamhet respektive verksamhet från en etablering utan frågan avgörs ytterst av den praxis som utbildas inom EU (se a. prop. s. 78, jfr s. 100).

Frågan om vad som skall anses utgöra en sekundäretablering avgörs alltså ytterst genom en gränsdragning mellan etableringsrätten och friheten att tillhandahålla tjänster. I det nyss nämnda tolkningsmeddelandet tar kommissionen upp denna fråga till behandling.

Kommissionen framhåller i tolkningsmeddelandet att gränsdragningen är särskilt svår när försäkringsföretaget anlitar en oberoende fysisk eller juridisk person som är etablerad i värdlandet för att driva försäkringsverksamhet där. Med utgångspunkt från EG-domstolens praxis anser kommissionen att tre kumulativa rekvisit måste vara uppfyllda för att anlita en sådan person skall anses utgöra en etablering och inte ett fritt tillhandahållande av tjänster. För det första krävs att personen är underställd det företrädda försäkringsföretagets ledning och kontroll. För det andra krävs att personen kan ingå för försäkringsföretaget bindande åtaganden och för det tredje krävs att personen har ett stadigvarande uppdrag.

Kommissionens slutsats är att om samtliga tre rekvisit är uppfyllda, skall försäkringsföretaget följa det förfarande för att öppna en filial som föreskrivs i försäkringsdirektiven. Det förhållandet att bestämmelserna om etableringsrätt tillämpas på försäkringsföretaget innebär enligt kommissionen inte att den oberoende fysiska eller juridiska personen utgör en filial till försäkringsföretaget. En filial är enligt kommissionen ett driftsställe som utgör en juridiskt beroende del av ett försäkringsföretag (jfr filialdefinitionerna på bank- och värdepappersområdet) och en oberoende fysisk eller juridisk persons verksamhet kan per definition inte utgöra en del av ett försäkringsföretag. Detta påverkar dock enligt kommissionen inte den oberoende fysiska eller juridiska personens skyldighet att efterleva de villkor för att få inleda och bedriva verksamhet som gäller i värdlandet.

Med hänsyn till att direktivet om försäkringsförmedling inte innehåller någon definition av filial bör detta begrepp definieras i lagen om

försäkringsförmedling med utgångspunkt från den tolkning som gjorts av EG-domstolens praxis på området.

Med filial bör till en början förstås ett avdelningskontor med självständig förvaltning. Det är den definition av filial som brukar användas i den svenska lagstiftningen på det finansiella området och som även återfinns i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m. Med filial bör emellertid jämföras verksamhet som drivs av en fysisk eller juridisk person som står under ledning och kontroll av en försäkringsförmedlare, som har fullmakt att företa för förmedlaren bindande rättshandlingar med tredje man och som har ett varaktigt uppdrag från förmedlaren. Annan verksamhet bör anses som fritt tillhandahållande av tjänster.

Svenska försäkringsförmedlares verksamhet utomlands

En svensk försäkringsförmedlare som vill förmedla försäkringar i ett annat land inom EES genom en filial eller utan att inrätta filial skall underrätta Finansinspektionen om sin avsikt innan verksamheten påbörjas. Inspektionen skall enligt huvudregeln inom en månad från det att underrättelsen togs emot lämna över den till den behöriga myndigheten i det land där filialen skall inrättas eller verksamheten skall utövas och samtidigt underrätta försäkringsförmedlaren om detta. Från denna huvudregel skall det finnas ett viktigt undantag. Direktivet öppnar en möjlighet för medlemsstater som inte vill ha någon underrättelse att anmäla detta till kommissionen, som i sin tur skall underrätta övriga medlemsstater om detta (artikel 6.2). Finansinspektionen skall alltså i de fall där en medlemsstat har gjort en sådan anmälan till kommissionen inte lämna över försäkringsförmedlaren underrättelse till medlemsstaten.

Om underrättelse inte behöver lämnas, får försäkringsförmedlaren påbörja sin verksamhet i den andra medlemsstaten omedelbart efter det att inspektionen tagit emot hans eller hennes underrättelse. I annat fall får försäkringsförmedlaren påbörja sin verksamhet där en månad efter det att förmedlaren har fått information av Finansinspektionen om att inspektionen lämnat över hans eller hennes underrättelse till medlemsstaten i fråga.

Enligt vad som anförts ovan föreskriver direktivet att det av registret skall framgå i vilket eller vilka medlemsstater som en försäkringsförmedlare är verksam med stöd av etableringsfriheten och friheten att tillhandahålla tjänster. Finansinspektionen måste därför underrätta Bolagsverket om en försäkringsförmedlare har anmält till inspektionen att han eller hon avser att förmedla försäkringar i ett annat EES-land genom en filial eller utan att inrätta filial.

EES-försäkringsförmedlares verksamhet i Sverige

Försäkringsförmedlare som är registrerade hos en behörig myndighet i ett annat land inom EES och som vill förmedla försäkringar i Sverige är inte underkastade tillstånds- och registreringsplikten i lagen om försäkringsförmedling. I stället gäller att de, på samma sätt som svenska försäkringsförmedlare som vill utöva försäkringsförmedling utanför Sverige, först måste underrätta den behöriga myndigheten i sitt hemland.

När det sedan gäller frågan om den behöriga myndigheten i försäkringsförmedlarens hemland i sin tur skall underrätta Finansinspektionen om detta eller om Sverige skall anmäla till kommissionen att Sverige inte vill ta emot sådana underrättelser görs följande bedömning.

En ordning där Finansinspektionen får underrättelse om vilka utländska försäkringsförmedlare som avser att utöva verksamhet i Sverige har sin motsvarighet på det övriga finansiella området. Fördelarna med en sådan ordning är att inspektionen har kännedom om vilka utländska försäkringsförmedlare som är verksamma i Sverige och vid behov kan ingripa mot dessa. En annan fördel är att enskilda som kommer i kontakt med utländska försäkringsförmedlare hos inspektionen kan kontrollera att förmedlaren har rätt att förmedla försäkringar i Sverige. Genom en underrättelse ges Finansinspektionen också en möjlighet att, om det behövs, underrätta den utländska försäkringsförmedlaren om de bestämmelser som gäller för verksamheten i Sverige.

Även om en underrättelseskyldighet av nu aktuellt slag innebär en viss administration och merarbete för Finansinspektionen talar övervägande skäl för att inspektionen bör få en underrättelse från den behöriga myndigheten i försäkringsförmedlarens hemland om att förmedlaren avser att utöva verksamhet i Sverige. Försäkringsförmedlaren får börja utöva verksamhet här en månad efter det att inspektionen tog emot underrättelsen.

När det sedan gäller vilka regler som är tillämpliga för EES-försäkringsförmedlare är utgångspunkten att förmedlaren skall följa hemlandets lagar även när verksamheten utövas i Sverige. Förmedlaren är dock skyldig att följa regler som värdlandet ställt upp till skydd för allmänintresset (jfr artikel 6.3). Värdlandet har också rätt att ingripa mot en utländsk försäkringsförmedlare som överträder sådana regler (se artikel 8.4).

Innebörden av begreppet allmänintresset har utvecklats av kommissionen i det tidigare nämnda tolkningsmeddelandet. Där sammanfattar kommissionen EG-domstolens praxis på området.

Utrymmet för att med hänsyn till allmänintresset tillämpa nationella bestämmelser på en utländsk aktör anses vara begränsat till områden som inte är harmoniserade. Om ett område är minimiharmoniserat, dvs. om det exempelvis i ett direktiv slås fast att medlemsstaterna får tillämpa strängare krav på inhemska aktörer, kan en medlemsstat tillämpa dessa strängare krav även på utländska aktörer om kraven står i proportion till det eftersträlvade målet.

När det gäller områden som inte är harmoniserade gäller dessutom att bestämmelsen skall vara av allmänt intresse. Som exempel på sådana områden nämns bl.a. konsumentskydd och god handelssed. Vidare krävs att bestämmelsen inte är diskriminerande, att den är objektivt nödvändig, att den står i proportion till det eftersträlvade målet och att den inte innebär en dubbling av de krav som tjänsteutövaren enligt sitt hemlands lag redan är skyldig att iaktta.

Genom direktivet om försäkringsförmedling har en hög grad av harmonisering av sådan verksamhet uppnåtts. Harmoniseringen avser, förutom kravet på att försäkringsförmedlare skall vara registrerade, främst vilka krav som skall vara uppfyllda för att bli registrerad som

försäkringsförmedlare och vilken information som försäkringsförmedlare skall lämna till sina kunder. När det gäller yrkeskraven och informationskraven fastställs i direktivet de minimikrav som skall gälla (se artikel 4.6 och 12.5, jfr stycke 19 i ingressen till direktivet). Däremot innehåller direktivet, vid sidan av informationskraven, inte några regler för hur verksamheten skall utövas. Kravet på att försäkringsförmedlaren i sin verksamhet skall iaktta god försäkringsförmedlingssed m.m. bedöms vara tillämpligt även på EES-försäkringsförmedlare (5 kap. 4 § förslaget till lag om försäkringsförmedling). Bestämmelsen har delvis sin motsvarighet i direktivet (andra stycket andra meningen) men utgår i övrigt från vad som enligt svenska förhållanden skall anses utgöra god försäkringsförmedlingssed m.m. (se avsnitt 8.6.2). Skyldigheten att iaktta god försäkringsförmedlingssed är sanktionerad med skadestånd. Även bestämmelsen om försäkringsförmedlares skadeståndsskyldighet bör därför vara tillämplig på dessa försäkringsförmedlare (5 kap. 7 § förslaget till lag om försäkringsförmedling).

När det sedan gäller informationskraven, som i ett par avseenden går längre än direktivet, bedöms utrymmet för att tillämpa dessa ytterligare krav även på EES-försäkringsförmedlare vara ganska begränsat.

Vid sidan av nyssnämnda bestämmelser i förslaget till lag om försäkringsförmedling bör en EES-försäkringsförmedlare vara skyldig att följa de svenska reglerna om t.ex. otillbörlig marknadsföring som finns i marknadsföringslagen (1995:450). Vidare skall de EES-försäkringsförmedlare som utövar verksamhet här från en filial som utgörs av ett avdelningskontor med självständig förvaltning följa reglerna i lagen om utländska filialer m.m. Det bör även uppmärksammas att den som förmedlat vissa utländska kapitalförsäkringar skall enligt 12 kap. 4 § lagen (2001:1227) om självdeklaration och kontrolluppgifter lämna sådana uppgifter till Skatteverket att försäkringsgivare och försäkringstagare kan identifieras.

Att det skulle riskera att vara direkt missvisande att, som *Skatteverket* föreslagit, i den nya lagen införa en generell bestämmelse om att svensk lag och svenska myndigheters beslut och föreskrifter är tillämpliga på utländska försäkringsförmedlares verksamhet i Sverige, följer av vad som nu har sagts.

Övriga utländska försäkringsförmedlares verksamhet i Sverige

Som har angetts ovan torde direktivets krav på att försäkringsförmedlare från tredje land inte får behandlas förmånligare än andra förmedlare som utövar eller har rätt att utöva försäkringsförmedling i medlemsstaten, innebära ett krav på tillstånd eller registrering i den berörda medlemsstaten.

I annan lagstiftning på det finansiella området tillåts aktörer från tredje land driva verksamhet i Sverige från en filial. En förutsättning för tillstånd är att verksamheten uppfyller de krav som gäller för sådan verksamhet i Sverige. En sådan möjlighet bör införas även för försäkringsförmedlare från tredje land. Det föreslås alltså att försäkringsförmedlare från tredje land efter tillstånd av Finansinspektionen skall få utöva försäkringsförmedling från filial i Sverige. Som förutsättning för tillstånd bör gälla att försäkringsförmedlaren i sitt

hemland har tillstånd till eller är registrerad för att utöva försäkringsförmedling, att förmedlaren där står under betryggande tillsyn av en behörig myndighet och den myndigheten har medgett att förmedlaren etablerar sig i Sverige samt att det finns skäl att anta att förmedlaren uppfyller de krav för tillstånd som tillämpas på svenska försäkringsförmedlare.

Filialer till försäkringsförmedlare från tredje land skall vara skyldiga att följa de regler för verksamheten som gäller för svenska försäkringsförmedlare och EES-försäkringsförmedlare (jfr artikel 1.3 andra stycket). De skall alltså lämna viss information till kunden innan ett försäkringsavtal ingås, iaktta god försäkringsförmedlingssed etc. Härutöver bör filialerna vara skyldiga att följa de svenska reglerna om t.ex. otillbörlig marknadsföring som finns i marknadsföringslagen (1995:450). Vidare skall de filialer som utgörs av avdelningskontor med självständig förvaltning iaktta reglerna i lagen om utländska filialer m.m. Om någon ur denna kategori försäkringsförmedlare förmedlat vissa utländska kapitalförsäkringar skall även de enligt lagen om självdeklaration och kontrolluppgifter lämna sådana uppgifter till Skatteverket att försäkringsgivaren och försäkringstagaren kan identifieras.

Tillsyn över utländska försäkringsförmedlare

Tillsynen över EES-försäkringsförmedlares verksamhet i Sverige åvilar i första hand hemlandets behöriga myndigheter. Enligt 7 kap. 3 § förslaget till lag om försäkringsförmedling skall emellertid Finansinspektionen ha tillsyn över att lagen och föreskrifter som har meddelats med stöd av denna följs. Detta innebär att det kan finnas skäl för inspektionen att kontrollera att EES-försäkringsförmedlare följer de regler som gäller för verksamheten här. Inspektionen bör därför ha rätt att begära in upplysningar från EES-försäkringsförmedlare om deras verksamhet och därmed sammanhängande frågor. Vidare bör inspektionen ha rätt att genomföra en undersökning hos filialer till EES-försäkringsförmedlare. Om en EES-försäkringsförmedlare inte i tid fullgör sin upplysnings-skyldighet, får inspektionen påföra en förseningsavgift på högst 100 000 kronor.

När det gäller filialer till försäkringsförmedlare från tredje land innebär den föreslagna bestämmelsen i 7 kap. 3 § att Finansinspektionen har tillsyn över filialernas verksamhet i Sverige. För att inspektionen skall kunna fullgöra denna tillsynsuppgift bör försäkringsförmedlare från tredje land vara skyldiga att till Finansinspektionen lämna de upplysningar om sin verksamhet och därmed sammanhängande frågor som inspektionen begär. Inspektionen bör också ha rätt att genomföra en undersökning hos filialerna. Om en försäkringsförmedlare från tredje land inte i tid fullgör sin upplysnings-skyldighet, får inspektionen påföra en förseningsavgift på högst 100 000 kronor.

Enligt direktivet får ett värdland ingripa mot en utländsk försäkringsförmedlare som överträder bestämmelser som utfärdats med hänsyn till allmänintresset. Ingripande får ske bl.a. genom förbud att driva fortsatt verksamhet inom värdlandets territorium.

Finansinspektionen bör kunna ingripa mot en EES-försäkringsförmedlare som inte följer de bestämmelser i lagen om försäkringsförmedling som kan tillämpas på förmedlarens verksamhet i Sverige eller på annat sätt visar sig olämplig att utöva försäkringsförmedling. I första hand bör inspektionen förelägga förmedlaren att vidta rättelse. Om rättelse inte sker, får inspektionen förbjuda förmedlaren att utöva försäkringsförmedling i Sverige.

När det gäller den verksamhet som utövas i Sverige av filialer till försäkringsförmedlare från tredje land bör Finansinspektionen ha samma möjligheter att ingripa som mot svenska försäkringsförmedlare. Det kan således vara fråga om att inspektionen förelägger förmedlaren att vidta åtgärd inom viss tid, förbjuder verkställighet av beslut, meddelar anmärkning eller varning eller återkallar tillståndet (se avsnitt 8.7).

Vid sidan av de åtgärder som kan vidtas enligt lagen om försäkringsförmedling bör ett ingripande mot utländska försäkringsförmedlare kunna ske enligt annan lagstiftning som innehåller bestämmelser som kan anses skydda allmänintresset. Som exempel kan nämnas ingripande enligt marknadsföringslagen mot otillbörlig marknadsföring.

Skatteverket har ansett att försäkringsförmedling av utländska försäkringar inte skall få omfatta andra försäkringar än som enligt lagen om utländska försäkringsgivares verksamhet i Sverige får marknadsföras och säljas här. Nu beskrivna regler för försäkringsförmedling om marknadstillträde, tillsyn och ingripanden överensstämmer i det närmaste helt med motsvarande regler för försäkringsgivare i lagen om utländska försäkringsgivares verksamhet i Sverige. Skäl saknas således att bedöma ett marknadstillträde från en försäkringsgivare eller en försäkringsförmedlare på annat sätt än enligt tillämplig lag för respektive kategori.

Informationsutbyte

Som framgått ovan föreskriver direktivet att de behöriga myndigheterna skall utbyta information dels om försäkringsförmedlare som fått en påföljd till följd av överträdelse av hemlandets bestämmelser, dels om försäkringsförmedlare som fått en påföljd på grund av överträdelse av lagar eller andra författningar som värdlandet utfärdat med hänsyn till allmänintresset, om sådan information kan leda till att förmedlaren stryks ur registret. Innebörden av detta får anses vara att de behöriga myndigheterna skall utbyta information om mer ingripande påföljder.

Om Finansinspektionen har ingripit mot en EES-försäkringsförmedlare som utövar verksamhet i Sverige, skall inspektionen alltid underrätta den behöriga myndigheten i förmedlarens hemland. Skälet för detta är att ett föreläggande om att vidta rättelse kan, om det inte följs, leda till att inspektionen förbjuder förmedlaren att utöva försäkringsförmedling här.

Har inspektionen ingripit mot en svensk försäkringsförmedlare som utövar verksamhet i ett annat EES-land, skall Finansinspektionen i vissa fall underrätta den behöriga myndigheten i värdlandet. En första förutsättning för att underrättelse skall ske är att den behöriga myndigheten i värdlandet tidigare har underrättats om att den svenska förmedlaren avser att utöva verksamhet där. Om så är fallet, skall underrättelse alltid ske om inspektionen har återkallat förmedlarens tillstånd eller registrering (jfr artikel 3.3 andra stycket). I övriga fall skall underrättelse bara ske om ingripandet kan leda till en återkallelse av tillståndet eller registreringen (jfr artikel 9.2). Ett sådant fall är när inspektionen i stället för att återkalla förmedlarens tillstånd eller registrering har meddelat varning. Inspektionens underrättelseskyldighet bör alltså vara begränsad till att avse sanktionerna återkallelse och varning.

När det sedan gäller ingripanden mot försäkringsförmedlare från tredje land bör Finansinspektionen underrätta behörig myndighet i förmedlarens hemland om vilka åtgärder som vidtagits mot denne här.

Inspektionen skall i övrigt vara skyldig att lämna de upplysningar som en behörig myndighet i ett annat EES-land behöver för sin tillsyn över en EES-försäkringsförmedlare som utövar verksamhet i Sverige.

Sekretess

I tidigare lagstiftningsärenden har den bedömningen gjorts att bestämmelsen i 1 kap. 3 § tredje stycket sekretesslagen (1980:100) ger Finansinspektionen goda möjligheter att i tillsynsarbetet lämna ut handlingar och uppgifter till behöriga utländska myndigheter (se prop. 1994/95:50 s. 135 och 1994/95:184 s. 230 f.) I samma ärenden har också den bedömningen gjorts att 8 kap. 5 § sekretesslagen är tillämplig på information som erhållits i enlighet med bestämmelser grundade på EG-direktiv. Någon anledning att här frånga dessa bedömningar finns inte.

Regeringens förslag: Finansinspektionen skall ha tillsyn över att lagen om försäkringsförmedling och föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen följs. Försäkringsförmedlare och försäkringsföretag skall vara skyldiga att lämna inspektionen de upplysningar om sin verksamhet och därmed sammanhängande frågor som inspektionen begär. Finansinspektionen får också genomföra en undersökning hos försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget när inspektionen anser att det är nödvändigt. Om en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag inte i tid fullgör sin upplysningsskyldighet, får inspektionen påföra en förseningsavgift på högst 100 000 kronor.

Om en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag har åsidosatt sina skyldigheter enligt lagen om försäkringsförmedling eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen, skall Finansinspektionen ingripa. Ingripande sker genom utfärdande av föreläggande att vidta åtgärd inom viss tid, förbud att verkställa beslut eller genom anmärkning. Om överträdelsen är allvarlig skall tillståndet eller, i fråga om anknutna försäkringsförmedlare, registreringen återkallas eller, om det är tillräckligt, varning meddelas. Finansinspektionen får avstå från ingripande om en överträdelse är ringa eller ursäktlig, om försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget gör rättelse eller om någon annan myndighet har vidtagit åtgärder mot försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget och dessa åtgärder bedöms tillräckliga. Varning eller anmärkning får förenas med en straffavgift.

Finansinspektionen skall återkalla en försäkringsförmedlares tillstånd eller, i fråga om anknutna försäkringsförmedlare, registrering om försäkringsförmedlaren inte längre uppfyller förutsättningarna för tillstånd respektive registrering.

Om någon utövar verksamhet enligt lagen om försäkringsförmedling utan att vara berättigad till det, skall Finansinspektionen förelägga denne att upphöra med verksamheten. Är det osäkert om verksamheten omfattas av lagen, får inspektionen förelägga den som utövar verksamheten att lämna de upplysningar som behövs för att inspektionen skall kunna bedöma om verksamheten omfattas av lagen.

Om ett försäkringsföretag för förmedling av försäkringar utnyttjar någon som inte är berättigad att utöva försäkringsförmedling, skall Finansinspektionen förelägga försäkringsföretaget att upphöra med detta. Detsamma gäller om ett försäkringsföretag för förmedling av försäkringar utnyttjar någon som inte är berättigad att förmedla sådana försäkringar som förmedlingen avser.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.
Remissinstanserna lämnar förslaget utan erinran.

Bakgrund

Gällande rätt

Försäkringsmäklare står i dag under tillsyn av Finansinspektionen (3 § första stycket försäkringsmäklarlagen). I propositionen om försäkrings-

mäklare framhölls att inspektionen hade att – mot bakgrund av den dåvarande bestämmelsen i 19 kap. 1 § försäkringsrörelselagen (1982:713) om inspektionens uppgift att verka för en sund utveckling av försäkringsväsendet – dels fullgöra de konkreta tillsynsuppgifterna enligt försäkringsmäklarlagen, dels utöva en allmän tillsyn över mäklarnas verksamhet så att försäkringsrörelselagens intentioner uppfylldes (prop. 1988/89:136 s. 20 f.). De konkreta tillsynsuppgifterna angavs bestå i en prövning av dels att de som ansöker om registrering uppfyller lagens krav, dels att de redan registrerade mäklarna fullgör sina uppgifter enligt försäkringsmäklarlagen. Beträffande den allmänna tillsynen nämns i propositionen att inspektionen skall följa mäklarnas verksamhet för att bedöma om deras handlande står i överensstämmelse med god sed vid anskaffningen av försäkringar.

Försäkringsmäklare är enligt 7 § försäkringsmäklarlagen skyldig att på begäran av Finansinspektionen lämna de upplysningar om verksamheten som inspektionen behöver för att fullgöra sin tillsyn enligt försäkringsmäklarlagen. Upplysningarna får också inhämtas genom en undersökning hos mäklaren, om inspektionen anser att det behövs.

En styrning av försäkringsmäklarnas verksamhet sker även genom föreskrifter som regeringen eller Finansinspektionen meddelat eller genom allmänna råd som inspektionen beslutat.

Finansinspektionens möjligheter att ingripa mot en försäkringsmäklare regleras i 15 § försäkringsmäklarlagen. I paragrafens första stycke anges de tre olika fall där inspektionen kan återkalla en registrering. För det första kan registreringen återkallas om mäklaren inte uppfyller de krav som enligt 4 och 5 §§ försäkringsmäklarlagen gäller för registrering. Återkallelse av registreringen kan också ske om mäklaren inte uppfyller krav som angetts i föreskrifter meddelade av regeringen eller Finansinspektionen. Sådana krav har angetts i fråga om ansvarsförsäkring och utbildning.

En registrering som försäkringsmäklare kan för det andra återkallas om upplysningar som Finansinspektionen begär med stöd av 7 § försäkringsmäklarlagen inte lämnas. Den tredje återkallelsegrunden består av underlåtenhet att betala de avgifter som med stöd av 9 § försäkringsmäklarlagen tas ut för att bekosta inspektionens verksamhet.

I propositionen om försäkringsmäklare ges vissa kommentarer till användningen av möjligheten att återkalla en registrering (prop. 1988/89:136 s. 41 f). Föredragande statsrådet framhåller bl.a. att om en mäklare inte vidmakthåller sin ansvarsförsäkring är detta ovillkorligen en anledning till återkallelse och att det inte torde inträffa att återkallelse sker med hänvisning till utbildningskravet, eftersom detta krav skall prövas vid registreringen. Han betonar vidare att störst praktisk och principiell betydelse torde de situationer ha då frågan om att återkalla registreringen uppkommer därför att en mäklare inte uppfyller det allmänna kravet på lämplighet. Som exempel på situationer där återkallelse kan aktualiseras nämner föredraganden fall där mäklaren gjort sig skyldig till brott eller där mäklaren genom visad inkompetens orsakat skada för uppdragsgivarna eller försäkringsgivarna eller då han av vårdslöshet misskött sina sysslor till skada för uppdragsgivaren eller försäkringsgivaren. Vidare påpekas i propositionen att i det allmänna lämplighetskravet också ingår att iakttaga de särskilda reglerna i 10–

12 §§ försäkringsmäklarlagen om medelshantering m.m. Som en allmän utgångspunkt för bedömningen uttalar föredraganden att det ligger i sakens natur att en så allvarlig åtgärd som återkallelse bör tillgripas endast i fall då den bristande lämpligheten är klart dokumenterad.

I stället för att återkalla registreringen får inspektionen meddela varning, om det är tillräckligt (15 § tredje stycket). Beträffande tillämpningen av denna sanktion anges i propositionen (s. 42) att situationen ibland kan vara den att inspektionen finner anledning till kritik av mäklarens handlingssätt, trots att det saknas tillräckligt starka skäl för att återkalla registreringen. I sådana fall anses inspektionen i stället kunna meddela mäklaren en varning (se a. prop. s. 42, jfr SOU 1986:55 s. 190).

Försäkringsmäklarlagens regler om återkallelse av registrering och varning skall tillämpas också i fråga om en mäklares verksamhet som förmedlare av fondandelar. Regleringen innebär att en återkallelse av en registrering som försäkringsmäklare får till följd att även registreringen i fråga om fondandelsförmedlingen faller. Däremot synes det vara möjligt att återkalla registreringen bara avseende förmedlingen av fondandelar utan att registreringen som mäklare berörs.

Om någon utövar försäkringsmäklarverksamhet utan att vara registrerad som försäkringsmäklare, skall Finansinspektionen förelägga honom vid vite att upphöra med detta. Detsamma gäller om en registrerad försäkringsmäklare yrkesmässigt förmedlar försäkringar av ett slag som han inte är registrerad för eller driver sådan verksamhet som avses i 1 kap. 3 b § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse utan att detta har registrerats samt om någon använder benämningen försäkringsmäklare utan att vara registrerad som sådan. Ett sådant föreläggande får också meddelas i samband med ett beslut om återkallelse av registrering (16 § försäkringsmäklarlagen).

Direktivet om försäkringsförmedling

I fråga om tillsyn över försäkringsförmedlare föreskrivs i direktivet att medlemsstaterna skall se till att försäkringsförmedlare som inte längre uppfyller yrkeskraven stryks ur registret och att den behöriga myndigheten regelbundet skall göra en översyn av registreringens giltighet (artikel 3.3).

När det sedan gäller sanktioner mot försäkringsförmedlare finns bestämmelser i artikel 8. Enligt dessa bestämmelser skall medlemsstaterna besluta om lämpliga påföljder dels för personer som utövar verksamhet som försäkringsförmedlare utan att vara registrerade, dels för försäkringsföretag som utnyttjar försäkringsförmedlingstjänster som tillhandahålls av personer som inte är registrerade i någon medlemsstat och dels för försäkringsförmedlare som inte följer de nationella bestämmelser som har antagits i enlighet med direktivet.

Hur bör tillsynen över försäkringsförmedlare bedrivas?

Försäkringsmäklarutredningen har föreslagit att Finansinspektionen vid sin tillsyn över försäkringsmäklare skall se till att en sund utveckling av mäklarverksamheten främjas. Som framgått av avsnitt 8.6.2 förekommer sundhetsregler av olika slag för finansiella företag. De kan vara utformade som ett krav för tillstånd, som en handlingsregel för företagen eller som en riktlinje för Finansinspektionens tillsyn.

Exempel på sundhetsregler av sistnämnda slag finns i lagen om värdepappersrörelse och lagen (2004:46) om investeringsfonder. Sådana regler finns också i lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse, som trädde i kraft den 1 juli i år (se prop. 2002/03:139). I den lagen finns sundhetsbegreppet kvar som en rörelseregulering för banker och kreditmarknadsföretag. Däremot har det utmönstrats som ett krav för tillstånd och som en riktlinje för Finansinspektionens tillsyn. I stället föreskrivs att inspektionen har tillsyn över att en banks eller ett kreditmarknadsföretags rörelse drivs enligt lagen om bank- och finansieringsrörelse, andra författningar som reglerar institutets verksamhet, institutets bolagsordning, stadgar och reglemente och interna instruktioner som har sin grund i lagstiftning som reglerar bankers eller kreditmarknadsföretags verksamhet (13 kap. 2 §).

I försäkringsrörelselagen fanns före den 1 januari 2000 en bestämmelse i 19 kap. 1 § om att Finansinspektionen skulle verka för en sund utveckling av försäkringsväsendet. Som redogjorts för ovan framhölls i förarbetena till försäkringsmäklarlagen att inspektionen vid sin tillsyn över mäklarnas verksamhet skulle se till att försäkringsrörelselagens intentioner i denna del uppfylldes. I samband med reformeringen av försäkringsrörelselagen avskaffades emellertid sundhetsprincipen helt, vilket bl.a. ledde till en ny utformning av bestämmelsen i 19 kap. 1 §. Enligt den nuvarande lydelsen skall Finansinspektionen utöva tillsyn över att verksamheten i ett försäkringsbolag bedrivs i enlighet med försäkringsrörelselagen och andra författningar som reglerar försäkringsbolagets näringsverksamhet.

Som framgått av det anförda finns det i nu aktuellt avseende inte någon enhetlig reglering på det finansiella området. Med hänsyn till att bedömningen gjorts att det vid sidan av kravet på god försäkringsförmedlingssed inte bör införas ett sundhetskrav vare sig som ett krav för tillstånd eller registrering eller som en handlingsregel för försäkringsförmedlarna, saknas det skäl att i en bestämmelse om Finansinspektionens tillsyn göra någon hänvisning till ett sundhetsbegrepp. Frågan är då om bestämmelsen om Finansinspektionens tillsyn i stället bör utformas efter förebild från 19 kap. 1 § försäkringsrörelselagen och 13 kap. 2 § lagen om bank- och finansieringsrörelse.

Ett förhållande av betydelse i sammanhanget är att Finansinspektionen inte bara skall ha tillsyn över att försäkringsförmedlare driver sin verksamhet i enlighet med lagen om försäkringsförmedling. Som framgår av avsnitt 8.3 skall inspektionen också se till att försäkringsföretagen fullgör de uppgifter som har anförtrotts dem i fråga om anknutna försäkringsförmedlare, dvs. att anmäla sådana förmedlare för registrering hos Bolagsverket och att för registrering bara anmäla förmedlare som

uppfyller lagens krav. I inspektionens tillsynsuppgifter ingår vidare att övervaka att försäkringsföretagen för förmedling av försäkringar inte utnyttjar personer som inte är berättigade att utöva försäkringsförmedling.

Eftersom Finansinspektionen skall övervaka inte bara att försäkringsförmedlarna fullgör sina skyldigheter enligt lagen utan även att försäkringsföretagen gör det, bör bestämmelsen om tillsynen vara mer allmänt hållen. Bestämmelsen bör utformas på det sättet att Finansinspektionen skall ha tillsyn över att lagen om försäkringsförmedling och föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen följs.

Enligt artikel 3.3 direktivet skall försäkringsförmedlare som inte längre uppfyller yrkeskraven strykas ur registret. Vidare föreskrivs att den behöriga myndigheten regelbundet skall göra en översyn av registreringens giltighet. I Finansinspektionens tillsynsuppgifter bör därför ingå att se till att försäkringsförmedlare fortlöpande uppfyller förutsättningarna för tillstånd och registrering. Detta gäller, som framgår av avsnitt 8.3, alla slags försäkringsförmedlare, dvs. även anknutna förmedlare. Hur ofta inspektionen bör göra en kontroll av försäkringsförmedlares kvalifikationer bör inte anges i lag.

Vid sidan av denna regelbundna kontroll av försäkringsförmedlarnas kvalifikationer bör Finansinspektionen se till att försäkringsförmedlarna fullgör sina skyldigheter enligt lagen om försäkringsförmedling. Inspektionen bör genom bemyndigande ges möjlighet att styra försäkringsförmedlarnas verksamhet genom föreskrifter och kan i övrigt styra deras verksamhet genom allmänna råd om t.ex. vad som bör anses utgöra god försäkringsförmedlingssed. Finansinspektionen bör också övervaka att försäkringsförmedlarna inte driver någon annan förmedlingsverksamhet än den som deras tillstånd eller registrering avser.

Finansinspektionen får när det gäller juridiska personer väsentligen inrikta sig på att se till att ledningen driver verksamheten i enlighet med lagen. När det gäller de fysiska personerna får tillsynen koncentreras till den regelbundna kontroll av deras kvalifikationer som Finansinspektionen enligt vad som angetts ovan bör göra. Därutöver bör inspektionen självfallet ingripa när det genom klagomål från kunder eller på annat sätt kommer till inspektionens kännedom att personen i fråga uppträder olämpligt.

När det sedan gäller tillsynen över att försäkringsföretagen fullgör sina skyldigheter med avseende på anknutna försäkringsförmedlare bör Finansinspektionen övervaka att företagen iakttar bestämmelserna i lagen om försäkringsförmedling och föreskrifter som meddelats med stöd av lagen om vilka krav som förmedlarna måste uppfylla för att bli registrerade. Inspektionen bör också se till att företagen har tillfredsställande rutiner för kontroll av förmedlarnas kvalifikationer och för anmälan av förmedlarna till Bolagsverket. Inspektionen bör lämpligen kunna styra denna process genom föreskrifter som sedan följs upp t.ex. genom att företagen åläggs en rapporteringsskyldighet eller genom en undersökning hos företagen. Vidare bör Finansinspektionen övervaka att försäkringsföretagen inte för förmedling av försäkringar utnyttjar personer som inte är berättigade att utöva försäkringsförmedling. Det finns naturligtvis inget som hindrar att Finans-

inspektionen inom ramen för sin allmänna tillsyn över försäkringsföretagen även följer upp att försäkringsföretagen fullgör sina skyldigheter enligt lagen om försäkringsförmedling.

För att Finansinspektionen skall kunna fullgöra sina tillsynsuppgifter bör försäkringsförmedlare och försäkringsföretag vara skyldiga att lämna inspektionen de upplysningar om sin verksamhet och därmed sammanhängande frågor som inspektionen begär. Vidare bör Finansinspektionen ha möjlighet att, när inspektionen anser att det är nödvändigt, genomföra en undersökning hos försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget. Genom en undersökning på plats kan inspektionen ta del av handlingar och studera rutiner på plats i stället för att först begära in dem till inspektionen. Vid en undersökning kan det ske en inspektion av alla aspekter av försäkringsförmedlarens eller försäkringsföretagets verksamhet som inspektionen har tillsyn över.

Underlåtenhet att fullgöra upplysningsskyldigheten är sanktionerad genom bestämmelser i 8 kap.

Vilka sanktioner bör kunna tillgripas mot försäkringsförmedlare?

I dag finns det två sanktionsmöjligheter, återkallelse av registrering och varning.

En reformering av sanktionssystemet för banker och kreditmarknadsföretag samt försäkringsbolag har nyligen trätt i kraft (se prop. 2002/03:139 respektive prop. 2003/04:109). Syftet med de nya reglerna är att öka flexibiliteten i sanktionssystemet. De innebär i huvudsak följande. Återkallelse av tillstånd respektive förverkande av koncession skall användas vid allvarliga överträdelser, medan anmärkning skall användas vid mindre allvarliga överträdelser. Som alternativ till återkallelse av tillstånd respektive förverkande av koncession får varning meddelas, om det är tillräckligt. Finansinspektionen får en uttrycklig möjlighet att låta bli att ingripa om överträdelserna är ringa eller ursäktlig eller om institutet vidtar rättelse. Inspektionen behöver inte heller ingripa om en annan myndighet har vidtagit åtgärder med anledning av överträdelserna och inspektionen bedömer att dessa åtgärder är tillräckliga. Varning och anmärkning får förenas med en straffavgift. Avgiften tillfaller staten. Ett institut som underlåter att i tid lämna Finansinspektionen föreskrivna upplysningar om sin verksamhet får påföras en förseningsavgift med högst 100 000 kronor. Även denna avgift tillfaller staten. Om någon i institutets ledning inte uppfyller de krav som uppställs i lag, skall tillståndet återkallas respektive koncessionen förverkas. I stället för att återkalla tillståndet respektive förverka koncessionen får inspektionen besluta att en styrelseledamot eller verkställande direktör inte längre får delta i ledningen av bolaget. Inspektionen får då förordna en ersättare.

Det bör även beträffande försäkringsförmedlare finnas tillräckliga möjligheter för Finansinspektionen att ingripa på ett ändamålsenligt sätt. Inspektionen bör alltså få ett större utrymme än i dag att bedöma vilken åtgärd som är lämplig i en viss situation och få fler medel till sitt förfogande vid ingripande. Därutöver bör inspektionen ges en uttrycklig möjlighet att inte ingripa i vissa fall.

Sanktionssystemet för försäkringsförmedlare bör så långt som möjligt utformas efter förebild i vad som gäller för banker och kreditmarknadsföretag samt försäkringsbolag. Om en försäkringsförmedlare har åsidosatt sina skyldigheter enligt lagen om försäkringsförmedling eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen, skall alltså Finansinspektionen ingripa. Vid mindre allvarliga överträdelse får Finansinspektionen – förutom möjlighet att utfärda föreläggande att vidta åtgärd inom viss tid och förbjuda verkställighet av beslut – möjlighet att meddela anmärkning. Är överträdelsen allvarlig, skall försäkringsförmedlaren tillstånd eller, i fråga om anknutna förmedlare, registrering återkallas. Om det är tillräckligt, får inspektionen i stället meddela varning. Varning bör alltså även i fortsättningen vara ett alternativ till återkallelse. Varning bör kunna tillgripas när förutsättningar för återkallelse i och för sig finns men varning i det enskilda fallet framstår som en tillräcklig åtgärd. Omständigheter som kan göra att varning framstår som tillräckligt kan vara att försäkringsförmedlaren inte kan befaras upprepa överträdelsen eller att förmedlaren inte förstod bättre när överträdelsen skedde. Beslut om återkallelse och varning skall, på samma sätt som i dag, kunna överklagas. Detsamma gäller beslut om anmärkning.

På samma sätt som gäller beträffande banker och kreditmarknadsföretag samt försäkringsbolag bör Finansinspektionen även i fråga om försäkringsförmedlare ha en uttrycklig möjlighet att låta bli att ingripa om överträdelsen är ringa eller ursäktlig eller om förmedlaren vidtar rättelse. Finansinspektionen bör också kunna avstå från att ingripa om någon annan myndighet har vidtagit åtgärder mot förmedlaren och om dessa bedöms tillräckliga även ur inspektionens perspektiv. Om inspektionen avstår från att ingripa, behöver den inte fatta något överklagbart beslut i frågan.

I lagstiftningen för finansiella institut är det vanligt med föreskrifter om att återkallelse av tillstånd skall ske om ett institut inte har kommit igång med sin verksamhet inom en viss tid efter det att tillstånd beviljades eller om institutet har förklarat sig avstå från tillståndet eller om institutet inte längre driver sådan verksamhet som tillståndet avser (se t.ex. 19 kap. 2 § försäkringsrörelselagen). Några föreskrifter av motsvarande slag finns inte i försäkringsmäklarlagen.

De återkallelsegrunder som finns för andra finansiella institut bör även införas för försäkringsförmedlare. En försäkringsförmedlars tillstånd eller, i fråga om anknutna försäkringsförmedlare, registrering skall alltså kunna återkallas om förmedlaren inte inom ett år från det att tillstånd eller registrering beviljades har börjat utöva sådan verksamhet som tillståndet eller registreringen avser. Vidare skall tillståndet eller registreringen kunna återkallas om förmedlaren inte längre driver sådan verksamhet som tillståndet avser. Normalt gäller en tidsfrist på sex månader. Frågan är om denna tid är för kort när det gäller personer som förmedlar försäkringar på deltid, t.ex. fritidsombud. I dessa fall kan omständigheterna vara sådana att förmedling av försäkringar rent faktiskt sker mycket sporadiskt. Som angetts i avsnitt 8.1 skall emellertid den som marknadsför sig som försäkringsförmedlare anses utöva yrkesmässig försäkringsförmedling även om förmedling rent faktiskt äger rum endast vid något enstaka tillfälle. Även om det alltså skulle ha

förflutit mer än sex månader sedan förmedling av försäkringar ägde rum, finns det inte grund för återkallelse om försäkringsförmedlaren fortfarande marknadsför sig som försäkringsförmedlare. Tidsfristen på sex månader får mot denna bakgrund anses lämplig även för försäkringsförmedlare. I de nu angivna fallen bör Finansinspektionen som ett alternativ till återkallelse av tillståndet eller registreringen ha möjlighet att, om det är tillräckligt, meddela varning. Varning är avsedd att användas om det i ett enskilt fall framstår som motiverat att ge försäkringsförmedlaren en chans att komma igång med eller återuppta verksamheten.

Om försäkringsförmedlaren har förklarat sig avstå från tillståndet eller registreringen, skall återkallelse alltid ske. När det gäller anknutna försäkringsförmedlare får återkallelse av registreringen också göras av Bolagsverket.

Enligt 15 § försäkringsmäklarlagen kan Finansinspektionen återkalla registreringen om en försäkringsmäklare inte längre uppfyller kraven för registrering. Om det är tillräckligt, får inspektionen i stället för att återkalla tillståndet meddela varning. Försäkringsmäklarutredningen har föreslagit att återkallelse skall vara obligatoriskt i detta fall.

Det finns inte någon enhetlig reglering i detta avseende på det finansiella området. När det exempelvis gäller försäkringsbolag föreskrivs i 19 kap. 11 § försäkringsrörelselagen att koncessionen kan förklaras förverkad om bolaget inte längre uppfyller kraven för koncession. Denna bestämmelse har emellertid nyligen kompletterats med en möjlighet för inspektionen att, om det bedöms tillräckligt, i stället meddela varning. I fråga om fondbolag anges däremot i 10 kap. 20 § lagen om investeringsfonder att tillståndet skall återkallas om fondbolaget inte längre uppfyller förutsättningarna för tillstånd. Någon möjlighet att i stället meddela varning i sådana fall finns inte enligt den lagstiftningen.

Sanktionen varning bör i huvudsak användas när det finns anledning att påtala ett missförhållande av något slag utan att det för den skull finns anledning att förelägga försäkringsförmedlaren att vidta några åtgärder. Att i nu aktuellt fall använda sig av denna sanktion framstår därför som mindre lämpligt (jfr prop. 2002/03:139 s. 385). Till detta kommer att direktivet föreskriver att försäkringsförmedlare som inte längre uppfyller yrkeskraven skall strykas ur registret (artikel 3.3). Detta innebär att yrkeskraven fortlöpande skall vara uppfyllda. Mot bakgrund av det anförda bör tillståndet eller registreringen alltid återkallas när förutsättningarna för tillstånd eller registrering inte längre är uppfyllda. En möjlighet att i detta fall i stället meddela varning bör alltså inte finnas.

Om återkallelse skall ske på den grunden att någon som ingår i ledningen för en juridisk person inte längre uppfyller förutsättningarna för tillstånd eller registrering, bör emellertid, efter förebild i vad som gäller i fråga om banker och kreditmarknadsföretag samt försäkringsbolag, föreskrivas att återkallelse få ske bara om Finansinspektionen först beslutat att anmärka på att personen ingår i ledningen för denna verksamhet och om han eller hon, sedan en av inspektionen bestämd tid om högst tre månader har gått, fortfarande finns kvar i ledningen för verksamheten.

Efter förebild i vad som gäller för banker och kreditmarknadsföretag samt försäkringsbolag föreslås att Finansinspektionen skall få besluta att en varning eller en anmärkning skall förenas med en straffavgift. Den allvarligaste sanktionen, återkallelse av tillstånd eller registrering, är emellertid tillräcklig i sig och behöver inte förenas med någon ekonomisk sanktion. Straffavgiften skall tillfalla staten.

Som angetts ovan skall försäkringsförmedlare vara skyldiga att lämna Finansinspektionen de upplysningar om sin verksamhet och därmed sammanhängande frågor som inspektionen begär. Vilka upplysningar som försäkringsförmedlare skall lämna till inspektionen bör preciseras i föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Skyldigheten att lämna upplysningar är i dag när det gäller försäkringsmäklare sanktionerad med en möjlighet för inspektionen att återkalla registreringen eller, om det är tillräckligt, meddela varning (se 15 § försäkringsmäklarlagen). I fråga om banker och kreditmarknadsföretag samt försäkringsbolag är denna skyldighet i första hand sanktionerad med en möjlighet för inspektionen att påföra en förseningsavgift på högst 100 000 kronor.

Det är av avgörande betydelse för att Finansinspektionen skall kunna utföra sin tillsynsuppgift att upplysningarna kommer in inom den tid som inspektionen har bestämt. Det är därför viktigt att inspektionen har ett effektivt motmedel att tillgå när en försäkringsförmedlare inte kommer in med upplysningarna i tid. Försening är i normalfallet en slags ordningsförseelse. I sådana fall framstår förseningsavgift som en mer adekvat sanktion än återkallelse av tillstånd eller registrering alternativt varning. Mot denna bakgrund bör det även när det gäller försäkringsförmedlare införas en möjlighet för Finansinspektionen att påföra en förseningsavgift. Om förseelsen upprepas eller om förmedlaren helt underlåter att lämna de upplysningar som Finansinspektionen begär, bör dock inspektionen kunna tillgripa de övriga ingripandemöjligheter som står till buds.

Förseningsavgiften bör vara högst 100 000 kronor. Avgiftsbeloppet bör anpassas efter försäkringsförmedlarens storlek. Det bör dessutom finnas en möjlighet att i enskilda fall sätta ned avgiften. Om förseningen är ringa eller ursäktlig, bör inspektionen få jämka avgiften, vid behov ända ned till noll. Förseningsavgiften skall tillfalla staten.

Förslaget innebär således att ramen för tillämpningsområdet för förseningsavgifter anges i lag. Detta område får sedan preciseras genom att regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, föreskriver vilka upplysningar som avses.

På samma sätt som i dag bör Finansinspektionen ha möjlighet att bestämma att ett beslut om återkallelse skall förenas med ett förbud att fortsätta rörelsen. Inspektionen bör också ha möjlighet att bestämma att ett beslut om förbud, föreläggande eller återkallelse skall gälla omedelbart.

Om Finansinspektionen återkallar tillståndet för en försäkringsförmedlare, skall inspektionen snarast underrätta Bolagsverket om detta så att förmedlaren kan avföras från registret. Skälet för detta är att registreringen utgör grunden för förmedlarens rätt att utöva försäkringsförmedling inte bara i Sverige utan inom hela EES med stöd av etableringsfriheten och friheten att tillhandahålla tjänster.

Underrättelseskyldigheten bör fullgöras när beslutet om återkallelse har vunnit laga kraft eller, om inspektionen har bestämt att beslutet skall gälla omedelbart eller att det skall förenas med förbud att fortsätta rörelsen, i samband med att beslutet om återkallelse meddelas. Skyldigheten bör framgå av lagen.

Frågan om sanktioner mot försäkringsförmedlare som åsidosätter sin informationsskyldighet behandlas i avsnitt 8.5.

Vilka sanktioner bör kunna tillgripas mot försäkringsföretag?

I Finansinspektionens tillsynsuppgifter ingår som redan nämnts att övervaka att försäkringsföretagen fullgör de uppgifter som har anförtrotts dem i fråga om anknutna försäkringsförmedlare, dvs. att anmäla sådana förmedlare för registrering hos Bolagsverket och att för registrering bara anmäla personer som uppfyller lagens krav. Inspektionen skall också se till att försäkringsföretagen för förmedling av försäkringar inte utnyttjar personer som inte är berättigade att förmedla försäkringar eller som inte är berättigade att förmedla sådana försäkringar som förmedlingen avser. Frågan är vilka sanktioner som bör tillgripas mot försäkringsföretag som brister i sina åligganden i dessa avseenden.

Finansinspektionen bör ha samma möjligheter att ingripa mot försäkringsföretag som åsidosätter sina skyldigheter enligt lagen om försäkringsförmedling eller föreskrifter som meddelats med stöd av lagen som mot försäkringsförmedlare som gör det. En möjlighet skulle vara att i denna del hänvisa till det sanktionssystem som finns i försäkringsrörelselagen. Emellertid blir systemet mer överskådligt om de sanktioner som kan följa på en överträdelse av lagen om försäkringsförmedling framgår av denna lag.

Vid mindre allvarliga överträdelser skall inspektionen alltså ha möjlighet att utfärda föreläggande att vidta åtgärd inom viss tid, förbjuda verkställighet av beslut eller meddela anmärkning. Om överträdelsen är allvarlig, skall försäkringsföretagets koncession återkallas eller, om det är tillräckligt, varning meddelas. Varning eller anmärkning skall få förenas med en straffavgift.

Finansinspektionen bör också ha en uttrycklig möjlighet att låta bli att ingripa om överträdelsen är ringa eller ursäktlig eller om försäkringsföretaget vidtar rättelse. Inspektionen bör också kunna avstå från att ingripa om någon annan myndighet har vidtagit åtgärder mot företaget och om dessa bedöms tillräckliga även ur inspektionens perspektiv.

Som angetts ovan skall även försäkringsföretag vara skyldiga att lämna Finansinspektionen de upplysningar om sin verksamhet och därmed sammanhängande frågor som inspektionen begär. Vilka upplysningar som försäkringsföretag skall lämna till inspektionen får preciseras i föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Skyldigheten att lämna upplysningar bör på samma sätt som i fråga om försäkringsförmedlare i första hand vara sanktionerad med en möjlighet för inspektionen att påföra en förseningsavgift på högst 100 000 kronor.

På samma sätt som i dag gäller för försäkringsmäklare bör Finansinspektionen förelägga den som förmedlar försäkringar i Sverige utan att vara registrerad enligt lagen om försäkringsförmedling att upphöra med detta. Detsamma bör gälla försäkringsförmedlare som är registrerade i ett annat land inom EES och som förmedlar försäkringar här utan att ha följt föreskrivet anmälningsförfarande samt försäkringsförmedlare från tredje land som förmedlar försäkringar här utan tillstånd enligt lagen om försäkringsförmedling. Ett sådant föreläggande bör även i fortsättningen kunna förenas med vite. En förutsättning för ett sådant föreläggande är självfallet att förmedlaren inte tillhör någon av de kategorier av försäkringsförmedlare som är undantagna från lagens tillämpningsområde. Om det är osäkert om verksamheten omfattas av lagen, bör inspektionen ha möjlighet att förelägga den som utövar verksamheten att lämna de upplysningar som behövs för att inspektionen skall kunna bedöma om verksamheten omfattas av lagen.

Med den nyss angivna situationen bör, liksom i dag enligt försäkringsmäklarlagen, jämföras den situationen att en försäkringsförmedlare förmedlar försäkringar av ett slag som denne inte är berättigad att förmedla eller förmedlar fondandelar utan att vara registrerad för det. Finansinspektionen skall alltså förelägga förmedlaren att upphöra med den angivna verksamheten.

Som framgår av avsnitt 8.2 får en försäkringsförmedlare som har fått tillstånd att utöva försäkringsförmedling inte påbörja sin verksamhet förrän registrering har skett. Om försäkringsförmedlaren inte anmäler sig för registrering inom sex månader från det att tillståndet beviljades, upphör tillståndet att gälla. Har försäkringsförmedlaren börjat utöva förmedlingsverksamhet innan registrering har skett, skall Finansinspektionen förelägga förmedlaren att upphöra med verksamheten.

Vilken verkan har en återkallelse av en registrering för förmedling av försäkringar eller för en registrering av förmedling av fondandelar och omvänt?

Som har framgått av avsnitt 8.6.1 förutsätter en försäkringsförmedlares förmedling av fondandelar utan tillstånd enligt lagen om värdepappersrörelse att denne är registrerad för förmedling av livförsäkring eller alla slag av försäkring. Om förmedlaren registrering för försäkringsförmedling återkallas, skall registreringen för fondandelsförmedling också återkallas. Det omvända fallet, att en försäkringsförmedlares registrering för fondandelsförmedling återkallas, medför däremot inte med automatik att dennes registrering för försäkringsförmedling skall återkallas. Denna fråga får avgöras efter omständigheterna i det enskilda fallet. Av avgörande betydelse vid denna bedömning är vad som utgjort grund för återkallelse.

Regeringens förslag: En försäkringsförmedlare skall se till att kunder och andra som är berörda av försäkringsförmedlingen på ett lämpligt sätt kan anmäla klagomål mot denne. Förfarandet för hantering av anmälda klagomål skall vara effektivt. Förmedlaren skall besvara klagomålen snarast möjligt.

Regeringens bedömning: Det kommer att finnas lämpliga och effektiva förfaranden och organ för klagomål mot försäkringsförmedlare och för tvistlösning utanför domstol för tvister mellan försäkringsförmedlare och deras kunder. Det kommer också att finnas organ som samarbetar med andra för att lösa gränsöverskridande tvister.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Sveriges Försäkringsförbund* och *Svenska Bankföreningen* efterlyser ett klarläggande om vad som gäller beträffande klagomålshantering för anknutna förmedlare. De förespråkar att det skall vara tillräckligt att de anknutna förmedlarnas kunder ges möjlighet att vända sig med sina klagomål till det försäkringsföretag förmedlaren står i avtalsförhållande med. *Svenska försäkringsmäklares förening* hävdar att det saknas lämpliga och effektiva medel för utomrättslig tvistlösning när näringsidkare är parter. *Allmänna reklamationsnämnden* anser inte att det finns något behov av att utsträcka möjligheten till prövning också efter anmälan av näringsidkare.

Bakgrund

Direktivet om försäkringsförmedling

I artikel 10 anges att medlemsstaterna skall se till att det inrättas förfaranden som innebär att kunder och andra berörda parter, särskilt konsumentorganisationer, kan anmäla klagomål mot försäkringsförmedlare. Vidare anges att klagomålen under alla omständigheter skall besvaras (jfr stycke 22 i ingressen till direktivet).

Enligt artikel 11.1 skall medlemsstaterna uppmuntra inrättandet av lämpliga och effektiva förfaranden för klagomål och tvistlösning utanför domstol avseende tvister mellan försäkringsförmedlare och kunder, i förekommande fall med hjälp av befintliga organ. I artikel 11.2 anges att medlemsstaterna skall uppmuntra dessa organ att samarbeta för att lösa gränsöverskridande tvister (jfr stycke 23 i ingressen till direktivet).

Av artikel 12.1 e följer att en försäkringsförmedlare, innan ett första försäkringsavtal ingås och vid behov när det ändras eller förnyas, skall informera kunden om de förfaranden som avses i artikel 10, genom vilka kunder och andra berörda parter kan anmäla klagomål mot försäkringsförmedlare och, om det är lämpligt, om de förfaranden för klagomål och tvistlösning som avses i artikel 11.

Finansinspektionen hade tidigare en ganska omfattande hantering av klagomål mot finansiella institut. I principiellt viktiga fall prövade inspektionen klagomålet sedan det berörda institutet hade fått tillfälle att yttra sig. I andra fall skickade Finansinspektionen utan någon föregående prövning vidare klagomålet till institutet, som sedan återrapporerade till inspektionen.

Sedan 1996 avslutas alla klagomålsärenden direkt i förhållande till kunden. Alla klagomål registreras dock fortfarande och används av inspektionen inom ramen för dess tillsyn. Klagomål av principiell eller övergripande natur utreds i särskild ordning.

Finansinspektionen har som målsättning att de finansiella instituten själva skall hantera klagomål från sina kunder. Inspektionen gav därför under 1996 ut allmänna råd om klagomålshantering avseende finansiella tjänster till konsumenter (FFFS 1996:25). Dessa har omarbetats 2002 (se FFFS 2002:23). Råden är tillämpliga på alla institut som står under Finansinspektionens tillsyn, dvs. även försäkringsmäklare.

Finansinspektionen har nyligen undersökt hur sju banker har följt dessa allmänna råd (Finansinspektionens rapport 2004:1). Resultatet av undersökningen är att klagomålshantering är tillfredsställande hos två av de undersökta bankerna. Hos tre av dem finns det mindre administrativa brister i klagomålshantering och hos två av dem finns det brister i denna hantering. I rapporten uttalas att inspektionen med anledning av undersökningen kommer att öka sina tillsynsinsatser på detta område. Finansinspektionen kommer bl.a. att i fortsättningen på sin hemsida offentliggöra alla klagomål på finansiella institut som kommer in till inspektionen.

Konsumenternas Försäkringsbyrå samt Konsumenternas Bank- och finansbyrå

Konsumenternas Försäkringsbyrå startade sin verksamhet redan 1979, medan Konsumenternas Bank- och finansbyrå startade sin verksamhet först 1994.

Båda verksamheterna drivs i stiftelseform. Huvudmän i båda stiftelserna är Finansinspektionen och Konsumentverket. Vidare är Sveriges Försäkringsförbund huvudman i Konsumenternas Försäkringsbyrå, medan Fondbolagens Förening, Svenska Bankföreningen och Svenska Fondhandlareföreningen är huvudmän i Konsumenternas Bank- och finansbyrå. Var och en av stiftelserna drivs av en styrelse som består av representanter för huvudmännen. Byråernas verksamhet bekostas av branschen.

Byråerna är självständiga organ som lämnar avgiftsfri information och vägledning till i första hand konsumenter i frågor som rör finansiella tjänster. De lämnar information och vägledning såväl före som efter köp av en finansiell tjänst. Byråerna har också till uppgift att fånga upp och vidarebefordra konsumentsynpunkter till sina huvudmän. Alla förfrågningar registreras och besvaras. Branschen får regelbundna rapporter från

Allmänna reklamationsnämnden

Allmänna reklamationsnämnden är en statlig myndighet som har till huvuduppgift att på ett opartiskt sätt pröva tvister mellan konsumenter och näringsidkare som rör en vara eller tjänst som tillhandahållits huvudsakligen för enskilt bruk samt ge rekommendationer om hur tvisten bör lösas. Nämnden prövar inte bara tvister mellan en enskild konsument och en näringsidkare utan får också pröva tvister mellan en grupp konsumenter och en näringsidkare. Tvister av det senare slaget tas upp till prövning efter anmälan av Konsumentombudsmannen eller, om Konsumentombudsmannen för ett visst fall har beslutat att inte göra någon anmälan, av en sammanslutning av konsumenter eller löntagare.

Enligt förordningen (1988:1583) med instruktion för Allmänna reklamationsnämnden har nämnden möjlighet att själv bestämma vilka ärenden som nämnden inte skall pröva. Med stöd av denna bestämmelse beslutade nämnden 2001 att inte längre pröva konsumenttvister som rör vissa försäkringsärenden. Från den 1 juli 2004 prövar dock Allmänna reklamationsnämnden åter vissa ärenden som har varit undantagna från nämndens prövning, bl.a. konsumenttvister som rör vissa kategorier försäkringar.

Allmänna reklamationsnämnden medverkar i olika EU-nätverk för instanser som, vid sidan av domstolar, prövar tvister mellan konsumenter och näringsidkare, bl.a. nätverket för prövning av finansiella tvister, FIN-NET.

Det marknadsrättsliga sanktionssystemet

I marknadsföringslagen (1995:450) finns bestämmelser som syftar till att motverka marknadsföring som är otillbörlig mot konsumenter. I 14 § finns en bestämmelse om att en näringsidkare vars marknadsföring strider mot god affärssed eller på något annat sätt är otillbörlig mot konsumenter får förbjudas att fortsätta med marknadsföringen eller att vidta någon annan liknande åtgärd. Detsamma gäller en anställd eller någon annan som handlar på näringsidkarens vägnar samt var och en som väsentligt har bidragit till marknadsföringen. Av 15 § framgår att en näringsidkare som vid sin marknadsföring låter bli att lämna sådan information som är av särskild betydelse från konsumentsynpunkt får åläggas att lämna informationen. Ett förbud enligt 14 § och ett åläggande enligt 15 § skall förenas med vite, om det inte av särskilda skäl är obehövligt (se 19 §). Talan om förbud enligt 14 § eller åläggande enligt 15 § väcks vid Marknadsdomstolen (se 38 §). En sådan talan får väckas av bl.a. Konsumentombudsmannen och en sammanslutning av konsumenter, näringsidkare eller löntagare.

Sedan den 1 januari 2003 finns en möjlighet att föra s.k. grupptalan, se lagen (2002:599) om grupprättegång. Med grupptalan avses att någon utan rättegångsfullmakt för talan för medlemmarna i en grupp. Gruppmedlemmarna är inte parter i rättegången och behöver inte medverka aktivt. En dom i processen gäller för och mot alla som ingår i gruppen.

Grupptalan kan väckas av enskilda personer, organisationer och myndigheter. Enskild grupptalan får väckas av en fysisk eller juridisk person som själv har ett anspråk som omfattas av talan (4 §). Organisationstalan får väckas av en ideell förening som i enlighet med sina stadgar tillvaratar konsument- eller löntagarintressen i tvister mellan konsumenter och en näringsidkare om någon vara, tjänst eller annan nytthet som näringsidkaren erbjuder till konsumenter (5 §). Offentlig grupptalan får väckas av en myndighet som med hänsyn till vad tvisten rör är lämpad att företräda gruppmedlemmarna (6 §). Regeringen har bestämt att Konsumentombudsmannen och Naturvårdsverket får väcka offentlig grupptalan (se 14 b § förordningen [1995:868] med instruktion för Konsumentverket och 6 § förordningen [2001:1096] med instruktion för Naturvårdsverket).

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Bestämmelsen i artikel 10 om att medlemsstaterna skall se till att det inrättas förfaranden som innebär att kunder och andra berörda parter kan anmäla klagomål mot försäkringsförmedlare samt att klagomålen under alla omständigheter skall besvaras är av normativ karaktär och syftar till att skapa rättigheter för enskilda. Bestämmelsen innebär att Sverige är skyldigt att se till att alla kunder och andra som är berörda av försäkringsförmedlingen har tillgång till klagomålsförfaranden som i vart fall innebär att klagomålen besvaras.

De möjligheter som kunder har i dag att anmäla klagomål på personer som säljer eller förmedlar försäkringar är dels att vända sig till den eller de klagomålsansvariga som enligt Finansinspektionens allmänna råd bör finnas hos varje finansiellt institut, dels att vända sig till Konsumenternas Försäkringsbyrå, Konsumenternas Bank- och finansbyrå eller Finansinspektionen. Dessa möjligheter kan dock inte anses fullt ut uppfylla direktivets krav. Skälen för detta är att inspektionens allmänna råd om klagomålshantering inte är bindande för instituten, att de båda byråerna i första hand tar emot klagomål från konsumenter samt att inspektionen inte har till uppgift att hantera och besvara enskilda klagomål.

Mot bakgrund av det anförda bör det i lagen om försäkringsförmedling införas en skyldighet för försäkringsförmedlare att se till att kunder och andra som är berörda av försäkringsförmedlingen på ett lämpligt sätt kan anmäla klagomål mot denne, att förfarandet för hantering av anmälda klagomål skall vara effektivt samt att klagomålen besvaras snarast möjligt.

Sveriges Försäkringsförbund och *Svenska Bankföreningen* har efterlyst ett klarläggande om vad som gäller beträffande klagomålshanteringen för anknutna förmedlare. När det gäller denna kategori förmedlare finns det ingenting som hindrar att den praktiska klagomålshanteringen sköts av det eller de försäkringsföretag som den anknutna förmedlaren står i

avtalsförhållande med, under förutsättning att kunden har tillgång till en klagomålshantering som är effektiv och som innebär att klagomålen besvaras snarast möjligt.

Klagomålet bör i första hand avse en försäkringsförmedlares agerande i ett enskilt fall. Det kan framställas av kunden själv eller av någon annan som är berörd av förmedlaren agerande, t.ex. en medförsäkrad eller en förmånstagare. Gränsen bör inte dras för snävt men det bör krävas att klaganden har ett eget intresse i saken. I direktivet anges konsumentorganisationer som en berörd part. Det främsta syftet med den föreslagna bestämmelsen är emellertid att se till att kunden själv och andra som är direkt berörda av försäkringsförmedlaren agerande i det enskilda fallet har rätt att framställa klagomål mot denne och få dem besvarade. Det får dock förutsättas att en försäkringsförmedlare utan dröjsmål även besvarar ett klagomål som kommer från en konsumentorganisation, även om klagomålet inte bara berör förmedlaren agerande i ett enskilt fall utan är av mera principiell eller övergripande natur. Konsumentorganisationer torde också med framgång kunna vända sig till Finansinspektionen med klagomål av detta slag. Vidare har lagstiftaren, som framgått ovan, gett konsumentorganisationer andra möjligheter att agera mot näringsidkare, t.ex. genom att föra talan vid Allmänna reklamationsnämnden, Marknadsdomstolen och allmän domstol. Mot denna bakgrund görs bedömningen att direktivets krav i denna del är uppfyllt.

Närmare föreskrifter om vad förmedlaren skall iaktta vid hanteringen av klagomål får meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

När det sedan gäller bestämmelsen i artikel 11 görs bedömningen att det kommer att finnas lämpliga och effektiva förfaranden och organ för klagomål mot försäkringsförmedlare och för tvistlösning utanför domstol avseende tvister mellan försäkringsförmedlare och deras kunder. Det kommer också att finnas organ som samarbetar med andra för att lösa gränsöverskridande tvister.

Svenska försäkringsmäklares förening har påtalat att det saknas lämpliga och effektiva medel för utomrättslig tvistlösning när näringsidkare är parter. Det är, som *Allmänna reklamationsnämnden* påpekat, inte lämpligt att tvister mellan näringsidkare prövas av nämnden. En möjlighet när kunden är näringsidkare är att genom skiljeavtal i stället låta tvisten prövas enligt lagen (1999:116) om skiljeförfarande.

Regeringens förslag: Lagen skall träda i kraft den 1 juli 2005. Försäkringsmäklare som vid lagens ikraftträdande är registrerade hos Finansinspektionen, får fortsätta att utöva verksamheten till och med den 31 december 2005 eller, om en ansökan om tillstånd enligt den nya lagen har inkommit till Finansinspektionen senast vid denna tidpunkt, till dess att ansökan har prövats slutligt. Under denna tid gäller bestämmelserna i lagen om försäkringsmäklare för verksamheten.

Övriga fysiska eller juridiska personer som vid tidpunkten för lagens ikraftträdande utövar försäkringsförmedling som omfattas av lagen får fortsätta att utöva verksamheten till och med den 31 december 2005 eller, om det senast vid denna tidpunkt till Finansinspektionen har inkommit en ansökan om tillstånd, eller till Bolagsverket har inkommit en anmälan för registrering som anknuten förmedlare, till dess att ansökan eller anmälan har prövats slutligt.

Promemorians förslag: I promemorian föreslås att lagen skall träda i kraft den 1 april 2005. Enligt förslaget skall det bara finnas övergångsbestämmelser för försäkringsmäklare som vid lagens ikraftträdande är registrerade hos Finansinspektionen.

Remissinstanserna: *Sveriges Försäkringsförbund*, *Svenska Bankföreningen*, *Finansbolagens Förening* och *Lloyds* anför att den ettåriga övergångsregeln som föreslås för försäkringsmäklarna även bör omfatta alla tillkommande försäkringsförmedlare enligt den nya lagen. *Svenska försäkringsmäklares förening* anser att de svenska försäkringsmäklare som var registrerade den 1 september 2000 automatiskt bör registreras i det nya register som nu kommer att skapas eftersom den nya lagen inte ställer andra eller högre krav på försäkringsmäklarna.

Skälen för regeringens förslag: Enligt artikel 16.1 i direktivet om försäkringsförmedling skall medlemsstaterna sätta i kraft de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa direktivet senast den 15 januari 2005. Det är angeläget att lagändringarna kan träda i kraft så fort som möjligt och detta bedöms kunna ske tidigast den 1 juli 2005.

När det gäller frågan om vad som skall gälla för försäkringsmäklare som är registrerade hos Finansinspektionen vid lagens ikraftträdande finns bestämmelser i artikel 5. Enligt dessa bestämmelser får medlemsstaterna föreskriva att personer som utövade verksamhet som försäkringsförmedlare före den 1 september 2000 och som var inskrivna i register samt har utbildning och erfarenhet som motsvarar kraven i direktivet, automatiskt skall registreras i det register som kommer att skapas, när kraven som fastställs i artiklarna 4.3 och 4.4 är uppfyllda.

En förutsättning för automatisk registrering av en person är alltså till en början att denne utövade försäkringsförmedling före den 1 september 2000 och var inskriven i ett register. Bestämmelsen får tolkas så att personen i fråga fortfarande skall utöva försäkringsförmedling och vara inskriven i ett register. Detta innebär att endast personer som före den 1 september 2000 var registrerade och vid lagens ikraftträdande fortfarande är registrerade som försäkringsmäklare hos Finansinspektionen kan

komma i fråga för en automatisk registrering. Ytterligare ett krav som måste vara uppfyllt för att en automatisk registrering skall kunna ske är som nyss har antytts att personen i fråga har en utbildning och erfarenhet som motsvarar direktivets krav. Automatisk registrering får inte heller ske förrän kraven i artiklarna 4.3 och 4.4 är uppfyllda. Dessa krav innebär dels att försäkringsförmedlaren skall ha en ansvarsförsäkring, dels att det skall finnas ett skydd mot försäkringsförmedlarens oförmåga att överföra premien till försäkringsföretaget eller att överföra ersättningsbeloppet eller en återbetalning av premien till den försäkrade.

De närmare krav i fråga om kunskap och kompetens som följer av den föreslagna lagen om försäkringsförmedling bedöms komma att avvika i skärpande riktning från vad som i dag gäller enligt försäkringsmäklarlagen. För att tillstånd skall beviljas måste samtliga krav som enligt lagen om försäkringsförmedling och föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen uppställs som förutsättning för tillstånd vara uppfyllda. Detta gäller även det utökade kravet på försäkringsförmedlares vandel. Detta innebär att även försäkringsmäklare som före den 1 september 2000 var registrerade och vid lagens ikraftträdande fortfarande är registrerade som försäkringsmäklare hos Finansinspektionen med hänsyn härtill bör vara skyldiga att hos inspektionen ansöka om tillstånd enligt lagen om försäkringsförmedling. Om det förhåller sig på det sättet som *Svenska försäkringsmäklares förening* synes mena, nämligen att alla de som i dag är registrerade som mäklare redan uppfyller de krav som kommer att ställas i Finansinspektionens föreskrifter, bör den förnyade prövningen inte bli särskilt betungande för mäklarna.

Om försäkringsmäklaren är registrerad för fondandelsförmedling, bör emellertid Finansinspektionen kunna meddela tillstånd till sådan verksamhet utan någon förnyad prövning av mäklarens kvalifikationer.

Som angetts i avsnitt 8.1 måste kreditinstitut som efter lagens ikraftträdande vill ägna sig åt förmedling av försäkringar uppfylla de krav som ställs i lagen om försäkringsförmedling. Något utrymme för en automatisk registrering beträffande de kreditinstitut som vid lagens ikraftträdande ägnar sig åt sådan verksamhet finns inte.

Ansökan om tillstånd enligt lagen om försäkringsförmedling skall ges in till Finansinspektionen senast den 31 december 2005. Under övergångstiden gäller bestämmelserna i lagen om försäkringsmäklare.

Även övriga fysiska eller juridiska personer som vid tidpunkten för lagens ikraftträdande utövar försäkringsförmedling som omfattas av den nya lagen bör, som flera remissinstanser påpekat, omfattas av motsvarande övergångsregler som för försäkringsmäklarna. Föreslagen övergångsperiod om sex månader bör vara tillräcklig, särskilt med hänsyn till att kraven på kunskap och kompetens förutsätts bli anpassade efter den verksamhet som bedrivs.

Den föreslagna lagen, som har sin grund i direktivet om försäkringsförmedling, innebär förändrade krav på den som vill utöva försäkringsförmedling. Genom den föreslagna lagen skapas ett gemensamt regelverk för den verksamhet som utövas av alla slags försäkringsförmedlare. Hittills har bara försäkringsmäklares verksamhet varit uttryckligen lagreglerad.

9.1 Ekonomiska konsekvenser

9.1.1 Berörda myndigheter

Förslaget innebär konsekvenser för Finansinspektionen genom att myndighetens föreskrifter och allmänna råd måste anpassas till en ny lagstiftning. Enligt förslaget får regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, meddela föreskrifter om vad försäkringsföretag skall iaktta i samband med anmälan och kontroll av anknutna försäkringsförmedlare, vad som skall avses med det allmänna redbarhetskravet, vilken insikt och erfarenhet som krävs av ledningen i förmedlingsföretaget, vad förmedlingsföretag skall iaktta i samband med kontroll av sina anställda, vilken kunskap och kompetens som skall krävas, vad försäkringsförmedlaren skall iaktta vid hantering av klagomål, vad försäkringsförmedlaren skall iaktta när det gäller dokumentation av försäkringsförmedlingen, avgifter för tillsyn samt vilka upplysningar som försäkringsförmedlare och försäkringsföretag skall lämna till Finansinspektionen. Detta arbete kommer framför allt att innebära en omarbetning av redan befintliga föreskrifter och allmänna råd som utfärdats av inspektionen.

Såväl vissa av de i dag registrerade försäkringsmäklarna som försäkringsförmedlare som inte tidigare omfattats av registreringsplikten enligt försäkringsmäklarlagen, kommer att behöva ansöka om tillstånd hos Finansinspektionen enligt lagen om försäkringsförmedling, vilket kommer att medföra en ökad arbetsbelastning hos inspektionen under en begränsad tid. Förslaget innebär emellertid att anknutna försäkringsförmedlare inte behöver ansöka om tillstånd hos inspektionen, vilket innebär att arbetsbelastningen inte blir så hög som den annars skulle ha blivit. Vidare kommer Finansinspektionens regler vid tillståndsgivningen att behöva ses över eftersom kraven för tillstånd enligt förslaget är något annorlunda utformade än i dag. Inspektionen kommer också att utöva tillsyn över ett större antal aktörer än i dag. Å andra sidan kommer ansvaret för registerföringen att föras över till Bolagsverket, vilket innebär en lättnad för inspektionen i motsvarande mån. Sammantaget innebär förslagen i propositionen utökade arbetsuppgifter för Finansinspektionen, varav merparten dock får anses vara av engångskaraktär. Eventuella budgetära konsekvenser skall hanteras inom befintliga ramar.

Som nyss har nämnts innebär förslaget visst tillkommande arbete för Bolagsverket, som föreslås bli registreringsmyndighet för alla försäkringsförmedlare. Verket är en avgiftsfinansierad myndighet, vilket

innebär att registreringsavgifter för den nya ärendekategorin får fastställas på motsvarande sätt som för verkets övriga registreringsärenden.

Förslaget innebär även att antalet kontroller av innehållet i belastningsregistret kommer att öka, vilket medför ökat arbete för Rikspolisstyrelsen. Det är svårt att bedöma hur många registerutdrag som kommer att begäras med anledning av den föreslagna lagen. När det först gäller kostnader av engångskaraktär kan det, mot bakgrund av att det för närvarande finns drygt 1 300 fysiska personer och knappt 500 juridiska personer registrerade som försäkringsmäklare, konstateras att det i samband med att den nya lagen införs i vart fall kommer att begäras några tusentals registerutdrag. Till detta kommer de registerutdrag som avser anknutna försäkringsförmedlare, där det inte är möjligt att ange annat än att det kan komma att röra sig om något eller några tiotusentals registerutdrag. Utfallet styrs av hur försäkringsföretagen kommer att organisera sin försäljningsverksamhet. När det sedan gäller hur många registerutdrag som kommer att begäras årligen, är det beroende av vilken personalomsättning som gäller i branschen och i vilken omfattning Finansinspektionen kommer att begära registerutdrag inom ramen för sin tillsyn. Sammantaget innebär förslagen i propositionen utökade arbetsuppgifter för polisen, varav merparten dock får anses vara av engångskaraktär. Den merkostnad som förslagen innebär för polisorganisationen skall finansieras inom ramen för utgiftsområde 4 Rättsväsendet.

Den föreslagna lagen innehåller möjligheter att överklaga beslut som meddelats av Finansinspektionen eller av Bolagsverket. Förslagen bedöms medföra endast en ringa ökning av arbetsbelastningen hos förvaltningsdomstolarna. Tydligare reglering i fråga om försäkringsförmedlarens skyldigheter tillsammans med det föreslagna kravet på dokumentationsskyldighet torde minska antalet rättsprocesser och det saknas därför anledning att anta att den föreslagna lagen kommer att påverka antalet mål i de allmänna domstolarna i någon nämnvärd utsträckning.

9.1.2 Berörda företag

Förslaget innebär att de som i dag driver försäkringsförmedling kommer att drabbas av vissa kostnader av huvudsakligen engångskaraktär. Skyldigheten att ansöka om tillstånd hos Finansinspektionen och registrering hos Bolagsverket kommer att medföra administrativt arbete och kostnader i form av bl.a. ansöknings- och registreringsavgifter. Även den föreslagna informationskyldigheten och förändrade krav i fråga om kunskap och kompetens kan förutses medföra kostnader i form av bl.a. framtagande av informationsmaterial och utbildning av personal. Vidare kan de utökade kraven i fråga om vandel medföra merarbete, särskilt om någon som redan arbetar med försäkringsförmedling inte uppfyller dessa krav. Det är svårt att närmare kvantifiera dessa kostnader. Dessa kostnader är emellertid en nödvändig investering för att uppfylla de krav som framgår av direktivet om försäkringsförmedling och för att

försäkringsförmedlare skall upprätthålla den kvalitet som kunderna har rätt att kräva. Prop. 2004/05:133

Den föreslagna lagen innebär att olika slags försäkringsförmedlare kan konkurrera på huvudsakligen lika villkor. En viss snedvridning av konkurrensen kan dock sägas bestå, eftersom försäkringsföretag och deras anställda inte omfattas av den föreslagna lagen.

9.2 Konsekvenser för små och medelstora företag

Alla som utövar försäkringsförmedling måste uppfylla de minimikrav som följer av direktivet om försäkringsförmedling. Det är mot denna bakgrund inte tänkbart att i dessa avseenden ställa mindre långtgående krav på små och medelstora företag. De små och medelstora företagen kommer därför att drabbas av samma typ av kostnader som de större företagen.

9.3 Konsekvenser för pågående anställnings- eller uppdragsförhållanden

Införandet av lagen om försäkringsförmedling innebär att det ställs krav på alla fysiska personer som skall utöva försäkringsförmedling eller ingå i ledningen för en försäkringsförmedlare som är en juridisk person. Om den fysiska personen inte uppfyller de krav som ställs, kan det få konsekvenser för dennes anställning eller uppdrag. När det gäller anställda får den uppkomna situationen lösas med beaktande av de lagar och avtal som gäller på arbetsrättens område. När det sedan gäller uppdragstagare får det förutsättas att frågan regleras i avtal mellan parterna.

10.1 Förslaget till lag om försäkringsförmedling

1 kap. Tillämpningsområde och definitioner**Lagens tillämpningsområde****1 §**

Paragrafen innehåller en definition av begreppet försäkringsförmedling. Definitionen överensstämmer i sak med motsvarande definition i artikel 2.3 första stycket direktivet om försäkringsförmedling. Tillämpningsområdet för den nya lagen bestäms av definitionen i denna paragraf jämförd med bestämmelserna i 2, 7 och 8 §§.

Det centrala momentet i begreppet försäkringsförmedling är möjligheten att påverka kundens försäkringsskydd. Påverkan kan t.ex. ske genom direkta försäljningsåtgärder riktade mot potentiella försäkringstagare, men även genom olika former av rådgivning i försäkringsfrågor. Begreppet försäkringsförmedling bör tolkas i ljuset av syftet med regleringen, dvs. att uppställa särskilda yrkeskrav för aktörer som spelar en central roll vid köp och försäljning av försäkringar. Mer administrativa åtgärder som inte i sig påverkar kundens val av försäkring eller villkoren för försäkringsavtalet kan normalt inte anses vara försäkringsförmedling i lagens mening.

I begreppet yrkesmässighet får anses ingå att förmedlingen utförs mot någon form av ekonomiskt utbyte. En verksamhet kan vara yrkesmässig även om förmedling rent faktiskt äger rum endast vid något enstaka tillfälle.

Innebörden av begreppet försäkringsförmedling behandlas även i avsnitt 8.1.

2 §

Paragrafen innehåller en uppräkningslista av viss verksamhet som inte i sig skall anses vara försäkringsförmedling. Undantagen i *punkterna 3* och *4* motsvarar i sak artikel 2.3 tredje stycket i direktivet om försäkringsförmedling (se också stycke 12 i ingressen till direktivet). Undantagen i *punkterna 1* och *2* grundas på en tolkning av direktivets innebörd i detta avseende (jfr t.ex. nämnda stycke i ingressen) och syftar till att skapa klarhet när det gäller avgränsningen av begreppet försäkringsförmedling (se även kommentaren till 1 §).

Åtgärder som inskränker sig till att skapa kontakt mellan en kund och ett försäkringsföretag eller en försäkringsförmedlare är normalt inte försäkringsförmedling (*punkt 1*). Lagen är inte heller tillämplig på verksamhet som bara består i att lämna allmän information eller vägledning om försäkringsprodukter (*punkt 2*). Den verksamhet som bedrivs av t.ex. Konsumenternas försäkringsbyrå omfattas således inte av lagens tillämpningsområde. *Punkten 3* tar sikte på t.ex. skatteexperter och revisorer, som då och då ger råd om försäkringsskydd inom ramen för sin huvudsakliga verksamhet. Genom *punkt 4* klargörs det att yrkesgruppen skadereglerare inte kan anses ägna sig åt försäkringsförmedling.

Om den verksamhet som beskrivs i paragrafen kombineras med direkt rådgivning kring lämpligt försäkringsskydd eller med ett aktivt deltagande i utformningen av ett försäkringsavtal är det dock normalt fråga om försäkringsförmedling som omfattas av lagens bestämmelser.

Frågorna behandlas även i avsnitt 8.1.

3 §

Lagen omfattar på samma sätt som direktivet om försäkringsförmedling även förmedling av återförsäkring (jfr artikel 1.1). Bestämmelserna om försäkringsförmedlares informationsskyldighet är dock inte tillämpliga när förmedlingen avser återförsäkring eller försäkring mot stora risker, se 6 kap. 7 § (jfr artikel 12.4). Vidare får bestämmelserna om försäkringsförmedlares skyldighet att iaktta god försäkringsförmedlingssed m.m. och om försäkringsförmedlares skadeståndsskyldighet avtalas bort vid förmedling av återförsäkring (se författningskommentaren till 9 §). Syftet med bestämmelsen är att inte tynga lagtexten i onödan.

4 §

Lagen innehåller, efter förebild från artikel 2.7 direktivet om försäkringsförmedling, en definition av anknuten försäkringsförmedlare (se 10 § 1). I lagen föreslås vissa särregler för dessa förmedlare. Syftet med bestämmelsen är att inte tynga lagtexten i onödan.

5 §

I paragrafen föreskrivs att lagen skall vara tillämplig även på förmedling av fondandelar som en försäkringsförmedlare under vissa förutsättningar får utöva som sidoverksamhet till försäkringsförmedling utan tillstånd enligt lagen (1991:981) om värdepappersrörelse.

De bestämmelser i lagen som inte gäller för denna sidoverksamhet avser bl.a. försäkringsförmedlares verksamhet utomlands (4 kap.), vissa regler för verksamheten (5 kap.) och försäkringsförmedlares informationsskyldighet (6 kap.).

6 §

I paragrafen föreskrivs dels att lagen om försäkringsförmedling gäller i tillämpliga delar även för den verksamhet som drivs av utländska försäkringsförmedlare i Sverige, dels att lagen (1992:160) om utländska filialer m.m. gäller för den verksamhet som utövas av sådana filialer till utländska försäkringsförmedlare som utgörs av avdelningskontor med självständig förvaltning (se 10 § 4 a). Bestämmelserna behandlas i avsnitt 8.6. Där redogörs bl.a. för vilka bestämmelser i denna lag som bedöms vara tillämpliga även på utländska försäkringsförmedlare.

Undantag från lagens tillämpningsområde

7 §

Undantaget från lagens tillämpningsområde vad gäller försäkringsföretag och dess anställda följer av artikel 2.3 andra stycket direktivet om försäkringsförmedling.

Med försäkringsföretag avses företag som har tillstånd att driva försäkringsrörelse enligt försäkringsrörelselagen (1982:713), lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares verksamhet i Sverige eller lagen (1972:262) om understödsföreningar.

Detta undantag från lagens tillämpningsområde behandlas i avsnitt 8.1.

8 §

Direktivet om försäkringsförmedling undantar även personer som inte har försäkringsförmedling som huvudsaklig yrkesverksamhet och som förmedlar försäkringar som kompletterar en levererad vara eller tjänst, om vissa andra förutsättningar, som bl.a. har att göra med försäkringskyddets omfattning, försäkringstidens längd och den årliga premien för den förmedlade försäkringen, också är uppfyllda (artikel 1.2).

Bestämmelsen i direktivet har i sak oförändrad tagits in i den nya lagen. Det bör framhållas att rekvisiten i paragrafen är kumulativa och att begränsningen i fråga om årlig premie skall beräknas på det individuella försäkringsavtal som förmedlas.

De språkliga preciseringar i fråga om vem som levererat en vara eller en tjänst respektive hos vem en resa har bokats som finns i direktivets bestämmelse återfinns inte i paragrafen, vilket beror på att dessa preciseringar kan medföra omotiverade skillnader mellan förmedlingssituationer som sakligt sett bör bedömas på samma sätt. Försäkringsskydd i samband med en resa kan t.ex. förmedlas av den som anordnar resan, men samma försäkringsskydd kan uppstå som en följd av att resan betalas med ett kreditkort, dvs. förmedlas av ett kortföretag. Det finns inga sakliga skäl för att behandla resebyrån och kortföretaget på olika sätt beroende på vem av dem som i det enskilda fallet förmedlar det aktuella försäkringsskyddet. Liknande situationer uppkommer även när det gäller förmedling av t.ex. försäkringsskydd i samband med olika finansieringslösningar eller vid förmedling av sjö- och transportförsäkringar.

En av förutsättningarna för att lagen inte skall vara tillämplig är att försäkringsförmedlingen bara kräver kunskap om den försäkring som förmedlas. Enligt *Lagrådet* kan det ifrågasättas om nämnd förutsättning är uppfylld i en situation när förmedlaren erbjuder ett försäkringsskydd som motsvarar ett skydd kunden redan har. Lagrådet pekar på ett reellt problem i konsumentförhållanden. Det skulle emellertid riskera att leda för långt om viss förmedlingsverksamhet inte skall anses undantagen från lagens tillämpningsområde i de fall förmedlingen inte bara kräver kunskap om den försäkring som förmedlas utan även om hur det erbjudna försäkringsskyddet förhåller sig till andra skydd som kunden kan ha till följd av andra försäkringar. En sådan lösning torde vart fall strida mot direktivets syfte i denna del, nämligen att undanta en stor del av specialombuden från lagens tillämpningsområde.

Den närmare gränsdragningen vid olika försäkringslösningar överlämnas dock till rättstillämpningen.

Undantaget behandlas även i avsnitt 8.1.

9 §

I paragrafen regleras möjligheten att i vissa fall avvika från lagens bestämmelser genom avtal. Lagens bestämmelser om försäkringsförmedlars skyldighet att iaktta god försäkringsförmedlingssed m.m. (5 kap. 4 §), som är sanktionerad med en skadeståndsskyldighet (5 kap. 7 §), får avtalas bort bara vid förmedling av återförsäkring och försäkring mot stora risker. Bestämmelsen behandlas även i avsnitt 8.5.5.

Definitioner**10 §**

I *punkten 1* definieras anknuten försäkringsförmedlare, jfr artikel 2.7 och stycke 10 i ingressen till direktivet om försäkringsförmedling. Direktivets definition innehåller ett förbud för en anknuten försäkringsförmedlare att ta emot kundmedel som av lämplighetsskäl inte tas in i lagen efter tolkning av nämnt stycke i ingressen (se närmare i avsnitt 8.5.3).

Punkten 2 innehåller en definition av behörig myndighet. Definitionen avser bara utländska myndigheter eller andra utländska organ som har behörighet att bevilja tillstånd eller registrering eller att utöva tillsyn över utländska försäkringsförmedlare (jfr artikel 2.11 direktivet). Behöriga myndigheter i Sverige är Finansinspektionen och Bolagsverket. Syftet med definitionen är att inte tynga lagtexten i onödan.

I *punkten 4* har tagits in en definition av filial. Definitionen saknar motsvarighet i direktivet om försäkringsförmedling. Den närmare innebörden av begreppet filial har behandlats i avsnitt 8.6.

Enligt *punkten 5* används begreppet försäkringsförmedlare för sådana förmedlare som är registrerade enligt denna lag. Begreppet omfattar således även anknutna försäkringsförmedlare som har blivit registrerade.

I *punkten 6* definieras hemland. Enligt direktivet skall försäkringsförmedlare registreras i sin hemmedlemsstat – ett begrepp som definieras i artikel 2.9. Definitionen av hemland motsvarar definitionen av hemmedlemsstat i direktivet.

Definitionen i *punkten 7* motsvarar den definition av kvalificerat innehav som finns i 1 kap. 9 a § försäkringsrörelselagen (1982:713)

Punkterna 8 och 9 innehåller hänvisningar till olika paragrafer i försäkringsrörelselagen där begreppen moderbolag och stora risker definieras. Begreppen används i bestämmelserna om försäkringsförmedlars informationsskyldighet (se 6 kap. 1 § första stycket 4 och 6 kap. 7 § 2). Begreppet stora risker används också i 9 §.

I *punkterna 10 och 11* anges vad som avses med svensk fysisk respektive juridisk person. Med hemvist avses detsamma som i 10 kap. 1 § rättegångsbalken (jfr artikel 2.9 direktivet om försäkringsförmedling och kommentaren till punkt 6).

Punkten 12 innehåller en definition av utländsk försäkringsförmedlare. Definition avser försäkringsförmedlare som hör hemma såväl inom som utanför EES.

Tillstånds- och registreringsplikt**1 §**

I paragrafens *första stycke* anges att försäkringsförmedling är en tillståndspliktig verksamhet. Tillstånd behövs dock inte för anknutna försäkringsförmedlare. För sådana förmedlare gäller i stället det registreringsförfarande som anges i 4 §. Frågorna behandlas närmare i avsnitt 8.2.

I paragrafens första stycke föreskrivs vidare att tillstånd får ges till en svensk fysisk eller juridisk person. Dessa begrepp definieras i 1 kap. 10 § 10 och 11.

Andra stycket innehåller en upplysning om att det finns särskilda bestämmelser om utländska försäkringsförmedlares verksamhet i Sverige i 3 kap. Försäkringsförmedlare från ett annat land inom EES är inte skyldiga att ansöka om tillstånd hos Finansinspektionen för att få utöva försäkringsförmedling här. För dem gäller i stället det anmälningsförfarande som föreskrivs i 3 kap. 1 §. Övriga utländska försäkringsförmedlare är enligt 3 kap. 2 § skyldiga att ansöka om tillstånd hos Finansinspektionen för att få utöva försäkringsförmedling här från filial, som skall registreras enligt 3 kap. 4 §. Nu nämnda bestämmelser behandlas i avsnitt 8.6.

2 §

I paragrafen anges att tillståndet till försäkringsförmedling får begränsas till vissa försäkringsslag eller vissa försäkringsklasser. Bestämmelserna i *första stycket* motsvarar 3 § första stycket lagen (1989:508) om försäkringsmäklare.

Bestämmelsen i *andra stycket* om möjligheten att begränsa tillståndet till en eller flera försäkringsklasser saknar motsvarighet i försäkringsmäklarlagen.

Finansinspektionen har meddelat föreskrifter om försäkringsklasser, FFFS 2000:13, med stöd av bestämmelserna i 2kap. 3 a–c §§ försäkringsrörelselagen (1982:713).

Bestämmelserna behandlas även i avsnitt 8.2.

3 §

I paragrafens *första stycke* föreskrivs en skyldighet för den som har fått tillstånd att utöva försäkringsförmedling att anmäla sig för registrering inom viss tid. Som närmare framgår av avsnitt 8.2 föreslås att registerföringen förs över från Finansinspektionen till Bolagsverket. Registrering kommer därför inte att kunna ske samtidigt som tillstånd beviljas.

Registrering är en förutsättning för att få utöva försäkringsförmedling. Därför föreskrivs i *andra och tredje styckena* att verksamheten inte får påbörjas förrän registrering har skett och att tillståndet upphör att gälla om anmälan om registrering inte görs inom viss tid. Bakgrunden till dessa bestämmelser är bl.a. att direktivet om försäkringsförmedling bygger på att en försäkringsförmedlare skall registreras i sitt hemland och med stöd av den registreringen kunna driva verksamhet inom hela gemenskapen (se artikel 3.1 första stycket och 3.5). Registreringen skall

också kunna kontrolleras av kunden och direktivet innehåller därför bestämmelser om att förmedlaren skall informera kunden om det register som han är upptagen i och hur registreringen kan kontrolleras (se artikel 12.1 första stycket b). Informationskraven behandlas i avsnitt 8.4.

Bestämmelser om registreringsmyndighet och registrering finns i 7 kap. 1–2 §§. Mer detaljerade regler kring registerinnehåll m.m. kommer att meddelas genom verkställighetsföreskrifter.

4 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om det registreringsförfarande som skall gälla för anknutna försäkringsförmedlare. Förslaget behandlas i avsnitt 8.2.

I paragrafens *första stycke* föreskrivs en skyldighet för försäkringsföretag att anmäla anknutna försäkringsförmedlare för registrering hos registreringsmyndigheten. Begreppet anknuten försäkringsförmedlare definieras i 1 kap. 10 § 1 och behandlas i avsnitt 8.2.

En förutsättning för en sådan anmälan är att förmedlaren uppfyller de krav som gäller för tillstånd till försäkringsförmedling enligt 5 eller 6 §. Detta innebär i sin tur att försäkringsföretaget respektive förmedlarföretaget dessförinnan har kontrollerat att så är fallet. Kontrollen av att en enskild person inte förekommer i det register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister skall ske genom att personen för försäkringsföretaget respektive för förmedlarföretaget visar upp ett särskilt registerutdrag, som han eller hon inhämtat med stöd av 9 § nämnda lag. Vad registerutdraget skall innehålla och hur registerkontrollen skall gå till förutsätts bli reglerade genom föreskrifter som meddelas av regeringen i enlighet med 9 kap. 1 §. Registerutdraget skall utformas på ett sätt som innebär minsta möjliga intrång i den enskildes integritet.

Närmare bestämmelser om vad försäkringsföretagen och förmedlarföretagen i övrigt skall iaktta vid kontrollen av anknutna förmedlares kvalifikationer och vid anmälan av dessa förmedlare för registrering, förutsätts bli reglerade genom föreskrifter med stöd av bemyndigandet i 9 kap. 2 § 1 och 6. Vid utformningen av föreskrifterna är det av största betydelse att det skapas ett system som är trovärdigt, praktiskt möjligt att använda och godtagbart från integritetssynpunkt.

I *andra stycket* anges att försäkringsföretaget i en anmälan skall ange vilka försäkringsslag eller försäkringsklasser som förmedlingen skall avse. Registreringen för anknutna försäkringsförmedlare skall, på motsvarande sätt som för övriga försäkringsförmedlare, kunna begränsas till vissa försäkringsslag eller försäkringsklasser.

För anknutna försäkringsförmedlare gäller också enligt *tredje stycket* att verksamheten inte får påbörjas förrän registrering har skett (jfr författningskommentaren till 3 §).

Förutsättningar för tillstånd för en fysisk person

5 §

I paragrafen anges kraven för att en fysisk person skall få tillstånd att utöva försäkringsförmedling. Skälen för de olika kraven har angetts i avsnitt 8.3.

Bestämmelsen i *punkten 1* motsvarar 5 § första stycket 1 försäkringsmäklarlagen. Motsvarande förbud finns i 6 § första stycket 1 fastighetsmäklarlagen (1995:400).

Bestämmelsen i *punkten 2* är föranledd av artikel 4.2 direktivet om försäkringsförmedling och har behandlats i avsnitt 8.3.3. Begreppet skötsamhet i ekonomiska angelägenheter har föreslagits av *Lagrådet*. Vad som skall avses med allvarliga förmögenhetsbrott respektive allvarlig ekonomisk brottslighet förutsätts bestämmas i föreskrifter som meddelas av regeringen, se 9 kap. 1 §. Vad som skall avses med skötsamhet i ekonomiska angelägenheter förutsätts bestämmas i föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer, se 9 kap. 2 §.

De brottstyper som kan bli aktuella att kontrollera återfinns huvudsakligen i 8–12, 14 och 15 kap. brottsbalken samt i skattebrottslagen (1971:69) och insiderstrafflagen (2000:1086). Vid utformningen av föreskrifterna bör noga övervägas vilken tidsperiod som registerutdraget bör avse. När det gäller kravet på att förmedlaren har visat skötsamhet i ekonomiska angelägenheter förutsätts föreskrifterna innehålla tydliga anvisningar om sådana omständigheter som i sig skall anses vara så graverande för den enskilde att han eller hon inte bör ges rätt att utöva försäkringsförmedling. Kraven i *punkten 2* förutsätts bli anpassade efter den verksamhet som förmedlaren har rätt att utöva.

Försäkringsförmedlare skall enligt *punkten 3* ha lämplig kunskap och kompetens för den verksamhet som skall utövas. Bestämmelsen har sin grund i artikel 4.1 direktivet om försäkringsförmedling. Med kunskap och kompetens avses såväl teoretisk som praktisk utbildning. De närmare kraven får anges i föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer (se 9 kap. 2 § 3). Kravet på lämplig kunskap och kompetens behandlas i avsnitt 8.3.2.

Försäkringsförmedlare skall enligt *punkten 4* omfattas av en försäkring för skadeståndsskyldighet som kan åläggas förmedlaren om han eller hon åsidosätter sina skyldigheter. Bestämmelsen motsvarar i sak 5 § första stycket 3 försäkringsmäklarlagen. Bestämmelser om försäkringsförmedlares skadeståndsskyldighet behandlas i avsnitt 8.5.5. Enligt bestämmelsen i punkt 4 skall den fysiska personen ”omfattas” av en ansvarsförsäkring. Detta innebär att den fysiska personen antingen själv skall ha en ansvarsförsäkring eller omfattas av en ansvarsförsäkring som tillhandahålls av ett försäkringsföretag eller något annat företag för vars räkning den fysiska personen förmedlar försäkringar (jfr artikel 4.3). De närmare försäkringsvillkoren får regleras i föreskrifter av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer (se 9 kap. 2 § 4). Det är inte nödvändigt att Finansinspektionen vid tillståndsgivningen granskar försäkringsvillkoren i varje enskilt fall. En uppgift från den försäkringsgivare som meddelat ansvarsförsäkringen om att försäkringen uppfyller de krav som ställs bör vara tillräckligt.

6 §

I paragrafen anges förutsättningarna för att en juridisk person skall få tillstånd att utöva försäkringsförmedling. Skälen för de olika kraven har angetts i avsnitt 8.3.

Bestämmelsen i *punkten 1* är ny och delvis föranledd av artikel 4.2 direktivet om försäkringsförmedling, se avsnitt 8.3.4. Motsvarande förbud finns i 11 § första stycket 1 revisorslagen (2001:883).

Den juridiska personen skall enligt *punkten 2* omfattas av en försäkring för skadeståndsskyldighet som kan åläggas denna om den åsidosätter sina skyldigheter. Bestämmelsen motsvarar i sak 4 § 2 försäkringsmäklarlagen. Regler om försäkringsförmedlares skadeståndsskyldighet behandlas i avsnitt 8.5.5. I övrigt hänvisas till författningskommentaren till 2 kap. 5 § 4.

Ledningsprövningsreglerna i *punkten 3* är nya och behandlas i avsnitt 8.3.4. Vilka som i det enskilda fallet skall anses ingå i den juridiska personens ledning får avgöras med ledning av de associationsrättsliga reglerna. Kravet på att personer i ledningen skall ha tillräcklig insikt och erfarenhet för att delta i ledningen av ett försäkringsförmedlingsföretag är delvis utformat efter mönster från motsvarande bestämmelser i 3 kap. 2 § första stycket 4 lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse och 2 kap. 3 § femte stycket 3 försäkringsrörelselagen (1982:713). På samma sätt som när det gäller banker och försäkringsbolag innebär kravet att det av den som ingår i ett försäkringsförmedlingsföretags ledning bör fordras ett tillräckligt kunnande på området eller i vart fall förmåga att skaffa sig sådan kunskap. Viss erfarenhet av näringsverksamhet eller från något annat område av betydelse för uppgiften bör också förutsättas. Vidare bör den som ingår i ledningen ha den omdömesgillhet som uppgiften kräver (jfr prop.1995/96:173 s. 85). Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilken insikt och erfarenhet som skall krävas, se 9 kap. 2 § 5.

I *punkten 4* slås det fast att anställda som skall förmedla försäkringar för den juridiska personens räkning skall uppfylla de förutsättningar för tillstånd som gäller för en fysisk person. Kontrollen av de anställda skall enligt bestämmelsen i *andra stycket* skötas av den juridiska personen. Närmare föreskrifter om vad den juridiska personen skall iaktta vid sina kontroller får meddelas enligt 9 kap. 1 § och 2 § 6. Bestämmelsen behandlas i avsnitt 8.2, se även kommentaren till 4 §. I avsnitt 8.2 behandlas även försäkringsförmedlaren's möjlighet att anlita en medhjälpare som inte själv är förmedlare.

3 kap. Utländska försäkringsförmedlares verksamhet i Sverige**Försäkringsförmedlare vars hemland hör till EES****1 §**

I paragrafen regleras det anmälningsförfarande som skall iakttas om en försäkringsförmedlare som är registrerad i ett annat land inom EES vill

utöva försäkringsförmedling i Sverige från en filial här eller från sitt hemland. Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 8.6.

I *andra stycket* finns en handlingsregel för Finansinspektionen. Finansinspektionen skall upplysa försäkringsförmedlaren om de bestämmelser som gäller för verksamheten i Sverige. Av artikel 6.3 direktivet om försäkringsförmedling följer att de behöriga myndigheterna i värdlandet får vidta nödvändiga åtgärder för att på lämpligt sätt offentliggöra vilka villkor som med hänsyn till allmänintresset måste uppfyllas för att bedriva den berörda verksamheten i värdlandet. Finansinspektionen kan alltså välja att publicera sådan information på sin hemsida och upplysa utländska försäkringsförmedlare om att informationen finns att tillgå där. Inspektionen tillämpar redan i dag den ordningen att föreskrifter och allmänna råd publiceras på hemsidan.

Övriga utländska försäkringsförmedlare

2 §

I paragrafen föreskrivs att en försäkringsförmedlare från ett land utanför EES efter tillstånd av Finansinspektionen får utöva försäkringsförmedling i Sverige från en filial. Genom hänvisningen till 2 kap. 5 och 6 §§ görs tydligt att krav motsvarande dem som ställs på svenska försäkringsförmedlare skall ställas på försäkringsförmedlare från tredje land. Av 4 § följer att försäkringsförmedlare som fått tillstånd enligt denna paragraf skall registreras hos Bolagsverket.

Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 8.6.

3 §

Paragrafen motsvarar 2 kap. 2 §. Den innebär att tillståndet för en filial till en försäkringsförmedlare från ett land utanför EES får begränsas till att avse vissa slag av försäkring eller vissa försäkringsklasser på samma sätt som för svenska försäkringsförmedlare.

4 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om registrering av sådana utländska försäkringsförmedlare vars hemland inte hör till EES och som har fått tillstånd av Finansinspektionen enligt 2 §. Se vidare författningskommentaren till 2 kap. 3 §.

4 kap. Svenska försäkringsförmedlares verksamhet utomlands

Filialverksamhet inom EES

1 §

I paragrafen regleras det anmälningsförfarande som skall iakttas om en svensk försäkringsförmedlare vill utöva försäkringsförmedling från en filial i ett annat land inom EES. Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 8.6.

2 §

I paragrafen regleras det anmälningförfarande som skall iakttas om en svensk försäkringsförmedlare vill utöva försäkringsförmedling i ett annat land inom EES utan att inrätta filial där. Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 8.6.

Anmälan till Bolagsverket**3 §**

I paragrafen föreskrivs att Finansinspektionen skall underrätta Bolagsverket om att en svensk försäkringsförmedlare avser att utöva försäkringsförmedling i ett annat land inom EES. Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 8.6.

5 kap. Regler för verksamheten**Sidoverksamhet****1 §**

Bestämmelsen i paragrafens *första stycke* har närmast sin motsvarighet i 3 § andra stycket försäkringsmäklarlagen. Den har behandlats i avsnitt 8.5.1.

På samma sätt som i dag kan bara personer som får förmedla livförsäkring eller alla slag av försäkring få tillstånd till förmedling av fondandelar (se förslaget till lag om ändring i 1 kap. 3 b § lagen om värdepappersrörelse). Tillstånd får även ges till en anknuten försäkringsförmedlare.

Av *andra stycket* följer att de krav som gäller för tillstånd till försäkringsförmedling skall gälla för tillstånd till fondandelsförmedling i tillämpliga delar. De krav som i första hand är aktuella är att förmedlaren skall ha lämplig kunskap och kompetens för fondandelsförmedlingen och en ansvarsförsäkring som avser denna verksamhet. Kravet på ansvarsförsäkring i denna del gäller även för anknutna försäkringsförmedlare. Bestämmelsen behandlas i avsnitt 8.5.1.

2 §

I paragrafen föreskrivs att även tillstånd till fondandelsförmedling skall registreras. Som framgått av författningskommentaren till 2 kap. 3 § förs registerföringen över från Finansinspektionen till Bolagsverket. Registrering kommer därför inte att kunna ske samtidigt som tillstånd beviljas.

Registreringen av fondandelsförmedlingen innebär dock inte att försäkringsförmedlaren får utöva sådan verksamhet utanför Sverige. Detta kräver tillstånd enligt lagen om värdepappersrörelse (se avsnitt 8.5.1).

3 §

Enligt paragrafen får Finansinspektionen förbjuda en försäkringsförmedlare att utöva annan sidoverksamhet än förmedling av

fondandelar, om det finns särskilda skäl. Särskilda skäl kan exempelvis anses föreligga om verksamheten medför betydande risker för förmedlingsverksamheten, eller om den medför oklarheter vad gäller ansvar eller tillsyn. Paragrafen behandlas i avsnitt 8.5.1. Bestämmelsen, som den var utformad i lagrådsremissens lagförslag, gav Finansinspektionen möjlighet att låta ett förbud omfatta all verksamhet som bedrivs av en försäkringsförmedlare, också hela dennes huvudverksamhet. Som *Lagrådet* påpekat var en sådan långtgående förbudsmöjlighet inte avsedd och bestämmelsen har därför justerats så att förbudsmöjligheten endast gäller annan *sidoverksamhet*.

God försäkringsförmedlingssed m.m.

4 §

I paragrafens *första* och *andra stycken* anges vilka skyldigheter en försäkringsförmedlare har i förhållande till kunden vid förmedling av försäkringar. Bestämmelserna motsvaras närmast av 13 § försäkringsmäklarlagen, men har anpassats bl.a. till kraven i direktivet om försäkringsförmedling. I *tredje stycket* har – efter förebild från lagen (2003:862) om finansiell rådgivning till konsumenter – införts en direkt avrådningsplikt i konsumentförhållanden. Reglerna har behandlats i avsnitt 8.5.2.

Bestämmelserna i första stycket, andra stycket första meningen och tredje stycket är också tillämpliga vid förmedling av fondandelar. Därutöver gäller sundhetskravet i 1 kap. 7 § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse. En hänvisning till den bestämmelsen har tagits in i *fjärde stycket*. Även denna fråga har berörts i avsnitt 8.5.2.

Behandling av tillgångar som tillhör kunden

5 §

Genom bestämmelsen i *första stycket* uppfylls artikel 4.4 direktivet om försäkringsförmedling. Bestämmelsen gäller bara sådana pengar och andra tillgångar som förmedlaren får hand om inom ramen för försäkringsförmedlingsverksamheten. Avskiljandet skall ske i enlighet med bestämmelserna i lagen (1944:181) om redovisningsmedel.

Enligt *andra stycket* gäller särskilda regler vid fondandelsförmedling. Som förutsättning för att en försäkringsförmedlare skall få förmedla fondandelar utan tillstånd enligt lagen om värdepappersrörelse gäller enligt den lagen att förmedlaren i denna verksamhet inte tar emot kunders medel eller fondandelar.

Bestämmelserna behandlas även i avsnitt 8.5.3.

Klagomålshantering

6 §

Bestämmelsen saknar motsvarighet i försäkringsmäklarlagen. Den är föranledd av ett krav i direktivet om försäkringsförmedling om att det skall inrättas förfaranden som innebär att kunder och andra berörda parter kan anmäla klagomål mot försäkringsförmedlare (se artikel 10).

Närmare föreskrifter om vad försäkringsförmedlaren skall iaktta enligt denna paragraf kan meddelas med stöd av 9 kap. 2 § 7. Som *Lagrådet* anmärkt finns det enligt direktivet om försäkringsförmedling ett effektivitetskrav knutet till anmälan av klagomål och inte till det förfarande för hantering av klagomålen som inleds med en anmälan. Mot denna bakgrund har bestämmelsen justerats på det sätt som *Lagrådet* föreslagit.

Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 8.8. Där har bedömningen gjorts att de möjligheter som finns i dag att framföra klagomål mot försäkringsförmedlare inte är tillräckliga för att uppfylla direktivets krav i detta avseende.

Skadeståndsskyldighet

7 §

I paragrafen regleras en försäkringsförmedlares skadeståndsskyldighet. Bestämmelsen har sin motsvarighet i 14 § försäkringsmäklarlagen. Med ren förmögenhetsskada avses detsamma som i 1 kap. 2 § skadeståndslagen (1972:207), dvs. en ekonomisk skada som uppkommer utan samband med att någon lider person- eller sakskada. Skadeståndsskyldigheten kan bara avtalas bort när förmedlingen avser återförsäkring eller försäkring mot stora risker. Bestämmelsen behandlas även i avsnitt 8.5.5.

8 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om reklamation och preskription. Den har utformats efter förebild i 7 § lagen (2003:862) om finansiell rådgivning till konsumenter. Bestämmelserna behandlas i avsnitt 8.5.5.

6 kap. Försäkringsförmedlares informationsskyldighet m.m.

Information innan ett försäkringsavtal ingås

1 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om en försäkringsförmedlares skyldighet att ge kunden viss information innan ett försäkringsavtal ingås mellan kunden och en försäkringsgivare. Informationen skall ges i rimlig tid innan försäkringsavtalet ingås. Bestämmelsen innebär att försäkringsförmedlaren enligt huvudregeln skall lämna informationen i samband med de inledande kontakterna med kunden. Informationen får inte lämnas så sent att kunden inte får rimlig tid att ta del av den.

Paragrafen innehåller dels de krav som framgår av artikel 12.1 direktivet om försäkringsförmedling, dels vissa andra krav. Bestämmelsen behandlas i avsnitt 8.4.

Enligt *första stycket 1* skall kunden få information om försäkringsförmedlarens namn och adress. Informationen skall avse sådana uppgifter som gör det möjligt för kunden att identifiera försäkringsförmedlaren och som är relevanta för kundens kontakter med förmedlaren. Kunden bör i vart fall få uppgift om försäkringsförmedlarens personnummer eller

organisationsnummer, postadress, besöksadress, e-postadress och telefonnummer.

Enligt *första stycket 2* skall kunden få sådan information som behövs för att kunden skall kunna kontrollera att försäkringsförmedlaren är registrerad som försäkringsförmedlare, dvs. att denne har rätt att utöva försäkringsförmedling.

När det gäller kravet i *första stycket 3* bör försäkringsförmedlaren ange myndighetens namn, adress och telefonnummer.

Kravet på information enligt *första stycket 4* innebär inte att försäkringsförmedlaren är skyldig att i detalj redovisa t.ex. storleken på olika innehav. Vad som avses med begreppet kvalificerat innehav framgår av 1 kap. 10 § 7.

Bestämmelsen i *första stycket 5* har utformats i enlighet med de förslag som lämnats av *Lagrådet*. Utgångspunkten är att kunden alltid skall få information om priset för försäkringsförmedlingen. Med pris avses här vad kunden totalt och slutligt kommer att få betala för det arbete som förmedlaren skall utföra åt kunden. Detta är dock inte alltid möjligt att ange. Som *Lagrådet* påtalat är priset inte alltid bestämt i förväg och prisinformationslagen (2004:347) är inte tillämplig när kunden är en näringsidkare, och det bör därför av bestämmelsen framgå att informationen även kan avse grunderna för hur priset bestäms. För försäkringsförmedlaren ersättning för sitt arbete endast i form av provision eller annan ersättning från försäkringsgivaren, skall denna ersättning anses vara det pris som kunden kommer att få betala. I de fall försäkringsgivarens ersättning till försäkringsförmedlaren inte är knuten till det individuella försäkringsavtalet, skall förmedlaren redovisa en beräknad ersättning per försäkringsavtal eller på annan individuell grund. Kunden skall emellertid inte bara få information om storleken på den provision eller annan ersättning som förmedlaren får från försäkringsgivaren, utan skall även få information om huruvida provision eller annan ersättning kan påräknas bli betald av annan än kunden. Kunden skall således inte kunna sluta ett försäkringsavtal utan kännedom om att förmedlaren får ersättning som betalas av försäkringsgivaren. Skälet för kravet på prisinformation har redovisats i avsnitt 8.4.

Kravet på information enligt *första stycket 6* avser framför allt sådan information som är av särskild betydelse för den skadelidande vid ett framtida försäkringsfall. Detta innebär att kunden bör få information om vilken försäkringsgivare som har meddelat ansvarsförsäkringen, om rätten att vända sig direkt till försäkringsgivaren och om vilka begränsningar som finns när det gäller försäkringsbelopp och efterskydd.

Syftet med bestämmelserna i *första stycket 7 och 8* är att kunden skall få information om samtliga de möjligheter som finns att framföra klagomål mot försäkringsförmedlare eller få en tvist med försäkringsförmedlaren prövad utanför domstol, jfr avsnitt 8.8. Informationen skall innehålla praktiska instruktioner om hur kunden kan gå till väga för att framföra klagomål eller få en tvist prövad.

Bestämmelsen i *andra stycket* är föranledd av den skillnad i fråga om krav på ansvarsförsäkring som finns mellan anknutna försäkringsförmedlare och andra försäkringsförmedlare.

Bestämmelsen i *tredje stycket* innebär att information enligt första och andra styckena även skall lämnas vid förnyelse eller ändring av

försäkringsavtalet, om det behövs. Förnyad information kan t.ex. behöva lämnas om det skett viktigare förändringar i ägarförhållandena eller om försäkringsförmedlaren har bytt försäkringsgivare när det gäller ansvarsförsäkringen. En förutsättning för att förmedlaren skall ha en informationskyldighet i dessa situationer är att det finns ett pågående förmedlingsuppdrag.

2 §

Paragrafen, som har sin grund i artikel 12.1 andra stycket direktivet om försäkringsförmedling, behandlas i avsnitt 8.4. Den innebär att kunden skall få information om huruvida försäkringsförmedlaren på ett eller annat sätt är begränsad i sitt urval av möjliga försäkringsgivare eller om förmedlaren har frihet att välja försäkringsgivare efter en analys av ett tillräckligt stort antal försäkringsavtal på marknaden. Den sistnämnda situationen regleras i *första stycket 1* som skall läsas tillsammans med 5 kap. 4 § andra stycket andra meningen, där innebörden av begreppet opartisk analys preciseras något.

Begränsningar i en försäkringsförmedlares urval av försäkringsgivare kan följa direkt av avtal men kan också ha sin grund i andra omständigheter. Det väsentliga är att kunden får information om de förutsättningar som gäller för den aktuella förmedlingen. Det förhållande som anges i *första stycket 2* avser situationen att en försäkringsförmedlare har ett s.k. exklusivitetsavtal med ett försäkringsföretag. Men förmedlaren kan också, utan att ett sådant förhållande som avses i första stycket 2 föreligger, ha valt att samarbeta med bara ett visst eller vissa försäkringsföretag. Det är den situationen som avses i *första stycket 3*.

Enligt *andra stycket* skall försäkringsförmedlaren upplysa kunden om namnen på de försäkringsföretag som avses i första stycket 2 och 3. I direktivet om försäkringsförmedling föreskrivs att förmedlaren skall upplysa kunden om dessa namn på kundens begäran, efter det att kunden informerats om sin rätt att begära sådana uppgifter (se artikel 12.1 andra stycket ii och iii samt tredje stycket). I andra stycket har bestämmelsen emellertid utformats som en skyldighet för försäkringsförmedlaren att alltid upplysa kunden om namnen.

När det gäller bestämmelsen i *tredje stycket* hänvisas till författningskommentaren till 1 § tredje stycket.

Informationens form

3 §

Paragrafen har sin grund i artikel 13.1 direktivet om försäkringsförmedling.

Bestämmelsen i *första stycket* överensstämmer i sak med artikel 13.1 a) där det sägs att all information skall lämnas på papper eller annat varaktigt medium som kunden har tillgång till och kan utnyttja. Begreppet ”varaktigt medium” definieras i artikel 2.12 som varje medel som gör det möjligt för kunden att bevara information som riktas till denne personligen. Detta på ett sätt som är tillgängligt för användning i framtiden under en tid som är lämplig med hänsyn till vad som är avsikten med informationen och som tillåter oförändrad återgivning av den bevarade informationen. Som varaktigt medium räknas särskilt

disketter, CD-rom, DVD och den hårddisk i persondatorer på vilken elektronisk post lagras, men inte webbplatser på Internet, utom de webbplatser som uppfyller kriterierna som nyss nämnts.

Bestämmelserna i *andra–fjärde styckena* överensstämmer i sak med artikel 13.1 b) och c). Kravet på att informationen skall vara klar och begriplig innebär att den skall uppfattas på det sättet av kunden. Informationen skall vara klar och begriplig inte bara till sitt innehåll, t.ex. genom att onödiga facktermer undviks, utan även till sin struktur. Frågan om vilket språk som informationen skall lämnas på har behandlats i avsnitt 8.4.

4 §

Bestämmelsen, som har sin grund i artiklarna 13.2 och 13.3 i direktivet om försäkringsförmedling, innehåller undantag från kravet i 3 § första stycket om att informationen skall lämnas i en handling eller i någon annan läsbar och varaktig form. Undantaget avser endast informationens form och inte dess innehåll. Vid förmedling av försäkringar per telefon till konsumenter skall information lämnas såväl enligt bestämmelserna i denna lag som enligt de gemenskapsregler som gäller för distansförsäljning av finansiella tjänster (se prop. 2004/05:13 Distans- och hemförsäljningslag m.m. och avsnitt 8.4).

Skyldighet att vidarebefordra information

5 §

I paragrafen klargörs det ansvar som försäkringsförmedlaren har för att kunden skall få den information om försäkringsavtalet som ett försäkringsföretag är skyldigt att lämna till försäkringstagare. Genom ordet "vidarebefordra" markeras dels att försäkringsförmedlaren endast har ansvar för sådan information som denne faktiskt tagit emot från försäkringsföretaget, dels att informationen inte får bearbetas eller på annat sätt förändras av försäkringsförmedlaren. Försäkringsförmedlaren är bl.a. skyldig att till en konsument vidarebefordra sådan information som konsumenten enligt konsumentförsäkringslagen skall få innan en försäkring tecknas (5 §), efter det att en försäkring tecknats (6 § första stycket), vid ändring av försäkringsvillkoren (6 § andra stycket), på begäran under försäkringstiden (6 § andra stycket) och i samband med att en skada regleras (7 §).

Förmedlaren är vidare skyldig att vidarebefordra information som försäkringsgivare är skyldiga att lämna till försäkringstagare enligt föreskrifter som meddelats av myndigheter, se t.ex. Finansinspektionens föreskrifter om information avseende skadeförsäkring (FFFS 1995:32) och Finansinspektionens föreskrifter om information till livförsäkringstagare (FFFS 2003:7). *Lagrådet* har erinrat om att bestämmelsens utformning innebär att det inte är möjligt att ålägga förmedlaren någon skyldighet att vidarebefordra sådan information som försäkringsföretagen skall lämna enligt publikationer som den utgivande myndigheten själv betecknat som riktlinjer. Det bör i detta sammanhang framhållas att en sådan skyldighet emellertid kan följa av kravet på god försäkringsförmedlingssed, jfr. 5 kap. 4 §.

Bestämmelsen behandlas även i avsnitt 8.4.

6 §

I bestämmelsen regleras en försäkringsförmedlares dokumentationsskyldighet. Den har behandlats i avsnitt 8.5.4. Bestämmelsen har utformats efter förebild från 4 § lagen om finansiell rådgivning till konsumenter. Föreskrifter om vad förmedlaren skall iaktta när det gäller dokumentation av försäkringsförmedlingen och utlämnande av sådan dokumentation får meddelas i föreskrifter av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer (se 9 kap. 2 § 4).

Undantag från försäkringsförmedlares informationsskyldighet

7 §

Paragrafen har – såvitt avser de *två första punkterna* – sin grund i artikel 12.4 direktivet om försäkringsförmedling, jfr även stycke 21 i ingressen till direktivet.

Undantaget i den *tredje punkten* innebär att informationskraven i 1–6 §§ inte behöver iakttagas vid förmedling av fondandelar. Då skall försäkringsförmedlaren i stället uppfylla de informationskrav som gäller för den verksamheten, se t.ex. 1 kap. 7 § andra stycket lagen (1991:981) om värdepappersrörelse och Finansinspektionens föreskrifter om uppföranderegler på värdepappersmarknaden (FFFS 2002:7). Det bör också framhållas att krav på dokumentation för denna verksamhet kan följa av lagen om finansiell rådgivning till konsumenter.

Påföljd vid utebliven information

8 §

I bestämmelsen finns en hänvisning till marknadsföringslagens påföljdssystem. Bestämmelsen har utformats efter mönster från 12 § prisinformationslagen (2004:347). Motsvarande bestämmelser finns även i bl.a. lagen (1999:268) om betalningsöverföringar inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och i lagen (2004:299) om inlåningsverksamhet.

7 kap. Tillsyn

Registreringsmyndighet

1 §

I *första stycket* slås fast att Bolagsverket skall föra register över försäkringsförmedlare och utländska försäkringsförmedlare vars hemland inte hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 8.2. Som framgår där bör frågan om huruvida registrering av försäkringsförmedlare skall ske i ett särskilt register eller i de befintliga registren hos Bolagsverket överlåtas till verket att ta ställning till efter samråd med Finansinspektionen.

Enligt *andra stycket* tillämpas bestämmelserna om registrering i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m. på sådana filialer till utländska

2 §

I paragrafen regleras vad som gäller om en anmälan om registrering är ofullständig eller det finns något annat hinder för registrering. Bestämmelsen har utformats efter förebild från 20 kap. 4 § försäkringsrörelselagen. I 2 kap. 3 §, 3 kap. 4 § och 5 kap. 2 § finns bestämmelser om vilken verkan registreringsmyndighetens beslut att avskriva en anmälan om registrering eller att vägra registrering har.

Tillsynen och dess omfattning

3 §

I paragrafen slås fast att Finansinspektionen skall utöva tillsyn över att lagen om försäkringsförmedling och föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen följs. Omfattningen av inspektionens tillsyn har behandlats i avsnitt 8.7.

Upplysningar och undersökningar

4 §

Paragrafen har när det gäller försäkringsförmedlare sin motsvarighet i 7 § försäkringsmäklarlagen.

Upplysningsskyldigheten för försäkringsföretag är föranledd av att Finansinspektionen skall utöva tillsyn även över att försäkringsföretagen fullgör sina skyldigheter enligt denna lag.

När det gäller utländska försäkringsförmedlare skall Finansinspektionen se till att de följer de regler som gäller för verksamheten i Sverige. Inspektionen bör därför ha möjlighet att begära upplysningar från dem och, såvitt avser filialer till utländska försäkringsförmedlare, genomföra undersökningar hos dem.

Bestämmelserna behandlas i avsnitten 8.6 och 8.7.

Samarbete med behöriga myndigheter

5 §

Bestämmelsen har sin motsvarighet i 3 b § andra stycket försäkringsmäklarlagen. Den är också föranledd av artikel 9.2 direktivet om försäkringsförmedling om utbyte av information mellan behöriga myndigheter i olika medlemsstater.

I artikel 9.1 direktivet om försäkringsförmedling föreskrivs att de behöriga myndigheterna skall samarbeta för att säkerställa att bestämmelserna i direktivet tillämpas på rätt sätt. Enligt 2 § andra stycket 4 förordningen (1996:596) med instruktion för Finansinspektionen har inspektionen bl.a. till uppgift att medverka i internationellt samarbete som rör inspektionens verksamhetsområde. I detta får anses ingå sådant samarbete som avses i artikel 9.1. Någon bestämmelse i lagen om försäkringsförmedling om skyldighet för Finansinspektionen att samarbeta med andra behöriga myndigheter i frågor som rör

tillämpningen av direktivet om försäkringsförmedling är därför inte nödvändig. Prop. 2004/05:133

Revisor

6 §

Paragrafen överensstämmer i sak med 8 § försäkringsmäklarlagen.

Avgifter till Finansinspektionen

7 §

Bestämmelsen, som närmast motsvarar 9 § försäkringsmäklarlagen, har kompletterats med hänsyn till att även försäkringsföretag och filialer till utländska försäkringsförmedlare kommer att omfattas av den tillsyn som Finansinspektionen skall utöva enligt den nya lagen.

8 kap. Ingripanden

Ingripande mot försäkringsförmedlare

1 §

Paragrafen har utformats efter förebild i 15 kap. 1 § lagen om bank- och finansieringsrörelse (se prop. 2002/03:139). Den motsvarar delvis 15 § försäkringsmäklarlagen.

Av *första stycket* framgår att ingripande skall ske om en försäkringsförmedlare åsidosätter sina skyldigheter enligt lagen om försäkringsförmedling eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen. Valet av sanktion avgörs i första hand av hur allvarlig överträdelsen är.

I *andra stycket* anges vilka sanktioner som kan användas. Sanktionerna varning och återkallelse av tillståndet återfinns i försäkringsmäklarlagen. Här har tillagts att det blir möjligt att ingripa genom att utfärda föreläggande att vidta åtgärd inom viss tid och att förbjuda verkställighet av beslut. En nyhet är också att det blir möjligt att använda ytterligare en sanktion, nämligen anmärkning. Sanktionen är tänkt att användas vid mindre allvarliga överträdelser. Vid valet av sanktion bör valet falla på den som är mest verkningsfull i det enskilda fallet. Föreläggande kan dock endast användas när det krävs för att få förmedlaren att vidta åtgärder för att rätta till något. Anmärkning däremot bör användas när det inte finns något att åtgärda, men överträdelsen bör sanktioneras. Dubbla sanktioner bör inte komma i fråga för samma överträdelse. Gränsen mellan en överträdelse och flera överträdelser kan dock i vissa fall vara svår att dra i en utdragen process.

Vid allvarliga överträdelser skall däremot försäkringsförmedlarens tillstånd återkallas eller, om det är tillräckligt, varning meddelas. Varning blir således ett generellt alternativ till återkallelse av tillståndet i de fall som anges i denna paragraf.

En nyhet i *trede stycket* är att det har införts en lagreglerad möjlighet för Finansinspektionen att underlåta att ingripa om överträdelsen är ringa eller ursäktlig eller om försäkringsförmedlaren vidtar rättelse. Något

ingripande behöver inte heller ske om någon annan myndighet har vidtagit åtgärder mot institutet och dessa åtgärder bedöms tillräckliga.

Bestämmelsen behandlas också i avsnitt 8.7.

2 §

Paragrafen motsvarar närmast 15 § första stycket 1 och tredje stycket försäkringsmäklarlagen samt 8 a § förordningen (1989:854) om försäkringsmäklare.

Bestämmelserna i *första stycket 1 och 3* är nya men har sin motsvarighet i annan lagstiftning på det finansiella området. Återkallelse enligt *första stycket 2* motsvaras i sak av 8 a § försäkringsmäklarförordningen som föreskriver att om en försäkringsmäklare anmäler att han upphört med sin verksamhet, skall Finansinspektionen avföra mäklaren ur registret. Bestämmelsen i *första stycket 4* motsvarar 15 § första stycket 1 försäkringsmäklarlagen. Till skillnad från vad som gällt enligt försäkringsmäklarlagen är återkallelse av tillståndet obligatoriskt i detta fall. Förändringen är bl.a. föranledd av artikel 3.3 andra stycket direktivet om försäkringsförmedling. Där föreskrivs att medlemsstaterna skall se till att försäkringsförmedlare som inte längre uppfyller yrkeskraven stryks ur registret.

Bakgrunden till bestämmelsen i *andra stycket* är att det införs regler om ledningsprövning även för försäkringsförmedlare.

I *tredje stycket* anges att varning får användas som alternativ till återkallelse utom när återkallelse sker på grund av att förmedlaren har förklarat att han eller hon avstår från tillståndet eller på grund av att förutsättningarna för tillstånd inte längre är uppfyllda.

3 §

Bestämmelsen motsvarar i sak 16 § andra stycket försäkringsmäklarlagen.

4 §

Av paragrafens *första stycke* framgår att Finansinspektionen har samma ingripandemöjligheter mot anknutna försäkringsförmedlare som mot övriga förmedlare. Ansvarsfördelningen i fråga om registrering av och tillsyn över försäkringsförmedlarna innebär således att Finansinspektionen i vissa fall kommer att pröva återkallelse av beslut om registrering som har fattats av Bolagsverket.

Enligt *andra stycket* ges registreringsmyndigheten en möjlighet att återkalla registreringen för en anknuten försäkringsförmedlare om denne har förklarat sig avstå från den. Bestämmelsen motsvaras i sak av 8 a § försäkringsmäklarförordningen som föreskriver att om en försäkringsmäklare anmäler att han upphört med sin verksamhet, skall Finansinspektionen avföra mäklaren ur registret.

5 §

Av paragrafen framgår att en försäkringsförmedlare inte kan behålla sitt tillstånd att förmedla fondandelar om tillståndet eller registreringen avseende förmedling av livförsäkring eller alla slag av försäkring återkallas. Finansinspektionen skall således i sådana fall även återkalla tillståndet till fondandelsförmedling. Av *andra meningen* framgår att

inspektionen skall återkalla tillståndet till fondandelsförmedling även när registreringsmyndigheten har återkallat registreringen enligt 4 § andra stycket. Skälet för detta är att tillståndet att förmedla fondandelar har meddelats av Finansinspektionen, se författningskommentaren till 5 kap. 1 §.

6 §

I paragrafens *första stycke* anges att om Finansinspektionen har återkallat tillståndet för en försäkringsförmedlare, skall inspektionen snarast underrätta registreringsmyndigheten om detta. Skälet för detta är att registreringen utgör grunden för förmedlarens rätt att utöva försäkringsförmedling inte bara i Sverige utan inom hela EES. Underrättelseskyldigheten bör fullgöras när beslutet om återkallelse har vunnit laga kraft eller, om inspektionen har bestämt att beslutet skall gälla omedelbart, i samband med att beslutet om återkallelse meddelas. Bestämmelsen behandlas också i avsnitt 8.7.

Enligt paragrafens *andra stycke* skall registreringsmyndigheten snarast underrätta Finansinspektion om att myndigheten har återkallat registreringen för en anknuten försäkringsförmedlare som också har tillstånd att förmedla fondandelar. Skälet för detta är att Finansinspektionen i den situationen skall återkalla tillståndet till fondandelsförmedling, se författningskommentaren till 5 §.

7 §

I paragrafen föreskrivs att om Finansinspektionen har återkallat tillståndet för en svensk försäkringsförmedlare som utövar verksamhet i ett annat land inom EES, skall inspektionen underrätta värdlandets behöriga myndighet om återkallelsen. Detsamma skall gälla om inspektionen eller registreringsmyndigheten har återkallat registreringen för svensk anknuten försäkringsförmedlare som utövar sådan verksamhet. Underrättelse skall också ske om Finansinspektionen, i stället för att återkalla tillståndet eller registreringen, har meddelat varning. Skyldigheten att underrätta värdlandets behöriga myndighet gäller bara om inspektionen tidigare underrättat värdlandet om förmedlarens avsikt att utöva verksamhet där.

Ingripande mot försäkringsföretag

8 §

Paragrafen har sin motsvarighet i 1 §, se författningskommentaren till den bestämmelsen och avsnitt 8.7.

9 §

Paragrafen är föranledd av artikel 8.2 direktivet om försäkringsförmedling, där det föreskrivs att medlemsstaterna skall besluta om lämpliga påföljder för försäkringsföretag som utnyttjar försäkringsförmedlingstjänster som tillhandahålls av personer som inte är registrerade i någon medlemsstat och inte är undantagna från direktivets tillämpningsområde.

Bestämmelsen innebär att försäkringsföretag för förmedling av försäkringar som avser risker som är belägna inom EES eller åtaganden

som görs inom EES bara får utnyttja försäkringsförmedlare som är registrerade i Sverige eller som är registrerade inom EES och har följt föreskrivet anmälningförfarande. När det gäller förmedling av försäkringar som avser risker eller åtaganden inom Sverige får försäkringsföretagen dessutom utnyttja filialer till försäkringsförmedlare från tredje land som har fått Finansinspektionens tillstånd att utöva försäkringsförmedling i Sverige. För förmedling av försäkringar som avser risker eller åtaganden utanför EES är försäkringsföretagen oförhindrade att utnyttja försäkringsförmedlare som är etablerade i tredje land. Försäkringsföretagen är också oförhindrade att för förmedling av sådana försäkringar som avses i 1 kap. 8 § utnyttja personer som inte är registrerade som försäkringsförmedlare.

Ingripande mot utländska försäkringsförmedlare

10 §

I paragrafen regleras ingripande mot försäkringsförmedlare från EES. *Första och andra styckena* motsvarar i sak 16 a § fjärde stycket försäkringsmäklarlagen.

Skyldigheten enligt *tredje stycket* att underrätta hemlandets behöriga myndighet följer av direktivet (artikel 9.2).

11 §

I paragrafen regleras ingripande mot försäkringsförmedlare från tredje land. Bestämmelsen i *första stycket* innebär att Finansinspektionen har samma möjligheter att ingripa mot dessa försäkringsförmedlare som mot svenska försäkringsförmedlare.

I *andra stycket* föreskrivs en skyldighet för inspektionen att underrätta hemlandets behöriga myndighet om de åtgärder som har vidtagits.

Straffavgift

12 §

Paragrafen har utformats efter förebild i 15 kap. 7 § lagen om bank- och finansieringsrörelse (se prop. 2002/03:139) och 19 kap. 11 d § försäkringsrörelselagen (se prop. 2003/04:109). Den behandlas i avsnitt 8.7.

Finansinspektionen får besluta att en anmärkning eller varning skall kombineras med en straffavgift. Det är inte möjligt att kombinera förelägganden och förbud med straffavgift. I dessa fall bör vite användas.

Möjligheten att besluta om straffavgift står bara till buds i de fall som anges i 1 och 8 §§, dvs. vid vissa regelöverträdelser. Som förutsättning för att en straffavgift skall kunna meddelas gäller enligt *första stycket* att inspektionen meddelat varning eller anmärkning. I detta ligger inte något uttryckligt krav på oaktsamhet eller uppsåt. Det agerande som föranlett anmärkningen eller varningen torde dock som regel innehålla något av dessa moment.

Av *andra stycket* framgår att straffavgiften tillfaller staten.

13 §

Paragrafen är ny och har utformats efter förebild i 15 kap. 8 § lagen om bank- och finansieringsrörelse (se prop. 2002/03:139) samt 19 kap. 11 e § försäkringsrörelselagen (se prop. 2003/04:109). Dessa bestämmelser har i sin tur utformats efter förebild i 24 och 25 §§ marknadsföringslagen (1995:450), se också 27 § konkurrenslagen (1993:20). Av bestämmelsen framgår inom vilka beloppsgränser som straffavgiften kan bestämmas. Det maximala belopp som enligt *första stycket* kan utgå är dock betydligt högre än i marknadsföringslagen, femtio miljoner kronor i stället för fem miljoner kronor.

Enligt *andra stycket* får avgiften inte överstiga tio procent av omsättningen under närmast föregående räkenskapsår. I fråga om försäkringsförmedlare från tredje land bör avgiften beräknas på filialens omsättning.

Av *tredje stycket* framgår att avgiften inte får vara så stor att försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget därefter inte uppfyller kraven i 6 kap. 1 § lagen om bank- och finansieringsrörelse eller 1 kap. 1 a § första stycket försäkringsrörelselagen. Bakgrunden är dels att bestämmelserna om straffavgift även omfattar försäkringsföretag, dels att kreditinstitut kan vara försäkringsförmedlare. Avsikten är att förhindra att uttaget av straffavgift får till följd att kreditinstitutets tillstånd måste återkallas eller försäkringsföretagets koncession förverkas (jfr 15 kap. 8 § tredje stycket lagen om bank- och finansieringsrörelse och 19 kap. 11 e § tredje stycket försäkringsrörelselagen).

Av *fjärde stycket* framgår att när storleken på straffavgiften bestäms skall särskild hänsyn tas till hur allvarlig den överträdelse som har föranlett anmärkning eller varningen är och hur länge den har pågått. Straffavgiftens storlek skall i detta sammanhang ses som ett sätt att ytterligare gradera anmärkningen eller varningen. Redan i valet av sanktion, ligger en bedömning av hur allvarlig överträdelsen är. Varning används som framgår av 1 och 8 §§ för allvarligare överträdelser än anmärkning. Bestämmelsen utesluter inte att även andra omständigheter än allvarligheten av överträdelsen och hur länge den har pågått kan beaktas när avgiftens storlek bestäms. I mildrande riktning bör kunna beaktas exempelvis om försäkringsförmedlaren, försäkringsföretaget eller den utländska försäkringsförmedlaren snabbt upphör med överträdelsen sedan den påtalats av Finansinspektionen och om förmedlaren, företaget eller den utländska förmedlaren samarbetar väl med inspektionen under utredningen.

Det finns till skillnad från motsvarande bestämmelser i marknadsföringslagen eller konkurrenslagen inte någon uttrycklig möjlighet att underlåta att ta ut avgift om överträdelsen är ringa. Om en överträdelse är ringa kan nämligen inspektionen enligt 1 och 8 §§ låta bli att ingripa. Genom att 12 § inte tvingar inspektionen att besluta om straffavgift finns det ändå ett utrymme för inspektionen att låta bli att besluta om straffavgift, t.ex. om anmärkningen i sig anses tillräcklig.

14 §

Paragrafen är ny och har utformats efter förebild i 15 kap. 10 § lagen om bank- och finansieringsrörelse (se prop. 2002/03:139) och 19 kap. 11 f § försäkringsrörelselagen (se prop. 2003/04:109). Den behandlas i avsnitt 8.7.

Finansinspektionen skall föra på en försäkringsförmedlare, ett försäkringsföretag eller en utländsk försäkringsförmedlare en förseningsavgift om förmedlaren, företaget eller den utländska förmedlaren inte i tid lämnar sådana upplysningar som den eller det, enligt föreskrifter, är skyldig att ge in till Finansinspektionen. Det överläts åt Finansinspektionen att avgöra om försenad upplysning i ett visst fall skall medföra förseningsavgift med maximalt belopp eller om förseningen är av sådan karaktär att avgiften bör bestämmas till ett lägre belopp eller efterges. Generellt skall en längre försening bedömas som en allvarligare förseelse än en försening med endast någon dag. Även mindre förseningar vid upprepade tillfällen kan emellertid bedömas som en allvarlig överträdelse.

Vid bestämmande av avgiftens storlek skall hänsyn också tas till försäkringsförmedlarens, försäkringsföretagets eller den utländska försäkringsförmedlarens storlek. Utövar den utländska försäkringsförmedlaren verksamhet från filial, bör filialens storlek beaktas. Om en försäkringsförmedlare, ett försäkringsföretag eller en utländsk försäkringsförmedlare skulle motsätta sig att lämna en viss upplysning till Finansinspektionen, har inspektionen möjlighet att förelägga förmedlaren, företaget eller den utländska förmedlaren vid vite att komma in med upplysningen. Vid upprepade fall av åsidosättande av upplysningsskyldigheten kan inspektionen meddela anmärkning eller varning.

Verkställighet av beslut om straffavgift eller förseningsavgift**15–18 §§**

Av 3 kap. 1 § första stycket 6 utsökningsbalken följer att en förvaltningsmyndighets beslut får verkställas enligt den lagen om det finns en särskild föreskrift om detta. Finansinspektionens beslut om straffavgift och förseningsavgift skall utgöra en exekutionstitel som kan verkställas utan domstolsförfarande. En bestämmelse om detta har tagits in i 16 §. Av den paragrafen framgår att Finansinspektionens beslut att påföra straffavgift eller förseningsavgift får verkställas om den är obetald och förfallen till betalning. Detta nödvändiggör dock en bestämmelse om när avgiften är förfallen till betalning och till vem avgiften skall betalas. I 15 § finns därför en bestämmelse som anger att straffavgiften eller förseningsavgiften skall betalas till Finansinspektionen inom trettio dagar efter det att beslutet om den vunnit laga kraft eller den längre tid som anges i beslutet. En liknande bestämmelse finns i 31 a § konkurrenslagen. För att fullständiga bilden anges i 17 § att om straffavgiften eller förseningsavgiften inte betalas i rätt tid skall Finansinspektionen lämna den obetalda avgiften för indrivning. Den paragrafen klargör också att mål om uttagande av fordran handläggs som allmänt mål hos

kronofogdemyndigheten. I 18 § finns nu också en bestämmelse om att en straffavgift eller förseningsavgift som påförts en försäkringsförmedlare, ett försäkringsföretag eller en utländsk försäkringsförmedlare faller bort i den utsträckning verkställighet inte har skett inom fem år från det att domen vann laga kraft. Även den bestämmelsen har sin förebild i konkurrenslagen (31 §).

Bestämmelserna har utformats efter förebild i lagen om bank- och finansieringsrörelse (se prop. 2002/03:139) och försäkringsrörelselagen (se prop. 2003/04:109).

Ingripande mot den som saknar tillstånd eller registrering

19 §

Bestämmelsen i *första stycket* har sin motsvarighet i 16 § första stycket försäkringsmäklarlagen. Den är också föranledd av artikel 8.1 direktivet om försäkringsförmedling där det föreskrivs att medlemsstaterna skall besluta om lämpliga påföljder för personer som utövar verksamhet som försäkringsförmedlare utan att vara registrerade i en medlemsstat och som inte är undantagna från direktivets tillämpningsområde. Bestämmelsen i *andra meningen* innebär att om en försäkringsförmedlare förmedlar försäkringar av ett slag som denne inte är berättigad att förmedla eller förmedlar fondandelar utan att vara registrerad för det, skall Finansinspektionen förelägga denne att upphöra med denna verksamhet. Den innebär alltså inte att inspektionen skall förelägga förmedlaren att upphöra med all verksamhet. Om förmedlaren inte rättar sig efter ett sådant föreläggande, kan det emellertid bli aktuellt för inspektionen att ingripa mot förmedlaren med stöd av 1 §.

Bestämmelsen i *andra stycket* har sin motsvarighet i annan lagstiftning på det finansiella området.

Frågorna har behandlats i avsnitt 8.7 (jfr författningskommentaren till 9 §).

Vite

20 §

Enligt paragrafen får Finansinspektionen förena föreläggande eller förbud enligt lagen om försäkringsförmedling med vite. Den har närmast sin motsvarighet i 16 § försäkringsmäklarlagen. Bestämmelser om viten finns i lagen (1985:206) om viten.

9 kap. Bemyndiganden

1 §

Paragrafen innehåller bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om den del av vandelsprövningen som avser kontroll av förekomst i det register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregistret, jfr 2 kap. 4–6 §§ och förslaget till lag om ändring i 9 § lagen om belastningsregister. Kravet på registerkontroll följer av artikel 4.2 direktivet om försäkringsförmedling. Av föreskrifterna bör framgå vilka enskilda brott som registerkontrollen skall avse, vad som

för en enskild brottstyp skall anses utgöra ett allvarligt brott och vilken tidsperiod som skall kontrolleras. I föreskrifterna bör vidare tydligt regleras hur registerkontrollen skall gå till, se även kommentaren till 2 kap. 4–6 §§. Frågor kring lämplighetsprövningen behandlas även i avsnitt 8.3.3.

2 §

I paragrafen finns olika bemyndiganden för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter beträffande ett antal olika frågor.

Enligt *punkten 1* skall föreskrifter meddelas om vad ett försäkringsföretag respektive förmedlarföretag i övrigt skall iaktta i samband med anmälan av anknutna försäkringsförmedlare enligt 2 kap. 4 §. Frågan om vilka uppgifter som försäkringsföretaget respektive förmedlarföretaget har i detta avseende har berörts i avsnitten 8.2 och 8.3.3. Föreskrifterna som meddelas med stöd av denna punkt skall avse inte bara själva anmälningsförfarandet utan även vad försäkringsföretaget respektive förmedlarföretaget skall iaktta innan en anmälan görs, t.ex. vid kontrollen av anknutna försäkringsförmedlares kvalifikationer. När det särskilt gäller kontrollen av huruvida en person förekommer i belastningsregistret finns det uttryckliga bestämmelser i 2 kap. 4–6 §§ och ett särskilt bemyndigande i 9 kap. 1 §.

Enligt *punkten 2* skall föreskrifter meddelas om vad som skall avses med skötsamhet i ekonomiska angelägenheter enligt 2 kap. 5 § 2 och 6 § första stycket 3, se även kommentaren till 1 §.

Bemyndigandet i *punkten 3* motsvarar närmast 6 § försäkringsmäklarlagen och ger möjlighet att meddela föreskrifter om vilka utbildningskrav som skall gälla för de fysiska personer som skall verka som försäkringsförmedlare. Bemyndigandet avser även de utbildningskrav som skall gälla för försäkringsförmedlare som vill få tillstånd att förmedla fondandelar enligt 5 kap. 1 § första stycket. Kraven på en försäkringsförmedlares kunskap och kompetens har behandlats i avsnitt 8.3.2.

Enligt *punkten 4*, som närmast motsvaras av 6 § försäkringsmäklarlagen, slås det fast att det i föreskrifter skall närmare anges hur försäkringsförmedlares ansvarsförsäkring skall vara utformad. Föreskrifter är nödvändiga för att uppfylla de krav som följer av artikel 4.3 direktivet om försäkringsförmedling. Bemyndigandet avser även sådan ansvarsförsäkring som skall finnas för försäkringsförmedlare som vill förmedla fondandelar enligt 5 kap. 1 § första stycket. Frågor kring ansvarsförsäkringens utformning behandlas i avsnitt 8.3.5.

Enligt *punkten 5* skall föreskrifter meddelas om vilken insikt och erfarenhet som krävs enligt 2 kap. 6 § första stycket 3, se vidare kommentaren till 2 kap. 6 § första stycket 3.

Kontrollen av att anställda hos ett förmedlarföretag uppfyller förutsättningarna för tillstånd för en fysisk person skall skötas av förmedlarföretaget enligt 2 kap. 6 § andra stycket. Genom bemyndigandet i *punkten 6* kan föreskrifter meddelas om vad förmedlarföretaget skall iaktta vid denna kontroll. När det särskilt gäller kontrollen av om den anställde förekommer i belastningsregistret finns

det uttryckliga bestämmelser i nämnda paragraf och ett särskilt bemyndigande i 9 kap. 1 §.

I 5 kap. 6 § finns bestämmelser om försäkringsförmedlares klagomålshantering. Genom *punkten 7* skapas möjlighet att föreskriva hur denna närmare skall vara utformad. Frågor kring klagomålshantering behandlas i avsnitt 8.8.

Frågan om försäkringsförmedlares dokumentationsskyldighet behandlas i avsnitt 8.5.4. *Punkten 8* har utformats efter förebild från 4 § andra stycket lagen om finansiell rådgivning till konsumenter.

Bemyndigandet i *punkten 9* avser sådana uppgifter som Finansinspektionen behöver för sin tillsyn över försäkringsförmedlare, försäkringsföretag eller utländska försäkringsförmedlare.

I 7 kap. 7 § finns bestämmelser om skyldighet för försäkringsförmedlare, vissa utländska försäkringsförmedlare och försäkringsföretag att med årliga avgifter bekosta Finansinspektionens verksamhet. Genom bemyndigandet i *punkten 10* skapas möjlighet att meddela närmare föreskrifter beträffande dessa avgifter.

10 kap. Överklagande

Överklagande av Finansinspektionens beslut

1 §

Paragrafen motsvarar närmast 15 § andra stycket och 17 § försäkringsmäklarlagen.

Genom denna paragraf genomförs artikel 8.5 direktivet om försäkringsförmedling där det föreskrivs att varje åtgärd som omfattar påföljder eller inskränkningar i en försäkringsförmedlares verksamhet skall kunna prövas av domstol i den medlemsstat där åtgärden har beslutats (se också artikel 14). I artikel 8.5 anges även att varje åtgärd som omfattar påföljder eller inskränkningar i en försäkringsförmedlares verksamhet skall vederbörligen motiveras och delges den berörda förmedlaren. Detta krav uppfylls genom bestämmelserna i 20 och 21 §§ förvaltningslagen (1986:223) samt 30 och 31 §§ förvaltningsprocesslagen (1971:291).

Av *första stycket* framgår i vilket fall Finansinspektionens beslut inte får överklagas. Det avser inspektionens föreläggande att lämna upplysningar om verksamheten för att bedöma om den omfattas av lagen.

Enligt bestämmelsen i *andra stycket* får andra beslut av Finansinspektionen överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Detta innebär att länsrätt är första instans.

Tredje stycket innehåller en upplysning om att prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten. Den motsvaras av 17 § andra stycket andra meningen försäkringsmäklarlagen.

Bestämmelsen i *fjärde stycket* motsvaras närmast av 15 § andra stycket försäkringsmäklarlagen.

2 §

Klagofristen för överklagande av den aktuella typen av beslut räknas vanligen från dagen för beslutet och inte från dagen för delfående av beslutet. Som *Lagrådet* noterat är emellertid bestämmelsen föranledd av artikel 8.5 direktivet om försäkringsförmedling, där det anges att varje åtgärd som omfattar påföljder eller inskränkningar i en försäkringsförmedlares verksamhet vederbörligen skall motiveras och delges den berörde förmedlaren.

Övergångsbestämmelser

Punkt 3

I punkten regleras vad som skall gälla för försäkringsmäklare som är registrerade hos Finansinspektionen vid lagens ikraftträdande.

Punkt 4

I punkten ges särskilda övergångsbestämmelser för övriga förmedlare som vid lagens ikraftträdande bedriver verksamhet som omfattas av den nya lagen. Frågan om övergångsregler har behandlats i avsnitt 8.9.

Punkt 5

I enlighet med allmänna principer bör lagen om försäkringsförmedling inte vara tillämplig på avtal som har ingåtts före ikraftträdandet. Som *Lagrådet* påpekat bör det av övergångsbestämmelsen framgå att äldre bestämmelser även skall tillämpas i de fall kunden har rätt att ensidigt begära att ett äldre avtal förlängs och sådan begäran framställts efter ikraftträdandet. Om emellertid förmedlaren efter ikraftträdandet har godtagit att ett äldre avtal förlängs, fastän han kunnat motsätta sig det, bör den nya lagen tillämpas på det förlängda avtalet.

Punkt 6

De föreslagna bestämmelserna om Finansinspektionens möjligheter att ingripa innebär – i jämförelse med vad som gäller enligt försäkringsmäklarlagen – att grunderna för ingripande har getts en delvis ny utformning samt att inspektionen får fler sanktioner till sitt förfogande och en större möjlighet att i det enskilda fallet avgöra såväl när en sanktion skall tillgripas som vilken sanktion som i sådana fall bör användas. Överträdelser som ägt rum före ikraftträdandet bör därför som regel bedömas enligt äldre bestämmelser. Detta gäller dock inte om tillämpningen av de nya bestämmelserna skulle leda till ett mindre strängt ingripande.

10.2 Förslaget till lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1987:713)

Prop. 2004/05:133

7 kap.

16 §

Ändringen innebär att paragrafen upphävs. Paragrafen har sin grund i artikel 9.2 direktiv 77/92/EEG (se prop. 1992/93:257 s. 195), som upphör att gälla enligt artikel 15 direktivet om försäkringsförmedling.

10.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1991:981) om värdepappersrörelse

1 kap.

3 b §

Ändringarna i paragrafen innebär att möjligheten för en registrerad försäkringsmäklare att förmedla fondandelar utan tillstånd enligt lagen om värdepappersrörelse i stället skall gälla för registrerade försäkringsförmedlare.

Ändringen i *punkten 2* innebär ett förtydligande enligt vilket det klargörs att kunders order avseende andelar i fondföretag får vidarebefordras direkt till förvaltningsbolag. Förvaltningsbolag är utländska bolag som förvaltar fondföretag och motsvarar således svenska fondbolag, dvs. bolag som förvaltar investeringsfonder. Fondföretag som avses i punkten 1 kan emellertid antingen vara fonder som – i likhet med svenska investeringsfonder – inte är juridiska personer eller fondföretag som är juridiska personer, såsom t.ex. franska SICAV:er. Ett fondföretag som inte är en juridisk person förvaltas av ett förvaltningsbolag medan ett fondföretag som är en juridisk person antingen förvaltas av ett förvaltningsbolag eller är självförvaltande. En förmedlare skall således vidarebefordra kunders order avseende andelar i ett fondföretag direkt till det förvaltningsbolag som förvaltar fondföretaget eller direkt till fondföretaget om det är självförvaltande.

10.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.

3 §

I den nya *punkten 10* görs i fråga om utländska försäkringsförmedlare en hänvisning till 3 kap. lagen om försäkringsförmedling.

Frågor kring utländska försäkringsförmedlares verksamhet i Sverige behandlas i avsnitt 8.7.

10.5 Förslaget till lag om ändring i lagen (1993:768) om åtgärder mot penningtvätt

Prop. 2004/05:133

2 §

Ändringen innebär att bestämmelserna i lagen om åtgärder mot penningtvätt, som enligt den nuvarande lydelsen gäller för verksamhet av det slag som beskrivs i 1 § försäkringsmäklarlagen, i stället skall gälla för försäkringsförmedling.

5 §

Ändringen innebär att vissa undantag i fråga om krav på identitetskontroll, som enligt den nuvarande lydelsen gäller bl.a. för företag som bedriver verksamhet enligt 1 § försäkringsmäklarlagen, i stället skall gälla för försäkringsförmedlare.

Som *Lagrådet* anmärkt innebär punkt 3 i övergångsbestämmelserna till lagen (2005:000) om försäkringsförmedling att en särskild övergångsregel bör gälla för de försäkringsmäklare som övergångsvis bedriver verksamhet enligt den upphävda lagen (1989:508) om försäkringsmäklare.

10.6 Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister

9 §

I paragrafen regleras enskildas rätt att få tillgång till registerutdrag om sig själva. Utdrag med begränsat innehåll skall lämnas för vissa angivna ändamål. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om utdragens innehåll i dessa fall.

Efter mönster i lagen (2000:873) om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnomsorg har ett tillägg gjorts i *andra stycket* där det föreskrivs att begränsade utdrag också skall lämnas när en enskild behöver utdrag enligt lagen om försäkringsförmedling. Sådana utdrag behövs vid den kontroll som skall göras av alla fysiska personer som skall verka som försäkringsförmedlare– dels sådana som avser att driva förmedlingsverksamhet i egen rörelse, dels sådana som avser att förmedla försäkringar i egenskap av anställda hos ett förmedlarföretag. Utdragen behövs också för kontroll av personer som avser att ingå i ledningen för ett förmedlarföretag. Det är bara den enskilde själv som har rätt att begära nu aktuellt registerutdrag. Föreskrifter om vilka brott och vilken brottslighet som skall kontrolleras med hjälp av registerutdragen får meddelas enligt 9 kap. 1 § lagen om försäkringsförmedling. Enligt nämnda paragraf får föreskrifter även meddelas om hur registerkontrollen skall gå till för olika typer av försäkringsförmedlare.

Frågor kring registerkontrollen behandlas i avsnitt 8.2 och 8.3.

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV 2002/92/EG
av den 9 december 2002
om försäkringsförmedling

EUROPAPARLAMENTET OCH EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR
 ANTAGIT DETTA DIREKTIV

med beaktande av Fördraget om upprättandet av Europeiska
 gemenskapen, särskilt artikel 47.2 och artikel 55 i detta,

med beaktande av kommissionens förslag ⁽¹⁾,

med beaktande av Ekonomiska och sociala kommitténs
 yttrande ⁽²⁾,

i enlighet med förfarandet i artikel 251 i fördraget ⁽³⁾, och

av följande skäl:

- (1) Försäkrings- och återförsäkringsförmedlare spelar en central roll vid distribution av försäkrings- och återförsäkringsprodukter i gemenskapen.
- (2) Ett första steg i arbetet för att underlätta utövandet av etableringsfriheten och friheten att tillhandahålla tjänster för försäkringsagenter eller försäkringsmäklare togs i och med rådets direktiv 77/92/EEG av den 13 december 1976 om åtgärder för att underlätta det effektiva utövandet av etableringsfriheten och friheten att tillhandahålla tjänster vid verksamhet som försäkringsagent eller försäkringsmäklare (ur grupp 630 ISIC) och särskilt om övergångsbestämmelser för sådan verksamhet ⁽⁴⁾.
- (3) Direktiv 77/92/EEG skulle gälla till dess att bestämmelser om samordning av nationella regler om att inleda och bedriva verksamhet som försäkringsagent och försäkringsmäklare trätt i kraft.
- (4) Kommissionens rekommendation 92/48/EEG av den 18 december 1991 om försäkringsförmedlare ⁽⁵⁾ har till största delen följts av medlemsstaterna och har bidragit till att föra de nationella reglerna om yrkeskrav och registrering av försäkringsförmedlare närmare varandra.
- (5) Det finns dock fortfarande avsevärda skillnader mellan de nationella bestämmelserna, vilket hindrar försäkrings- och återförsäkringsförmedlare från att inleda och bedriva verksamhet på den inre marknaden. Direktiv 77/92/EEG bör därför ersättas av ett nytt direktiv.
- (6) Försäkrings- och återförsäkringsförmedlare bör kunna utnyttja etableringsfriheten och friheten att tillhandahålla tjänster, vilka har fastställts i fördraget.

(7) Att försäkringsförmedlare inte fritt kan bedriva verksamhet i hela gemenskapen gör att den inre marknaden för försäkringar inte fungerar väl.

(8) En samordning av de nationella reglerna om yrkeskrav och registrering av personer som inleder och bedriver verksamhet som försäkringsförmedlare kan därför bidra till att förverkliga den inre marknaden för finansiella tjänster och till att förbättra kundskyddet på området.

(9) Olika slag av fysiska och juridiska personer samt institut, som agenter, mäklare och kreditinstitut ("bancassurance"-aktörer), kan distribuera försäkringsprodukter. För att aktörerna skall kunna behandlas lika och hänsyn skall kunna tas till kundskyddet bör alla dessa fysiska och juridiska personer omfattas av detta direktiv.

(10) Detta direktiv innehåller en definition av "anknuten försäkringsförmedlare", i vilken det tas hänsyn till särdragen hos vissa marknader i medlemsstaterna och där syftet är att fastställa de registreringskrav som är tillämpliga på dessa förmedlare. Denna definition är inte avsedd att hindra medlemsstaterna från att ha liknande begrepp beträffande försäkringsförmedlare som utövar försäkringsförmedling för ett försäkringsföretags räkning och helt och hållet på detta försäkringsföretags ansvar, men som har behörighet att uppbära premier eller penningssummor för kundens räkning i enlighet med villkoren om ekonomisk garanti i detta direktiv.

(11) Detta direktiv bör tillämpas på personer vars verksamhet består i att tillhandahålla försäkringsförmedlingstjänster till tredje man mot ersättning som kan vara pekuniär eller utgöra någon annan form av överenskommen ekonomisk förmån, som är kopplad till utförandet av dessa tjänster.

(12) Detta direktiv bör inte tillämpas på personer med annan yrkesverksamhet, t.ex. skatteexperter eller revisorer, som då och då ger råd om försäkringsskydd inom ramen för denna andra yrkesverksamhet, eller på tillhandahållande som avser endast allmän information om försäkringsprodukter, förutsatt att denna verksamhet inte syftar till att bistå kunden med att ingå eller fullgöra ett försäkrings- eller återförsäkringsavtal eller omfattar yrkesmässig handläggning av ett försäkrings- eller återförsäkringsföretags skador eller värdering och reglering av skador.

⁽¹⁾ EGT C 29 E, 30.1.2001, s. 245.

⁽²⁾ EGT C 221, 7.8.2001, s. 121.

⁽³⁾ Europaparlamentets yttrande av den 14 november 2001 (EGT C 140 E, 13.6.2002, s. 167), rådets gemensamma ståndpunkt av den 18 mars 2002 (EGT C 145 E, 18.6.2002, s. 1) och Europaparlamentets beslut av den 13 juni 2002 (ännu ej offentliggjort i EGT). Rådets beslut av den 28 juni 2002.

⁽⁴⁾ EGT L 26, 31.1.1977, s. 14. Direktivet senast ändrat genom 1994 års anslutningsakt.

⁽⁵⁾ EGT L 19, 28.1.1992, s. 32.

- (13) Detta direktiv bör inte tillämpas på personer som bedriver försäkringsförmedling som sidoverksamhet i enlighet med vissa strikta villkor.
- (14) Försäkrings- och återförsäkringsförmedlare bör registreras vid den behöriga myndigheten i den medlemsstat där de har sin hemvist eller sitt huvudkontor, under förutsättning att de uppfyller höga yrkeskrav rörande kompetens, god vandel, skydd genom ansvarsförsäkring och ekonomiska resurser.
- (15) Försäkrings- och återförsäkringsförmedlare som är registrerade bör tillåtas att bedriva verksamhet i andra medlemsstater i enlighet med principerna om etableringsfrihet och frihet att tillhandahålla tjänster, under förutsättning att ett lämpligt anmälningsförfarande har följts de behöriga myndigheterna emellan.
- (16) Det är nödvändigt att fastställa lämpliga påföljder för personer som bedriver försäkrings- och återförsäkringsförmedling utan att vara registrerade, försäkrings- och återförsäkringsföretag som anlitar förmedlare som inte är registrerade eller förmedlare som inte uppfyller de nationella bestämmelser som antagits i enlighet med detta direktiv.
- (17) Samarbete och utbyte av information mellan behöriga myndigheter är nödvändigt för att skydda kunderna och säkerställa en sund försäkrings- och återförsäkringsverksamhet på den inre marknaden.
- (18) För kunden är det viktigt att veta om den förmedlare han anlitar ger råd om produkter från ett brett urval av försäkringsföretag eller från ett begränsat antal försäkringsföretag.
- (19) I detta direktiv bör det anges vilken information som försäkringsförmedlare bör vara skyldiga att lämna till sina kunder. En medlemsstat får i detta avseende bibehålla eller anta striktare bestämmelser, som kan tillämpas på de försäkringsförmedlare som bedriver sin förmedlingsverksamhet på medlemsstatens territorium oberoende av deras hemvist, om dessa striktare bestämmelser är förenliga med gemenskapsrätten, inbegripet Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/31/EG av den 8 juni 2000 om vissa rättsliga aspekter på informationssektorns tjänster, särskilt elektronisk handel, på den inre marknaden ("Direktivet om elektronisk handel")⁽¹⁾.
- (20) Om förmedlaren anger att han ger råd om produkter från ett brett urval av försäkringsföretag, bör han utföra en opartisk och tillräckligt bred analys av de försäkringsavtal som finns på marknaden. Alla förmedlare bör dessutom redovisa de skäl som ligger till grund för deras rådgivning.
- (21) Behovet av att kräva sådan information är mindre när kunden är ett företag som önskar återförsäkring eller försäkringsskydd för kommersiella och industriella risker.
- (22) Det behövs lämpliga och effektiva förfaranden för klagomål och tvistlösning i medlemsstaterna, så att tvister mellan försäkringsförmedlare och kunder kan lösas, varvid befintliga förfaranden kan användas om det är lämpligt.
- (23) Utan att kundernas rätt att väcka talan vid domstol åsidosätts, bör medlemsstaterna uppmuntra de offentliga eller privata organ som inrättats för reglering av tvister utanför domstol att samarbeta för att lösa gränsöverskridande tvister. Detta samarbete skulle till exempel kunna syfta till att göra det möjligt för kunderna att vända sig till organ som inte är domstolar och som finns i den medlemsstat där de har sin hemvist med klagomål mot försäkringsförmedlare som är etablerade i andra medlemsstater. Inrättandet av Nätverket för klagomål mot finansiella tjänster (FIN-NET) innebär ökad hjälp till konsumenterna när de anlitar gränsöverskridande tjänster. I bestämmelserna om förfarandena bör hänsyn tas till kommissionens rekommendation 98/257/EG av den 30 mars 1998 om principer som skall tillämpas på de instanser som är ansvariga för förfaranden för reglering av konsumenttvister utanför domstol⁽²⁾.
- (24) Direktiv 77/92/EEG bör därför upphävas.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

KAPITEL I

TILLÄMPNINGSSOMRÅDE OCH DEFINITIONER

Artikel 1

Tillämpningsområde

- I detta direktiv fastställs bestämmelser om inledande och bedrivande av försäkrings- och återförsäkringsförmedling av fysiska och juridiska personer som är etablerade i en medlemsstat eller som önskar etablera sig där.
- Detta direktiv skall inte tillämpas på personer som tillhandahåller förmedlingstjänster för försäkringsavtal, om samtliga följande villkor är uppfyllda:
 - Försäkringsavtalet kräver endast kunskaper om det försäkringsskydd som erbjuds.
 - Försäkringsavtalet avser inte livförsäkring.
 - Försäkringsavtalet omfattar inte ansvarsförsäkring.
 - Personen i fråga har inte försäkringsförmedling som huvudsaklig yrkesverksamhet.

⁽¹⁾ EGT L 178, 17.7.2000, s. 1.

⁽²⁾ EGT L 115, 17.4.1998, s. 31.

- e) Försäkringen kompletterar en levererad produkt eller tjänst, vem som än levererat den, när en sådan försäkring täcker
- i) risken för förlust av eller funktionsfel eller skada på de varor som personen i fråga levererat, eller
 - ii) skada på eller förlust av bagage och övriga risker i samband med en resa som bokats hos denna person, även om försäkringen omfattar livförsäkring eller ansvarsförsäkring, förutsatt att detta försäkringsskydd är underordnat det huvudsakliga försäkringsskyddet för risker i samband med resan.
- f) Det årliga premiebeloppet överstiger inte 500 euro och försäkringsavtalets totala giltighetstid, inbegripet eventuella förlängningar, överstiger inte fem år.

3. Detta direktiv skall inte tillämpas på försäkrings- och återförsäkringsförmedlingstjänster som tillhandahålls för risker och åtaganden utanför gemenskapen.

Detta direktiv påverkar inte en medlemsstats lagstiftning om försäkringsförmedling som utövas av försäkrings- och återförsäkringsförmedlare som är etablerade i tredje land och som är verksamma på medlemsstatens territorium med stöd av principen om frihet att tillhandahålla tjänster, under förutsättning att det kan garanteras att samtliga personer som utövar eller har rätt att utöva försäkringsförmedling på denna marknad behandlas lika.

Genom detta direktiv regleras inte försäkringsförmedling i tredje land eller verksamhet i försäkrings- eller återförsäkringsföretag inom gemenskapen såsom de definieras i rådets första direktiv 73/239/EEG av den 24 juli 1973 om samordning av lagar och andra författningar angående rätten att etablera och driva verksamhet med annan direkt försäkring än livförsäkring⁽¹⁾ och rådets första direktiv 79/267/EEG av den 5 mars 1979 om samordning av lagar och andra författningar om rätten att starta och driva direkt livförsäkringsrörelse⁽²⁾, som utförs genom försäkringsförmedlare i tredje land.

Artikel 2

Definitioner

I detta direktiv används följande beteckningar med de betydelser som här anges:

1. *försäkringsföretag*: ett företag som har beviljats officiell auktorisation i enlighet med artikel 6 i direktiv 73/239/EEG eller artikel 6 i direktiv 79/267/EEG.
2. *återförsäkringsföretag*: ett företag som varken är ett försäkringsföretag eller ett försäkringsföretag i ett icke-medlemsland, och vars huvudsakliga verksamhet är att

acceptera sådana risker som överläts av ett försäkringsföretag, ett försäkringsföretag i ett icke-medlemsland eller andra återförsäkringsföretag.

3. *försäkringsförmedling*: verksamhet som består i att lägga fram, föreslå eller utföra annat förberedande arbete inför ingåendet av försäkringsavtal, eller att ingå sådana avtal, eller att bistå vid förvaltning och fullgörande av sådana avtal, särskilt vid skada.

När sådan verksamhet bedrivs av ett försäkringsföretag eller av en anställd vid ett försäkringsföretag som handlar på företagets ansvar skall verksamheten inte anses vara försäkringsförmedling.

Tillhandahållande av information i enskilda fall inom ramen för annan yrkesverksamhet förutsatt att denna verksamhet inte syftar till att bistå kunden med ingåendet eller fullgörandet av ett försäkringsavtal, yrkesmässig handläggning av ett försäkringsföretags skador samt värdering och reglering av skador skall inte heller anses vara försäkringsförmedling.

4. *återförsäkringsförmedling*: verksamhet som består i att lägga fram, föreslå eller utföra annat förberedande arbete inför ingåendet av återförsäkringsavtal, eller att ingå sådana avtal, eller att bistå vid förvaltning och fullgörande av sådana avtal, särskilt vid skada.

När sådan verksamhet bedrivs av ett återförsäkringsföretag eller av en anställd vid ett återförsäkringsföretag som handlar på företagets ansvar skall verksamheten inte anses vara återförsäkringsförmedling.

Tillhandahållande av information i enskilda fall inom ramen för annan yrkesverksamhet förutsatt att denna verksamhet inte syftar till att bistå kunden med ingåendet eller fullgörandet av ett återförsäkringsavtal, yrkesmässig handläggning av ett återförsäkringsföretags skador samt värdering och reglering av skador skall inte heller anses vara återförsäkringsförmedling.

5. *försäkringsförmedlare*: varje fysisk eller juridisk person som mot ersättning inleder eller bedriver försäkringsförmedling.
6. *återförsäkringsförmedlare*: varje fysisk eller juridisk person som mot ersättning inleder eller bedriver återförsäkringsförmedling.
7. *anknuten försäkringsförmedlare*: varje person som bedriver försäkringsförmedling för ett försäkringsföretags räkning eller för flera försäkringsföretags räkning, om försäkringsprodukterna inte konkurrerar med varandra, men som inte uppbär vare sig premier eller penningssummor för kundens räkning och som agerar helt och hållet på dessa försäkringsföretags ansvar för de produkter som berör respektive försäkringsföretag.

⁽¹⁾ EGT L 228, 16.8.1973, s. 3. Direktivet senast ändrat genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/13/EG (EGT L 77, 20.3.2002, s. 17).

⁽²⁾ EGT L 63, 13.3.1979, s. 1. Direktivet senast ändrat genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/12/EG (EGT L 77, 20.3.2002, s. 11).

Som anknuten försäkringsförmedlare skall även den anses som bedriver försäkringsförmedling vid sidan av sin huvudsakliga yrkesverksamhet och som agerar på ett eller flera försäkringsföretags ansvar för de produkter som berör respektive försäkringsföretag, om försäkringen utgör ett komplement till varor som levereras eller tjänster som tillhandahålls inom ramen för denna huvudsakliga yrkesverksamhet och om denne inte uppstår vare sig premier eller penningssummor för kundens räkning.

8. *stora risker*: risker i den mening som avses i artikel 5 d i direktiv 73/239/EEG.

9. hemmedlemsstat:

- a) om förmedlaren är en fysisk person, den medlemsstat där förmedlaren har sin hemvist och bedriver sin verksamhet,
- b) om förmedlaren är en juridisk person, den medlemsstat där förmedlarens säte är beläget, eller om förmedlaren enligt nationell lagstiftning inte har något säte, den medlemsstat där förmedlarens huvudkontor är beläget.

10. *vårdmedlemsstat*: den medlemsstat där en försäkrings- eller återförsäkringsförmedlare har en filial eller tillhandahåller tjänster.

11. *behöriga myndigheter*: de myndigheter som varje medlemsstat skall utse enligt artikel 7.

12. *varaktigt medium*: varje medel som gör det möjligt för kunden att bevara information som riktas till denne personligen, på ett sätt som är tillgängligt för användning i framtiden under en tid som är lämplig med hänsyn till vad som är avsikten med informationen och som tillåter oförändrad återgivning av den bevarade informationen.

Som varaktigt medium räknas särskilt disketter, CD-rom, DVD och den hårddisk i persondatorer på vilken elektronisk post lagras, men inte webbplatser på Internet, utom de webbplatser som uppfyller kriterierna i första stycket.

KAPITEL II

KRAV FÖR REGISTRERING

Artikel 3

Registrering

1. Försäkrings- och återförsäkringsförmedlare skall registreras i sin hemmedlemsstat vid en sådan behörig myndighet som avses i artikel 7.2.

Utan att det påverkar tillämpningen av första stycket, får medlemsstaterna föreskriva att försäkrings- och återförsäkringsföretag eller andra organ får samarbeta med de behöriga myndigheterna vid registrering av försäkrings- och återförsäkringsförmedlare samt när de krav som anges i artikel 4 skall tillämpas på dessa. I synnerhet får anknutna försäkringsförmed-

lare registreras av ett försäkringsföretag eller en sammanslutning av försäkringsföretag som kontrolleras av en behörig myndighet.

Medlemsstaterna behöver inte tillämpa det krav som avses i första och andra stycket på alla fysiska personer som arbetar på ett företag och utövar försäkrings- eller återförsäkringsförmedling.

Juridiska personer skall registreras av medlemsstaterna, som dessutom i registret skall ange namnen på de fysiska personer i ledningen som ansvarar för förmedlingsverksamheten.

2. Medlemsstaterna får upprätta mer än ett register för försäkrings- och återförsäkringsförmedlare, förutsatt att de fastställer kriterier för registrering av förmedlarna.

Medlemsstaterna skall se till att det inrättas ett enda informationsställe som gör det möjligt att enkelt och snabbt få tillgång till upplysningar från dessa olika register och som skall upprättas på elektronisk väg och uppdateras kontinuerligt. Detta enda informationsställe skall även innehålla upplysningar om de behöriga myndigheter i varje medlemsstat som avses i punkt 1 första stycket. I detta register skall det dessutom anges vilket land eller vilka länder som försäkringsförmedlaren är verksam i med stöd av etableringsfriheten eller friheten att tillhandahålla tjänster.

3. Medlemsstaterna skall se till att registrering av försäkringsförmedlare, inbegripet anknutna försäkringsförmedlare, och återförsäkringsförmedlare endast är möjlig om yrkeskraven i artikel 4 är uppfyllda.

Medlemsstaterna skall även se till att försäkringsförmedlare, inbegripet anknutna försäkringsförmedlare, och återförsäkringsförmedlare som inte längre uppfyller dessa krav stryks ur registret. Den behöriga myndigheten skall regelbundet göra en översyn av registreringens giltighet. Vid behov skall hemmedlemsstaten på lämpligt sätt underrätta vårdmedlemsstaten om denna strykning ur registret.

4. De behöriga myndigheterna får till försäkrings- eller återförsäkringsförmedlaren utfärda ett dokument som gör det möjligt för alla som är intresserade att, genom att ta del av det eller de register som avses i punkt 2, kontrollera att denne är vederbörligen registrerad.

Detta dokument skall innehålla åtminstone de uppgifter som avses i artikel 12.1 a och b och, om det gäller en juridisk person, namn på den eller de fysiska personer som avses i punkt 1 fjärde stycket.

Medlemsstaten skall kräva att dokumentet återlämnas till den utfärdande behöriga myndigheten när försäkrings- eller återförsäkringsförmedlaren inte längre är registrerad.

5. Registrerade försäkrings- och återförsäkringsförmedlare skall kunna inleda och bedriva försäkrings- och återförsäkringsförmedling inom gemenskapen med stöd av såväl etableringsfriheten som friheten att tillhandahålla tjänster.

6. Medlemsstaterna skall se till att försäkringsföretag endast utnyttjar sådana försäkringsförmedlingstjänster och återförsäkringsförmedlingstjänster som tillhandahålls av registrerade försäkrings- och återförsäkringsförmedlare eller av sådana personer som avses i artikel 1.2.

Artikel 4

Yrkeskrav

1. Försäkrings- och återförsäkringsförmedlare skall ha lämplig kunskap och kompetens enligt reglerna i förmedlarens hemmedlemsstat.

Hemmedlemsstaterna får anpassa kraven på kunskaper och kompetens i förhållande till försäkrings- och återförsäkringsförmedlarens verksamhet och till de produkter som distribueras, särskilt om förmedlaren bedriver en annan huvudsaklig yrkesverksamhet än försäkringsförmedling. I sådant fall får den berörda förmedlaren endast utöva försäkringsförmedling, om en försäkringsförmedlare som uppfyller villkoren i denna artikel eller ett försäkringsföretag tar fullt ansvar för dennes handlande.

Medlemsstaterna får i fråga om de fall som avses i artikel 3.1 andra stycket föreskriva att försäkringsföretaget skall kontrollera att förmedlarnas kunskaper och kompetens stämmer överens med kraven i första stycket i denna punkt, samt att företaget i förekommande fall skall tillhandahålla sådana förmedlare en utbildning som motsvarar de krav som gäller för de produkter som erbjuds av dessa förmedlare.

Medlemsstaterna behöver inte tillämpa kravet i första stycket i denna punkt på alla fysiska personer som arbetar på ett företag och som bedriver försäkrings- eller återförsäkringsförmedling. Medlemsstaterna skall se till att ett skäligt antal av de personer i ledningen för sådana företag som ansvarar för förmedlingen av försäkringsprodukter samt alla andra personer som direkt deltar i förmedlingen av försäkringar eller återförsäkringar kan styrka att de har de kunskaper och den kompetens som krävs för att utföra arbetet.

2. Försäkrings- och återförsäkringsförmedlares vandel skall vara god. Ett minimikrav är att de inte finns i polisregistret eller i något annat motsvarande nationellt register för allvarliga brott med anknytning till egendomsbrott eller andra brott i samband med ekonomisk verksamhet, och de bör inte tidigare ha försatts i konkurs, såvida de inte har blivit rehabiliterade i enlighet med nationell lagstiftning.

Medlemsstaterna får i enlighet med bestämmelserna i artikel 3.1 andra stycket tillåta att försäkringsföretagen kontrollerar att försäkringsförmedlares vandel är god.

Medlemsstaterna behöver inte tillämpa kravet i första stycket i denna punkt på alla fysiska personer som arbetar på ett företag och som utövar försäkrings- eller återförsäkringsförmedling. De

skall dock se till att ledningen för sådana företag och all personal som direkt arbetar med försäkrings- eller återförsäkringsförmedling uppfyller kravet.

3. Försäkrings- och återförsäkringsförmedlare skall ha en ansvarsförsäkring som skall omfatta hela gemenskapens territorium eller annan likvärdig garanti för ansvar till följd av fel eller försummelse i verksamheten, vilken minst skall täcka 1 000 000 euro per skada och totalt 1 500 000 euro för alla skador under ett år, såvida inte en sådan försäkring eller likvärdig garanti redan tillhandahålls av ett försäkrings- eller återförsäkringsföretag eller annat företag, för vars räkning eller med vars bemyndigande förmedlaren handlar, eller ett sådant företag har tagit fullt ansvar för förmedlarens handlande.

4. Medlemsstaterna skall vidta alla nödvändiga åtgärder för att skydda kunderna mot försäkringsförmedlarens oförmåga att överföra premien till försäkringsföretaget eller att överföra ersättningsbeloppet eller en återbetalning av premien till den försäkrade.

Detta skall göras på något eller flera av följande sätt:

- a) Bestämmelser i lag eller avtal, varigenom medel som kunden betalat till förmedlaren skall betraktas som betalade till företaget, medan medel som företaget betalat till förmedlaren inte skall betraktas som betalade till kunden förrän kunden verkligen får dem.
 - b) Ett krav på att försäkringsförmedlare skall ha ekonomiska resurser som fortlöpande uppgår till 4 % av summan av mottagna årspremier, dock minst 15 000 euro.
 - c) Ett krav på att kundmedel skall överföras via strikt avskilda kundkonton och på att dessa konton inte får användas för att gottgöra andra fordringsägare i händelse av konkurs.
 - d) Ett krav på att en garantifond skall upprättas.
5. Ett krav för att bedriva försäkrings- eller återförsäkringsförmedling skall vara att de yrkeskrav som anges i denna artikel ständigt är uppfyllda.

6. Medlemsstaterna får fastställa strängare krav än de som anges i denna artikel eller lägga till ytterligare krav för de försäkrings- eller återförsäkringsförmedlare som är registrerade inom deras jurisdiktionsområde.

7. De belopp som anges i punkterna 3 och 4 skall regelbundet ses över med hänsyn till utvecklingen av det europeiska konsumentprisindex som offentliggörs av Eurostat. Den första översynen skall göras fem år efter den dag då detta direktiv träder i kraft, och därefter vart femte år efter den föregående översynen.

Beloppen skall anpassas automatiskt genom att beloppet i euro ökas med den procentuella ändringen av ovan angivet index från dagen för detta direktivs ikraftträdande till dagen för den första översynen eller från dagen för den senaste översynen till dagen för den nya översynen, och det skall avrundas uppåt till närmast hela euro.

*Artikel 5***Skydd för existerande rättigheter**

Medlemsstaterna får föreskriva att de personer som utövade verksamhet som försäkringsförmedlare före den 1 september 2000 och som var inskrivna i register samt har utbildning och erfarenhet som motsvarar kraven i detta direktiv, automatiskt skall registreras i det register som kommer att skapas, när kraven som fastställs i artikel 4.3 och 4.4 är uppfyllda.

*Artikel 6***Anmälan av etablering eller tillhandahållande av tjänster i andra medlemsstater**

1. Varje försäkrings- eller återförsäkringsförmedlare som avser att för första gången inleda verksamhet i en eller flera medlemsstater inom ramen för friheten att tillhandahålla tjänster eller etableringsfriheten, skall underrätta de behöriga myndigheterna i hemmedlemsstaten.

Inom en månad efter denna anmälan skall dessa behöriga myndigheter underrätta de behöriga myndigheterna i de värdmedlemsstater som så önskar om försäkrings- eller återförsäkringsförmedlarens avsikt och samtidigt underrätta den berörda förmedlaren.

Försäkrings- eller återförsäkringsförmedlaren får inleda sin verksamhet en månad efter den dag då han fått information av de behöriga myndigheterna i hemmedlemsstaten om den underrättelse som avses i andra stycket. Förmedlaren får dock inleda sin verksamhet omedelbart om värdmedlemsstaten inte önskar bli underrättad.

2. Medlemsstaterna skall meddela kommissionen om de önskar bli underrättade i enlighet med punkt 1. Kommissionen skall i sin tur underrätta medlemsstaterna om detta.

3. De behöriga myndigheterna i värdmedlemsstaten får vidta nödvändiga åtgärder för att på lämpligt sätt offentliggöra vilka villkor som, med hänsyn till allmänintresset, måste uppfyllas för att bedriva den berörda verksamheten inom deras territorier.

*Artikel 7***Behöriga myndigheter**

1. Medlemsstaterna skall utse de behöriga myndigheter som har befogenhet att se till att detta direktiv genomförs. Medlemsstaterna skall underrätta kommissionen om detta, med uppgift om eventuell ansvarsuppdelning.

2. De myndigheter som avses i punkt 1 skall vara antingen offentliga myndigheter eller organ som erkänts i nationell lagstiftning eller av en offentlig myndighet som genom nationell lagstiftning har fått uttrycklig behörighet till detta. De får inte vara försäkrings- eller återförsäkringsföretag.

3. De behöriga myndigheterna skall ha alla de befogenheter som är nödvändiga för att genomföra sina uppgifter. Om det finns flera behöriga myndigheter på en medlemsstats territorium, skall medlemsstaten sörja för ett nära samarbete dem emellan, så att de kan utföra sina respektive uppgifter på ett effektivt sätt.

*Artikel 8***Påföljder**

1. Medlemsstaterna skall besluta om lämpliga påföljder för personer som utövar verksamhet som försäkrings- eller återförsäkringsförmedlare utan att vara registrerade i en medlemsstat och som inte omfattas av artikel 1.2.

2. Medlemsstaterna skall besluta om lämpliga påföljder för försäkrings- eller återförsäkringsföretag som utnyttjar försäkringsförmedlingstjänster eller återförsäkringsförmedlingstjänster som tillhandahålls av personer som inte är registrerade i någon medlemsstat och inte omfattas av artikel 1.2.

3. Medlemsstaterna skall besluta om lämpliga påföljder för försäkrings- eller återförsäkringsförmedlare som inte följer de nationella bestämmelser som antagits i enlighet med detta direktiv.

4. Detta direktiv skall inte påverka möjligheterna för en värdmedlemsstat att vidta erforderliga åtgärder för att inom sitt territorium förhindra eller beivra handlingar som strider mot bestämmelser i lagar eller andra författningar som utfärdats med hänsyn till allmänintresset. Sådana åtgärder skall innefatta möjligheten att hindra de försäkrings- eller återförsäkringsförmedlare som överträder reglerna från att bedriva fortsatt verksamhet inom värdmedlemsstatens territorium.

5. Varje åtgärd som omfattar påföljder eller inskränkningar i en försäkrings- eller återförsäkringsförmedlares verksamhet skall vederbörligen motiveras och delges den berörda förmedlaren. Varje sådan åtgärd skall kunna prövas av domstol i den medlemsstat där åtgärden har beslutats.

*Artikel 9***Utbyte av information mellan medlemsstaterna**

1. De behöriga myndigheterna i de olika medlemsstaterna skall samarbeta för att säkerställa att bestämmelserna i detta direktiv tillämpas på rätt sätt.

2. De behöriga myndigheterna skall utbyta information om de försäkrings- och återförsäkringsförmedlare som blivit föremål för en sådan påföljd som avses i artikel 8.3 eller en sådan åtgärd som avses i artikel 8.4, och om sådan information kan få till följd att förmedlaren stryks från registret över sådana förmedlare. De behöriga myndigheterna får dessutom utbyta relevant information på begäran av någon av dem.

3. Alla personer som tar emot eller lämnar ut information i samband med detta direktiv skall vara bundna av tystnadsplikt på det sätt som föreskrivs i artikel 16 i rådets direktiv 92/49/EEG av den 18 juni 1992 om samordning av lagar och andra författningar som avser annan direkt försäkring än livförsäkring samt om ändring av direktiven 73/239/EEG och 88/357/EEG (tredje direktivet om annan direkt försäkring än livförsäkring) ⁽¹⁾ och artikel 15 i rådets direktiv 92/96/EEG av den 10 november 1992 om samordning av lagar och andra författningar som avser direkt livförsäkring och om ändring av direktiven 79/267/EEG och 90/619/EEG (tredje livförsäkringsdirektivet) ⁽²⁾.

Artikel 10

Klagomål

Medlemsstaterna skall se till att det inrättas förfaranden som innebär att kunder och andra berörda parter, särskilt konsumentorganisationer, kan anmäla klagomål mot försäkrings- och återförsäkringsförmedlare. Klagomålen skall under alla omständigheter besvaras.

Artikel 11

Twistlösning utanför domstol

1. Medlemsstaterna skall uppmuntra inrättandet av lämpliga och effektiva förfaranden för klagomål och twistlösning utanför domstol avseende tvister mellan försäkringsförmedlare och kunder, i förekommande fall med hjälp av befintliga organ.
2. Medlemsstaterna skall uppmuntra dessa organ att samarbeta för att lösa gränsöverskridande tvister.

KAPITEL III

INFORMATIONSKRAV FÖR FÖRMEDLARE

Artikel 12

Information som skall lämnas av försäkringsförmedlaren

1. Innan ett första försäkringsavtal ingås och vid behov när det ändras eller förnyas, skall försäkringsförmedlaren lämna information till kunden åtminstone om följande:
 - a) Sin identitet och adress.
 - b) Det register där han är upptagen och hur man kan kontrollera att han är registrerad.
 - c) Om han, direkt eller indirekt, innehar mer än 10 % av rösterna eller av bolagskapitalet i ett visst försäkringsföretag.
 - d) Om ett visst försäkringsföretag eller ett moderbolag till ett visst försäkringsföretag, direkt eller indirekt, innehar mer än 10 % av rösterna eller av bolagskapitalet hos försäkringsförmedlaren.

⁽¹⁾ EGT L 228, 11.8.1992, s. 1. Direktivet senast ändrat genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/64/EG (EGT L 290, 17.11.2000, s. 27).

⁽²⁾ EGT L 360, 9.12.1992, s. 1. Direktivet senast ändrat genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/64/EG.

- e) De förfaranden som avses i artikel 10, genom vilka kunder och andra berörda parter kan anmäla klagomål mot försäkringsförmedlare, och, om det är lämpligt, om de förfaranden för klagomål och twistlösning utanför domstol som avses i artikel 10.

Dessutom skall försäkringsförmedlaren i fråga om det avtal som erbjuds informera kunden om huruvida

- i) han ger råd på grundval av den skyldighet att erbjuda en opartisk analys som avses i punkt 2, eller
- ii) han är avtalsenligt förpliktad att bedriva försäkringsförmedlingsverksamhet utslutande med ett eller flera försäkringsföretag, varvid han på kundens begäran skall lämna ut namnen på dessa försäkringsföretag, eller
- iii) han inte är avtalsenligt förpliktad att bedriva försäkringsförmedlingsverksamhet utslutande med ett eller flera försäkringsföretag och inte ger råd på grundval av den skyldighet att erbjuda en opartisk analys som avses i punkt 2. I så fall skall han på kundens begäran lämna ut namnen på de företag med vilka han får bedriva och bedriver verksamhet.

I de fall där det föreskrivs att vissa uppgifter endast skall meddelas på kundens begäran, skall denne informeras om sin rätt att begära sådana uppgifter.

2. När försäkringsförmedlaren informerar kunden om att han ger råd på grundval av en opartisk analys, är han skyldig att ge detta råd på grundval av en analys av ett så stort antal av de försäkringsavtal som finns på marknaden som gör det möjligt för honom att ge en rekommendation i enlighet med yrkesmässiga kriterier om vilket försäkringsavtal som skulle passa kundens behov.

3. Innan ett försäkringsavtal ingås skall försäkringsförmedlaren, särskilt på grundval av de uppgifter kunden har lämnat, åtminstone specificera kundens krav och behov samt ange skälen till varje råd som ges kunden beträffande en viss försäkringsprodukt. Denna redovisning skall anpassas till det erbjudna försäkringsavtalets komplexitet.

4. Den information som avses i punkterna 1-3 behöver inte lämnas när försäkringsförmedlaren förmedlar försäkringar mot stora risker eller när det rör sig om förmedling av återförsäkringsförmedlare.

5. Medlemsstaterna får behålla eller anta strängare bestämmelser avseende de villkor om information som föreskrivs i punkt 1, förutsatt att dessa bestämmelser överensstämmer med gemenskapsrätten.

Medlemsstaterna skall informera kommissionen om de nationella bestämmelser som avses i första stycket.

För att på alla sätt åstadkomma en hög grad av insyn skall kommissionen se till att de nationella bestämmelser som den informeras om även meddelas konsumenterna och försäkringsförmedlarna.

*Artikel 13***Former för informationen**

1. All information som enligt artikel 12 skall lämnas till kunden skall meddelas
 - a) på papper eller annat varaktigt medium som kunden har tillgång till och kan utnyttja,
 - b) klart och korrekt på ett sätt som är förståeligt för kunden,
 - c) på ett officiellt språk i den medlemsstat där åtagandet görs eller på ett annat språk som parterna har kommit överens om.
2. Trots vad som föreskrivs i punkt 1 a får sådan information som avses i artikel 12 meddelas muntligen när kunden begär det eller när omedelbart försäkringsskydd är nödvändigt. I sådant fall skall informationen lämnas till kunden i enlighet med punkt 1 omedelbart efter det att försäkringsavtalet har ingåtts.
3. Vid telefonförsäljning skall förhandsinformationen till kunden överensstämma med gemenskapsregler som är tillämpliga på distansförsäljning av finansiella tjänster till konsumenter. Dessutom skall information lämnas till kunden i enlighet med punkt 1 omedelbart efter det att försäkringsavtalet har ingåtts.

KAPITEL IV

SLUTBESTÄMMELSER*Artikel 14***Domstolsprövning**

Medlemsstaterna skall se till att de beslut som fattas när det gäller en försäkringsförmedlare, en återförsäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag enligt de bestämmelser i lagar och andra författningar som har antagits i enlighet med detta direktiv kan prövas i domstol.

*Artikel 15***Upphävande**

Direktiv 77/92/EEG skall upphöra att gälla med verkan från och med det datum som anges i artikel 16.1.

*Artikel 16***Genomförande**

1. Medlemsstaterna skall sätta i kraft de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv före 15 januari 2005. De skall genast underrätta kommissionen om detta.

Dessa bestämmelser skall innehålla en hänvisning till detta direktiv eller åtföljas av en sådan hänvisning när de offentliggörs. Närmare föreskrifter om hur hänvisningen skall göras skall varje medlemsstat själv utfärda.

2. Medlemsstaterna skall till kommissionen överlämna texten till de lagar och andra författningar som de antar inom det område som omfattas av detta direktiv samt en jämförelsetabell över bestämmelserna i detta direktiv och de nationella bestämmelser som antagits.

*Artikel 17***Ikraftträdande**

Detta direktiv träder i kraft samma dag som det offentliggörs i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning*.

*Artikel 18***Adressater**

Detta direktiv riktar sig till medlemsstaterna.

Utfärdat i Bryssel den 9 december 2002.

På Europaparlamentets vägnar

P. COX

Ordförande

På rådets vägnar

H. C. SCHMIDT

Ordförande

1 Lagtext

1.1 Förslag till lag (2005:000) om försäkringsförmedling

Härigenom föreskrivs¹ följande.

1 kap. Tillämpningsområde och definitioner

Lagens tillämpningsområde

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om försäkringsförmedling.

Med försäkringsförmedling avses yrkesmässig verksamhet som består i att

1. lägga fram eller föreslå försäkringsavtal eller utföra annat förberedande arbete inför ingåendet av försäkringsavtal,
2. för annans räkning ingå försäkringsavtal, eller
3. bistå vid förvaltning och fullgörande av försäkringsavtal, särskilt vid försäkringsfall.

2 § Som försäkringsförmedling skall inte anses verksamhet som bara består i att

1. hänvisa någon till ett försäkringsföretag eller en försäkringsförmedlare utan syfte att bistå denne med att ingå eller fullgöra ett försäkringsavtal,
2. lämna allmän information om försäkring till någon utan syfte att bistå denne med att ingå eller fullgöra ett försäkringsavtal,
3. inom ramen för en annan yrkesverksamhet i enstaka fall lämna information eller rådgivning om försäkring till någon utan syfte att bistå denne med att ingå eller fullgöra ett försäkringsavtal, och
4. yrkesmässigt handlägga, värdera eller reglera försäkringsfall för ett försäkringsföretags räkning.

3 § Bestämmelserna i denna lag om försäkring gäller även återförsäkring, om inte något annat sägs.

4 § Bestämmelserna i denna lag om försäkringsförmedlare gäller även anknuten försäkringsförmedlare, om inte något annat sägs.

5 § När en försäkringsförmedlare utövar sådan sidoverksamhet som avses i 5 kap. 1 § första stycket, är lagen tillämplig även på denna verksamhet, om inte något annat sägs.

6 § För utländska försäkringsförmedlares verksamhet i Sverige gäller bestämmelserna i denna lag i tillämpliga delar. För sådana filialer till

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/92/EG av den 9 december 2002 om försäkringsförmedling (EGT L 9, 15.01.2003 s. 3, Celex 32002L0092).

Undantag från lagens tillämpningsområde

7 § Lagen är inte tillämplig om

1. försäkringsförmedlingen endast kräver kunskaper om den försäkring som förmedlas,
2. försäkringsförmedlingen utförs av någon som förmedlar försäkringar vid sidan av en annan huvudsaklig yrkesverksamhet,
3. den förmedlade försäkringen kompletterar
 - a) en vara som tillhandahålls av den som förmedlar försäkringen och försäkringen endast omfattar risken för förlust av eller funktionsfel i eller skada på varan, eller
 - b) en resa som bokas hos den som förmedlar försäkringen och försäkringen endast omfattar risken för förlust av eller skada på bagage eller andra risker i samband med resan,
4. den förmedlade försäkringen avser annat än livförsäkring eller ansvarsförsäkring,
5. den årliga premien för den förmedlade försäkringen inte överstiger 500 euro, och
6. den förmedlade försäkringen gäller i högst fem år, inklusive eventuella förlängningar.

En försäkring som avses i första stycket 3 b får även avse livförsäkring eller ansvarsförsäkring, om detta försäkringsskydd är underordnat det huvudsakliga försäkringsskyddet för risker i samband med resan.

Avtalsvillkor som avviker från lagen

8 § Avtalsvillkor som avviker från bestämmelserna i 5 kap. 4 och 7 §§ får inte åberopas mot kunden eller någon som härleder sin rätt från denne, om förmedlingen avser annan försäkring än återförsäkring eller försäkring mot stora risker.

Definitioner

9 § I denna lag betyder

1. *anknuten försäkringsförmedlare*: en fysisk eller juridisk person som har träffat avtal med ett försäkringsföretag om att förmedla dess försäkringsprodukter eller med flera försäkringsföretag om att förmedla deras försäkringsprodukter, om dessa produkter inte konkurrerar med varandra, och avtalet innebär att försäkringsföretaget är ansvarigt för ren förmögenhetsskada som drabbar en kund, en försäkringsgivare eller någon som härleder sin rätt från kunden till följd av att förmedlaren uppsåtligt eller av oaktsamhet åsidosätter sina skyldigheter enligt 5 kap. 4 §,
2. *behörig myndighet*: en utländsk myndighet eller annat organ som har behörighet att bevilja tillstånd eller registrering eller att utöva tillsyn över utländska försäkringsförmedlare,
3. *EES*: Europeiska ekonomiska samarbetsområdet,
4. *filial*:

- a) ett avdelningskontor med självständig förvaltning,
 - b) en svensk fysisk eller juridisk person som står under ledning och kontroll av en utländsk försäkringsförmedlare, som har fullmakt att företa för förmedlaren bindande rättshandlingar med tredje man och som har ett varaktigt uppdrag från förmedlaren, eller
 - c) en fysisk eller juridisk person som står under ledning och kontroll av en svensk försäkringsförmedlare, som har fullmakt att företa för förmedlaren bindande rättshandlingar med tredje man och som har ett varaktigt uppdrag från förmedlaren,
5. *försäkringsförmedlare*: en svensk fysisk eller juridisk person som är registrerad enligt denna lag,
6. *hemland*: det land där en utländsk försäkringsförmedlare har tillstånd till eller är registrerad för att utöva försäkringsförmedling,
7. *kvalificerat innehav*: ett direkt eller indirekt ägande i ett företag, om innehavet representerar tio procent eller mer av kapitalet eller av samtliga röster eller annars möjliggör ett väsentligt inflytande över ledningen av företaget,
8. *moderbolag*: detsamma som i 1 kap. 9 § första–tredje styckena försäkringsrörelselagen (1982:713),
9. *stora risker*: detsamma som i 2 a kap. 4 § tredje och fjärde styckena försäkringsrörelselagen,
10. *svensk fysisk person*: en fysisk person som har sitt hemvist i Sverige och som utövar sin verksamhet här,
11. *svensk juridisk person*: en juridisk person som har sitt hemvist i Sverige, och
12. *utländsk försäkringsförmedlare*: en utländsk fysisk eller juridisk person som i sitt hemland har tillstånd till eller är registrerad för att utöva försäkringsförmedling.

2 kap. Tillstånd och registrering för svenska försäkringsförmedlare

Tillstånds- och registreringsplikt

1 § Försäkringsförmedling får med undantag för det fall som avses i 4 § utövas bara efter tillstånd av Finansinspektionen. Tillstånd får ges till en svensk fysisk eller juridisk person.

Bestämmelser om förutsättningar för utländska försäkringsförmedlare att utöva försäkringsförmedling i Sverige finns i 3 kap.

2 § Tillstånd till försäkringsförmedling kan avse

1. alla slag av försäkring,
2. bara livförsäkring, eller
3. bara skadeförsäkring.

Tillståndet får begränsas till att avse en eller flera försäkringsklasser eller grupper av försäkringsklasser som avses i 2 kap. 3 a–c §§ försäkringsrörelselagen (1982:713) och i föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa bestämmelser.

3 § Den som har fått tillstånd av Finansinspektionen att utöva försäkringsförmedling skall senast sex månader efter det att tillstånd beviljades anmälas för registrering hos registreringsmyndigheten.

Om anmälan för registrering inte görs inom denna tid eller om registreringsmyndigheten genom beslut som vunnit laga kraft avskrivit en sådan anmälan eller vägrat registrering, har tillståndet fallit.

Verksamheten får inte påbörjas förrän registrering har skett.

4 § För en anknuten försäkringsförmedlare gäller i stället för det som sägs i 1–3 §§ att det försäkringsföretag, med vilket förmedlaren har ingått avtal om att förmedla dess försäkringsprodukter, skall anmäla förmedlaren för registrering hos registreringsmyndigheten. Försäkringsföretaget får bara anmäla sådana förmedlare som uppfyller kraven i 5 § 1–3 och 5 eller 6 § 1, 3 och 4 samt i föreskrifter som har meddelats med stöd av 9 kap. 1 § 3. Det som sägs i 5 § 5 och 6 § 4 om tillstånd skall i stället avse registrering.

I en anmälan skall anges om förmedlingen skall avse alla slag av försäkring, bara livförsäkring eller bara skadeförsäkring eller om den skall begränsas till att avse en eller flera försäkringsklasser eller grupper av försäkringsklasser som avses i 2 kap. 3 a–c §§ försäkringsrörelselagen (1982:713) och i föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa bestämmelser.

Verksamheten får inte påbörjas förrän registrering har skett.

Förutsättningar för tillstånd till en fysisk person

5 § Tillstånd för en svensk fysisk person att utöva försäkringsförmedling får ges bara om den fysiska personen

1. inte är underårig, i konkurs eller underkastad näringsförbud eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken,
2. inte förekommer i belastningsregistret avseende allvarliga förmögenhetsbrott eller allvarlig ekonomisk brottslighet,
3. har lämplig kunskap och kompetens för den verksamhet som skall utövas,
4. omfattas av en försäkring för skadeståndsskyldighet som kan åläggas denne om han eller hon åsidosätter sina skyldigheter, och
5. i övrigt är lämplig att utöva den verksamhet som tillståndet avser.

Förutsättningar för tillstånd till en juridisk person

6 § Tillstånd för en svensk juridisk person att utöva försäkringsförmedling får ges bara om

1. den juridiska personen inte är i konkurs eller likvidation,
2. den juridiska personen omfattas av en försäkring för skadeståndsskyldighet som kan åläggas denna om den åsidosätter sina skyldigheter,
3. den som skall ingå i den juridiska personens ledning, eller vara ersättare för denne, uppfyller kraven i 5 § 2 samt har tillräcklig insikt och erfarenhet för att delta i ledningen av en juridisk person som utövar försäkringsförmedling och även i övrigt är lämplig för en sådan uppgift, och
4. de fysiska personer som skall förmedla försäkringar för den juridiska personens räkning har tillstånd att utöva försäkringsförmedling.

7 § Till en ansökan om tillstånd enligt denna lag skall fogas en plan för den tilltänkta verksamheten (verksamhetsplan).

3 kap. Utländska försäkringsförmedlares verksamhet i Sverige

Försäkringsförmedlare vars hemland hör till EES

1 § En utländsk försäkringsförmedlare vars hemland hör till EES får

1. utöva försäkringsförmedling från sådan filial i Sverige som avses i 1 kap. 9 § 4 a eller b med början en månad efter det att Finansinspektionen från en behörig myndighet i försäkringsförmedlarens hemland har tagit emot en underrättelse om förmedlarens avsikt att utöva försäkringsförmedling från filial i Sverige,

2. utöva försäkringsförmedling genom att erbjuda och tillhandahålla tjänster i Sverige utan att inrätta filial här med början en månad efter det att Finansinspektionen från en behörig myndighet i försäkringsförmedlarens hemland har tagit emot en underrättelse om förmedlarens avsikt att utöva försäkringsförmedling genom att erbjuda och tillhandahålla tjänster i Sverige utan att inrätta filial här.

Om det behövs, skall Finansinspektionen upplysa försäkringsförmedlaren om de bestämmelser som gäller för verksamheten här. Om förmedlaren skall utöva verksamhet genom filial, skall sådana upplysningar lämnas innan verksamheten påbörjas.

Övriga utländska försäkringsförmedlare

2 § En utländsk försäkringsförmedlare vars hemland inte hör till EES får efter tillstånd av Finansinspektionen utöva försäkringsförmedling från sådan filial i Sverige som avses i 1 kap. 9 § 4 a eller b.

Tillstånd får ges bara om

1. försäkringsförmedlaren i sitt hemland står under betryggande tillsyn av en behörig myndighet och den myndigheten har medgett att förmedlaren etablerar sig i Sverige, och

2. det finns skäl att anta att försäkringsförmedlaren uppfyller kraven i 2 kap. 5 eller 6 §.

3 § Tillstånd enligt 2 § kan avse

1. alla slag av försäkring,
2. bara livförsäkring, eller
3. bara skadeförsäkring.

Tillståndet får begränsas till att avse en eller flera försäkringsklasser eller grupper av försäkringsklasser som avses i 2 kap. 3 a–c §§ försäkringsrörelselagen (1982:713) och i föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa bestämmelser.

Filialverksamhet inom EES

1 § Vill en försäkringsförmedlare inrätta en sådan filial som avses i 1 kap. 9 § 4 a eller c i ett annat land inom EES för sådan verksamhet som avses i 1 kap. 1 §, skall förmedlaren underrätta Finansinspektionen om sin avsikt innan verksamheten påbörjas.

Finansinspektionen skall inom en månad från det att underrättelsen togs emot lämna över den till den behöriga myndigheten i det land där filialen skall inrättas. Inspektionen skall underrätta försäkringsförmedlaren när inspektionen lämnar över underrättelsen.

Det som sägs i andra stycket gäller inte om den medlemsstat där filialen skall inrättas till Europeiska kommissionen har anmält att staten inte vill ta emot sådana underrättelser som avses där.

Gränsöverskridande verksamhet inom EES

2 § Vill en försäkringsförmedlare erbjuda och tillhandahålla sådana tjänster som avses i 1 kap. 1 § i ett annat land inom EES utan att inrätta filial där, skall förmedlaren underrätta Finansinspektionen om sin avsikt innan verksamheten påbörjas.

Finansinspektionen skall inom en månad från det att underrättelsen togs emot lämna över den till den behöriga myndigheten i det land där verksamheten skall utövas. Inspektionen skall underrätta försäkringsförmedlaren när inspektionen lämnar över underrättelsen.

Det som sägs i andra stycket gäller inte om den medlemsstat där verksamheten skall utövas till Europeiska kommissionen har anmält att staten inte vill ta emot sådana underrättelser som avses där.

Anmälan till registreringsmyndigheten

3 § Om en försäkringsförmedlare har underrättat Finansinspektionen enligt 1 § första stycket eller 2 § första stycket, skall inspektionen anmäla detta till registreringsmyndigheten.

En anmälan skall göras när Finansinspektionen lämnar över underrättelsen till den behöriga myndigheten i det land där filialen skall inrättas eller verksamheten skall utövas.

I de fall som avses i 1 § tredje stycket och 2 § tredje stycket skall en anmälan göras när Finansinspektionen har tagit emot underrättelsen.

5 kap. Regler för verksamheten

Sidoverksamhet

1 § En försäkringsförmedlare får efter tillstånd av Finansinspektionen utöva sådan sidoverksamhet som avses i 1 kap. 3 b § lagen (1991:981) lagen om värdepappersrörelse.

Vid prövning av en ansökan om tillstånd enligt första stycket gäller bestämmelserna i 2 kap. 5 eller 6 § i tillämpliga delar.

2 § Den som har fått tillstånd att utöva sådan sidoverksamhet som avses i 1 § första stycket skall senast sex månader efter det att tillstånd beviljades anmälas för registrering hos registreringsmyndigheten.

Om anmälan för registrering inte görs inom denna tid eller om registreringsmyndigheten genom beslut som vunnit laga kraft avskrivit en sådan anmälan eller vägrat registrering, har tillståndet fallit.

Sidoverksamheten får inte påbörjas förrän registrering har skett.

3 § Finansinspektionen får förbjuda en försäkringsförmedlare att utöva annan sidoverksamhet än sådan som avses i 1 § första stycket, om det finns synnerliga skäl.

God försäkringsförmedlingsed m.m.

4 § Försäkringsförmedlaren skall i sin verksamhet iaktta god försäkringsförmedlingsed och med tillbörlig omsorg ta till vara kundens intressen.

Försäkringsförmedlaren skall anpassa sin rådgivning efter kundens önskemål och behov samt rekommendera lösningar som är lämpliga för kunden. Om försäkringsförmedlaren har informerat kunden enligt 6 kap. 2 § första stycket 1 om att han eller hon lämnar rådgivning om försäkring på grundval av en opartisk analys, är förmedlaren skyldig att lämna rådgivningen efter en analys av ett tillräckligt stort antal försäkringsavtal på marknaden.

Om försäkringsförmedlaren utövar sådan sidoverksamhet som avses i 1 § första stycket gäller dessutom bestämmelserna i 1 kap. 7 § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse.

Behandling av tillgångar som tillhör annan

5 § Pengar och andra tillgångar som försäkringsförmedlaren får hand om för någon annans räkning skall hållas avskilda från egna tillgångar och snarast möjligt vidarebefordras till mottagaren.

Om försäkringsförmedlaren utövar sådan sidoverksamhet som avses i 1 § första stycket, gäller i stället bestämmelserna i 1 kap. 3 b § 3 lagen (1991:981) om värdepappersrörelse.

En anknuten försäkringsförmedlare får inte ta emot pengar och andra tillgångar för någon annans räkning.

Klagomålshantering

6 § Försäkringsförmedlaren skall se till att kunder och andra som är berörda av försäkringsförmedlingen på ett lämpligt och effektivt sätt kan anmäla klagomål mot denne. Förmedlaren skall besvara klagomålen utan dröjsmål.

Skadeståndsskyldighet

7 § Om försäkringsförmedlaren uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter sina skyldigheter enligt 4 § skall förmedlaren ersätta ren förmögenhetsskada som på grund av detta drabbar en kund, en

försäkringsgivare, ett fondbolag, ett förvaltningsbolag, ett fondföretag eller någon som härleder sin rätt från kunden.

Prop. 2004/05:133
Bilaga 2

8 § Den som vill göra anspråk på skadestånd enligt 7 § skall underrätta försäkringsförmedlaren om detta inom skälig tid efter det att denne märkt eller bort märka att skada har uppkommit.

Om underrättelse inte görs inom skälig tid, faller rätten till skadestånd enligt denna lag bort. Detsamma gäller om talan inte väcks inom tio år från förmedlingstillfället.

6 kap. Försäkringsförmedlares informationsskyldighet m.m.

Information innan ett försäkringsavtal ingås

1 § Försäkringsförmedlaren skall snarast och senast innan ett försäkringsavtal ingås lämna information till kunden om

1. försäkringsförmedlarens namn och adress,
2. det register som försäkringsförmedlaren är upptagen i och hur registreringen kan kontrolleras,
3. den myndighet som utövar tillsyn över försäkringsförmedlaren,
4. försäkringsförmedlaren har ett kvalificerat innehav i ett försäkringsföretag eller om ett försäkringsföretag eller ett moderbolag till ett försäkringsföretag har ett kvalificerat innehav i försäkringsförmedlaren,
5. priset för försäkringsförmedlingen,
6. ansvarsförsäkringen,
7. de möjligheter som finns att framställa klagomål mot försäkringsförmedlaren, och
8. de möjligheter som finns att få en tvist med försäkringsförmedlaren prövad utanför domstol.

För en anknuten försäkringsförmedlare gäller i stället för det som sägs i första stycket 6 att förmedlaren skall informera kunden om att det försäkringsföretag, med vilket han eller hon har ingått avtal om att förmedla dess försäkringsprodukter, är ansvarigt för ren förmögenhets-skada som drabbar en kund, en försäkringsgivare eller någon som härleder sin rätt från kunden till följd av att förmedlaren uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter sina skyldigheter enligt 5 kap. 4 §.

Information som avses i första och andra styckena skall lämnas även vid förnyelse eller ändring av försäkringsavtalet, om det behövs.

2 § Försäkringsförmedlaren skall snarast och senast innan ett försäkringsavtal ingås lämna information till kunden om huruvida förmedlaren, när det gäller det aktuella försäkringsavtalet,

1. ger råd på grundval av en sådan opartisk analys som avses i 5 kap. 4 § andra stycket andra meningen,
2. genom avtal åtagit sig att förmedla försäkringar uteslutande för ett eller flera försäkringsföretags räkning, eller
3. förmedlar försäkringar från ett eller flera försäkringsföretag i annat fall än som avses i 1 och 2.

I de fall som avses i första stycket 2 och 3 skall försäkringsförmedlaren informera kunden om namnet på dessa företag.

Information som avses i första och andra styckena skall lämnas även vid förnyelse eller ändring av försäkringsavtalet, om det behövs.

Prop. 2004/05:133
Bilaga 2

Informationens form

3 § Information som avses i 1 och 2 §§ skall lämnas till kunden i en handling eller i någon annan läsbar och varaktig form som är tillgänglig för kunden.

Informationen skall vara klar och tydlig. Den skall, med de begränsningar som följer av tredje och fjärde styckena, lämnas på svenska.

Om kunden är en fysisk person som har sin vanliga vistelseort i ett annat land inom EES, skall informationen lämnas på ett officiellt språk i det landet. Är kunden en juridisk person och det etableringsställe som försäkringen gäller för finns i ett annat land inom EES, skall informationen lämnas på ett officiellt språk i det landet.

Informationen får lämnas på annat språk än de som följer av andra och tredje styckena, om kunden begär det.

4 § Information som avses i 1 och 2 §§ får lämnas muntligen om

1. kunden begär det,
2. omedelbart försäkringsskydd är nödvändigt, eller
3. försäkringen förmedlas per telefon.

Omedelbart efter det att försäkringsavtal har ingåtts skall informationen lämnas på det sätt som anges i 3 §.

Skyldighet att vidarebefordra information

5 § Försäkringsförmedlaren skall till kunden vidarebefordra den information som ett försäkringsföretag är skyldigt att lämna enligt konsumentförsäkringslagen (1980:38).

Dokumentationsskyldighet

6 § Försäkringsförmedlaren skall dokumentera vad som förekommit vid förmedlingstillfället och lämna dokumentationen till kunden.

Dokumentationen skall minst innehålla en sammanställning av kundens önskemål och behov samt skälen för den rådgivning som lämnats till kunden. Sammanställningen skall anpassas efter hur komplicerat det aktuella försäkringsavtalet är.

Sammanställningen skall lämnas till kunden innan ett försäkringsavtal ingås. I fråga om sammanställningens form gäller det som sägs i 3 och 4 §§.

Undantag från försäkringsförmedlares informationsskyldighet

7 § Bestämmelserna i 1–6 §§ är inte tillämpliga vid

1. förmedling av återförsäkring,
2. förmedling av försäkring mot stora risker, eller
3. sådan sidoverksamhet som avses i 5 kap. 1 § första stycket.

Registreringsmyndighet

1 § Registreringsmyndighet för försäkringsförmedlare är Bolagsverket. Hos registreringsmyndigheten förs register över försäkringsförmedlare, där de uppgifter som enligt denna lag eller andra författningar skall anmälas för registrering eller i övrigt tas in i register skrivs in.

För registrering av sådana filialer till utländska försäkringsförmedlare som avses i 1 kap. 9 § 4 a gäller lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.

2 § Har en sökande vid anmälan för registrering inte följt vad som är föreskrivet om anmälan eller om det finns något annat hinder för registrering, skall registreringsmyndigheten förelägga sökanden att inom viss tid yttra sig eller göra rättelse. Om föreläggandet inte följs, skall anmälan avskrivas. En upplysning om denna påföljd skall tas in i föreläggandet. Finns det även efter det att yttrande har avgetts hinder för registrering och har sökanden haft tillfälle att yttra sig över hindret skall registrering vägras, om det inte finns anledning att ge sökanden ett nytt föreläggande.

Tillsynen och dess omfattning

3 § Finansinspektionen har tillsyn över att denna lag och föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen följs.

Upplysningar och undersökningar

4 § Försäkringsförmedlare, utländska försäkringsförmedlare som utövar verksamhet i Sverige enligt 3 kap. 1 eller 2 § och försäkringsföretag är skyldiga att till Finansinspektionen lämna de upplysningar om sin verksamhet och därmed sammanhängande frågor som inspektionen begär.

Finansinspektionen får när inspektionen anser att det är nödvändigt genomföra en undersökning hos en försäkringsförmedlare, en filial till en sådan utländsk försäkringsförmedlare som avses i 3 kap. 1 § första stycket 1 eller 2 § och ett försäkringsföretag.

Samarbete med behöriga myndigheter

5 § Finansinspektionen skall lämna de upplysningar som en behörig myndighet i ett annat land inom EES behöver för sin tillsyn över en försäkringsförmedlare som utövar verksamhet här enligt 3 kap. 1 §.

Revisor

6 § Om försäkringsförmedlaren enligt lag skall utse revisor, får Finansinspektionen förordna en revisor att med övriga revisorer delta i

revisionen hos försäkringsförmedlaren. Inspektionen får när som helst återkalla ett sådant förordnande och utse en ny revisor.

Prop. 2004/05:133
Bilaga 2

Revisorn har rätt till skäligt arvode av försäkringsförmedlaren för sitt arbete. Arvodets storlek bestäms av Finansinspektionen.

Avgifter till Finansinspektionen

7 § Försäkringsförmedlare, sådana utländska försäkringsförmedlare som har inrättat filial här enligt 3 kap. 1 § första stycket 1 eller 2 § och försäkringsföretag skall med årliga avgifter bekosta Finansinspektionens verksamhet enligt de närmare föreskrifter som regeringen meddelar.

8 kap. Ingripanden

Ingripande mot försäkringsförmedlare

1 § Om en försäkringsförmedlare har åsidosatt sina skyldigheter enligt denna lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen, skall Finansinspektionen ingripa.

Ingripande sker genom utfärdande av föreläggande att vidta åtgärd inom viss tid, förbud att verkställa beslut eller genom anmärkning. Om överträdelsen är allvarlig skall försäkringsförmedlarens tillstånd återkallas eller, om det är tillräckligt, varning meddelas.

Finansinspektionen får avstå från ingripande om en överträdelse är ringa eller ursäktlig, om försäkringsförmedlaren gör rättelse eller om någon annan myndighet har vidtagit åtgärder mot försäkringsförmedlaren och dessa åtgärder bedöms tillräckliga.

2 § Finansinspektionen skall återkalla en försäkringsförmedlares tillstånd om försäkringsförmedlaren

1. inte inom ett år från det tillstånd beviljades har börjat utöva sådan verksamhet som tillståndet avser,
2. har förklarat sig avstå från tillståndet,
3. under en sammanhängande tid av sex månader inte har utövat sådan verksamhet som tillståndet avser, eller
4. inte längre uppfyller förutsättningarna för tillstånd.

Om någon som ingår i ledningen för en juridisk person inte uppfyller de krav som anges i 2 kap. 6 § 3, får återkallelse enligt första stycket 4 ske bara om Finansinspektionen först beslutat att anmärka på att personen ingår i ledningen för den juridiska personen och om han eller hon, sedan en av inspektionen bestämd tid om högst tre månader har gått, fortfarande finns kvar i ledningen för den juridiska personen.

I fall som avses i första stycket 1 och 3 får i stället varning meddelas, om det är tillräckligt.

3 § Ett beslut om återkallelse av tillstånd får förenas med förbud att fortsätta verksamheten.

4 § När det gäller anknutna försäkringsförmedlare skall det som sägs i 1–3 §§ om återkallelse av tillstånd i stället avse återkallelse av registrering.

I fall som avses i 2 § första stycket 2 får registreringen i stället återkallas av registreringsmyndigheten.

5 § Om Finansinspektionen har återkallat en försäkringsförmedlars tillstånd att utöva förmedling av livförsäkring eller alla slag av försäkring, skall inspektionen dessutom återkalla försäkringsförmedlars tillstånd att utöva sådan sidoverksamhet som avses i 5 kap. 1 § första stycket. Detsamma gäller om Finansinspektionen eller registreringsmyndigheten har återkallat en anknuten försäkringsförmedlars registrering avseende förmedling av livförsäkring eller alla slag av försäkring.

6 § Har Finansinspektionen återkallat tillståndet för en försäkringsförmedlare, skall inspektionen snarast underrätta registreringsmyndigheten om detta.

Om registreringsmyndigheten har återkallat registreringen avseende förmedling av livförsäkring eller alla slag av försäkring för en anknuten försäkringsförmedlare som har tillstånd att utöva sådan sidoverksamhet som avses i 5 kap. 1 § första stycket, skall registreringsmyndigheten snarast underrätta Finansinspektionen om detta.

7 § Om Finansinspektionen har återkallat tillståndet för en försäkringsförmedlare som har underrättat inspektionen enligt 4 kap. 1 § första stycket eller 2 § första stycket och inspektionen har lämnat över underrättelsen till den behöriga myndigheten i det land där filialen skall inrättas eller verksamheten skall utövas, skall inspektionen underrätta den behöriga myndigheten om återkallelsen.

När det gäller anknutna försäkringsförmedlare skall det som sägs i första stycket om Finansinspektionens återkallelse av tillstånd i stället avse inspektionens eller registreringsmyndighetens återkallelse av registrering.

Det som sägs i första och andra styckena gäller också om Finansinspektionen, i stället för att återkalla tillståndet eller registreringen, har meddelat varning.

Ingripande mot försäkringsföretag

8 § Om ett försäkringsföretag har åsidosatt sina skyldigheter enligt denna lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen, skall Finansinspektionen ingripa.

Ingripande sker genom utfärdande av föreläggande att vidta åtgärd inom viss tid, förbud att verkställa beslut eller genom anmärkning. Om överträdelsen är allvarlig skall försäkringsföretagets koncession förverkas eller, om det är tillräckligt, varning meddelas.

Finansinspektionen får avstå från ingripande om en överträdelse är ringa eller ursäktlig, om försäkringsföretaget gör rättelse eller om någon annan myndighet har vidtagit åtgärder mot försäkringsföretaget och dessa åtgärder bedöms tillräckliga.

9 § Om ett försäkringsföretag för förmedling av försäkringar utnyttjar någon som inte är berättigad att utöva försäkringsförmedling, skall Finansinspektionen förelägga försäkringsföretaget att upphöra med detta. Detsamma gäller om ett försäkringsföretag för förmedling av försäkringar utnyttjar någon som inte är berättigad att förmedla sådana försäkringar som förmedlingen avser.

Ingripande mot utländska försäkringsförmedlare

10 § Om en utländsk försäkringsförmedlare som utövar försäkringsförmedling i Sverige enligt 3 kap. 1 § överträder denna lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller på annat sätt visar sig olämplig att utöva försäkringsförmedling, får Finansinspektionen förelägga försäkringsförmedlaren att göra rättelse.

Om rättelse inte sker, får inspektionen förbjuda försäkringsförmedlaren att utöva försäkringsförmedling här.

Finansinspektionen skall underrätta behörig myndighet i försäkringsförmedlarens hemland om åtgärder som har vidtagits med stöd av denna paragraf.

11 § Om en utländsk försäkringsförmedlare utövar försäkringsförmedling i Sverige enligt 3 kap. 2 §, skall 1–3 §§ tillämpas på verksamheten här.

Finansinspektionen skall underrätta behörig myndighet i försäkringsförmedlarens hemland om åtgärder som har vidtagits med stöd av denna paragraf.

Straffavgift

12 § Om en försäkringsförmedlare, ett försäkringsföretag eller en utländsk försäkringsförmedlare som utövar försäkringsförmedling i Sverige enligt 3 kap. 2 § har meddelats beslut om anmärkning eller varning enligt 1, 8 eller 11 §, får Finansinspektionen besluta att försäkringsförmedlaren, försäkringsföretaget eller den utländska försäkringsförmedlaren skall betala straffavgift.

Avgiften tillfaller staten.

13 § Straffavgiften skall fastställas till lägst femtusen kronor och högst femtio miljoner kronor.

Avgiften får inte överstiga tio procent av omsättningen närmast föregående räkenskapsår för försäkringsförmedlaren, försäkringsföretaget eller filialen till en sådan utländsk försäkringsförmedlare som avses i 3 kap. 2 §. Om överträdelsen har skett under försäkringsförmedlarens, försäkringsföretagets eller filialens första verksamhetsår eller om uppgifter om omsättningen annars saknas eller är bristfälliga, får den uppskattas.

Avgiften får inte vara så stor att försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget därefter inte uppfyller kraven i 6 kap. 1 § lagen (2004:000) om bank- och finansieringsrörelse eller 1 kap. 1 a § första stycket försäkringsrörelselagen (1982:713).

När avgiftens storlek fastställs, skall särskild hänsyn tas till hur allvarlig den överträdelse är som har föranlett anmärkningen eller varningen och hur länge överträdelsen har pågått.

Prop. 2004/05:133
Bilaga 2

Förseningsavgift

14 § Om en försäkringsförmedlare, ett försäkringsföretag eller en utländsk försäkringsförmedlare som utövar försäkringsförmedling i Sverige enligt 3 kap. 1 eller 2 § låter bli att i tid lämna de upplysningar som föreskrivits med stöd av 9 kap. 1 § 7, får Finansinspektionen besluta att försäkringsförmedlaren, försäkringsföretaget eller den utländska försäkringsförmedlaren skall betala en förseningsavgift med högst 100 000 kronor.

Avgiften tillfaller staten.

Verkställighet av beslut om straffavgift eller förseningsavgift

15 § Straffavgiften eller förseningsavgiften skall betalas till Finansinspektionen inom trettio dagar efter det att beslutet om den vunnit laga kraft eller den längre tid som anges i beslutet.

16 § Finansinspektionens beslut att påföra straffavgift eller förseningsavgift får verkställas utan föregående dom eller utslag om avgiften inte har betalats inom den tid som anges i 15 §.

17 § Om straffavgiften eller förseningsavgiften inte betalas inom den tid som anges i 15 §, skall Finansinspektionen lämna den obetalda avgiften för indrivning. Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m.

18 § En straffavgift eller förseningsavgift som påförts faller bort i den utsträckning verkställighet inte har skett inom fem år från det att beslutet vann laga kraft.

Ingripande mot den som saknar tillstånd eller registrering

19 § Om någon utövar försäkringsförmedling i Sverige utan att vara berättigad till det, skall Finansinspektionen förelägga denne att upphöra med verksamheten. Detsamma gäller om en försäkringsförmedlare förmedlar försäkringar av ett slag som denne inte är berättigad att förmedla eller utövar sådan sidoverksamhet som avses i 5 kap. 1 § första stycket utan att vara registrerad för det.

Är det osäkert om verksamheten omfattas av lagen, får Finansinspektionen förelägga den som utövar verksamheten att lämna de upplysningar om verksamheten som behövs för att bedöma om lagen är tillämplig.

20 § Finansinspektionen får förena föreläggande eller förbud enligt denna lag med vite.

9 kap. Bemyndiganden

1 § Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vad försäkringsföretaget skall iaktta enligt 2 kap. 4 § i samband med anmälan av anknutna försäkringsförmedlare,
2. sådan försäkring för skadeståndsskyldighet som avses i 2 kap. 5 § 4 och 6 § 2,
3. vilken kunskap och kompetens som krävs enligt 2 kap. 5 § 3,
4. innehållet i en sådan verksamhetsplan som avses i 2 kap. 7 §,
5. vad försäkringsförmedlaren skall iaktta enligt 5 kap. 6 § vid hantering av klagomål,
6. vad försäkringsförmedlaren skall iaktta enligt 6 kap. 6 § när det gäller dokumentation av försäkringsförmedlingen, utlämnande av sådan dokumentation och om undantag från skyldigheten att lämna ut dokumentationen, och
7. vilka upplysningar som en försäkringsförmedlare, ett försäkringsföretag eller en utländsk försäkringsförmedlare enligt 7 kap. 4 § skall lämna till Finansinspektionen för dess tillsynsverksamhet.

10 kap. Överklagande

Överklagande av Finansinspektionens beslut

1 § Finansinspektionens beslut enligt 8 kap. 19 § andra stycket samt beslut i ärenden som avses i 20 § första stycket 5 förvaltningslagen (1986:223) får inte överklagas.

Andra beslut av Finansinspektionen enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Finansinspektionen får bestämma att ett beslut om förbud, föreläggande eller återkallelse skall gälla omedelbart.

Överklagande av registreringsmyndighetens beslut

2 § Registreringsmyndighetens beslut att avskriva en anmälan eller att vägra registrering får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol inom två månader från beslutets dag.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

1. Denna lag träder i kraft den 1 april 2005.

2. Genom lagen upphävs lagen (1989:508) om försäkringsmäklare.

3. Försäkringsmäklare som vid lagens ikraftträdande är registrerad hos Finansinspektionen enligt 3 § första och andra styckena lagen om

försäkringsmäklare, får fortsätta att utöva verksamhet under ett år från lagens ikraftträdande eller, om en ansökan om tillstånd enligt den nya lagen har getts in till Finansinspektionen inom denna tid, till dess att ansökan har prövats slutligt. Under denna tid gäller bestämmelserna i lagen om försäkringsmäklare.

4. I fråga om avtal som har ingåtts före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser.

5. En fråga om ingripande enligt 8 kap. bedöms enligt äldre bestämmelser om de omständigheter som föranleder frågan om ingripande hänför sig till tiden före lagens ikraftträdande. Detta gäller dock inte om en tillämpning av de nya bestämmelserna skulle leda till ett mindre strängt ingripande.

6. Beslut som har meddelats före ikraftträdandet överklagas enligt äldre bestämmelser.

1.2 Förslag till lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982:713)

Härigenom föreskrivs¹ att 7 kap. 16 §² försäkringsrörelselagen (1982:713)³ skall upphöra att gälla vid utgången av mars 2005.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/92/EG av den 9 december 2002 om försäkringsförmedling (EGT L 9, 15.01.2003 s. 3, Celex 32002L0092).

² Senaste lydelse 1999:600.

³ Lagen omtryckt 1995:1567.

1.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:981) om värdepappersrörelse

Härigenom föreskrivs¹ att 1 kap. 3 b § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

3 b §²

Tillstånd enligt 3 § 2 behövs inte för verksamhet som bedrivs av den som är registrerad *som försäkringsmäklare* enligt 3 § första stycket 1 och 2 lagen (1989:508) om försäkringsmäklare, om

1. verksamheten endast är en sidoverksamhet till *försäkringsmäklarrörelsen* och *enbart* avser andelar i investeringsfonder eller sådana fondföretag som avses i 1 kap. 7 och 9 §§ lagen (2004:46) om investeringsfonder,

2. kunders order vidarebefordras endast direkt till fondbolag *och* fondföretag som avses i 1, och

3. *mäklaren* i denna verksamhet inte tar emot kunders medel eller fondandelar.

Tillstånd enligt 3 § 2 behövs inte för verksamhet som bedrivs av den som är registrerad *för förmedling av alla slag av försäkring eller bara livförsäkring* enligt 2 kap. 3 § lagen (2005:000) om försäkringsförmedling, om

1. verksamheten endast är en sidoverksamhet till *försäkringsförmedlingen* och *bara* avser andelar i investeringsfonder eller sådana fondföretag som avses i 1 kap. 7 och 9 §§ lagen (2004:46) om investeringsfonder,

2. kunders order vidarebefordras endast direkt till fondbolag, *förvaltningsbolag* samt fondföretag som avses i 1, och

3. *försäkringsförmedlaren* i denna verksamhet inte tar emot kunders medel eller fondandelar.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2005.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/92/EG av den 9 december 2002 om försäkringsförmedling (EGT L 9, 15.01.2003 s. 3, Celex 32002L0092).

² Senaste lydelse 2004:56.

1.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.

Härigenom föreskrivs¹ att 3 § lagen (1992:1610) om utländska filialer m.m. skall ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2002/03:139 Föreslagen lydelse

3 §²

Om rätt för vissa utländska företag att driva verksamhet i Sverige finns särskilda bestämmelser, nämligen

1. för kreditinstitut 4 kap. 1, 2 och 4–6 §§ lagen (2004:000) om bank- och finansieringsrörelse,
2. för värdepappersföretag 1 kap. 3 c § och 2 kap. 7 § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse,
3. för finansiella institut 4 kap. 3 § lagen om bank- och finansieringsrörelse,
4. för utländska försäkringsgivare lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares verksamhet i Sverige,
5. för börser, auktoriserade marknadsplatser och clearingorganisationer 2 kap. 7 §, 7 kap. 2 § respektive 8 kap. 3 § lagen (1992:543) om börs- och clearingverksamhet,
6. för centrala värdepappersförvarare 2 kap. 6 § lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument,
7. för *utländska* fondföretag 7 a–c §§ lagen (1990:1114) om värdepappersfonder,
7. för *förvaltningsbolag och* fondföretag 1 kap. 6–11 §§ lagen (2004:46) om investeringsfonder,
8. för utgivare av elektroniska pengar 2 kap. 8 § samt 5 kap. 6 och 7 §§ lagen (2002:149) om utgivning av elektroniska pengar,
9. för företag som driver inlåningsverksamhet 2 § lagen (2004:000) om inlåningsverksamhet,
9. för företag som driver inlåningsverksamhet 2 § lagen (2004:000) om inlåningsverksamhet,
10. för *utländska försäkringsförmedlare* 3 kap. lagen (2005:000) om försäkringsförmedling.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2005.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/92/EG av den 9 december 2002 om försäkringsförmedling (EGT L 9, 15.01.2003 s. 3, Celex 32002L0092).

² Senaste lydelse 2004:57.

1.5 Förslag till lag om ändring i lagen (1993:768) om åtgärder mot penningtvätt

Härigenom föreskrivs¹ att 2 och 5 §§ lagen (1993:768) om åtgärder mot penningtvätt² skall ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2002/03:139 Föreslagen lydelse

2 §³

Bestämmelserna i denna lag gäller företag som driver

1. bank- eller finansieringsrörelse enligt lagen (2004:00) om bank- och finansieringsrörelse,,

2. livförsäkringsrörelse,

3. verksamhet av det slag som beskrivs i 1 kap. 3 § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse,

4. verksamhet som kräver anmälan till eller ansökan hos Finansinspektionen enligt lagen (1996:1006) om anmälningsplikt avseende viss finansiell verksamhet eller lagen (2004:000) om inlåningsverksamhet,

5. verksamhet av det slag som beskrivs i 1 § lagen (1989:508) om försäkringsförmedling enligt lagen (2005:000) om försäkringsförmedling, samt försäkringsmäklare, samt förmedling.

6. verksamhet för utgivning av elektroniska pengar enligt lagen (2002:149) om utgivning av elektroniska pengar.

Lagen gäller endast sådan mot kunder inriktad verksamhet som avses i första stycket och som bedrivs från ett fast driftställe i Sverige.

Bestämmelser om uppgiftsskyldighet för vissa andra företag finns i 9 a §.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/92/EG av den 9 december 2002 om försäkringsförmedling (EGT L 9, 15.01.2003 s. 3, Celex 32002L0092).

² Lagen omtryckt 1999:162.

³ Senaste lydelse 2002:152.

5 §¹

Livförsäkringsföretag och företag som bedriver verksamhet enligt 1 § lagen (1989:508) om försäkringsmäklare behöver inte utföra identitetskontroll med anledning av ett försäkringsavtal vars årliga premie uppgår till högst 7 000 kronor eller engångspremie till högst 18 000 kronor. Identitetskontroll behöver inte heller göras med anledning av betalningar som görs från ett konto som har öppnats i ett företag som avses i 4 § tredje stycket första meningen.

Livförsäkringsföretag och försäkringsförmedlare enligt lagen (2005:000) om försäkringsförmedling behöver inte utföra identitetskontroll med anledning av ett försäkringsavtal vars årliga premie uppgår till högst 7 000 kronor eller engångspremie till högst 18 000 kronor. Identitetskontroll behöver inte heller göras med anledning av betalningar som görs från ett konto som har öppnats i ett företag som avses i 4 § tredje stycket första meningen.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2005.

¹ Senaste lydelse 1999:162.

1.6 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares verksamhet i Sverige

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares verksamhet i Sverige
dels att 4 kap. 10 §² skall upphöra att gälla,
dels att rubriken närmast före 4 kap. 10 § skall utgå,
dels att 4 kap. 1 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

1 §³

En försäkringsgivare från tredje land får efter koncession bedriva försäkringsrörelse i Sverige från en generalagentur eller en filial här i landet.

Utöver vad som följer av första stycket får en försäkringsgivare från tredje land, efter tillstånd av Finansinspektionen, i Sverige marknadsföra försäkringar som gäller risker som är belägna här, om det sker genom förmedling av en försäkringsgivare som har koncession i Sverige och de båda försäkringsgivarna tillhör samma koncern eller har samarbetsavtal med varandra.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2005

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/92/EG av den 9 december 2002 om försäkringsförmedling (EGT L 9, 15.01.2003 s. 3, Celex 32002L0092).

² Senaste lydelse 1999:602.

³ Senaste lydelse 1999:226. Ändringen innebär att andra stycket upphävs.

1.7 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister

Härigenom föreskrivs¹ att 9 § lagen (1998:620) om belastningsregister skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §²

En enskild har rätt att på begäran skriftligen få ta del av samtliga uppgifter ur registret om sig själv. Sådana uppgifter skall på begäran lämnas ut utan avgift en gång per kalenderår.

En enskild som behöver ett registerutdrag om sig själv för att kunna ta till vara sin rätt i ett främmande land eller få tillstånd att resa in, bosätta sig eller arbeta där, har rätt att få ett utdrag vars innehåll är begränsat enligt föreskrifter som regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer meddelar. Detsamma gäller när en enskild behöver ett registerutdrag om sig själv enligt bestämmelser i lagen (2000:873) om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg.

En enskild som behöver ett registerutdrag om sig själv för att kunna ta till vara sin rätt i ett främmande land eller få tillstånd att resa in, bosätta sig eller arbeta där, har rätt att få ett utdrag vars innehåll är begränsat enligt föreskrifter som regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer meddelar. Detsamma gäller när en enskild behöver ett registerutdrag om sig själv enligt bestämmelser i lagen (2000:873) om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg *eller lagen (2005:000) om försäkringsförmedling.*

En begäran om uppgifter ur registret skall vara skriftlig och undertecknad av den sökande själv.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2005.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/92/EG av den 9 december 2002 om försäkringsförmedling (EGT L 9, 15.01.2003 s. 3, Celex 32002L0092).

² Senaste lydelse 2000:874.

Remissinstanser som yttrat sig över promemorian Försäkringsförmedling (Ds 2004:10)

Prop. 2004/05:133
Bilaga 3

Hovrätten för Övre Norrland, Kammarrätten i Sundsvall, Marknadsdomstolen, Domstolsverket, Ekobrottsmyndigheten, Rikspolisstyrelsen, Revisorsnämnden, Finansinspektionen, Skatteverket, Datainspektionen, Konsumentverket, Allmänna reklamationsnämnden, Fastighetsmäklarnämnden, Konkurrensverket, Bolagsverket, Facket för försäkring och finans, Finansbolagens Förening, Finansförbundet, Fondbolagens Förening, Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet, Landsorganisationen i Sverige, Sjöassuradörernas Förening, Transportindustriförbundet, Sockenbolagens Riksförbund, Svensk Handel, Svenska Bankföreningen, Svenska Fondhandlareföreningen, Svenska föreningen för partsavtalade institut för risk- och pensionsplaner (SIRP), Svenska försäkringsmäklares förening, Svenskt Näringsliv, Sveriges Försäkringsförbund, Motorbranschens Riksförbund, Bil Sweden, Lloyd's, Fora AB, Mäklarsamfundet och Pinnacle Försäkring AB.

Lagtext

Förslag till lag om försäkringsförmedling

Härigenom föreskrivs¹ följande.

2 kap. Tillstånd och registrering för svenska försäkringsförmedlare

Tillstånds- och registreringsplikt

1 § Försäkringsförmedling får med undantag för det fall som avses i 4 § utövas bara efter tillstånd av Finansinspektionen. Tillstånd får ges till en svensk fysisk eller juridisk person.

Bestämmelser om förutsättningar för utländska försäkringsförmedlare att utöva försäkringsförmedling i Sverige finns i 3 kap.

2 § Tillstånd till försäkringsförmedling kan avse

1. alla slag av försäkringar,
2. bara livförsäkringar, eller
3. bara skadeförsäkringar.

Tillståndet får begränsas till att avse en eller flera försäkringsklasser eller grupper av försäkringsklasser som avses i 2 kap. 3 a–c §§ försäkringsrörelselagen (1982:713) och i föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa bestämmelser.

3 § Den som har fått tillstånd enligt 1 § att utöva försäkringsförmedling skall senast sex månader efter det att tillstånd beviljades anmälas för registrering hos Bolagsverket.

Om anmälan för registrering inte görs inom denna tid eller om Bolagsverket genom beslut som vunnit laga kraft avskrivit en sådan anmälan eller vägrat registrering, upphör tillståndet att gälla.

Verksamheten får inte påbörjas förrän registrering har skett.

4 § För en anknuten försäkringsförmedlare gäller i stället för det som sägs i 1–3 §§ att det försäkringsföretag med vilket förmedlaren har ingått avtal om att förmedla dess försäkringsprodukter, skall anmäla förmedlaren för registrering hos Bolagsverket. Försäkringsföretaget får bara anmäla sådana förmedlare som uppfyller kraven i 5 § 1–3 eller 6 § första stycket 1, 3 och 4 samt i föreskrifter som har meddelats med stöd av 9 kap. 2 § 2–5. Försäkringsföretaget skall, genom att begära att ett utdrag ur det register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister visas upp, kontrollera att kraven i 5 § 2 och 6 § 3 i detta avseende är uppfyllda.

I en anmälan skall det anges om förmedlingen skall avse alla slag av försäkringar, bara livförsäkringar eller bara skadeförsäkringar eller om

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/92/EG av den 9 december 2002 om försäkringsförmedling (EGT L 9, 15.01.2003 s. 3, Celex 32002L0092).

den skall begränsas till att avse en eller flera försäkringsklasser eller grupper av försäkringsklasser som avses i 2 kap. 3 a–c §§ försäkringsrörelselagen (1982:713) och i föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa bestämmelser.

Prop. 2004/05:133
Bilaga 4

Verksamheten får inte påbörjas förrän registrering har skett.

Förutsättningar för tillstånd för en fysisk person

5 § Tillstånd för en svensk fysisk person att utöva försäkringsförmedling får ges bara om den fysiska personen

1. inte är underårig, i konkurs eller underkastad näringsförbud eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken,
2. inte förekommer i det register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister avseende vissa allvarliga förmögenhetsbrott eller viss allvarlig ekonomisk brottslighet och i övrigt har god vandel,
3. har lämplig kunskap och kompetens för den verksamhet som skall utövas, och
4. omfattas av en försäkring för skadeståndsskyldighet som kan åläggas denne om han eller hon åsidosätter sina skyldigheter.

Förutsättningar för tillstånd för en juridisk person

6 § Tillstånd för en svensk juridisk person att utöva försäkringsförmedling får ges bara om

1. den juridiska personen inte är i konkurs eller likvidation,
2. den juridiska personen omfattas av en försäkring för skadeståndsskyldighet som kan åläggas denna om den åsidosätter sina skyldigheter,
3. den som skall ingå i den juridiska personens ledning eller vara ersättare för denne, uppfyller kraven i 5 § 2 samt har tillräcklig insikt och erfarenhet för att delta i ledningen av en juridisk person som utövar försäkringsförmedling, och
4. de fysiska personer som skall förmedla försäkringar för den juridiska personens räkning uppfyller kraven i 5 §.

Den juridiska personen skall kontrollera att förutsättningarna enligt första stycket 4 är uppfyllda. I samband härmed skall den juridiska personen begära att ett utdrag ur det register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister visas upp.

Verksamhetsplan

7 § Ansökan om tillstånd enligt denna lag skall även innehålla en plan för den tilltänkta verksamheten (verksamhetsplan).

9 kap. Bemyndiganden

1 § Regeringen får meddela föreskrifter om vilka allvarliga förmögenhetsbrott och vilken allvarlig ekonomisk brottslighet som avses

i 2 kap. 5 § 2 och om hur registerkontrollen enligt 2 kap. 4–6 §§ skall gå till.

Prop. 2004/05:133
Bilaga 4

2 § Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vad försäkringsföretaget i övrigt skall iaktta enligt 2 kap. 4 § i samband med anmälan och kontroll av anknutna försäkringsförmedlare,
2. vad som i övrigt skall avses med god vandel enligt 2 kap. 5 § 2,
3. vilken kunskap och kompetens som krävs enligt 2 kap. 5 § 3,
4. sådan försäkring för skadeståndsskyldighet som avses i 2 kap. 5 § 4 och 6 § första stycket 2,
5. vilken insikt och erfarenhet som krävs enligt 2kap. 6 § första stycket 3,
6. vad den juridiska personen i övrigt skall iaktta enligt 2kap. 6 § andra stycket i samband med kontroll av fysiska personer som skall förmedla försäkringar för den juridiska personens räkning,
7. innehållet i en sådan verksamhetsplan som avses i 2 kap. 7 §,
8. vad försäkringsförmedlaren skall iaktta enligt 5 kap. 6 § vid hantering av klagomål,
9. vad försäkringsförmedlaren skall iaktta enligt 6 kap. 6 § när det gäller dokumentation av försäkringsförmedlingen och utlämnande av sådan dokumentation.
10. vilka upplysningar som en försäkringsförmedlare, ett försäkringsföretag eller en utländsk försäkringsförmedlare enligt 7 kap. 4 § skall lämna till Finansinspektionen för dess tillsynsverksamhet, och
11. sådana avgifter för tillsyn som avses i 7 kap. 7 §.

Remissinstanser som beretts tillfälle att yttra sig över
promemorian 2005-01-20

Prop. 2004/05:133
Bilaga 5

Rikspolisstyrelsen, Finansinspektionen, Datainspektionen,
Konsumentverket, Konkurrensverket, Bolagsverket, Facket för
försäkring och finans, Finansbolagens Förening, Finansförbundet,
Svenska Bankföreningen, Svenska försäkringsmäklares förening,
Sveriges Försäkringsförbund

Förslag till lag om utgivning av försäkringsförmedling

Härigenom föreskrivs¹ följande.

1 kap. Tillämpningsområde och definitioner

Lagens tillämpningsområde

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om försäkringsförmedling.

Med försäkringsförmedling avses yrkesmässig verksamhet som består i att

1. lägga fram eller föreslå försäkringsavtal eller utföra annat förberedande arbete innan försäkringsavtal ingås,
2. för någon annans räkning ingå försäkringsavtal, eller
3. bistå vid förvaltning och fullgörande av försäkringsavtal.

2 § Som försäkringsförmedling skall inte anses verksamhet som bara består i att

1. hänvisa någon till ett försäkringsföretag eller en försäkringsförmedlare,
2. lämna allmän information om försäkring till någon,
3. inom ramen för en annan yrkesverksamhet i enstaka fall lämna information eller rådgivning om försäkring till någon, eller
4. yrkesmässigt handlägga, värdera eller reglera försäkringsfall.

3 § Bestämmelserna om försäkring gäller även återförsäkring, om inte något annat sägs.

4 § Bestämmelserna om försäkringsförmedlare gäller även anknuten försäkringsförmedlare, om inte något annat sägs.

5 § När en försäkringsförmedlare utövar sådan sidoverksamhet som avses i 1 kap. 3 b § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse, är lagen tillämplig även på denna verksamhet, om inte något annat sägs.

6 § För utländska försäkringsförmedlares verksamhet i Sverige gäller bestämmelserna i denna lag i tillämpliga delar. För sådana filialer till utländska försäkringsförmedlare som avses i 10 § 4 a gäller i övrigt lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.

Undantag från lagens tillämpningsområde

7 § Lagen är inte tillämplig på försäkringsförmedling som utövas av ett försäkringsföretag eller av en anställd hos ett försäkringsföretag som handlar på företagets ansvar.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/92/EG av den 9 december 2002 om försäkringsförmedling (EGT L 9, 15.01.2003 s. 3, Celex 32002L0092).

8 § Lagen är inte tillämplig om

1. försäkringsförmedlingen bara kräver kunskaper om den försäkring som förmedlas,

2. försäkringsförmedlingen utförs av någon som förmedlar försäkringar vid sidan av sin huvudsakliga yrkesverksamhet,

3. den förmedlade försäkringen kompletterar en vara eller en tjänst och försäkringen täcker

a) risken för förlust av eller funktionsfel i eller skada på varan, eller

b) risken för förlust av eller skada på bagage eller andra risker i samband med en resa,

4. den förmedlade försäkringen avser annat än livförsäkring eller ansvarsförsäkring,

5. den årliga premien för den förmedlade försäkringen inte överstiger ett värde motsvarande 500 euro, och

6. den förmedlade försäkringen gäller i högst fem år, inklusive eventuella förlängningar.

En försäkring som avses i första stycket 3 b får även innehålla livförsäkring eller ansvarsförsäkring, om detta försäkringsskydd är underordnat det huvudsakliga försäkringsskyddet för risker i samband med resan.

Avtalsvillkor som avviker från lagen

9 § Avtalsvillkor som avviker från bestämmelserna i 5 kap. 4 och 7 §§ får inte åberopas mot kunden eller någon som härleder sin rätt från denne, i annat fall än när förmedlingen avser återförsäkring eller försäkring mot stora risker.

Definitioner**10 §** I denna lag betyder

1. *anknuten försäkringsförmedlare*:

a) en svensk fysisk eller juridisk person som har träffat avtal med ett eller flera försäkringsföretag om att förmedla försäkringsprodukter, om dessa produkter inte konkurrerar med varandra och avtalet innebär att försäkringsföretaget är ansvarigt för ren förmögenhetsskada som drabbar en kund, en försäkringsgivare eller någon som härleder sin rätt från kunden till följd av att förmedlaren uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter sina skyldigheter enligt 5 kap. 4 §, eller

b) en svensk fysisk eller juridisk person som utövar försäkringsförmedling vid sidan av sin huvudsakliga yrkesverksamhet och som har träffat avtal med ett eller flera försäkringsföretag om att förmedla försäkringsprodukter, om dessa produkter utgör ett komplement till varor som levereras eller tjänster som tillhandahålls inom ramen för denna huvudsakliga yrkesverksamhet och avtalet innebär att försäkringsföretaget är ansvarigt för ren förmögenhetsskada som drabbar en kund, en försäkringsgivare eller någon som härleder sin rätt från kunden till följd av att förmedlaren uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter sina skyldigheter enligt 5 kap. 4 §,

2. *behörig myndighet*: en utländsk myndighet eller annat utländskt organ som har behörighet att besluta om tillstånd för eller registrering av utländska försäkringsförmedlare eller att utöva tillsyn över sådana förmedlare,

3. *EES*: Europeiska ekonomiska samarbetsområdet,

4. *filial*:

a) ett avdelningskontor med självständig förvaltning,

b) en svensk fysisk eller juridisk person som står under ledning och kontroll av en utländsk försäkringsförmedlare, som har fullmakt att vidta för förmedlaren bindande rättshandlingar med tredje man och som har ett varaktigt uppdrag från förmedlaren, eller

c) en fysisk eller juridisk person som står under ledning och kontroll av en svensk försäkringsförmedlare, som har fullmakt att vidta för förmedlaren bindande rättshandlingar med tredje man och som har ett varaktigt uppdrag från förmedlaren,

5. *försäkringsförmedlare*: en svensk fysisk eller juridisk person som är registrerad enligt denna lag,

6. *hemland*: det land där en utländsk försäkringsförmedlare har sitt hemvist,

7. *kvalificerat innehav*: ett direkt eller indirekt ägande i ett företag, om innehavet representerar tio procent eller mer av kapitalet eller av samtliga röster eller annars möjliggör ett väsentligt inflytande över ledningen av företaget,

8. *moderbolag*: detsamma som i 1 kap. 9 § första–tredje styckena försäkringsrörelselagen (1982:713),

9. *stora risker*: detsamma som i 2 a kap. 4 § tredje och fjärde styckena försäkringsrörelselagen,

10. *svensk fysisk person*: en fysisk person som har sitt hemvist i Sverige och som utövar sin verksamhet här,

11. *svensk juridisk person*: en juridisk person som har sitt hemvist i Sverige, och

12. *utländsk försäkringsförmedlare*: en utländsk fysisk eller juridisk person som i sitt hemland är registrerad för att utöva försäkringsförmedling.

2 kap. Tillstånd och registrering för svenska försäkringsförmedlare

Tillstånds- och registreringsplikt

1 § Försäkringsförmedling får med undantag för det fall som avses i 4 § utövas bara efter tillstånd av Finansinspektionen. Tillstånd får ges till en svensk fysisk eller juridisk person.

Bestämmelser om förutsättningar för utländska försäkringsförmedlare att utöva försäkringsförmedling i Sverige finns i 3 kap.

2 § Tillstånd till försäkringsförmedling kan avse

1. alla slag av försäkringar,
2. bara livförsäkringar, eller
3. bara skadeförsäkringar.

Tillståndet får begränsas till att avse en eller flera försäkringsklasser eller grupper av försäkringsklasser som avses i 2 kap. 3 a–c §§

försäkringsrörelselagen (1982:713) och i föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa bestämmelser.

Prop. 2004/05:133
Bilaga 6

3 § Den som har fått tillstånd enligt 1 § att utöva försäkringsförmedling skall senast sex månader efter det att tillstånd beviljades anmäla sig för registrering hos Bolagsverket.

Om anmälan för registrering inte görs inom denna tid eller om Bolagsverket genom beslut som har vunnit laga kraft avskrivit en sådan anmälan eller vägrat registrering, upphör tillståndet att gälla.

Verksamheten får inte påbörjas förrän registrering har skett.

4 § För en anknuten försäkringsförmedlare gäller i stället för det som sägs i 1–3 §§ att det försäkringsföretag med vilket förmedlaren har ingått avtal om att förmedla dess försäkringsprodukter, skall anmäla förmedlaren för registrering hos Bolagsverket. Innan anmälan får ske skall försäkringsföretaget kontrollera att förmedlaren uppfyller kraven i 5 § 1–3 eller 6 § första stycket 1, 3, 4 och andra stycket samt i föreskrifter som har meddelats med stöd av 9 kap. 1 § och 2 § 2,3 och 5. Försäkringsföretaget skall, genom att begära att ett utdrag ur det register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister visas upp, kontrollera att kraven i 5 § 2 och 6 § 3 första stycket i detta avseende är uppfyllda.

I en anmälan skall det anges om förmedlingen skall avse alla slag av försäkringar, bara livförsäkringar eller bara skadeförsäkringar eller om den skall begränsas till att avse en eller flera försäkringsklasser eller grupper av försäkringsklasser som avses i 2 kap. 3 a–c §§ försäkringsrörelselagen (1982:713) och i föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa bestämmelser.

Verksamheten får inte påbörjas förrän registrering har skett.

Förutsättningar för tillstånd för en fysisk person

5 § Tillstånd för en svensk fysisk person att utöva försäkringsförmedling får ges bara om den fysiska personen

1. inte är underårig, i konkurs eller underkastad näringsförbud eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken,

2. inte förekommer i det register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister avseende vissa allvarliga förmögenhetsbrott eller viss allvarlig ekonomisk brottslighet och i övrigt har god vandel,

3. har lämplig kunskap och kompetens för den verksamhet som skall utövas, och

4. omfattas av en försäkring för skadeståndsskyldighet som kan åläggas denne om han eller hon åsidosätter sina skyldigheter.

Förutsättningar för tillstånd för en juridisk person

6 § Tillstånd för en svensk juridisk person att utöva försäkringsförmedling får ges bara om

1. den juridiska personen inte är i konkurs eller likvidation,

2. den juridiska personen omfattas av en försäkring för skadeståndsskyldighet som kan åläggas denna om den åsidosätter sina skyldigheter,

3. den som skall ingå i den juridiska personens ledning eller vara ersättare för denne, uppfyller kraven i 5 § 2 samt har tillräcklig insikt och erfarenhet för att delta i ledningen av en juridisk person som utövar försäkringsförmedling, och

4. de anställda som skall förmedla försäkringar för den juridiska personens räkning uppfyller kraven i 5 § 1–3.

Den juridiska personen skall kontrollera att förutsättningarna enligt första stycket 4 är uppfyllda. I samband med detta skall den juridiska personen begära att ett utdrag ur det register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister visas upp.

3 kap. Utländska försäkringsförmedlares verksamhet i Sverige

Försäkringsförmedlare vars hemland hör till EES

1 § En utländsk försäkringsförmedlare vars hemland hör till EES får

1. utöva försäkringsförmedling från sådan filial i Sverige som avses i 1 kap. 10 § 4 a eller b med början en månad efter det att Finansinspektionen från en behörig myndighet i försäkringsförmedlarens hemland har tagit emot en underrättelse om förmedlarens avsikt att utöva försäkringsförmedling från filial i Sverige,

2. utöva försäkringsförmedling genom att erbjuda och tillhandahålla tjänster i Sverige utan att inrätta filial här med början en månad efter det att Finansinspektionen från en behörig myndighet i försäkringsförmedlarens hemland har tagit emot en underrättelse om förmedlarens avsikt att utöva försäkringsförmedling genom att erbjuda och tillhandahålla tjänster i Sverige utan att inrätta filial här.

Finansinspektionen skall upplysa försäkringsförmedlaren om de bestämmelser som gäller för verksamheten här. Om förmedlaren skall utöva verksamhet genom filial, skall sådana upplysningar lämnas innan verksamheten påbörjas.

Övriga utländska försäkringsförmedlare

2 § En utländsk försäkringsförmedlare vars hemland inte hör till EES får efter tillstånd av Finansinspektionen utöva försäkringsförmedling från sådan filial i Sverige som avses i 1 kap. 10 § 4 a eller b.

Tillstånd får ges bara om

1. försäkringsförmedlaren i sitt hemland står under betryggande tillsyn av en behörig myndighet och den myndigheten har medgett att förmedlaren etablerar sig i Sverige, och

2. det finns skäl att anta att försäkringsförmedlaren uppfyller kraven i 2 kap. 5 eller 6 §.

3 § Tillstånd enligt 2 § kan avse

1. alla slag av försäkringar,
2. bara livförsäkringar, eller

3. bara skadeförsäkringar.

Tillståndet får begränsas till att avse en eller flera försäkringsklasser eller grupper av försäkringsklasser som avses i 2 kap. 3 a–c §§ försäkringsrörelselagen (1982:713) och i föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa bestämmelser.

4 § Den som har fått tillstånd enligt 2 § att utöva försäkringsförmedling skall senast sex månader efter det att tillstånd beviljades anmäla sig för registrering hos Bolagsverket.

Om anmälan för registrering inte görs inom denna tid eller om Bolagsverket genom beslut som har vunnit laga kraft avskrivit en sådan anmälan eller vägrat registrering, upphör tillståndet att gälla.

Verksamheten får inte påbörjas förrän registrering har skett.

4 kap. Svenska försäkringsförmedlares verksamhet utomlands

Filialverksamhet inom EES

1 § Vill en försäkringsförmedlare inrätta en sådan filial som avses i 1 kap. 10 § 4 a eller c i ett annat land inom EES för sådan verksamhet som avses i 1 kap. 1 §, skall förmedlaren underrätta Finansinspektionen om sin avsikt innan verksamheten påbörjas.

Finansinspektionen skall inom en månad från det att underrättelsen togs emot lämna över den till den behöriga myndigheten i det land där filialen skall inrättas. Inspektionen skall underrätta försäkringsförmedlaren när inspektionen lämnar över underrättelsen.

Det som sägs i andra stycket gäller inte om den medlemsstat där filialen skall inrättas har anmält till Europeiska gemenskapernas kommission att staten inte vill ta emot sådana underrättelser som avses där.

Gränsöverskridande verksamhet inom EES

2 § Vill en försäkringsförmedlare erbjuda och tillhandahålla sådana tjänster som avses i 1 kap. 1 § i ett annat land inom EES utan att inrätta filial där, skall förmedlaren underrätta Finansinspektionen om sin avsikt innan verksamheten påbörjas.

Finansinspektionen skall inom en månad från det att underrättelsen togs emot lämna över den till den behöriga myndigheten i det land där verksamheten skall utövas. Inspektionen skall underrätta försäkringsförmedlaren när inspektionen lämnar över underrättelsen.

Det som sägs i andra stycket gäller inte om den medlemsstat där verksamheten skall utövas har anmält till Europeiska gemenskapernas kommission att staten inte vill ta emot sådana underrättelser som avses där.

3 § Om en försäkringsförmedlare har underrättat Finansinspektionen enligt 1 § första stycket eller 2 § första stycket, skall inspektionen anmäla detta till Bolagsverket.

En anmälan skall göras när Finansinspektionen lämnar över underrättelsen till den behöriga myndigheten i det land där filialen skall inrättas eller verksamheten skall utövas.

I de fall som avses i 1 § tredje stycket och 2 § tredje stycket skall en anmälan göras när Finansinspektionen har tagit emot underrättelsen.

5 kap. Regler för verksamheten

Sidoverksamhet

1 § En försäkringsförmedlare får efter tillstånd av Finansinspektionen utöva sådan sidoverksamhet som avses i 1 kap. 3 b § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse.

Vid prövning av en ansökan om tillstånd enligt första stycket gäller bestämmelserna i 2 kap. 5 eller 6 § i tillämpliga delar.

2 § Den som har fått tillstånd att utöva sådan sidoverksamhet som avses i 1 § första stycket skall senast sex månader efter det att tillstånd beviljades anmäla sig för registrering hos Bolagsverket.

Om anmälan för registrering inte görs inom denna tid eller om Bolagsverket genom beslut som har vunnit laga kraft avskrivit en sådan anmälan eller vägrat registrering, upphör tillståndet att gälla.

Sidoverksamheten får inte påbörjas förrän registrering har skett.

3 § Finansinspektionen får förbjuda en försäkringsförmedlare att utöva annan verksamhet än sådan som avses i 1 § första stycket, om det finns särskilda skäl.

God försäkringsförmedlingsed m.m.

4 § Försäkringsförmedlaren skall i sin verksamhet iaktta god försäkringsförmedlingsed och med tillbörlig omsorg ta till vara kundens intressen.

Försäkringsförmedlaren skall anpassa sin rådgivning efter kundens önskemål och behov samt rekommendera lösningar som är lämpliga för kunden. Om försäkringsförmedlaren har informerat kunden enligt 6 kap. 2 § första stycket 1 om att han eller hon lämnar rådgivning om försäkring på grundval av en opartisk analys, är förmedlaren skyldig att lämna rådgivningen efter en analys av ett tillräckligt stort antal försäkringsavtal på marknaden.

Förmedlaren skall avråda en kund som är en fysisk person som handlar huvudsakligen för ändamål som faller utanför näringsverksamhet från att vidta åtgärder som inte kan anses lämpliga med hänsyn till personens behov, ekonomiska förhållanden eller andra omständigheter.

Om försäkringsförmedlaren utövar sådan sidoverksamhet som avses i 1 § första stycket, gäller bestämmelserna i 1 kap. 7 § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse för den verksamheten.

5 § Pengar och andra tillgångar som försäkringsförmedlaren får hand om för kundens räkning skall hållas avskilda från egna tillgångar.

Om försäkringsförmedlaren utövar sådan sidoverksamhet som avses i 1 § första stycket, gäller i stället bestämmelserna i 1 kap. 3 b § 3 lagen (1991:981) om värdepappersrörelse för den verksamheten.

Klagomålshantering

6 § Försäkringsförmedlaren skall se till att kunder och andra som är berörda av försäkringsförmedlingen på ett lämpligt och effektivt sätt kan anmäla klagomål mot förmedlaren. Förmedlaren skall besvara klagomålen snarast möjligt.

Skadeståndsskyldighet

7 § Om försäkringsförmedlaren uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter sina skyldigheter enligt 4 §, skall förmedlaren ersätta ren förmögenhetsskada som på grund av detta drabbar en kund, en försäkringsgivare, ett fondbolag, ett förvaltningsbolag, ett fondföretag eller någon som härleder sin rätt från kunden.

8 § Den som vill göra anspråk på skadestånd enligt 7 § skall underrätta försäkringsförmedlaren om detta inom skälig tid efter det att han eller hon märkt eller borde ha märkt att skada har uppkommit.

Om underrättelse inte görs inom skälig tid, faller rätten till skadestånd enligt denna lag bort. Detsamma gäller om talan inte väcks inom tio år från förmedlingstillfället.

6 kap. Försäkringsförmedlares informationsskyldighet m.m.

Information innan ett försäkringsavtal ingås

1 § Försäkringsförmedlaren skall i rimlig tid innan ett försäkringsavtal ingås lämna information till kunden om

1. försäkringsförmedlarens namn och adress,
2. det register som försäkringsförmedlaren är upptagen i och hur registreringen kan kontrolleras,
3. den myndighet som utövar tillsyn över försäkringsförmedlaren,
4. huruvida försäkringsförmedlaren har ett kvalificerat innehav i ett försäkringsföretag eller huruvida ett försäkringsföretag eller ett moderbolag till ett försäkringsföretag har ett kvalificerat innehav i försäkringsförmedlaren,
5. priset för försäkringsförmedlingen,
6. ansvarsförsäkringen,
7. de möjligheter som finns att framställa klagomål mot försäkringsförmedlaren, och
8. de möjligheter som finns att få en tvist med försäkringsförmedlaren prövad utanför domstol.

För en anknuten försäkringsförmedlare gäller i stället för det som sägs i första stycket 6 att förmedlaren skall informera kunden om att det försäkringsföretag med vilket han eller hon har ingått avtal om att förmedla dess försäkringsprodukter, är ansvarigt för ren förmögenhets-skada som drabbar en kund, en försäkringsgivare eller någon som härleder sin rätt från kunden till följd av att förmedlaren uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter sina skyldigheter enligt 5 kap. 4 §.

Information som avses i första och andra styckena skall lämnas även vid förnyelse eller ändring av försäkringsavtalet, om det behövs.

2 § Försäkringsförmedlaren skall i rimlig tid innan ett försäkringsavtal ingås lämna information till kunden om huruvida förmedlaren, när det gäller det aktuella försäkringsavtalet,

1. ger råd på grundval av en sådan opartisk analys som avses i 5 kap. 4 § andra stycket andra meningen,
2. genom avtal åtagit sig att förmedla försäkringar uteslutande för ett eller flera försäkringsföretags räkning, eller
3. förmedlar försäkringar från ett eller flera försäkringsföretag i annat fall än som avses i 1 och 2.

I de fall som avses i första stycket 2 och 3 skall försäkringsförmedlaren även uppge namn på dessa företag.

Information som avses i första och andra styckena skall lämnas även vid förnyelse eller ändring av försäkringsavtalet, om det behövs.

Informationens form

3 § Information som avses i 1 och 2 §§ skall lämnas till kunden i en handling eller i någon annan läsbar och varaktig form som är tillgänglig för kunden.

Informationen skall vara klar och begriplig. Den skall, med de undantag som följer av tredje och fjärde styckena, lämnas på svenska.

Om den förmedlade försäkringen avser ett åtagande i ett annat land inom EES, skall informationen lämnas på ett officiellt språk i det landet.

Informationen får lämnas på annat språk än de som följer av andra och tredje styckena, om kunden begär det.

4 § Information som avses i 1 och 2 §§ får lämnas muntligen om

1. kunden begär det,
2. omedelbart försäkringsskydd är nödvändigt eller
3. försäkringen förmedlas per telefon.

Snarast efter det att försäkringsavtal har ingåtts, skall informationen lämnas på det sätt som anges i 3 §.

Skyldighet att vidarebefordra information

5 § Försäkringsförmedlaren skall till kunden vidarebefordra sådan information om försäkringsavtalet som ett försäkringsföretag är skyldigt att lämna till en försäkringstagare.

Dokumentationsskyldighet

Prop. 2004/05:133

Bilaga 6

6 § Försäkringsförmedlaren skall dokumentera vad som har förekommit vid förmedlingstillfället och lämna dokumentationen till kunden.

Undantag från försäkringsförmedlares informationsskyldighet

7 § Bestämmelserna i 1–6 §§ tillämpas inte vid

1. förmedling av återförsäkring,
2. förmedling av försäkring mot stora risker, eller
3. sådan sidoverksamhet som avses i 5 kap. 1 § första stycket.

Påföljd vid utebliven information

8 § Om näringsidkaren inte ger information i enlighet med 1–4 §§ skall marknadsföringslagen (1995:450) tillämpas.

Information enligt 1–4 §§ skall därvid anses vara sådan information av särskild betydelse från konsumentsynpunkt som avses i 4 § andra stycket marknadsföringslagen.

7 kap. Tillsyn

Registreringsmyndighet

1 § Bolagsverket är registreringsmyndighet för försäkringsförmedlare och för utländska försäkringsförmedlare som avses i 3 kap. 2 §. Hos verket förs register över försäkringsförmedlare, där de uppgifter som enligt lag eller andra författningar skall tas in i register skrivs in.

För registrering av sådana filialer till utländska försäkringsförmedlare som avses i 1 kap. 10 § 4 a gäller lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.

2 § Om en sökande vid anmälan för registrering inte har följt vad som är föreskrivet om anmälan eller om det finns något annat hinder för registrering, skall Bolagsverket förelägga sökanden att inom viss tid yttra sig eller göra rättelse. Om föreläggandet inte följs, skall anmälan avskrivas. En upplysning om denna påföljd skall tas in i föreläggandet. Om det fortfarande finns hinder för registrering även efter det att yttrande har lämnats, skall sökanden ges tillfälle att yttra sig över hindret. Finns hindret ändå kvar, skall registrering vägras om det inte finns anledning att ge sökanden ett nytt föreläggande.

Tillsynen och dess omfattning

3 § Finansinspektionen har tillsyn över att denna lag och föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen följs.

Upplysningar och undersökningar

4 § Försäkringsförmedlare, utländska försäkringsförmedlare som utövar verksamhet i Sverige enligt 3 kap. 1 eller 2 § och försäkringsföretag är skyldiga att till Finansinspektionen lämna de upplysningar om sin verksamhet och därmed sammanhängande frågor som inspektionen begär.

Finansinspektionen får när den anser att det är nödvändigt genomföra en undersökning hos en försäkringsförmedlare, en filial till en sådan utländsk försäkringsförmedlare som avses i 3 kap. 1 § första stycket 1 eller 2 § och ett försäkringsföretag.

Samarbete med behöriga myndigheter

5 § Finansinspektionen skall lämna de upplysningar som en behörig myndighet i ett annat land inom EES behöver för sin tillsyn över en försäkringsförmedlare som utövar verksamhet här enligt 3 kap. 1 §.

Revisor

6 § Om försäkringsförmedlaren enligt lag skall utse revisor, får Finansinspektionen förordna en revisor att med övriga revisorer delta i revisionen hos försäkringsförmedlaren. Inspektionen får när som helst återkalla ett sådant förordnande och utse en ny revisor.

Revisorn har rätt till skäligt arvode av försäkringsförmedlaren för sitt arbete. Arvodets storlek bestäms av Finansinspektionen.

Avgifter till Finansinspektionen

7 § Försäkringsförmedlare, sådana utländska försäkringsförmedlare som har inrättat filial här enligt 3 kap. 1 § första stycket 1 eller 2 § och försäkringsföretag skall med årliga avgifter bekosta Finansinspektionens verksamhet.

8 kap. Ingripanden

Ingripande mot försäkringsförmedlare

1 § Om en försäkringsförmedlare har åsidosatt sina skyldigheter enligt denna lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen, skall Finansinspektionen ingripa.

Finansinspektionen skall då utfärda ett föreläggande att vidta åtgärd inom viss tid, ett förbud att verkställa beslut eller en anmärkning. Om överträdelsen är allvarlig skall försäkringsförmedlaren tillstånd återkallas eller, om det är tillräckligt, varning meddelas.

Finansinspektionen får avstå från ingripande om en överträdelse är ringa eller ursäktlig, om försäkringsförmedlaren gör rättelse eller om någon annan myndighet har vidtagit åtgärder mot försäkringsförmedlaren och dessa åtgärder bedöms tillräckliga.

2 § Finansinspektionen skall återkalla en försäkringsförmedlares tillstånd om försäkringsförmedlaren

1. inte inom ett år från det att tillstånd beviljades har börjat utöva sådan verksamhet som tillståndet avser,
2. har förklarat sig avstå från tillståndet,
3. under en sammanhängande tid av sex månader inte har utövat sådan verksamhet som tillståndet avser, eller
4. inte längre uppfyller förutsättningarna för tillstånd.

Om någon som ingår i ledningen för en juridisk person inte uppfyller de krav som anges i 2 kap. 6 § 3, får tillståndet återkallas enligt första stycket 4 bara om Finansinspektionen först beslutat att anmärka på att personen ingår i ledningen för den juridiska personen och om han eller hon, sedan en av inspektionen bestämd tid om högst tre månader har gått, fortfarande finns kvar i ledningen för den juridiska personen.

I fall som avses i första stycket 1 och 3 får i stället varning meddelas, om det är tillräckligt.

3 § Ett beslut om återkallelse av tillstånd får förenas med förbud att fortsätta verksamheten.

4 § När det gäller anknutna försäkringsförmedlare skall det som sägs i 1–3 §§ om återkallelse av tillstånd i stället avse återkallelse av registrering.

I fall som avses i 2 § första stycket 2 får registreringen i stället återkallas av Bolagsverket.

5 § Om Finansinspektionen har återkallat en försäkringsförmedlares tillstånd att utöva förmedling av livförsäkring eller alla slag av försäkring, skall inspektionen dessutom återkalla försäkringsförmedlaren tillstånd att utöva sådan sidoverksamhet som avses i 5 kap. 1 § första stycket. Detsamma gäller om Finansinspektionen eller Bolagsverket har återkallat en anknuten försäkringsförmedlares registrering avseende förmedling av livförsäkring eller alla slag av försäkringar.

6 § Om Finansinspektionen har återkallat tillståndet för en försäkringsförmedlare, skall inspektionen snarast underrätta Bolagsverket om detta.

Om Bolagsverket har återkallat registreringen avseende förmedling av livförsäkring eller alla slag av försäkring för en anknuten försäkringsförmedlare som har tillstånd att utöva sådan sidoverksamhet som avses i 1 kap. 3 b § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse, skall Bolagsverket snarast underrätta Finansinspektionen om detta.

7 § Om Finansinspektionen har återkallat tillståndet för en försäkringsförmedlare som har underrättat inspektionen enligt 4 kap. 1 § första stycket eller 4 kap. 2 § första stycket och inspektionen har lämnat över underrättelsen till den behöriga myndigheten i det land där filialen skall inrättas eller verksamheten skall utövas, skall inspektionen underrätta den behöriga myndigheten om återkallelsen.

När det gäller anknutna försäkringsförmedlare skall det som sägs i första stycket om Finansinspektionens återkallelse av tillstånd i stället avse inspektionens eller Bolagsverkets återkallelse av registrering.

Det som sägs i första och andra styckena gäller också om Finansinspektionen, i stället för att återkalla tillståndet eller registreringen, har meddelat varning.

Ingripande mot försäkringsföretag

8 § Om ett försäkringsföretag har åsidosatt sina skyldigheter enligt denna lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen, skall Finansinspektionen ingripa.

Finansinspektionen skall då utfärda ett föreläggande att vidta åtgärd inom viss tid, ett förbud att verkställa beslut eller en anmärkning. Om överträdelsen är allvarlig skall försäkringsföretagets koncession förverkas eller, om det är tillräckligt, varning meddelas.

Finansinspektionen får avstå från ingripande om en överträdelse är ringa eller ursäktlig, om försäkringsföretaget gör rättelse eller om någon annan myndighet har vidtagit åtgärder mot försäkringsföretaget och dessa åtgärder bedöms tillräckliga.

9 § Om ett försäkringsföretag för förmedling av försäkringar utnyttjar någon som inte är berättigad att utöva försäkringsförmedling, skall Finansinspektionen förelägga försäkringsföretaget att upphöra med detta. Detsamma gäller om ett försäkringsföretag för förmedling av försäkringar utnyttjar någon som inte är berättigad att förmedla sådana försäkringar som förmedlingen avser.

Ingripande mot utländska försäkringsförmedlare

10 § Om en utländsk försäkringsförmedlare som utövar försäkringsförmedling i Sverige enligt 3 kap. 1 § bryter mot denna lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller på annat sätt visar sig olämplig att utöva försäkringsförmedling, får Finansinspektionen förelägga försäkringsförmedlaren att göra rättelse.

Om rättelse inte sker, får inspektionen förbjuda försäkringsförmedlaren att utöva försäkringsförmedling här i landet.

Finansinspektionen skall underrätta behörig myndighet i försäkringsförmedlarens hemland om åtgärder som har vidtagits med stöd av denna paragraf.

11 § Om en utländsk försäkringsförmedlare utövar försäkringsförmedling i Sverige enligt 3 kap. 2 §, skall 1–3 §§ tillämpas på verksamheten här.

Finansinspektionen skall underrätta behörig myndighet i försäkringsförmedlarens hemland om åtgärder som har vidtagits med stöd av denna paragraf.

Straffavgift

12 § Om en försäkringsförmedlare, ett försäkringsföretag eller en utländsk försäkringsförmedlare som utövar försäkringsförmedling i Sverige enligt 3 kap. 2 § har meddelats beslut om anmärkning eller varning enligt 1, 8 eller 11 §, får Finansinspektionen besluta att försäkringsförmedlaren, försäkringsföretaget eller den utländska försäkringsförmedlaren skall betala straffavgift.

Avgiften tillfaller staten.

13 § Straffavgiften skall fastställas till lägst fem tusen kronor och högst femtio miljoner kronor.

Avgiften får inte överstiga tio procent av omsättningen närmast föregående räkenskapsår för försäkringsförmedlaren, försäkringsföretaget eller filialen till en sådan utländsk försäkringsförmedlare som avses i 3 kap. 2 §. Om överträdelsen har skett under försäkringsförmedlarens, försäkringsföretagets eller filialens första verksamhetsår eller om uppgifter om omsättningen annars saknas eller är bristfälliga, får den uppskattas.

Avgiften får inte vara så stor att försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget därefter inte uppfyller kraven i 6 kap. 1 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse eller 1 kap. 1 a § första stycket försäkringsrörelselagen (1982:713).

När avgiftens storlek fastställs, skall särskild hänsyn tas till hur allvarlig den överträdelse är som har föranlett anmärkningen eller varningen och hur länge överträdelsen har pågått.

Förseningsavgift

14 § Om en försäkringsförmedlare, ett försäkringsföretag eller en utländsk försäkringsförmedlare som utövar försäkringsförmedling i Sverige enligt 3 kap. 1 eller 2 § låter bli att i tid lämna de upplysningar som föreskrivits med stöd av 9 kap. 2 § 9, får Finansinspektionen besluta att försäkringsförmedlaren, försäkringsföretaget eller den utländska försäkringsförmedlaren skall betala en förseningsavgift med högst 100 000 kronor.

Avgiften tillfaller staten.

Verkställighet av beslut om straffavgift eller förseningsavgift

15 § Straffavgiften eller förseningsavgiften skall betalas till Finansinspektionen inom trettio dagar efter det att beslutet om den har vunnit laga kraft eller den längre tid som anges i beslutet.

16 § Finansinspektionens beslut att påföra straffavgift eller förseningsavgift får verkställas utan föregående dom eller utslag om avgiften inte har betalats inom den tid som anges i 15 §.

17 § Om straffavgiften eller förseningsavgiften inte betalas inom den tid som anges i 15 §, skall Finansinspektionen lämna den obetalda avgiften

för indrivning. Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m.

Prop. 2004/05:133
Bilaga 6

18 § En straffavgift eller förseningsavgift som påförts faller bort i den utsträckning verkställighet inte har skett inom fem år från det att beslutet vann laga kraft.

Ingripande mot den som saknar tillstånd eller registrering

19 § Om någon utövar försäkringsförmedling i Sverige utan att vara berättigad till det, skall Finansinspektionen förelägga denne att upphöra med verksamheten. Detsamma gäller om en försäkringsförmedlare förmedlar försäkringar av ett slag som denne inte är berättigad att förmedla eller utövar sådan sidoverksamhet som avses i 5 kap. 1 § första stycket utan att vara registrerad för det.

Är det osäkert om verksamheten omfattas av lagen, får Finansinspektionen förelägga den som utövar verksamheten att lämna de upplysningar om verksamheten som behövs för att bedöma om lagen är tillämplig.

Vite

20 § Finansinspektionen får förena föreläggande eller förbud enligt denna lag med vite.

9 kap. Bemyndiganden

1 § Regeringen får meddela föreskrifter om vilka allvarliga förmögenhetsbrott och vilken allvarlig ekonomisk brottslighet som avses i 2 kap. 5 § 2 och om hur registerkontrollen enligt 2 kap. 4–6 §§ skall gå till.

2 § Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vad försäkringsföretaget i övrigt skall iaktta enligt 2 kap. 4 § i samband med anmälan och kontroll av anknutna försäkringsförmedlare,
2. vad som i övrigt skall avses med god vandel enligt 2 kap. 5 § 2,
3. vilken kunskap och kompetens som krävs enligt 2 kap. 5 § 3,
4. sådan försäkring för skadeståndsskyldighet som avses i 2 kap. 5 § 4 och 6 § första stycket 2,
5. vilken insikt och erfarenhet som krävs enligt 2 kap. 6 § första stycket 3,
6. vad den juridiska personen i övrigt skall iaktta enligt 2 kap. 6 § andra stycket i samband med kontroll av anställda,
7. vad försäkringsförmedlaren skall iaktta enligt 5 kap. 6 § vid hantering av klagomål,
8. vad försäkringsförmedlaren skall iaktta enligt 6 kap. 6 § när det gäller dokumentation av försäkringsförmedlingen och utlämnande av sådan dokumentation,

9. vilka upplysningar som en försäkringsförmedlare, ett försäkringsföretag eller en utländsk försäkringsförmedlare enligt 7 kap. 4 § skall lämna till Finansinspektionen för dess tillsynsverksamhet, och
10. sådana avgifter för tillsyn som avses i 7 kap. 7 §.

Prop. 2004/05:133
Bilaga 6

10 kap. Överklagande

Överklagande av Finansinspektionens beslut

1 § Finansinspektionens beslut enligt 8 kap. 19 § andra stycket får inte överklagas.

Andra beslut av Finansinspektionen enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Finansinspektionen får bestämma att ett beslut om förbud, föreläggande eller återkallelse skall gälla omedelbart.

Överklagande av Bolagsverkets beslut

2 § Bolagsverkets beslut att avskryva en anmälan eller att vägra eller återkalla en registrering får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol inom två månader från den dag då klaganden fick del av beslutet.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2005.
 2. Genom lagen upphävs lagen (1989:508) om försäkringsmäklare.
 3. Försäkringsmäklare som vid lagens ikraftträdande är registrerad hos Finansinspektionen enligt 3 § första och andra styckena lagen om försäkringsmäklare, får fortsätta att utöva verksamheten till och med den 31 december 2005 eller, om en ansökan om tillstånd enligt den nya lagen har inkommit till Finansinspektionen senast vid denna tidpunkt, till dess att ansökan har prövats slutligt. Under denna tid gäller bestämmelserna i lagen om försäkringsmäklare.
 4. Övriga fysiska eller juridiska personer som vid tidpunkten för lagens ikraftträdande utövar försäkringsförmedling som omfattas av lagen får fortsätta att utöva verksamheten till och med den 31 december 2005 eller, om det senast vid denna tidpunkt till Finansinspektionen har inkommit en ansökan om tillstånd, eller till Bolagsverket har inkommit en anmälan för registrering som anknuten försäkringsförmedlare, till dess att ansökan eller anmälan har prövats slutligt.
 5. I fråga om förmedlingsavtal som har ingåtts före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser.
 6. En fråga om ingripande enligt 8 kap. bedöms enligt äldre bestämmelser om någon omständighet som föranleder frågan om ingripande hänför sig till tiden före lagens ikraftträdande. Detta gäller dock inte om en tillämpning av de nya bestämmelserna skulle leda till ett mindre strängt ingripande.

7. För beslut som har meddelats enligt lagen om försäkringsmäklare skall Prop. 2004/05:133 bestämmelserna i den lagen gälla för överklagande och vid Bilaga 6 handläggningen av överklagandet.

Förslag till lag om ändring i försäkringsrörelselagen
(1982:713)

Prop. 2004/05:133
Bilaga 6

Härigenom föreskrivs¹ att 7 kap. 16 § försäkringsrörelselagen
(1982:713)² skall upphöra att gälla vid utgången av juni 2005.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/92/EG av den 9 december 2002 om försäkringsförmedling (EGT L 9, 15.01.2003 s. 3, Celex 32002L0092).

² Lagen omtryckt 1995:1567.

Senaste lydelse av 7 kap. 16 § 1999:600.

Härigenom föreskrivs¹ att 1 kap. 3 b § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.
3 b §²

Tillstånd enligt 3 § 2 behövs inte för verksamhet som bedrivs av den som är registrerad *som försäkringsmäklare* enligt 3 § första stycket 1 och 2 lagen (1989:508) om försäkringsmäklare, om

1. verksamheten endast är en sidoverksamhet till *försäkringsmäklarrörelsen* och *enbart* avser andelar i investeringsfonder eller sådana fondföretag som avses i 1 kap. 7 och 9 §§ lagen (2004:46) om investeringsfonder,

2. kunders order vidarebefordras endast direkt till fondbolag *och* fondföretag som avses i 1, och

3. *mäklaren* i denna verksamhet inte tar emot kunders medel eller fondandelar.

Tillstånd enligt 3 § 2 behövs inte för verksamhet som bedrivs av den som är registrerad *för förmedling av alla slag av försäkringar eller bara livförsäkringar* enligt 2 kap. 3 § lagen (2005:000) om försäkringsförmedling, om

1. verksamheten endast är en sidoverksamhet till *försäkringsförmedlingen* och *bara* avser andelar i investeringsfonder eller sådana fondföretag som avses i 1 kap. 7 och 9 §§ lagen (2004:46) om investeringsfonder,

2. kunders order vidarebefordras endast direkt till fondbolag, *förvaltningsbolag* *samt* fondföretag som avses i 1, och

3. *försäkringsförmedlaren* i denna verksamhet inte tar emot kunders medel eller fondandelar.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2005, men tillämpas inte på försäkringsmäklare som utövar verksamhet enligt lagen (1989:508) om försäkringsmäklare med stöd av punkten 3 i övergångsbestämmelserna till lagen (2005:000) om försäkringsförmedling.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/92/EG av den 9 december 2002 om försäkringsförmedling (EGT L 9, 15.01.2003 s. 3, Celex 32002L0092).

² Senaste lydelse 2004:56.

Härigenom föreskrivs¹ att 3 § lagen (1992:160) om utländska filialer m.m. skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §²

Om rätt för vissa utländska företag att driva verksamhet i Sverige finns särskilda bestämmelser, nämligen

1. för kreditinstitut 4 kap. 1, 2 och 4–6 §§ lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse,
2. för värdepappersföretag 1 kap. 3 c § och 2 kap. 7 § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse,
3. för finansiella institut 4 kap. 3 § lagen om bank- och finansieringsrörelse,
4. för utländska försäkringsgivare lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares verksamhet i Sverige,
5. för börser, auktoriserade marknadsplatser och clearingorganisationer 2 kap. 7 §, 7 kap. 2 § respektive 8 kap. 3 § lagen (1992:543) om börs- och clearingverksamhet,
6. för centrala värdepappersförvarare 2 kap. 6 § lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument,
7. för förvaltningsbolag och fondföretag 1 kap. 6–11 §§ lagen (2004:46) om investeringsfonder,
8. för utgivare av elektroniska pengar 2 kap. 8 § samt 5 kap. 6 och 7 §§ lagen (2002:149) om utgivning av elektroniska pengar,
9. för företag som driver inlåningsverksamhet 2 § lagen (2004:299) om inlåningsverksamhet, och
10. för utländska försäkringsförmedlare 3 kap. lagen (2005:000) om försäkringsförmedling.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2005.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/92/EG av den 9 december 2002 om försäkringsförmedling (EGT L 9, 15.01.2003 s. 3, Celex 32002L0092).

² Senaste lydelse 2004:310.

Härigenom föreskrivs¹ att 2 och 5 §§ lagen (1993:768) om åtgärder mot penningtvätt² skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §³

Bestämmelserna i denna lag gäller fysiska och juridiska personer som driver

1. bank- eller finansieringsrörelse enligt lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse,
2. livförsäkringsrörelse,
3. verksamhet av det slag som beskrivs i 1 kap. 3 § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse,
4. verksamhet som kräver anmälan till eller ansökan hos Finansinspektionen enligt lagen (1996:1006) om anmälningsplikt avseende viss finansiell verksamhet eller lagen (2004:299) om inlåningsverksamhet,
5. verksamhet av det slag som beskrivs i 1 § lagen (1989:508) om försäkringsmäklare,
5. försäkringsförmedling enligt lagen (2005:000) om försäkringsförmedling,
6. verksamhet för utgivning av elektroniska pengar enligt lagen (2002:149) om utgivning av elektroniska pengar,
7. fondverksamhet enligt lagen (2004:46) om investeringsfonder,
8. verksamhet som fastighetsmäklare enligt fastighetsmäklarlagen (1995:400),
9. verksamhet för kasinospel enligt kasinolagen (1999:335),
10. verksamhet som godkänd eller auktoriserad revisor, eller
11. yrkesmässig verksamhet som består i att lämna råd i avsikt att påverka storleken på en skatt eller avgift (skatterådgivare).

Lagen gäller endast sådan mot kunder inriktad verksamhet som avses i första stycket. I fråga om verksamheter som avses i första stycket 1–7 gäller lagen även filialer i Sverige till utländska juridiska personer med huvudkontor i utlandet.

Bestämmelser om uppgiftsskyldighet för vissa andra fysiska och juridiska personer finns i 9 c §.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/92/EG av den 9 december 2002 om försäkringsförmedling (EGT L 9, 15.01.2003 s. 3, Celex 32002L0092).

² Lagen omtryckt 1999:162.

³ Senaste lydelse 2004:1182.

5 §⁴

Livförsäkringsföretag och företag som driver verksamhet enligt 1 § lagen (1989:508) om försäkringsmäklare behöver inte utföra identitetskontroll med anledning av ett försäkringsavtal vars årliga premie uppgår till ett belopp motsvarande högst 1 000 euro eller vars engångspremie uppgår till ett belopp motsvarande högst 2 500 euro. Identitetskontroll behöver inte heller göras med anledning av betalningar som görs från ett konto som har öppnats hos ett kreditinstitut som hör hemma inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Livförsäkringsföretag och försäkringsförmedlare enligt lagen (2005:000) om försäkringsförmedling behöver inte utföra identitetskontroll med anledning av ett försäkringsavtal vars årliga premie uppgår till ett belopp motsvarande högst 1 000 euro eller vars engångspremie uppgår till ett belopp motsvarande högst 2 500 euro. Identitetskontroll behöver inte heller göras med anledning av betalningar som görs från ett konto som har öppnats hos ett kreditinstitut som hör hemma inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2005.

⁴ Senaste lydelse 2004:1182.

Härigenom föreskrivs¹ att 9 § lagen (1998:620) om belastningsregister skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §²

En enskild har rätt att på begäran skriftligen få ta del av samtliga uppgifter ur registret om sig själv. Sådana uppgifter skall på begäran lämnas ut utan avgift en gång per kalenderår.

En enskild som behöver ett registerutdrag om sig själv för att kunna ta till vara sin rätt i ett främmande land eller få tillstånd att resa in, bosätta sig eller arbeta där, har rätt att få ett utdrag vars innehåll är begränsat enligt föreskrifter som regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer meddelar. Detsamma gäller när en enskild behöver ett registerutdrag om sig själv enligt bestämmelser i lagen (2000:873) om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg.

En enskild som behöver ett registerutdrag om sig själv för att kunna ta till vara sin rätt i ett främmande land eller få tillstånd att resa in, bosätta sig eller arbeta där, har rätt att få ett utdrag vars innehåll är begränsat enligt föreskrifter som regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer meddelar. Detsamma gäller när en enskild behöver ett registerutdrag om sig själv enligt bestämmelser i lagen (2000:873) om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg *eller lagen (2005:000) om försäkringsförmedling.*

En begäran om uppgifter ur registret skall vara skriftlig och undertecknad av den sökande själv.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2005.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/92/EG av den 9 december 2002 om försäkringsförmedling (EGT L 9, 15.01.2003 s. 3, Celex 32002L0092).

² Senaste lydelse 2000:874.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2005-03-09

Närvarande: f.d. regeringsrådet Karl-Ingvar Rundqvist, justitierådet Torgny Håstad och regeringsrådet Göran Schäder.

Försäkringsförmedling

Enligt en lagrådsremiss den 17 februari 2005 (Finansdepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om försäkringsförmedling,
2. lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982:713),
3. lag om ändring i lagen (1991:981) om värdepappersrörelse,
4. lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.,
5. lag om ändring i lagen (1993:768) om åtgärder mot penningtvätt,
6. lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av departementssekreteraren Patric Thomsson.

Förslagen föranleder följande yttrande av Lagrådet:

Förslaget till lag om försäkringsförmedling

1 kap 8 §

I paragrafen anges att lagen om försäkringsförmedling inte är tillämplig beträffande förmedling av försäkringar som kompletterar en vara eller en tjänst om ytterligare några förutsättningar är uppfyllda. Som exempel på situationer där lagen inte är tänkt att vara tillämplig nämns i författningskommentaren att försäkringsskydd i samband med en resa kan förmedlas av den som anordnar resan men att samma försäkringsskydd kan uppstå som en följd av att resan betalas med ett kreditkort. Vidare sägs att det därvid inte finns sakliga skäl att behandla resebyrån och kortföretaget på olika sätt. En av förutsättningarna för att lagen inte skall vara tillämplig är emellertid att ”försäkringsförmedlingen bara kräver kunskaper om den försäkring som förmedlas”. Eftersom det är allmänt känt att betalning av en resa med kreditkort ofta ger ett försäkringsskydd som motsvarar det skydd resebyrån mot en extra avgift kan förmedla, vill Lagrådet ifrågasätta om den nämnda förutsättningen är uppfylld beträffande resebyrån. Resebyråtjänstemannen tar ju emot betalning med kontokortet, och förmedling av en extra reseförsäkring borde i den situationen kräva kunskaper om i vad mån kortföretaget redan tillhandahåller samma försäkringsskydd.

I förstnämnda lagrum anges som en av förutsättningarna för att en fysisk person skall få tillstånd att utöva försäkringsförmedling att denne inte förekommer i det register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister avseende vissa allvarliga förmögenhetsbrott eller viss allvarlig ekonomisk brottslighet och i övrigt har god vandel. I motiven (avsnitt 8.3.3) framhålls att det enligt försäkringsförmedlingsdirektivet vid vandelsprövningen som ett minimikrav gäller att förmedlaren inte får förekomma i polisregistret eller motsvarande nationellt register för allvarliga brott med anknytning till egendomsbrott eller andra brott i samband med ekonomisk verksamhet. Vidare sägs att det i fråga om vandeln, i likhet med vad som gäller för fastighetsmäklare och revisorer, även bör krävas att förmedlaren är redbar och i övrigt lämplig att verka som försäkringsförmedlare. Det allmänna redbarhetskravet anges ta sikte på sökandens allmänna hederlighet, pålitlighet och integritet, något som bl.a. innebär att det kan ställas krav i fråga om skatter.

Vandelsprövningen skall för försäkringsförmedlare som inte är anknutna göras av Finansinspektionen, medan det beträffande anknutna förmedlare är försäkringsföretagen som skall kontrollera att vandelskravet är uppfyllt. Med hänsyn till sistnämnda förhållande sägs att det krävs mycket tydliga regler för vad som skall kontrolleras och hur kontrollen skall gå till. Det nämns också med anledning av vissa remissynpunkter att försäkringsföretagen endast åläggs en ren kontroll av faktiska omständigheter och inte någon prövning. Den närmare regleringen avses bli meddelad med stöd av bemyndiganden (se 9 kap. 1 och 2 §§) i föreskrifter på regerings- och myndighetsnivå.

En första fråga gäller valet av begreppet ”god vandel”, som används också i direktivet (artikel 4.2). I lagrådsremissens motiv nämns redbarhetskravet enligt lagstiftning för fastighetsförmedlare respektive revisorer och detta betraktas då som väsentligen synonymt med vandelsvillkoret. Som Lagrådet ser det skulle det vara en fördel om samma uttryckssätt väljs som i de berörda närliggande lagstiftningarna. Om vandelskravet har samma innebörd som redbarhetskravet synes hinder inte föreligga häremot med hänsyn till direktivet. Ordet vandel används inte heller i lagtext på andra rättsområden, såsom alkohollagstiftningen och yrkestrafiklagstiftningen, där lämplighetskrav ställs upp som förutsättning för tillstånd.

Speciellt för vandelskravet enligt remitterade förslaget är vidare att det avses bli preciserat genom föreskrifter i sådan mån att det vid prövningen inte skall behöva göras någon egentlig bedömning utan endast en kontroll av vissa faktiska omständigheter. Skulle denna ambition förverkligas synes det leda till en påtagligt snävare begreppsanvändning än som följer av lagtexten. Uttrycket god vandel har språkligt en tämligen vidsträckt innebörd, som närmast motsvarar gott levnadssätt, och det torde vara svårt att genom mer detaljerade föreskrifter täcka in allt vad som kan rymmas därunder. Med andra ord lär det knappast kunna undgås att det kvarstår ett bedömningsutrymme vid sidan av de

faktiska förhållanden som föreskriftsvägen kan utpekas såsom lämpliga att ta fasta på vid prövningen. Noteras bör att det inte i annan likartad lagstiftning med tillstånds- eller registreringskrav ges möjlighet att via föreskrifter begränsa tolkningsutrymmet på nu tillämnat sätt. En annan sak är att det vid tillämpning av sådan lagstiftning av praktiska skäl likväl blir så att intresset koncentreras till mera lättkonstaterbara förhållanden, främst sådana som kan utläsas av olika register.

Mot bakgrund av det anförda anser Lagrådet att det kan ifrågasättas att som föreslagits ta upp ett särskilt bemyndigande (9 kap. 2 § 2) att meddela föreskrifter om ”vad som i övrigt avses med kravet på god vandel enligt 2 kap. 5 § 2”. För att uppnå den åsyftade begränsningen av prövningens omfattning synes det kunna övervägas att ersätta villkoret om i övrigt god vandel med ett mera specifikt krav på skötsamhet i ekonomiska angelägenheter. Även en sådan lösning bör vara förenlig med direktivet, om man utgår från vad som anges såsom minimikrav i artikel 4.2.

Om remissens förslag att lägga uppgiften att kontrollera att anknutna förmedlare uppfyller vandelskravet på försäkringsföretagen kan tilläggas, att direktivet (artikel 3.1) öppnar möjlighet att – med avvikelser från grundkravet på registrering hos behörig myndighet – införa den föreslagna uppgiftsfördelningen. För svenskt vidkommande framstår denna ordning dock inte som naturlig. Sådan lämplighetsprövning som det här gäller, där prövningen är ett centralt inslag i ett anmälnings- och registreringsförfarande hos myndighet, torde på andra lagområden genomgående betraktas som en myndighetsuppgift, inte minst på grund av sambandet med den bedömning som skall göras vid återkallelse av registrering. De lagtekniska svårigheter som berörts i det föregående skulle inte behöva uppstå, om även lämplighetsprövningen i samband med anmälan för registrering görs till en myndighetsuppgift.

5 kap. 3 §

Enligt paragrafen, som är inordnad under rubriken Sidoverksamhet, får Finansinspektionen om det finns särskilda skäl förbjuda en försäkringsförmedlare att utöva annan verksamhet än sådan som avses i 1 § första stycket i kapitlet, dvs. annan verksamhet än sidoverksamhet i form av förmedling av fondandelar. Bestämmelsen ger som den är formulerad möjlighet att låta ett förbud omfatta all verksamhet som bedrivs av försäkringsförmedlaren, också hela dennes huvudverksamhet. Motiven belyser inte närmare förbudsmöjlighetens räckvidd. En upplysning lämnas i författningskommentaren om att ”särskilda skäl” kan anses föreligga exempelvis om verksamheten medför betydande risker för förmedlingsverksamheten eller om den medför oklarheter vad gäller ansvar och tillsyn.

De exempel som nämns i författningskommentaren antyder att en så långtgående förbudsmöjlighet som den föreslagna bestämmelsen innebär inte är avsedd. Bestämmelsen bör därför avgränsas och preciseras på

lämpligt sätt. Lagrådet har dock inte tillräckligt underlag för att föreslå en ändrad utformning.

Prop. 2004/05:133
Bilaga 7

5 kap 6 §

I paragrafen uppställs kravet att försäkringsförmedlaren skall se till att kunder och andra som är berörda av försäkringsförmedlingen på ett lämpligt och effektivt sätt kan anmäla klagomål mot förmedlaren. Bestämmelsen är föranledd av artikel 10 i försäkringsförmedlingsdirektivet om att det skall inrättas förfaranden som innebär att kunder och andra berörda parter kan anmäla klagomål mot försäkringsförmedlare.

Mot den föreslagna bestämmelsens formulering kan anmärkas att effektivitetskravet knyts till anmälan av klagomål och inte till det förfarande för hantering av klagomål som inleds med en anmälan (jfr även formuleringen av artikel 11 i direktivet). Orden ”och effektivt” bör med hänsyn härtill utgå ur paragrafens första mening. Förslagsvis kan då som ersättning införas en ny andra mening av följande lydelse. ”Förfarandet för hantering av anmälda klagomål skall vara effektivt.”

6 kap. 1 §

I första stycket 5 stadgas att försäkringsförmedlaren inom rimlig tid innan ett försäkringsavtal ingås skall lämna information till kunden om priset på försäkringsförmedlingen. Eftersom priset inte alltid är bestämt i förväg och prisinformationslagen (2004:347) inte tillämpas när kunden är en näringsidkare, borde bestämmelsen kompletteras exempelvis enligt följande (jfr 7 § nämnd lag): ”priset för försäkringsförmedlingen eller grunderna för hur priset bestäms”.

Enligt remissen skall en provision, som betalas av försäkringsbolaget, anses vara ett pris för tjänsten. Kunden skulle således enligt förslaget före försäkringsavtalets ingående kunna ha fått informationen att priset utgörs av x % av försäkringssumman, utan att han fått veta att priset (provisionen) skall betalas av försäkringsbolaget. Att försäkringsbolaget sålunda är ansvarigt för priset kan bli en positiv överraskning för kunden, men dennes okunskap om försäkringsbolagets ansvar kan ha medfört att han slutit ett försäkringsavtal som han annars inte skulle ha ingått eller i vart fall ha övervägt mer kritiskt. I anslutning till bestämmelserna i 6 kap. 2 § 1 och 2 förordas därför att 1 § 5 får ännu en komplettering, så att den får lyda: ”priset för försäkringsförmedlingen eller grunderna för hur priset bestäms och om pro- vision eller annan ersättning kan påräknas bli betald av annan än kunden”.

6 kap. 5 §

Enligt paragrafen skall försäkringsförmedlaren till kunden vidarebefordra sådan information om försäkringsavtalet som ett försäkringsföretag är skyldigt att lämna till en försäkringstagare. I författningskommentaren nämns att sådan skyldighet finns enligt bl.a. föreskrifter och riktlinjer som meddelats av Finansinspektionen eller Konsu-

mentverket. Lagrådet vill här erinra om att när en myndighet under regeringen beslutar en författning, t.ex. föreskrifter om åligganden för enskilda, skall författningens rubrik enligt 18 b § författningssamlingsförordningen (1976:725) innehålla myndighetens namn och ordet "föreskrifter". I publikationer som den utgivande myndigheten själv betecknat som riktlinjer torde under sådana omständigheter några skyldigheter inte kunna åläggas försäkringsföretagen.

10 kap. 2 §

Här föreskrivs att Bolagsverkets beslut att avskryva en anmälan eller att vägra eller återkalla en registrering får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol inom två månader från den dag då klaganden fick del av beslutet. Bestämmelsen motsvarar enligt författningskommentaren vad som allmänt gäller vid sådant överklagande.

Lagrådet noterar att klagofristen för överklagande av den aktuella typen av beslut vanligen räknas från dagen för beslutet och inte från dagen för delfående av beslutet (jfr t.ex. 15 kap. 7 § tredje stycket aktiebolagslagen, 10 kap. 1 § årsredovisningslagen, 11 kap. 6 § sparbankslagen samt 31 kap. 2 § förslaget till ny aktiebolagslag). Lagrådet har dock inte någon att invända mot det föreliggande förslaget, som synes vara anpassat till direktivets artikel 8.5, där det anges att varje åtgärd som omfattar påföljder eller inskränkningar i en försäkringsförmedlares verksamhet skall vederbörligen motiveras och delges den berörde förmedlaren.

Övergångsbestämmelserna

Enligt punkt 5 skall äldre bestämmelser gälla i fråga om förmedlingsavtal som har ingåtts före ikraftträdandet. Detsamma borde vara fallet, om kunden enligt ett äldre förmedlingsavtal har rätt att ensidigt begära att detta förlängs och sådan begäran framställts efter ikraftträdandet. Skulle emellertid försäkringsförmedlaren efter ikraftträdandet ha godtagit att ett äldre avtal förlängs, fastän han kunnat motsätta sig det, bör den nya lagen tillämpas på det förlängda avtalet. Fastän det anförda torde framgå av den föreslagna lagtexten, skulle denna kunna förtydligas med följande tillägg: "Om försäkringsförmedlaren har godtagit en förlängning av avtalet efter ikraftträdandet, gäller dock de nya bestämmelserna."

Förslaget till lag om ändring i lagen om åtgärder mot penningtvätt

Ändringarna innebär att vad som enligt nuvarande lydelse gäller för verksamhet enligt 1 § lagen (1989:508) om försäkringsmäklare i stället skall gälla försäkringsförmedling enligt den nya lagen om sådan. De föreslås utan övergångsbestämmelser träda i kraft den 1 juli 2005.

Enligt punkt 3 i övergångsbestämmelserna till lagen om försäkringsförmedling får emellertid en registrerad försäkringsmäklare fortsätta att bedriva sin verksamhet enligt bestämmelserna i den upphävda lagen om försäkringsmäklare till och med den 31 december 2005 eller, om en ansökan om tillstånd enligt den nya lagen har inkommit till

Finansinspektionen senast vid denna tidpunkt, till dess att ansökan har prövats slutligt. Lagrådet vill mot denna bakgrund ifrågasätta om inte särskilda bestämmelser är påkallade för de försäkringsmäklare som övergångsvis bedriver verksamhet enligt den upphävda lagen. De skulle kunna ges förslagsvis följande lydelse.

Prop. 2004/05:133
Bilaga 7

”.....2005, men tillämpas inte på försäkringsmäklare som utövar verksamhet enligt lagen (1989:508) om försäkringsmäklare med stöd av punkten 3 i övergångsbestämmelserna till lagen (2005:000) om försäkringsförmedling. För dessa gäller äldre bestämmelser.”

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 17 mars 2005

Närvarande: Statsministern Persson, statsråden Ringholm, Freivalds, Sahlin, Pagrotsky, Östros, Messing, Y. Johansson, Bodström, Sommestad, Karlsson, Nykvist, Andnor, M. Johansson, Hallengren, Björklund, Holmberg, Jämtin, Österberg, Orback, Baylan

Föredragande: statsrådet Österberg

Regeringen beslutar proposition 2004/05:133 Försäkringsförmedling.

Författningsrubrik	Bestämmelser som inför, ändrar, upphäver eller upprepar ett normgivningsbemyndigande	Celexnummer för bakomliggande EG-regler
---------------------------	---	--

Lag (2005:000) om försäkringsförmedling

9 kap. 1–2 §§

Celex 32002L0092